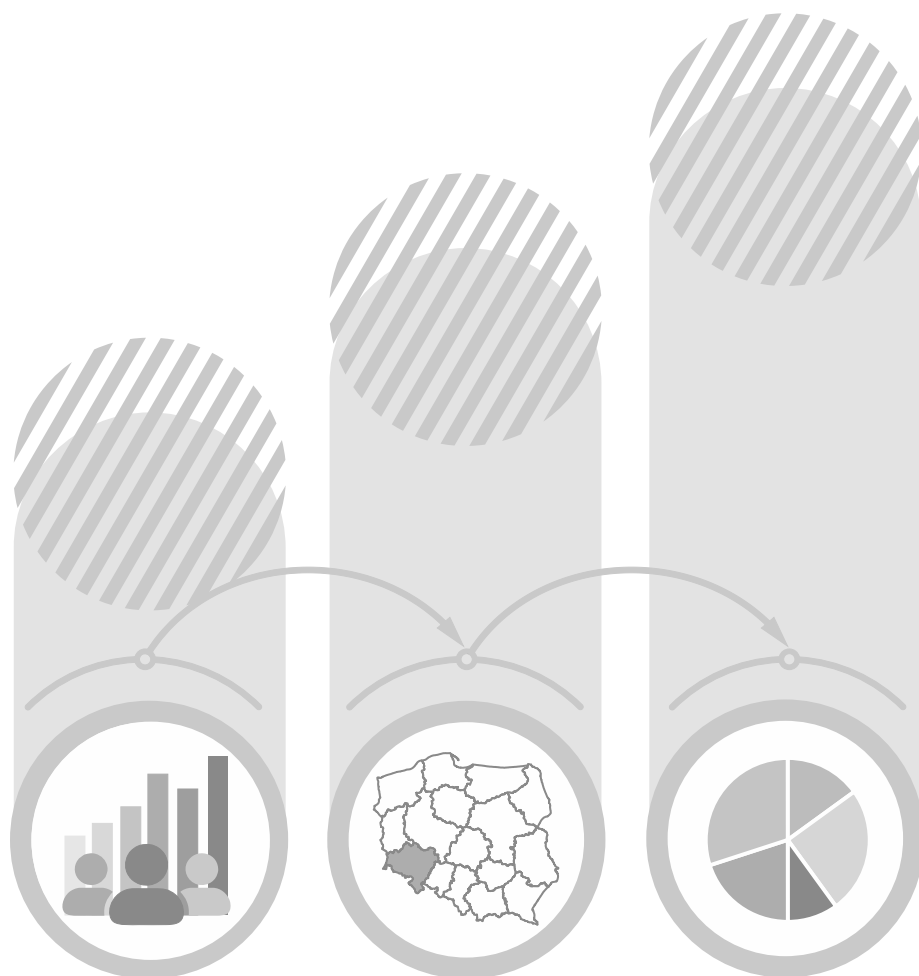

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego 2023

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego 2023

Report on the socio-economic situation of Dolnośląskie Voivodship 2023

Urząd Statystyczny we Wrocławiu Statistical Office in Wrocław

Wrocław 2023

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Wrocław – Dolnośląskie Centre for Regional Surveys

Kierujący

Supervised

Agnieszka Ilczuk

Zespół autorski

Editorial team

Michał Besser, Magdalena Klimek, Aneta Madajczak, Piotr Pawliczek

Prace redakcyjne

Editorial work

Halina Woźniak (przewodniczący/president), Aneta Madajczak (redaktor główny/editor-in-chief), Marta Woźniakiewicz (sekretarz/secretary), Sławomir Banaszak, Leszek Cybulski, Joanna Gierak-Kieruzalska, Agata Girul, Agnieszka Ilczuk, Eliza Kawecka-Jung, Paweł Sobik, Elżbieta Stańczyk, Joanna Zielińska

Tłumaczenie

Translation

Grzegorz Pawlaczek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Radosław Jung, Leszek Łukaszewicz

ISSN 2084-7556

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

wroclaw.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejne wydanie rocznego „Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego”.

Publikacja składa się z części analitycznej charakteryzującej procesy zachodzące na terenie województwa dolnośląskiego w następującym układzie tematycznym: środowisko, społeczeństwo, gospodarka i zarządzanie rozwojem oraz z części tabelarycznej, w której zamieszczono podstawowe informacje o województwie na tle kraju i o miastach na prawach powiatu. Wybrane zjawiska zilustrowano na mapach i wykresach.

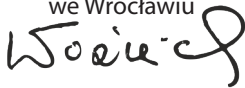
Tegoroczne opracowanie zostało wzbogacone o informacje nt. planowania przestrzennego i rewitalizacji w gminach na obszarze województwa.

Dane statystyczne zawarte w Raporcie dotyczą roku 2022 lub ostatniego dostępnego, a niektóre zagadnienia przedstawiono w retrospekcji wieloletniej. Dla większości tematów prezentacja zjawisk sięga 2015 r., co pozwala zaprezentować portret województwa dolnośląskiego z uwzględnieniem społeczno-gospodarczych tendencji rozwojowych.

Zasadnicze informacje pokazano w przekrojach według sekcji i wybranych działów w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 oraz podregionów, powiatów i gmin.

Publikacja jest dostępna w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu Statystycznego we Wrocławiu <https://wroclaw.stat.gov.pl>. Szerszy zakres danych liczbowych oferuje Bank Danych Lokalnych <https://bdl.stat.gov.pl>.

Mam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie dla Państwa źródłem wiedzy o sytuacji społeczno-gospodarczej i warunkach życia w naszym regionie.

p.o. Dyrektora
Urzędu Statystycznego
we Wrocławiu

Halina Woźniak

Wrocław, kwiecień 2023 r.

Preface

I am pleased to present the next edition of annual „Report on socio-economic situation of Dolnośląskie Voivodship“.

The publication consists of analytical part characterizing the processes taking place in Dolnośląskie Voivodship, divided into thematic sections: environment, society, economy, development management as well as tabular part displaying general information on Dolnośląskie Voivodship, its position in the country and cities with powiat status. Selected phenomena have been illustrated on maps and charts.

This year's edition of the Report was supplemented with information about spatial planning and revitalization in gminas in Dolnośląskie Voivodship.

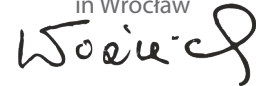
The statistical data presented in the Report relate to 2022 or the last available year. In order to illustrate changes over time, some issues are presented in a multi-year retrospective. For the majority of topics, the presentation of phenomena dates back to 2015 which makes it possible to present a view of the Dolnośląskie Voivodship, taking into account social and economic development trends of the region.

Selected information was presented in cross sections by sections and selected divisions in the system of Polish Classification of Activities - NACE Rev. 2 as well as subregions, powiats and gminas.

This Report is available on the website of Statistical Office in Wrocław <https://wroclaw.stat.gov.pl>. A wider range of numerical data is offered by the Local Data Bank <https://bdl.stat.gov.pl>.

I hope that the following publication will be very useful and become a source of knowledge on the socio-economic situation as well as the living conditions of this region.

Acting Director
of the Statistical Office
in Wrocław

Halina Woźniak

Wrocław, April 2023

Spis treści

Contents

Str.
Page

Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	8
Symbols	
Ważniejsze skróty	9
Major abbreviations	
Synteza	10
Executive summary	16
Rozdział 1 Województwo na tle kraju.	22
Chapter 1 Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw	25
Chapter 2 Voivodship against the background of other voivodships	
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa	33
Chapter 3 Area and territorial division of the voivodship	
Rozdział 4 Środowisko	35
Chapter 4 Environment	
4.1. Powierzchnia	35
4.1. Area	
4.2. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	37
4.2. Water consumption. Municipal and industrial wastewater	
4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	41
4.3. Pollution and protection of air	
4.4. Ochrona przyrody. Lasy	42
4.4. Nature protection. Forests	
4.5. Odpady przemysłowe i komunalne	45
4.5. Industrial and municipal waste	
4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	48
4.6. Economic aspects of environmental protection	
Rozdział 5 Społeczeństwo	51
Chapter 5 Society	
5.1. Kapitał ludzki	51
5.1. Human capital	
Demografia	51
Demography	
Edukacja	57
Education	
Zasoby pracy	65
Labour resources	

	Str. Page
5.2. Jakość życia	71
5.2. Quality of life	
Zamożność mieszkańców	71
Inhabitants' wealth	
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	76
Social assistance and family support	
Warunki mieszkaniowe	84
Housing conditions	
Ochrona zdrowia	91
Health care	
Kultura	100
Culture	
Bezpieczeństwo publiczne	105
Public safety	
Społeczeństwo informacyjne	107
Information society	
Aktywność społeczna	109
Social activity	
Rozdział 6 Gospodarka	113
Chapter 6 Economy	
6.1. Produkt krajowy brutto	113
6.1. Gross domestic product	
6.2. Przedsiębiorczość	117
6.2. Entrepreneurship	
Podmioty gospodarki narodowej	117
Entities of the national economy	
Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	120
Research and development as well as innovation activity	
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	126
Use of information and communication technologies in enterprises	
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	128
Financial results of non-financial enterprises	
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	131
Investment outlays of enterprises	
6.3. Produkcja i usługi	134
6.3. Production and services	
Rolnictwo	134
Agriculture	
Przemysł	139
Industry	
Budownictwo	144
Construction	
Rynek wewnętrzny	159
Internal market	

	Str. Page
Transport	153
Transport	
Energia	160
Energy	
Rozdział 7 Zarządzanie rozwojem	163
Chapter 7 Development management	
7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego.	163
7.1. Revenue of local government units	
7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	166
7.2. Expenditure of local government units	
7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	168
7.3. Result of budgets of local government units	
7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich	171
7.4. Projects co-financed by the European funds	
7.5. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja	175
7.5. Spatial planning and revitalization	
Rozdział 8 Wybrane dane o województwie dolnośląskim.	181
Chapter 8 Selected data on Dolnośląskie Voivodship	
Rozdział 9 Wybrane dane o Wrocławiu.	185
Chapter 9 Selected data on Wrocław	
Rozdział 10 Wybrane dane o miastach na prawach powiatu	187
Chapter 10 Selected data on cities with powiat status	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	oznacza, że zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
Znak *	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych data revised
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal points

W Raporcie zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych – skrócone nazwy oznaczone zostały w tablicach i na wykresach „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

The names of some classification levels used in the Report are abbreviated; those abbreviations are marked in the tables and graphs with the sign “Δ”. The list of abbreviations used and their full names are given below:

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007 POLISH CLASSIFICATION OF ACTIVITIES - PKD 2007

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
sekcje sections	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
działy divisions	
Handel hurtowy	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi
Handel detaliczny	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning	Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł PLN	złoty zloty	Dz. U.	Dziennik Ustaw
tys.	tysiąc thousand	ust.	ustęp
mln	milion	PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
g	gram	ww.	wyżej wymieniony
kg	kilogram kilogram	m.in.	między innymi
t	tona tonne	tj.	to jest
dt	decytona deciton	r.	rok
l	litr litre	poz.	pozycja
ha	hektar hectare	str.	strona
m ²	metr kwadratowy square metre	cd. cont.	ciąg dalszy continued
m ³	metr sześcienny cubic metre	dok. cont.	dokończenie continued
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre	np. e.g.	na przykład for example
kpl.	komplet	PM _{2,5}	pył zawieszony o średnicy cząstek poniżej 2,5 µm particulate matter 2.5 micrometers or less in diameter
szt.	sztuka	PM ₁₀	pył zawieszony o średnicy cząstek poniżej 10 µm particulate matter 10 micrometers or less in diameter
p.proc.	punkt procentowy	µm	mikrogram microgram
Nr No	numer number	NO ₂	dwutlenek azotu nitrogen dioxide

Przy przeliczaniu danych na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) według stanu w końcu roku (np. środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności) – według stanu w dniu 30 czerwca. Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, a od 2020 r. na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021. Dane za 2020 i 2021 r. zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Raportu.

When computing per capita data (per 1000 population, etc.) as of the end of a year (e.g. fixed assets), the population as of 31 December was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., vital statistics) – as of 30 June.

For calculations, it was assumed to use the number of population calculated on the basis of Population and Housing Census 2011, since 2020 on the basis of Population and Housing Census 2021. Data for 2020 and 2021 have been changed in comparison with those published in previous edition of the Report.

Synteza

Środowisko

Powierzchnia województwa dolnośląskiego według stanu w dniu 1 stycznia 2022 r. wynosi 19947 km² (7. co do wielkości w kraju) i zajmuje 6,4% powierzchni Polski. Administracyjnie podzielone jest ono na 26 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 169 gmin. Na obszarze województwa ulokowane są 92 miasta. Według klasyfikacji jednostek terytorialnych do celów statystycznych (NUTS) wyodrębnia się w województwie 5 podregionów.

W strukturze powierzchni geodezyjnej przeważają w województwie użytki rolne (59,3% – 10. pozycja w kraju). Znaczny odsetek stanowią także lasy – 30,8% (8. lokata). Tereny mieszkaniowe zajmują 1,3% powierzchni (5. lokata), przemysłowe – 0,8% (2. lokata po województwie śląskim), a rekreacji i wypoczynku – 0,4% (również 2. lokata po województwie śląskim). Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni ogółem wyniósł 7,5% (także 2. lokata po województwie śląskim).

W 2021 r. w województwie dolnośląskim wzrosło zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności – ogółem zużyto 346,7 hm³ wody (wzrost o 4,9% w porównaniu z 2020 r.), w tym 97,8 hm³ w przemyśle (więcej o 14,8%). Gospodarstwa domowe w 2021 r. zużyły 99,0 hm³ wody i było to niewiele mniej niż rok wcześniej (o 0,4%). W strukturze jej zużycia przeważało zużycie na cele eksploatacji sieci wodociągowej (37,7%), a kolejno – napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych (34,1%) i cele przemysłowe (28,2%). W omawianym roku zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 119,5 m³ (w Polsce 232,8 m³ na 1 mieszkańca).

Znacznie większy niż w 2020 r. był pobór wód podziemnych i powierzchniowych na potrzeby przemysłu w województwie dolnośląskim – w 2021 r. osiągnął wartość 76,9 hm³ (wzrost o 20,2%).

Na terenie województwa dolnośląskiego działało 295 komunalnych i przemysłowych oczyszczalni ścieków (tyle samo, co rok wcześniej), a ich dobowa przepustowość wynosiła 1097,3 hm³/dobę (było to mniej w relacji do 2020 r. o 0,2%). Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków wzrósł z 82,2% w 2020 r. do 82,4% w 2021 r. i był znacznie większy niż w kraju (o 7,2 p. proc.).

Do atmosfery z zakładów szczególnie uciążliwych w 2021 r. trafiło 15105,8 tys. ton zanieczyszczeń gazowych (było to 7,2% zanieczyszczeń tego typu w kraju; 5. lokata wśród województw). Zanieczyszczeń pyłowych wyemitowano 1,4 tys. t/r. (6,3% udziału w zanieczyszczeniach pyłowych wyemitowanych w kraju; 7. lokata wśród województw). Ilość zanieczyszczeń gazowych i pyłowych wypuszczanych do atmosfery zwiększyła się w relacji do 2020 r. (odpowiednio o 46,3% i 8,1%). Udział zanieczyszczeń gazowych i pyłowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń wyniósł odpowiednio 95,7% i 99,9% ogólnej ilości wyemitowanych zanieczyszczeń.

W końcu grudnia 2021 r. powierzchnia obszarów chronionych stanowiła 18,6% powierzchni województwa dolnośląskiego (ostatnia lokata wśród województw). Pod względem liczby pomników przyrody przypadających na 100 km² nasze województwo zajmowało natomiast 5. lokatę (13,0 wobec średniej dla Polski 11,2).

W 2021 r. w województwie dolnośląskim wytworzono 35,0 mln ton odpadów przemysłowych, więcej o 5,1% niż w 2020 r. Selektownie zebrano 452,8 tys. ton odpadów komunalnych (więcej o 15,2% niż w 2020 r.). W naszym województwie na 1 mieszkańca przypadało najwięcej wytworzonych odpadów komunalnych – 435 kg (przy średniej krajowej na poziomie 360 kg). Do pozytywnych zjawisk należy natomiast zaliczyć wzrost udziału ilości odpadów selektywnie zebranych w odpadach komunalnych zebranych ogółem z 33,9% w 2020 r. do 35,9% w 2021 r.

W 2021 r. na środki trwale służące ochronie środowiska poniesiono nakłady w wysokości 929,2 mln zł (5. lokata wśród województw) i było to więcej niż w poprzednim roku o 106,5 mln zł (tj. o 12,9%), natomiast na środki trwale służące gospodarce wodnej – 658,6 mln zł (1. lokata wśród województw) i było to więcej o 221,5 mln zł (tj. o 50,7%) niż rok wcześniej.

Społeczeństwo

Liczba ludności w województwie dolnośląskim na koniec 2022 r. była niższa niż rok wcześniej. Gęstość zaludnienia oraz wskaźnik feminizacji nie zmieniły się, zmniejszył się natomiast wskaźnik urbanizacji. Odnotowano mniejszą liczbę urodzeń i zgonów, a także małżeństw. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności w województwie dolnośląskim nadal pozostaje na ujemnym poziomie. Wzrósł indeks starości i mediana wieku ludności. Saldo migracji wewnętrznych było dodatnie, a zewnętrznych ujemne.

Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w 4 kwartale 2022 r. populacja aktywnych zawodowo liczyła w województwie dolnośląskim 1324 tys. osób (mniej o 0,4% niż rok wcześniej), pracujących było 1275 tys. (mniej o 0,2%), bezrobotnych 48 tys. (mniej o 5,9%), a biernych zawodowo 906 tys. (tyle samo, co przed rokiem). Średnioroczny współczynnik aktywności zawodowej w 2022 r. wyniósł 58,2% (o 0,3 p.proc. mniej w relacji do 2021 r.), wskaźnik zatrudnienia -56,1% (tak samo, jak w 2021 r.), a stopa bezrobocia - 3,5% (o 0,5 p.proc. mniej niż rok wcześniej).

Liczba pracujących w gospodarce narodowej w województwie dolnośląskim na koniec 2021 r. wyniosła 1136,0 tys. osób (7,7% wszystkich w Polsce), tj. o 1,1% więcej niż w 2020 r. Wśród nich większość stanowili mężczyźni (52,9%). Najwięcej osób pracowało w przemyśle (25,1%), a kolejno w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (14,8%) oraz w budownictwie (6,6%).

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w 2022 r. zmniejszyła się r/r – w końcu grudnia w urzędach pracy zarejestrowanych było o 4,8 tys. bezrobotnych więcej niż rok wcześniej (spadek o 8,1%). Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu grudnia 2022 r. wyniosła 4,5% i była niższa o 0,4 p.proc. niż rok wcześniej oraz o 0,7 p.proc. niższa niż średnio w kraju.

W 2022 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym rosło szybciej niż w poprzednim roku (wzrost o 12,1% w skali roku wobec wzrostu o 10,3% w 2021 r.).

W 2022 r. w województwie dolnośląskim w skali roku zaobserwowano nieznaczny spadek r/r przeciętnej liczby emerytów i rencistów pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS oraz świadczeniobiorców KRUS. Jednocześnie utrzymał się wzrost, zarówno przeciętnych nominalnych świadczeń emerytalno-rentowych w systemie ZUS, jak i przeciętnych świadczeń emerytalno-rentowych wypłaconych przez KRUS.

W 2021 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym wyniósł 2213,37 zł i był wyższy o 7,3% niż w kraju. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę wzrosły w większym stopniu niż dochody (15,1% wobec 9,0%), w związku z czym w porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się nadwyżka dochodów nad wydatkami.

W 2021 r. ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało w województwie dolnośląskim 58,0 tys. osób i było to mniej (o 8,8%) niż rok wcześniej. W ramach rządowego programu „Dobry Start” wypłacono 91,7 mln zł dla ponad 305 tys. uczniów, a Kartę Dużej Rodziny posiadało 65,7 tys. rodzin (wzrost o 10,5% r/r). Na pomoc społeczną w 2021 r. wydano łącznie 231,0 mln zł (o 2,2 mln zł mniej niż w 2020 r.). Wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniósł w województwie dolnośląskim 200 osób (w kraju – 257 osób), był niższy niż w latach wcześniejszych, a także był jednym z najniższych w kraju.

Opiekę nad dziećmi do 3 lat w końcu 2021 r. w województwie dolnośląskim sprawowało 510 placówek (więcej o 5,8% r/r). Dysponowały one 20,5 tys. miejsc, a przebywało w nich w ciągu omawianego roku 27,1 tys. dzieci. Zarówno liczba miejsc, jak i liczba dzieci wzrosła względem roku poprzedniego. Dolnośląskie zajmowało w 2021 r. pierwsze miejsce w kraju pod względem odsetka dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych oraz liczby miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do lat 3, a pod względem odsetka gmin, w których znajduje się przynajmniej jedna placówka opieki nad dziećmi do lat 3 – 3. miejsce w kraju.

Poprawiła się również dostępność do placówek wychowania przedszkolnego. W roku szkolnym 2021/22 w województwie dolnośląskim działały 1474 placówki tego rodzaju. Było to o 0,5% więcej niż rok wcześniej. W ramach systemu oświaty w roku szkolnym 2021/22 wychowaniem przedszkolnym

objętych było 107,3 tys. dzieci, tj. o 2,9% więcej niż w poprzednim roku szkolnym. Na jedną placówkę przypadało 80,6 dzieci w wieku 3-5 lat (w kraju – 82,0), podczas, gdy rok wcześniej – 82,2 (odpowiednio 82,6).

Ze wszystkich szkół ponadpodstawowych dla młodzieży w województwie dolnośląskim (475 placówek) największym zainteresowaniem uczniów cieszyła się nauka w liceach ogólnokształcących (42,5%) oraz w technikach (42,0%). Z szerokiej gamy dostępnych kierunków kształcenia, najczęściej absolwentów ogólnozawodowych szkół średnich, ale także szkół branżowych I stopnia ukończyło kierunki z podgrupy inżynieryjno-technicznej (odpowiednio 20,2% i 40,2%), a kolejno – biznesu i administracji (odpowiednio 16,5% i 11,3%).

Egzamin maturalny w 2022 r. zdało 74,8% wszystkich osób, które do niego przystąpiły, tj. 2,5 p. proc. więcej niż rok wcześniej, był to jednak wynik poniżej średniej krajowej (78,2%) i najniższa lokata wśród województw.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim liczba mieszkań w zasobach mieszkaniowych wzrosła o 1,4%. Na 1 osobę przeciętnie przypadało 31,1 m² powierzchni mieszkalnej. Pod względem liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców (440) dolnośląskie zajmowało 2. miejsce w kraju.

W 2022 r. do użytkowania przekazano 22,1 tys. nowych mieszkań i było to mniej o 11,3% niż rok wcześniej.

W ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w 2021 r. odnotowano 24,9 mln porad lekarskich, o 2,8 mln (tj. o 12,6%) więcej niż przed rokiem. Na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowały 84 stacjonarne ogólnodostępne szpitale ogólne (o 2 mniej niż w 2020 r.).

W przeliczeniu na 10 tys. ludności przypadało 46 łóżek (w kraju 44). Na 1 łóżko w szpitalach ogólnych było 216 osób (o 19 osób mniej niż średnio w kraju). Na koniec 2021 r. prawo wykonywania zawodu medycznego i sprawowania opieki nad pacjentami w województwie dolnośląskim posiadało 12,7 tys. lekarzy (o 0,1% więcej niż w 2020 r.), 3,7 tys. lekarzy dentyków (spadek o 1,5%), 23,9 tys. pielęgniarek i 2,7 tys. położnych (spadek odpowiednio o 1,7% i 2,8% r/r). Zauważalna jest tendencja starzenia się kadry medycznej w systemie ochrony zdrowia.

Dolnośląskie wiezie prym w lecznictwie uzdrowiskowym. W końcu 2021 r. dolnośląskie szpitale i sanatoria uzdrowiskowe (43 obiekty z 5,9 tys. łóżek) stanowiły 18,9% ogólnej ich liczby w kraju (1. lokata).

W województwie dolnośląskim znajduje się największa liczba zabytków nieruchomych, natomiast pod względem liczby zabytków ruchomych nasze województwo zajmowało w 2021 r. 2. miejsce w kraju.

W końcu 2022 r. w województwie działały 34 instytucje paramuzealne (3. lokata w kraju), w tym 2 ogrody zoologiczne i 5 botanicznych (2. lokata). Zwiedziło je ogółem 3,6 mln osób (1. lokata).

Odsetki wydatków budżetowych, jakie samorządy dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu przeznaczyły w 2021 r. na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, uplasowały województwo na 1. miejscu w kraju – zarówno ogółem, jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

W 2022 r. w zakresie bezpieczeństwa publicznego odnotowano więcej przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych niż przed rokiem (o 2,6%) oraz niższą wartość wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw (o 2,3 p.proc.). Na terenie województwa zwiększyła się w skali roku liczba wypadków drogowych (o 8,0%). W wypadkach drogowych, w porównaniu z 2021 r., mniej osób poniosło śmierć, natomiast zwiększyła się liczba rannych (odpowiednio mniej o 22,9% i więcej o 9,1%).

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w województwie dolnośląskim kształtuje się na bardzo wysokim poziomie na tle innych województw i kraju. W 2022 r. dostęp do Internetu w domu posiadało 93,5% gospodarstw domowych i było to więcej niż przeciętnie w kraju (o 0,2 p.proc.). W naszym województwie odnotowano największy odsetek osób zamawiających lub kupujących przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego – 72,6% (w kraju 64,6%), a także największy odsetek osób korzystających w ciągu ostatnich 12 miesięcy z usług administracji publicznej przez Internet – 63,8% (w kraju 55,4%).

W końcu 2022 r. w województwie dolnośląskim do rejestru REGON wpisanych było 13,3 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, tj. o 3,8% więcej niż rok wcześniej. Na 10 tys. ludności przypadło 46 podmiotów tego rodzaju (w kraju 43) – 3. miejsce wśród województw; wskaźnik ten systematycznie rośnie.

W 2020 r. aktywnie działało 6,9 tys. organizacji non-profit, tj. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego (spadek o 1,4% w stosunku do 2018 r.).

Gospodarka

Według wstępnych szacunków, w 2021 r. udział woj. dolnośląskiego w tworzeniu produktu krajowego brutto w Polsce (w cenach bieżących) stanowił 8,4% (tyle samo co w 2020 r.). Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca wyniósł 76186 zł i był wyższy o 10,3% niż w Polsce (69069 zł), a w relacji do 2020 r. wzrósł o 13,5%. W wartości PKB województwa dolnośląskiego w 2020 r. największy udział miał Wrocław (34,6%), a następnie podregion wrocławski (20,2%), legnicko-głogowski (17,8%), wałbrzyski (14,0%) i jeleniogórski (13,4%). Systematycznie w jego wytworzeniu rośnie udział Wrocławia i podregionu wrocławskiego (w okresie 2015-2020 wzrost odpowiednio o 2,5 p.proc. i o 1,9 p.proc.), a maleje udział podregionów: legnicko-głogowskiego (o 2,3 p.proc.), wałbrzyskiego (o 1,2 p.proc.) oraz jeleniogórskiego (o 0,9 p.proc.).

Wartość dodana brutto w 2020 r. wyniosła w województwie dolnośląskim 172328 mln zł, co stanowiło 8,4% wartości dla całego kraju (o 0,1 p.proc. więcej niż rok wcześniej). Największą część (32,4%) wojewódzkiej wartości dodanej brutto (WDB) wygenerowały jednostki przemysłowe, następnie należące do sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (24,1%). Poziom wydajności pracy można określić dzięki WDB przeliczonej na 1 pracującego w gospodarce narodowej. W 2020 r. w województwie dolnośląskim wyniosła ona 155,2 tys. zł na 1 pracującego (o 6,3% więcej niż w 2019 r.), czyli więcej o 9,4% niż średnio w kraju.

W końcu 2022 r. na terenie województwa dolnośląskiego do rejestru REGON wpisanych było 427,2 tys. podmiotów gospodarki narodowej (o 3,9% więcej niż rok wcześniej). Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w województwie dolnośląskim kolejny rok przewyższała liczbę wyrejestrowanych. W 2022 r. zarejestrowano 34,3 tys. nowych podmiotów gospodarczych, tj. o 12,5% więcej niż przed rokiem, a wykreślono 17,9 tys. podmiotów, tj. o 16,3% więcej, niż w 2021 r.

Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w województwie dolnośląskim w 2021 r. wyniosły 3070,4 mln zł i były o 21,7% wyższe niż w rok wcześniej; w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to 1058,3 zł (wzrost o 22,3% r/r). Udział naszego regionu w całości krajowych nakładów liczył 8,1% (3. lokata).

W 2022 r. wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w dolnośląskich przedsiębiorstwach było na wysokim poziomie, jednak nieco gorszym niż w poprzednim roku i w kraju. Dostęp do szerokopasmowego Internetu posiadało 98,4% przedsiębiorstw (99,0% w 2021 r.; w kraju 98,5%).

W 2022 r. wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw niefinansowych były nieco gorsze od uzyskanych przed rokiem. Większość podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych ukształtowała się na mniej korzystnym poziomie. W skali roku koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności zwiększyły się w większym stopniu niż wartość przychodów, w wyniku czego wzrósł wskaźnik poziomu kosztów.

W 2021 r. w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (wg lokalizacji inwestycji) nakłady inwestycyjne osiągnęły wartość 20964,9 mln zł (w cenach bieżących) i był to spadek r/r o 6,6%. Natomiast wartość nakładów inwestycyjnych (na nowe i używane środki trwałe) poniesionych w 2022 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe powyżej 49 pracujących, mających siedzibę na terenie województwa dolnośląskiego wyniosła 22448,5 mln zł i było to więcej o 8,4% r/r.

W 2021 r. udział województwa dolnośląskiego w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 3,9%, w krajowej końcowej produkcji rolniczej – 3,7%, a w krajowej towarowej produkcji rolniczej – 3,4%. Globalna produkcja rolnicza, w odniesieniu do roku poprzedniego, zmniejszyła się (w cenach stałych)

o 14,2%, przy czym produkcja roślinna zmniejszyła się o 14,0%, natomiast produkcja zwierzęca zmalała o 15,0%. Końcowa produkcja rolnicza w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosła 4233 zł, wobec 5103 zł rok wcześniej. W porównaniu z 2020 r. produkcja towarowa została ograniczona (w cenach stałych) o 16,7%, w tym produkcja roślinna o 18,8%, a zwierzęca o 10,6%.

Według wynikowego szacunku produkcji głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w 2022 r. powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła w województwie dolnośląskim 400,5 tys. ha i w porównaniu z 2021 r. była mniejsza o 0,1%. Plony uzyskane z 1 ha powierzchni zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2022 r. osiągnęły poziom 49,1 dt i były niższe o 0,1% niż plony uzyskane w 2021 r.

Według stanu na dzień 1 czerwca 2022 r. pogłowie bydła liczyło 111,5 tys. szt., co stanowiło 1,7% pogłowia krajowego (14. lokata wśród województw). W porównaniu z 2021 r. liczebność stada bydła zwiększyła się o 10,7%.

Stado owiec liczyło 12,5 tys. szt. i stanowiło 4,3% (przed rokiem 4,1%) pogłowia krajowego (10. lokata). W relacji do analogicznego okresu 2021 r. populacja owiec zwiększyła się o 5,4%. Pogłowie trzody chlewnej ukształtowało się na poziomie 174,2 tys. szt. (11. lokata w kraju) i stanowiło 1,8% w ogólnokrajowym pogłowie świń. W odniesieniu do ubiegłego roku wielkość stada trzody chlewnej zwiększyła się o 8,0%.

Na rynku rolnym w 2022 r. odnotowano mniejszy o 8,1%, w relacji do 2021 r., skup zbóż podstawowych (bez ziarna siewnego). Pszenicy skupiono mniej o 2,8%, a żyta mniej aż o 38,4%.

Podaż żywca wieprzowego była niższa w skali roku o 3,1%, natomiast wołowego – wyższa o 3,3%.

W skali roku znacznie wzrosły ceny skupu zbóż oraz żywca – pszenicy o 59,1%, żyta o 65,8%, ziemniaków o 45,6%, żywca wołowego o 28,4%, wieprzowego o 40,9%, a drobiowego o 49,7%. Mleko podrożało o blisko 50%, a jaja kurze konsumpcyjne blisko 2-krotnie. W styczniu 2022 r. za 1 kg żywca wieprzowego w skupie można było kupić 9,4 kg żyta, podczas gdy w grudniu 8,7 kg.

W 2021 r. województwo dolnośląskie wytworzyło 10,1% krajowej produkcji sprzedanej przemysłu (4. lokata w kraju). Wartość produkcji sprzedanej przemysłu wzrosła o 16,5% (w cenach stałych) w porównaniu z rokiem poprzednim.

Produkcja sprzedana przemysłu w podmiotach, dla których liczba pracujących przekracza 9 osób w 2022 r. w województwie osiągnęła wartość 235076,5 mln zł (w cenach bieżących) i było to więcej o 11,7% (w cenach stałych) w relacji do poprzedniego roku. Na całkowitą wartość produkcji sprzedanej przemysłu największy wpływ miała wartość produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego, która wyniosła 195757,5 mln zł i stanowiła 83,3% wartości sprzedaży ogółem, a w skali roku (w cenach stałych) wzrosła o 12,5%. Wraz ze wzrostem wartości produkcji sprzedanej przemysłu, w skali roku odnotowano także wzrost przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji.

Wzrosła także wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego – w 2022 r. wyniosła 1018,3 tys. zł (w cenach bieżących) i było to więcej o 10,9% (w cenach stałych) niż przed rokiem.

Poprawę wyników odnotowano także w budownictwie – w 2022 r. produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 23570,6 mln zł i zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 35,3%. Wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej budownictwa w przeliczeniu na 1 zatrudnionego w 2022 r. ukształtowała się na poziomie 807,2 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 30,7% wyższa niż przed rokiem, przy większym o 3,5% przeciętnym zatrudnieniu.

W produkcji budowlano-montażowej zaobserwowano wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 26,9%. Na poprawę wyników w 2022 r. w relacji do poprzedniego roku miał wpływ przede wszystkim wzrost produkcji w podmiotach zajmujących się robotami budowlanymi specjalistycznymi (o 57,8%).

Przeciętne zatrudnienie w budownictwie wzrosło w skali roku o 3,5%.

Według wstępnych danych w województwie dolnośląskim w 2022 r. oddano do użytkowania 22,1 tys. mieszkań, tj. o 11,3% mniej niż przed rokiem (4. lokata w kraju). W 2022 r. sprzedaż detaliczna zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe była wyższa o 23,6% niż w 2021 r., a sprzedaż hurtowa wzrosła o 16,8%.

W 2021 r. dolnośląskie elektrownie dysponowały mocą na poziomie 3668,0 MW (wzrost o 32,8% r/r), co stanowiło 6,6% mocy krajowej. Energia została wyprodukowana przede wszystkim w elektrowniach zawodowych, które skupiły 73,2% całej produkcji. W województwie dolnośląskim w strukturze poboru energii największym zużyciem w 2021 r. charakteryzował się przemysł – 28,3% i kolejno – sektor energetyczny (27,7%) i gospodarstwa domowe (16,3%).

Zużycie energii elektrycznej ogółem przez gospodarstwa domowe w naszym województwie wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,4% i osiągnęło poziom 2585,4 GWh; w przeliczeniu na odbiorcę w gospodarstwach domowych zwiększyło się o 1,2% i wyniosło 1945,2 kWh.

Zarządzanie rozwojem

W województwie dolnośląskim w 2021 r. w porównaniu z rokiem poprzednim w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły zarówno dochody (o 12,9%), jak i wydatki (o 9,6%) budżetów jednostek samorządu terytorialnego (JST). Największa część (26,3%) wydatków budżetowych była przeznaczona na oświatę i wychowanie, a następnie na rodzinę (18,1%).

W 2021 r. jednostki samorządu terytorialnego na wszystkich szczeblach w województwie dolnośląskim łącznie wykazywały nadwyżkę budżetową wynoszącą 1607,5 mln zł (tj. 6,3% w relacji do dochodów ogółem).

Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa dolnośląskiego do końca czerwca 2022 r. wyniosła 38191,4 mln zł (6,6% wartości projektów w Polsce), z czego dofinansowanie ze środków UE stanowiło 55,7% całej kwoty (21274,1 mln zł). W przeliczeniu na 1 mieszkańca największą wartością cechował się program „Infrastruktura i środowisko” – ponad 6 tys. zł.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim obowiązywało 7266 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (wzrost o 3,4% r/r), które stanowiły 12,2% wszystkich planów obowiązujących w Polsce. Wskaźnik powierzchni objętej obowiązującymi planami wyniósł w województwie 66,2% (wzrost o 0,4 p.proc. r/r) co było 3. wynikiem w kraju.

W 2021 r. 94 spośród 169 gmin (55,6%) województwa dolnośląskiego prowadziło działania rewitalizacyjne, wobec 116 gmin rok wcześniej (68,6%). Rewitalizacją objęto 2,5% powierzchni województwa, przy udziale wyznaczonej powierzchni zdegradowanej wynoszącej 9,5%.

Executive summary

Environment

The area of the Dolnośląskie Voivodship as of 1 January 2022 is 1,947 km² (the 7th largest in Poland) and covers 6.4% of area of Poland. Administratively, it is divided into 26 powiats, 4 cities with powiat rights and 169 gminas. Within the voivodship, 92 towns are located. According to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS), there are 5 subregions in the voivodship.

Agricultural land prevails in the voivodship in the structure of geodetic areas (59.3% - 10th position in the country). Forests also make up a significant proportion - 30.8% (8th position). Residential areas occupy 1.3% of the area (5th place), industrial areas - 0.8% (2nd place after the Śląskie Voivodship), and recreation and leisure areas - 0.4% (also 2nd place after the Śląskie Voivodship). The share of built-up and urbanised land in the total area was 7.5% (also 2nd after the Śląskie Voivodship).

In 2021, water consumption for the needs of the national economy and population increased in the Dolnośląskie Voivodship - a total of 346.7 hm³ of water were used (an increase of 4.9% compared to 2020), including 97.8 hm³ in industry (14.8% more). Households used 99.0 hm³ of water in 2021 and this was slightly less than the previous year (by 0.4%). The structure of its consumption was dominated by consumption for the operation of the water supply network (37.7%), followed by the filling and refilling of fishponds (34.1%) and industrial purposes (28.2%). In the year under review, water consumption for the needs of the national economy and population per capita was 119.5 m³ (232.8 m³ per capita in Poland).

The abstraction of groundwater and surface water for industrial purposes in the Dolnośląskie Voivodship was much higher than in 2020 - in 2021 it reached 76.9 hm³ (a 20.2% increase).

There were 295 municipal and industrial wastewater treatment plants operating in the Dolnośląskie Voivodship (the same as in the previous year), with a daily through put of 1,097.3 hm³/day (this was 0.2% less than in 2020). The proportion of the population using wastewater treatment plants increased from 82.2% in 2020 to 82.4% in 2021 and was significantly higher than the national figure (by 7.2 percentage points).

In 2021, 15105.8 thousand tonnes of gaseous pollutants were emitted into the atmosphere from particularly onerous plants (this was 7.2% of pollutants of this type in the country; 5th place among provinces). Particulate pollutants were emitted 1.4 thousand TPY. (6.3% share in dust pollution emitted in the country; 7th place among the provinces). The amount of gaseous and particulate pollutants discharged into the atmosphere increased in relation to 2020 (46.3% and 8.1% respectively). The share of gaseous and particulate pollutants retained or neutralised in pollution reduction facilities was 95.7% and 99.9% of the total amount of pollutants emitted, respectively.

At the end of December 2021, the area of protected areas accounted for 18.6% of the total area of the Dolnośląskie Voivodship (last place among voivodships). In terms of the number of natural monuments per 100 square kilometres, our voivodship was ranked 5th (13.0 compared to the Polish average of 11.2). In 2021, 35.0 million tonnes of industrial waste were generated in the Dolnośląskie Voivodship, 5.1% more than in 2020. Selectively collected 452.8 thousand tonnes of municipal waste (15.2% more than in 2020). Our voivodship had the highest amount of municipal waste generated per capita - 435 kg (with the national average at 360 kg). On the other hand, positive phenomena include an increase in the share of waste collected selectively in total municipal waste from 33.9% in 2020 to 35.9% in 2021.

In 2021, expenditures of PLN 929.2 million (5th place among the provinces) were incurred on fixed assets for environmental protection, and this was more than in the previous year by PLN 106.5 million (i.e. by 12.9%), while on fixed assets for water management - PLN 658.6 million (1st place among the provinces), and this was more by PLN 221.5 million (i.e. by 50.7%) than in the previous year.

Society

The population of the Dolnośląskie Voivodship at the end of 2022 was lower than a year earlier. Population density and the feminisation rate did not change, while the urbanisation rate decreased. There were fewer births and deaths, as well as fewer marriages. The natural increase rate per 1,000 population in the Dolnośląskie Voivodship is still negative. The old-age index and the median age of the population increased. The balance of internal migration was positive and external migration negative.

According to the results of the Labour Force Survey, in Q4 2022, the economically active population in the Dolnośląskie Voivodship was 1324 thousand (0.4% less than in the previous year), there were 1275 thousand employed (0.2% less), 48 thousand unemployed (5.9% less), and 906 thousand economically inactive (the same as in the previous year). The average annual labour force participation rate in 2022 was 58.2% (0.3 p.p. lower than in 2021), the employment rate was 56.1% (the same as in 2021) and the unemployment rate was 3.5% (0.5 p.p. lower than a year earlier).

The number of persons employed in the national economy in the Dolnośląskie Voivodship at the end of 2021 was 1136.0 thousand (7.7% of the total in Poland), i.e. 1.1% more than in 2020. Among them, most were men (52.9%). Most people worked in industry (25.1%), followed by trade; repair of motor vehicles (14.8%) and construction (6.6%).

The number of registered unemployed in 2022 decreased year-on-year - at the end of December, there were 4.8 thousand more unemployed registered in labour offices than a year earlier (a decrease of 8.1%). The registered unemployment rate at the end of December 2022 was 4.5%, 0.4 p.p. lower than a year earlier and 0.7 p.p. lower than the national average.

In 2022, average gross monthly wages and salaries in the enterprise sector grew faster on an annual basis than in the previous year (up 12.1% on an annual basis compared to an increase of 10.3% in 2021).

In 2022, a slight year-on-year decrease was observed in the average number of pensioners and disability benefit recipients paid by ZUS and KRUS benefit recipients in the Dolnośląskie Voivodship. At the same time, an increase was maintained in both the average nominal pension benefits in the ZUS system and the average pension benefits paid by KRUS.

In 2021, the average monthly disposable income per person in a household was PLN 2213.37, 7.3% higher than nationally. The average monthly expenditure per person increased more than income (15.1% against 9.0%), so the surplus of income over expenditure decreased compared to 2020.

In 2021, 58.0 thousand people benefited from social assistance benefits in the Dolnośląskie Voivodship and this was less (by 8.8%) than in the previous year. Under the government's "Good Start" programme, PLN 91.7m was paid out to over 305,000 pupils, and the Large Family Card was held by 65.7 thousand families (up 10.5% year-on-year). A total of PLN 231.0 million was spent on social assistance in 2021 (PLN 2.2 million less than in 2020). The rate of people benefiting from social assistance benefits per 10,000 population was 200 in the Dolnośląskie Voivodship (257 in Poland), lower than in previous years and one of the lowest in Poland.

At the end of 2021, 510 facilities provided care for children up to 3 years of age in the Dolnośląskie Voivodship (5.8% more than in Poland). They had 20.5 thousand places at their disposal, and 27.1 thousand children stayed in them during the year in question. Both the number of places and the number of children increased in relation to the previous year. In 2021, Dolnośląskie was ranked first in Poland in terms of the percentage of children under 3 covered by crèches and children's clubs and the number of places in crèches and children's clubs per 1,000 children under 3, and third in Poland in terms of the percentage of municipalities with at least one childcare facility for children under 3.

Access to pre-school facilities has also improved. In the school year 2021/22, there were 1474 such facilities in the Dolnośląskie Voivodship. This was 0.5% more than in the previous year. In the 2021/2022 school year, pre-school education was provided to 107.3 thousand children, i.e. 2.9% more than in the previous school year. There were 80.6 children aged 3-5 per institution (82.0 nationally), compared to 82.2 a year earlier (82.6 respectively).

Of all post-primary schools for young people in the Dolnośląskie Voivodship (475 schools), the most popular were general secondary schools (42.5%) and technical secondary schools (42.0%). Of the wide range of available fields of study, the largest number of graduates of general secondary schools, but also lower secondary vocational schools, majored in engineering and technology (20.2% and 40.2% respectively), followed by business and administration (16.5% and 11.3% respectively).

In 2022, 74.8% of all those who took the matriculation exam passed, i.e. 2.5 p.p. more than the year before, but this was below the national average (78.2%) and the lowest ranking among provinces.

In 2021, the number of dwellings in the housing stock in the Dolnośląskie Voivodship increased by 1.4%. On average, there was 31.1 m² of residential space per 1 person. In terms of the number of dwellings per 1,000 inhabitants (440), the Dolnośląskie Voivodship was ranked 2nd in Poland.

In 2022, 22.1 thousand new flats were handed over for use, which was 11.3% less than in the previous year. In outpatient healthcare, 24.9 million medical consultations were recorded in 2021, 2.8 million (i.e. 12.6%) more than in the previous year. In the Dolnośląskie Voivodship, there were 84 general in-patient hospitals (2 fewer than in 2020).

There were 46 beds per 10 thousand population (44 in Poland). There were 216 people per bed in general hospitals (19 fewer than the national average). At the end of 2021, 12.7 thousand physicians (0.1% more than in 2020), 3.7 thousand dentists (a decrease of 1.5%), 23.9 thousand nurses and 2.7 thousand midwives (a decrease of 1.7% and 2.8% year-on-year respectively) held the right to practise medicine and provide patient care in the Dolnośląskie Voivodship. There is a noticeable trend of ageing medical staff in the healthcare system.

Dolnośląskie Voivodship leads the way in spa treatment. At the end of 2021, Dolnośląskie spa hospitals and sanatoriums (43 facilities with 5.9 thousand beds) accounted for 18.9% of their total number in Poland (1st place).

The Dolnośląskie Voivodship has the largest number of immovable monuments, while in terms of the number of movable monuments our voivodship was ranked in 2021. 2nd in the country.

At the end of 2022, there were 34 paramuseum institutions in the voivodship (3rd place in Poland), including 2 zoological gardens and 5 botanical gardens (2nd place). They were visited by a total of 3.6 million people (1st place).

The percentage of budget expenditure allocated by local governments of Dolnośląskie gminas and cities with powiat rights in 2021 to culture and national heritage protection ranked the voivodship 1st in Poland - both in total and per capita.

In 2022, in terms of public safety, there were more offences recorded by the police in completed preparatory proceedings than in the previous year (by 2.6%) and a lower value of the detection rate of offenders (by 2.3 p.p.). Within the voivodship, the number of road accidents increased annually (by 8.0%). In road accidents, compared to 2021, fewer people died, while the number of injured people increased (22.9% less and 9.1% more, respectively).

The use of information and communication technologies in the Dolnośląskie Voivodship is very high compared to other voivodships and Poland. In 2022, 93.5% of households had Internet access at home, which was more than the national average (by 0.2 p.p.). Our province had the highest percentage of people ordering or buying goods or services online for private use - 72.6% (nationally 64.6%), and the highest percentage of people using public administration services online in the last 12 months - 63.8% (nationally 55.4%).

At the end of 2022, there were 13.3 thousand foundations, associations and social organisations in the Dolnośląskie Voivodship entered in the REGON register, i.e. by 3.8% more than in the previous year. There were 46 entities of this kind per 10,000 population (43 in Poland) - the third place among the voivodships; this indicator is steadily growing.

In 2020, 6.9 thousand non-profit organisations, i.e. associations and similar social organisations, foundations, social religious entities and economic and professional self-government organisations, were active (a decrease of 1.4% compared to 2018).

Economy

According to preliminary estimates, in 2021 the share of Dolnośląskie Voivodship in generating the gross domestic product in Poland (in current prices) was 8.4% (the same as in 2020). The value of GDP per capita amounted to 76186 PLN, which was 10.3% higher than in Poland (69069 PLN), and higher by 13.5% in relation to 2020.

In the value of the GDP of the Dolnośląskie Voivodship in 2020, Wrocław had the largest share (34.6%), followed by the wrocławski subregion (20.2%), legnicko-głogowski subregion (17.8%), wałbrzyski subregion (14.0%) and jeleniogórski (13.4%). Systematically, the share of Wrocław and the wrocławski subregion in its generation is increasing (in the 2015-2020 period, the increase was 2.5 percentage points and 1.9 percentage points, respectively), while the share of the legnicko-głogowski (2.3 percentage points), wałbrzyski (1.2 percentage points) and jeleniogórski (0.9 percentage points) subregions is decreasing.

Gross value added in 2020 amounted to 172328 million PLN in the Dolnośląskie Voivodship, which accounted for 8.4% of the value for the country as a whole (0.1 percentage point higher than a year earlier). The largest share (32.4%) of the gross value added (GVA) was generated by industrial units, followed by those belonging to the trade; repair of motor vehicles, transport and storage; accommodation and catering; information and communication sections (24.1%). The level of labor productivity can be determined through GVA per 1 employee in the national economy. In 2020, in the Dolnośląskie Voivodship, it amounted to 155.2 thousand PLN per 1 employee (6.3% more than in 2019), which is 9.4% more than the national average.

At the end of 2022, there were 427.2 thousand economic entities listed in the REGON register in the Dolnośląskie Voivodship (3.9% more than a year earlier). The number of newly registered entities in the REGON register exceeded the number of deregistered ones for another year. In 2022, 34.3 thousand new entities were registered, i.e. 12.5% more than in the previous year, and 17.9 thousand entities were deregistered, i.e. 16.3% more than in 2021.

Outlays on research and development activities in the Dolnośląskie Voivodship in 2021 amounted to 3070.4 million PLN and were 21.7% higher than a year earlier; per capita, this gave 1058.3 PLN (a 22.3% year-on-year increase). Our region's share of total domestic outlays counted for 8.1% (3rd place).

In 2022, the use of information and communication technologies in Dolnośląskie Voivodship businesses was at a high level, but slightly worse than in the previous year and in the country. 98.4% of enterprises had access to broadband Internet (99.0% in 2021; 98.5% nationally).

In 2022, the financial results non-financial enterprises was slightly worse than that obtained a year ago. Most of the basic economic and financial indicators formed at a less favorable level. On an annual basis, the cost of total revenues increased more than the value of revenues, as a result of which the cost level indicator increased.

In 2021, in enterprises with more than 9 employees (by location of investment), investment outlays reached 20964.9 million PLN (at current prices), and this was a year-on-year decrease by 6.6%. On the other hand, the value of investment outlays (for new and used fixed assets) incurred in 2022 by non-financial enterprises with more than 49 employees, based in Dolnośląskie Voivodship, amounted to 22448.5 million PLN, and this was an increase of 8.4% year-on-year.

In 2021, the share of Dolnośląskie Voivodship in the formation of country's gross agricultural output was 3.9%, in domestic final production - 3.7%, and in domestic commodity production - 3.4%. Global agricultural production, relative to the previous year, decreased (at constant prices) by 14.2%, with crop production declining by 14.0%, while livestock production declined by 15.0%. Final agricultural production per hectare of agricultural land amounted to 4233 PLN, compared to 5103 PLN a year earlier. Compared to 2020, commodity production was reduced (at constant prices) by 16.7%, including crop production by 18.8% and animal production by 10.6%.

According to the resulting estimate of production of major agricultural and horticultural crops in 2022, the area of sown basic cereals with cereal mixtures amounted to 400.5 thousand hectares in the Dolnośląskie Voivodship and was 0.1% smaller than in 2021. The yield obtained from 1 hectare of the area of basic cereals with cereal mixtures in 2022 reached 49.1 dt and was 0.1% lower than the yield obtained in 2021.

As of June 1, 2022, the cattle herd numbered 111.500, which accounted for 1.7% of the national herd (14th place among voivodships). Compared to 2021, the cattle herd increased by 10.7%.

The sheep flock numbered 12.500 and accounted for 4.3% (4.1% a year ago) of the national herd (10th place). Relative to the same period in 2021, the sheep population increased by 5.4%. The pig population formed at 174.2 thousand head. (11th place in the country) and accounted for 1.8% in the nationwide pig population. Compared to last year, the size of the pig herd increased by 8.0%.

The agricultural market in 2022 saw 8.1% less purchase of staple grains (excluding seed grain) compared to 2021. Wheat was purchased 2.8% less, and rye was purchased as much as 38.4% less.

The supply of pork livestock was 3.1% lower on the year, while beef livestock was 3.3% higher.

On an annual basis, grain and livestock purchase prices rose significantly - wheat by 59.1%, rye by 65.8%, potatoes by 45.6%, beef livestock by 28.4%, pork by 40.9%, and poultry by 49.7%. Milk rose by nearly 50%, and consumer hen eggs by nearly 2 times. In January 2022, 9.4 kilograms of rye could be bought for 1 kg of pork livestock, compared to 8.7 kg in December.

In 2021, Dolnośląskie Voivodship produced 10.1% of the country's sold industrial production (4th place in the country).

The value of sold industrial production increased by 16.5% (at constant prices) compared to the previous year.

Industrial output sold in entities with more than 9 employees in 2022 in the province reached 235076.5 million PLN (at current prices), and this was 11.7% more (at constant prices) in relation to the previous year.

The total value of sold industrial production was most influenced by the value of sold industrial processing, which amounted to 195757.5 million PLN and accounted for 83.3% of the total sales value, and increased by 12.5% year-on-year (at constant prices). Along with the increase in the value of sold industrial production, there was also an annual increase in average employment in this section.

Labor productivity in industry, as measured by sold production per employee, also increased - in 2022 it amounted to 1018.3 thousand PLN (at current prices), and was 10.9% more (at constant prices) than a year ago.

Performance also improved in the construction industry - in 2022, the sold output of construction (in current prices) formed at 23570.6 million PLN and increased by 35.3% compared to the previous year. Labor productivity in construction, as measured by the value of construction output sold per employee in 2022, formed at 807.2 thousand PLN (in current prices) and was 30.7% higher than a year ago, with average employment higher by 3.5%.

Construction and assembly production saw a 26.9% year-on-year increase. The improvement in performance in 2022 compared to the previous year was mainly due to an increase in production in specialized construction work entities (by 57.8%).

Average employment in construction increased by 3.5% year-on-year.

According to preliminary data, 22.1 thousand housing units were put into use in the Dolnośląskie Voivodship in 2022, 11.3% less than a year ago (4th place in the country).

In 2022, retail sales realized by commercial and non-commercial enterprises were 23.6% higher than in 2021, and wholesale sales increased by 16.8%.

In 2021, Dolnośląskie Voivodship power plants had a capacity of 3668.0 MW (up 32.8% year-on-year), which accounted for 6.6% of national capacity. Energy was produced primarily in utility power plants, which concentrated 73.2% of the total output. In the Dolnośląskie Voivodship, in the structure of energy consumption, the largest consumption in 2021 was characterized by industry - 28.3% and, in turn, the power sector (27.7%) and households (16.3%).

Total electricity consumption by households in our province increased by 3.4% compared to the previous year and reached 2585.4 GWh; per household customer increased by 1.2% and amounted to 1945.2 kWh.

Development management

In Dolnośląskie Voivodship, both income (by 12.9%) and expenditures (by 9.6%) of local government unit (LGU) budgets increased per capita in 2021 compared to the previous year. The largest share (26.3%) of budget expenditures was allocated to education and upbringing, followed by family (18.1%). In 2021, local government units at all levels in Dolnośląskie Voivodship collectively showed a budget surplus of 1607.5 million PLN (i.e. 6.3% in relation to total income).

The total value of projects and the value of EU funding of projects implemented under the Partnership Agreement 2014-2020 in Dolnośląskie Voivodship by the end of June 2022 amounted to 38191.4 million PLN (6.6% of the value of projects in Poland), of which EU funding accounted for 55.7% of the total amount (21274.1 million PLN). Per capita, the highest value was characterized by the „Infrastructure and Environment” program - more than 6 thousand PLN.

In 2021, there were 7266 local land use plans in force in Dolnośląskie Voivodship (an increase of 3.4% year-on-year), which accounted for 12.2% of all plans in force in Poland. The ratio of the area covered by valid plans was 66.2% in the province (an increase of 0.4 p.p. year-by-year), which was the 3rd highest in the country.

In 2021, 94 out of 169 municipalities (55.6%) in Dolnośląskie Voivodship were carrying out revitalization activities, compared to 116 municipalities a year earlier (68.6%). Revitalization areas covered 2.5% of the voivodeship's territory, with the share of designated degraded area amounting to 9.5%.

Rozdział 1. Województwo na tle kraju

Chapter 1. Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Tablica przeglądowna

Table 1. Review table

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Dolnoślą- skie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2021 (as of 31 December) in %	0,2	0,3
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2021 r. w hm ³ Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2021 in hm ³	8845,0	346,7
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2021 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2021 w hm ³	7769,3	214,7
Ścieki komunalne oczyszczone w ciągu roku ogółem w 2021 r. w dam ³ Municipal treated wastewater during the year in 2021 in dam ³	1355953	120352
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2021 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in 2021 in tonnes/year:		
gazowych gases	209490154	15105772
pyłowych particulates	22168	1402
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2021 r. w % Total of legal protected area in total area in 2021 in %	32,3	18,6
Lesistość w 2021 r. w % Forest cover in 2021 in %	29,6	29,9
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2022 (as of 31 December)	121	145
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r. Natural increase per 1000 population in 2022	-3,8	-4,6
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2022	0,1	1,2
Przeciętne trwanie życia w 2021 r. (w latach) Life expectancy in 2021 (in years)		
mężczyźni males	71,8	71,4
kobiety females	79,7	79,5
Dzieci ^a w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2021/2022 Children aged 3–6 in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in 2021/2022 school year	904	913
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2022 r. w % (przeciętne w roku) Employment rate by LFS w 2022 in % (annual averages)	56,3	56,1
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2022 r. w % (przeciętne w roku) Activity rate by LFS in 2022 in % (annual averages)	58,0	58,1

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1. Tablica przeglądowa (cd.)
Table 1. Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Dolnoślą- skie
Stopa bezrobocia według BAEL w 2022 r. w % (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS in 2022 in % (annual averages)	2,9	3,5
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2022 r. Registered unemployed persons per 1 job offer in 2022	18	9
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie ^a brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2022 r. w zł Average monthly gross wages and salaries ^a in enterprise sector in 2022 in PLN	6653,67	6994,61
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2022 r. w zł Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2022 in PLN	2789,89	2838,88
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2021 r. w zł Average monthly per capita available income in households in 2021 in PLN	2061,93	2213,37
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w 2021 r. w % At-risk-of-poverty rate after social transfers in 2021 in %	14,8	9,9
Współczynnik Giniego w 2021 r. w % Gini coefficient in 2021 in %	26,8	25,4
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2021 r. w % Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2021 in %	3,7	2,7
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2021 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2021 in thousand PLN	3451528	231045
Dzieci ^b przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2021 r. Children ^b staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in 2021	155,2	232,4
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2021 r. Population per out-patient health care unit in 2021	1474	1489
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2021 r.: Medical personnel per 10 thousand population in 2021: lekarze doctors pielęgniarki nurses	34,3 56,6	36,4 56,3
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2021 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2021	44,4	46,3
Produkt krajowy brutto ^c (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł Gross domestic product ^c (current prices) per capita in 2021 in PLN	69069	76186
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2022 (as of 31 December)	1323	1479
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2022 (as of 31 December)	23	24
Personel wewnętrzny w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo w 2021 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons in 2021	9,0	11,4

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Łącznie z oddziałami żłobkowymi i ze żłobkami przyzakładowymi. c Wstępny szacunek.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Including nursery wards and workplace nurseries. c Preliminary estimate.

Tablica 1. Tablica przeglądowna (dok.)
Table 1. Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Dolnoślą- skie
Udział przedsiębiorstw ^a rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych w 2022 r. w % Share of profitable enterprises ^a in the total number of non-financial enterprises surveyed in 2022 in %	83,2	80,3
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach ^a niefinansowych w 2022 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in 2022 in %	94	93,7
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^a w 2022 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^a in 2022 (previous year=100; current prices)	118,2	108,4
Obsada bydła ^b na 100 ha użytków rolnych w 2022 r. w szt. Cattle density ^b per 100 ha of agricultural land in 2022 in heads	43,1	12,2
Obsada trzody chlewnej ^b na 100 ha użytków rolnych w 2022 r. w szt. Pigs density ^b per 100 ha of agricultural land in 2021 in heads	64,3	19,1
Produkcja sprzedana przemysłu ^c (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2022 r. w zł Sold production of industry ^c (current prices) per 1 average employed person in industry in 2022 in PLN	895324	1018322
Produkcja sprzedana budownictwa ^c (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2022 r. w zł Sold production of industry ^c (current prices) per 1 average employed person in construction in 2022 in PLN	908593	807184
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2022 r. Dwellings completed per 1000 population in 2022	6,3	7,7
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2021 r. Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2021	100,9	107,4
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2021 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2021	6,2	8,9
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2021 r. (w %) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2021 (in %)	17,0	8,7

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Stan w dniu 1 czerwca. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

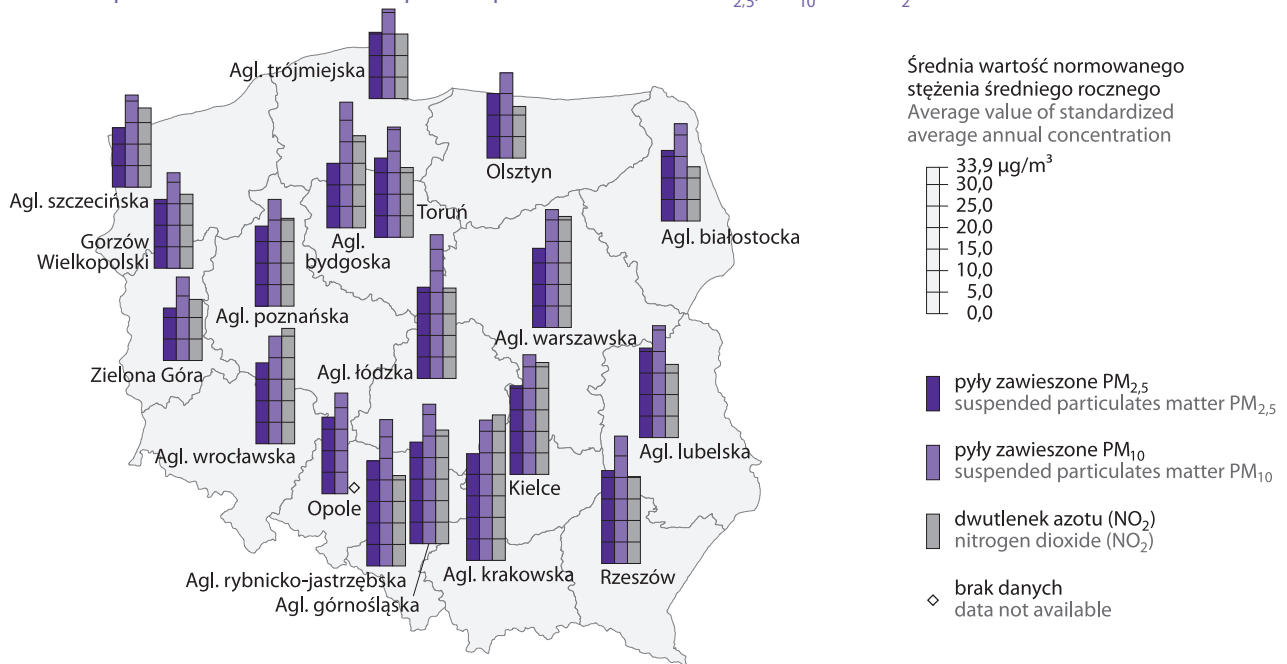
a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. b As of 1 June. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Rozdział 2. Województwo na tle pozostałych województw

Chapter 2. Voivodship against the background of other voivodships

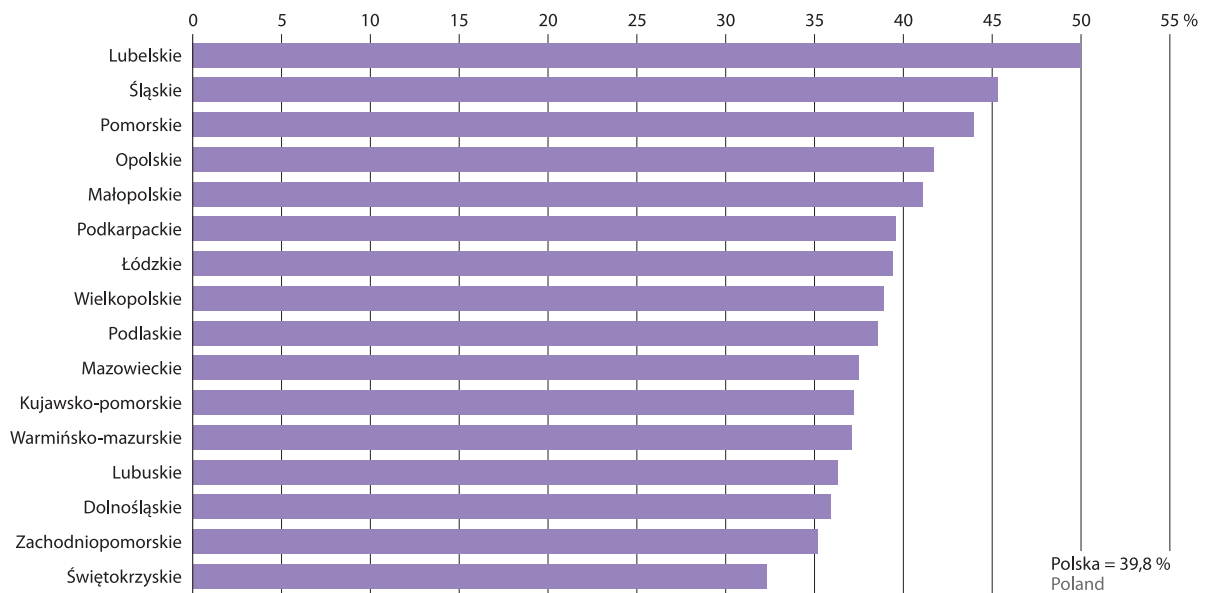
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2021 r.

Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2021

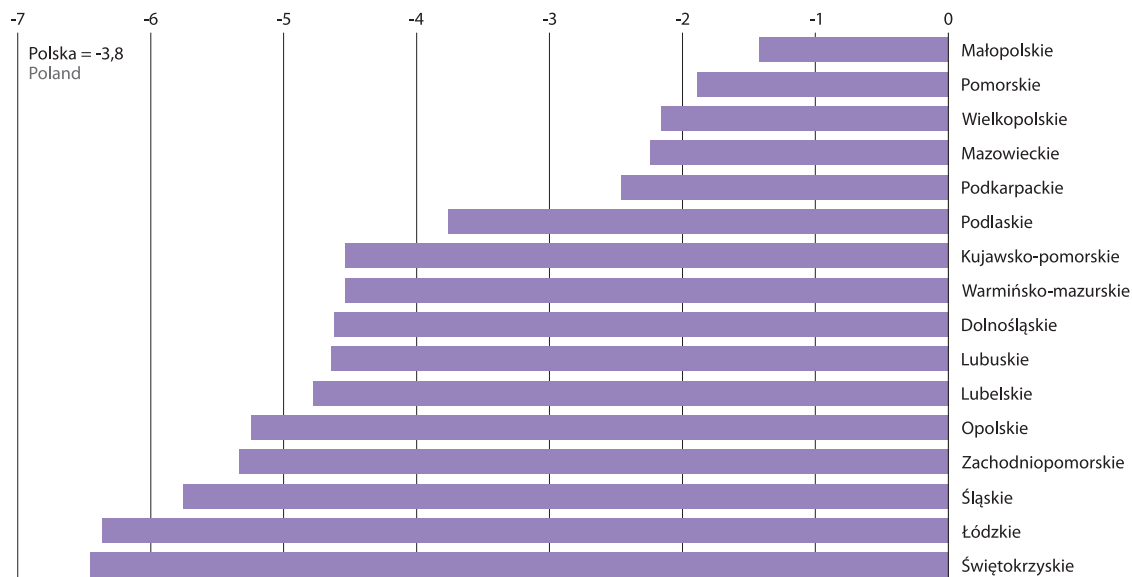

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2021 r.

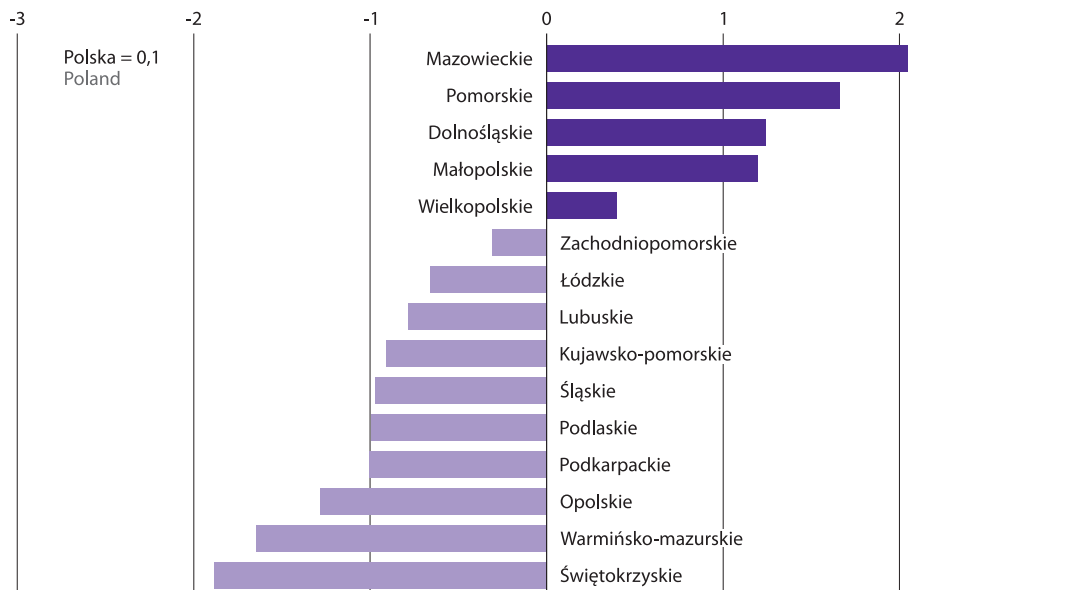
Chart 1. Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2021

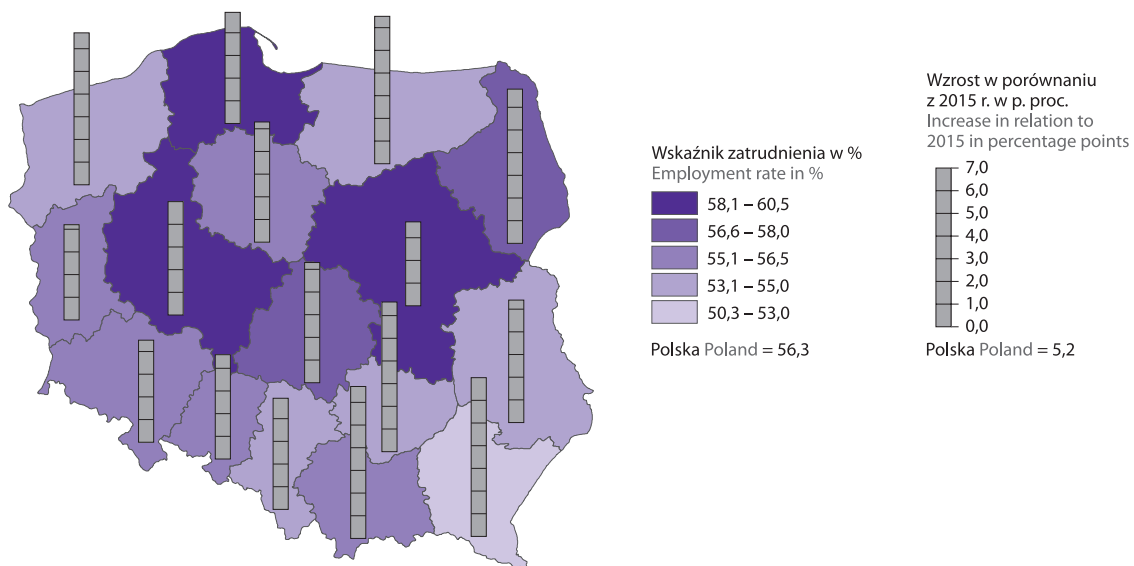
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r.
 Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2022

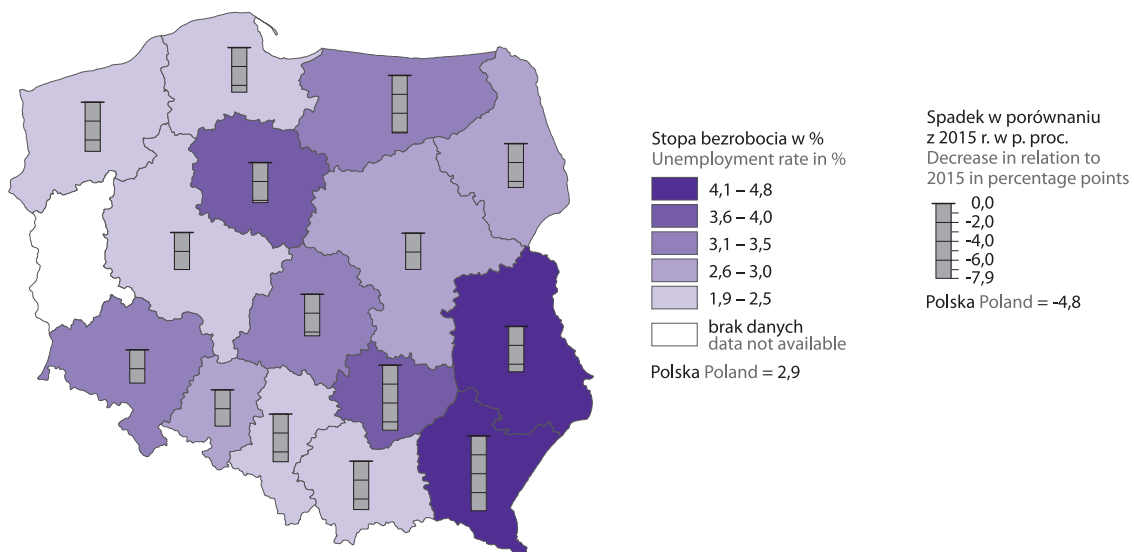
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r.
 Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2022

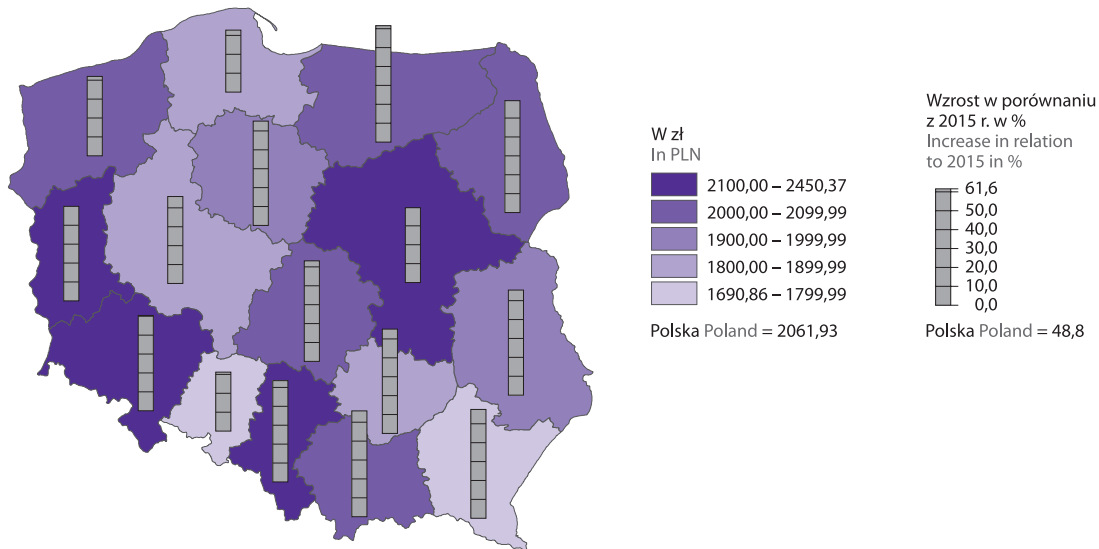
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2022 r. (przeciętne w roku)
 Map 2. Employment rate by LFS in 2022 (annual average)

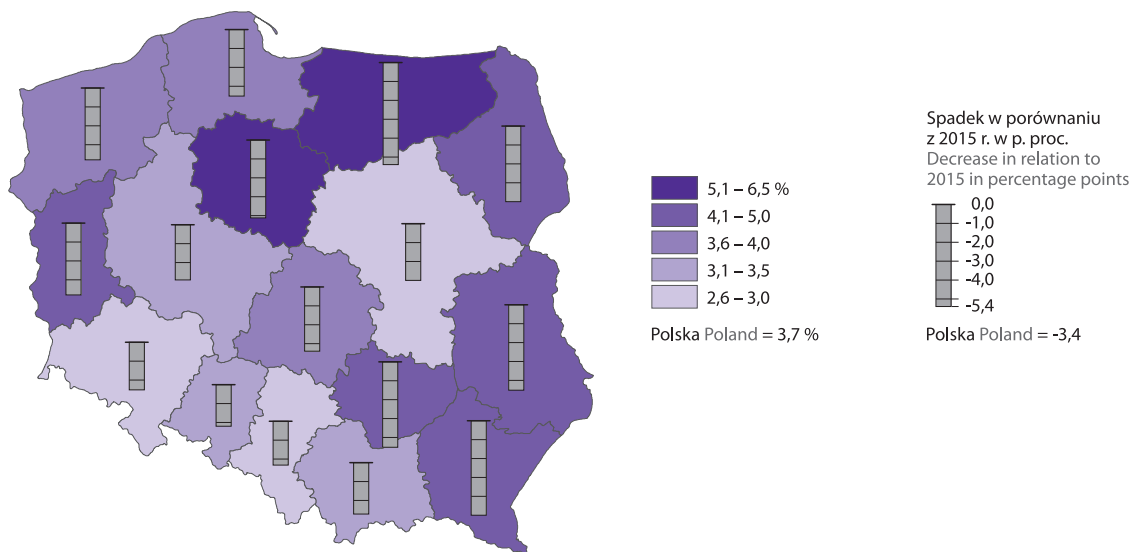
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2022 r. (przeciętne w roku)
 Map 3. Unemployment rate by LFS in 2022 (annual average)

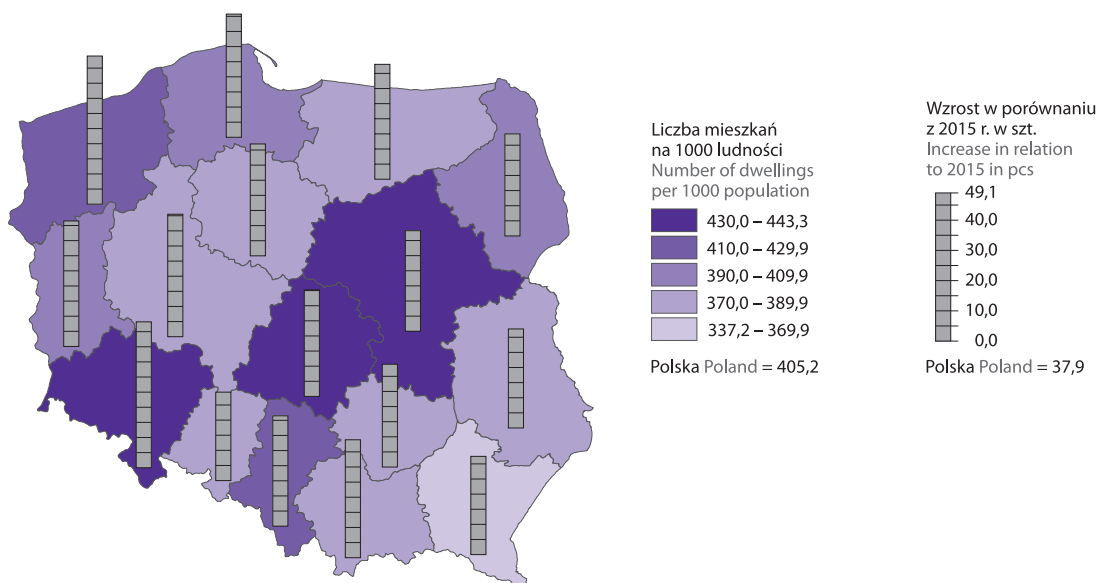
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2021 r.
 Map 4. Average monthly per capita available income in households in 2021

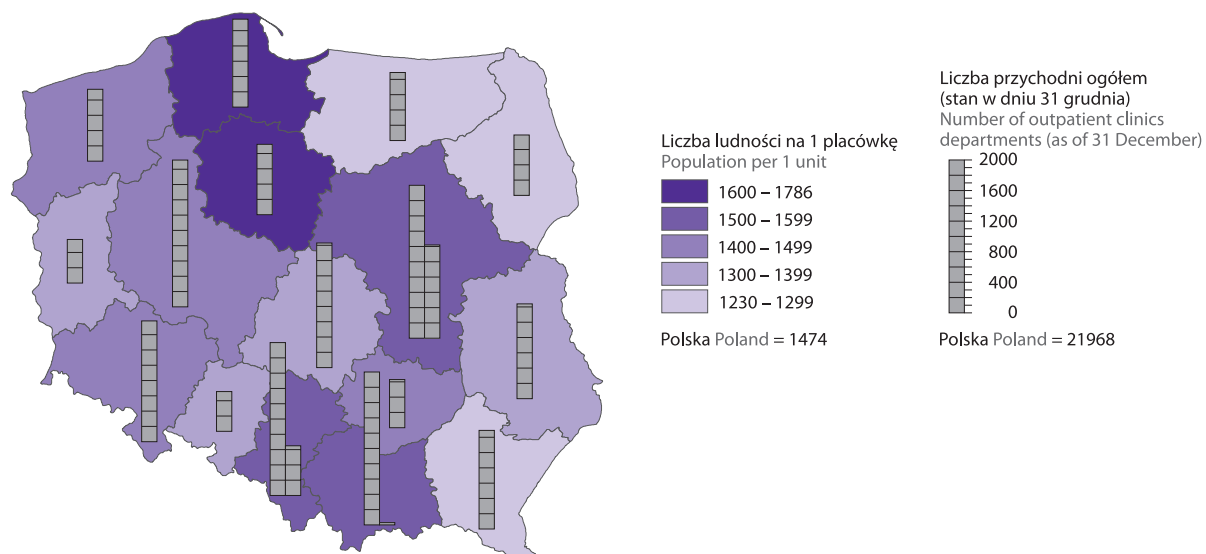
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2021 r.
 Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2021

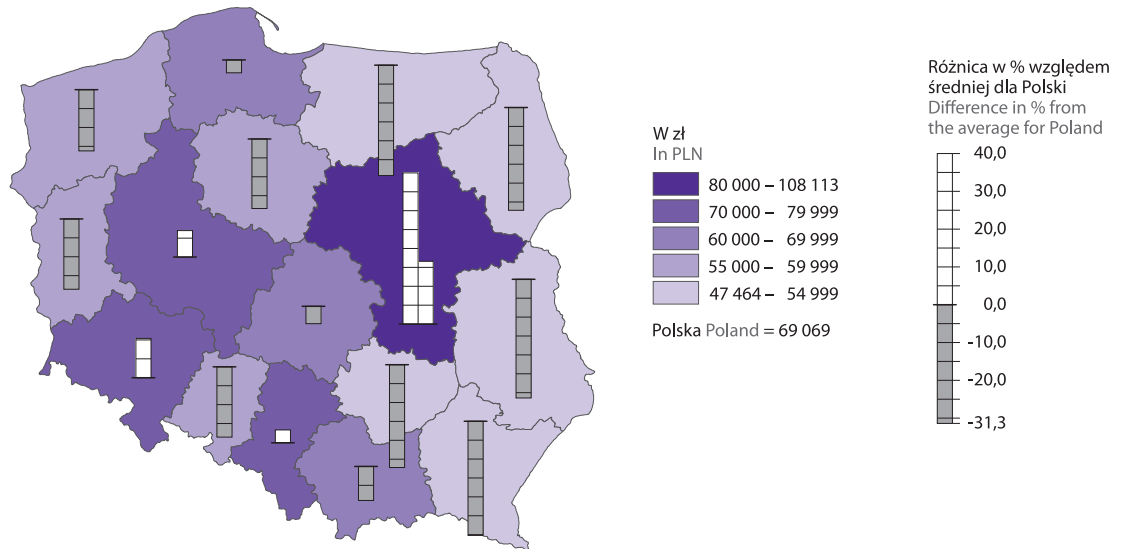
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2021 (as of 31 December)

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2021 r.
 Map 7. Out-patient health care units in 2021

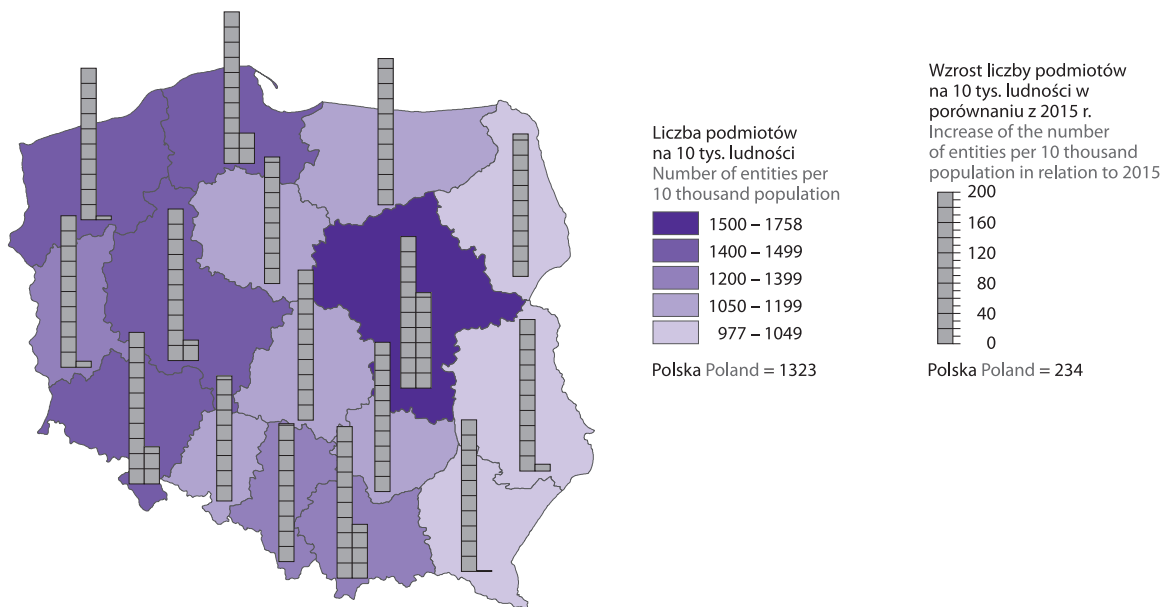

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2021 r. (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2021 (current prices)

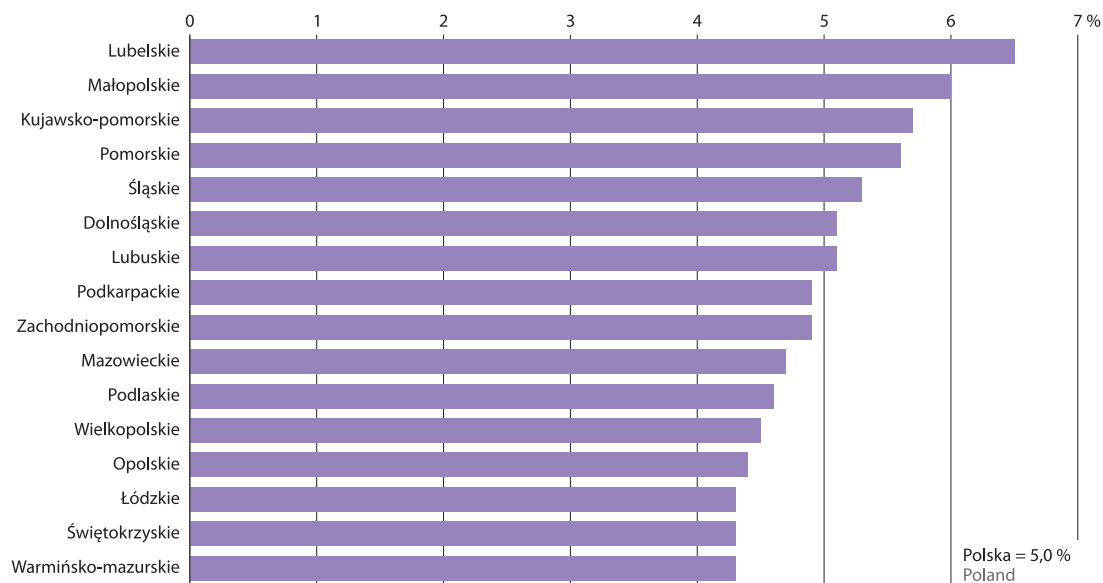

a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
 a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2022 (as of 31 December)

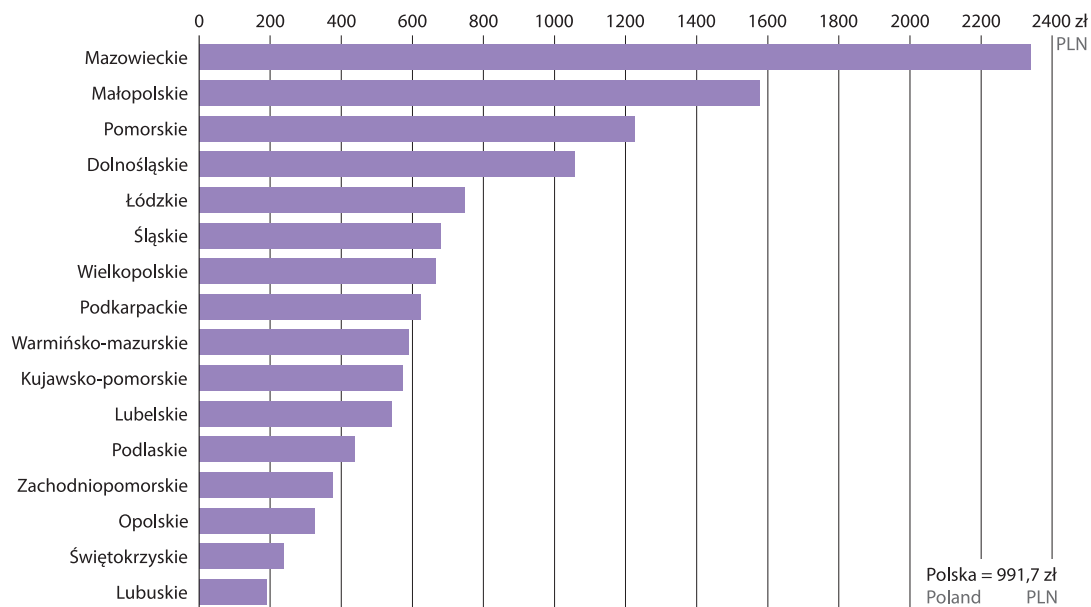

Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2022 r.
 Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2022

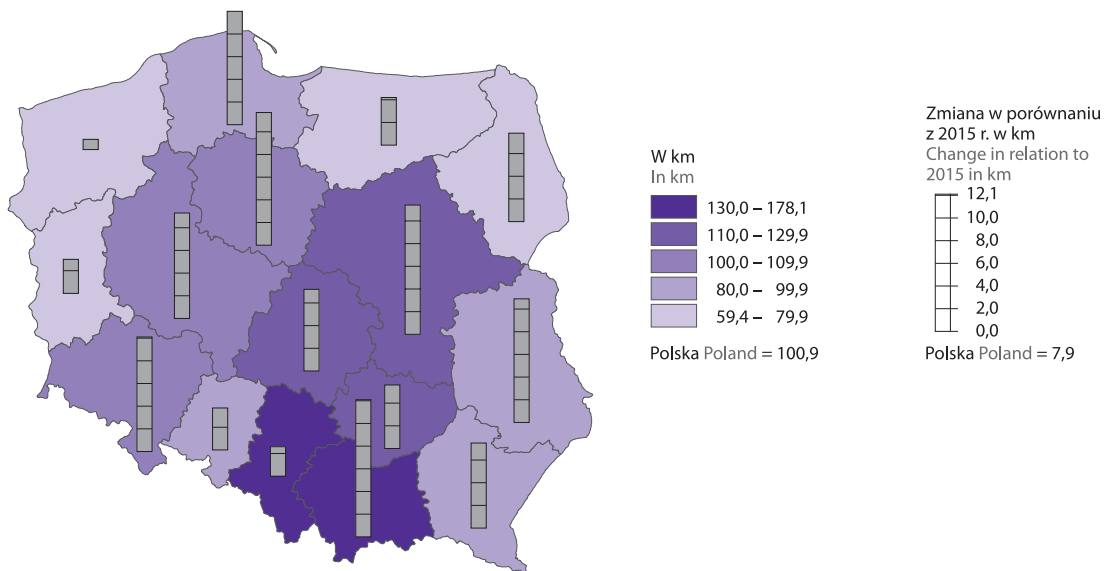

Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2021 r. (ceny bieżące)

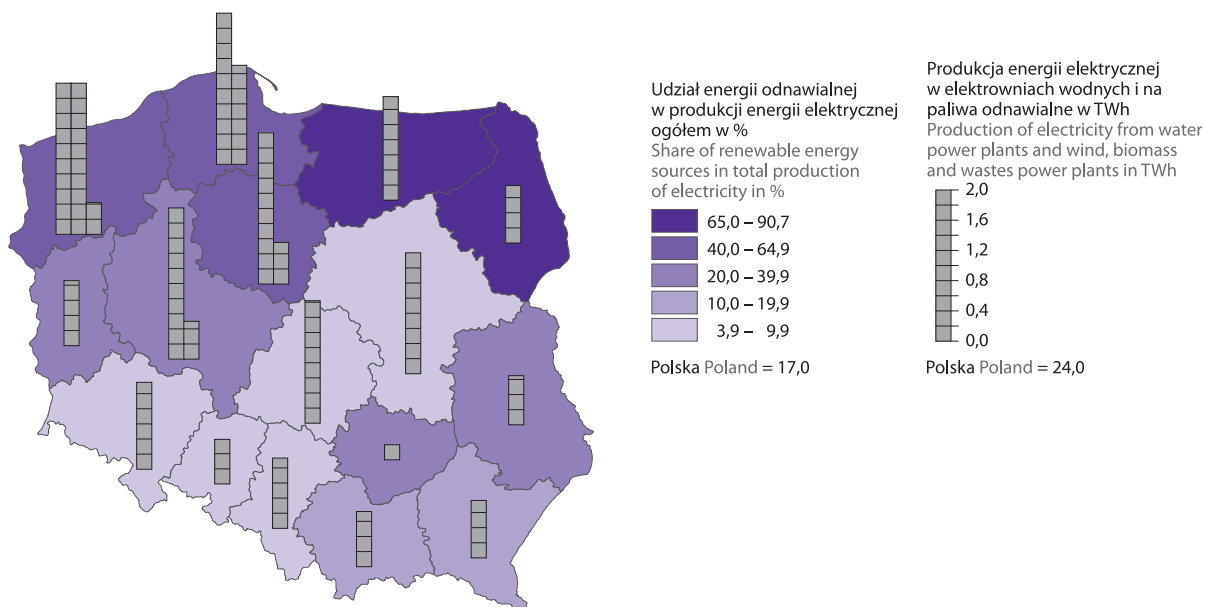
Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2021 (current prices)

Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2021 r.
 Map 10. Hard surface public roads per 100 km² of total area in 2021

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2021 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2021

Rozdział 3. Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Chapter 3. Area and territorial division of the voivodship

Mapa 12. Podział administracyjny województwa w 2022 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Map 12. Administrative division of the voivodship in 2022

As of 1 January

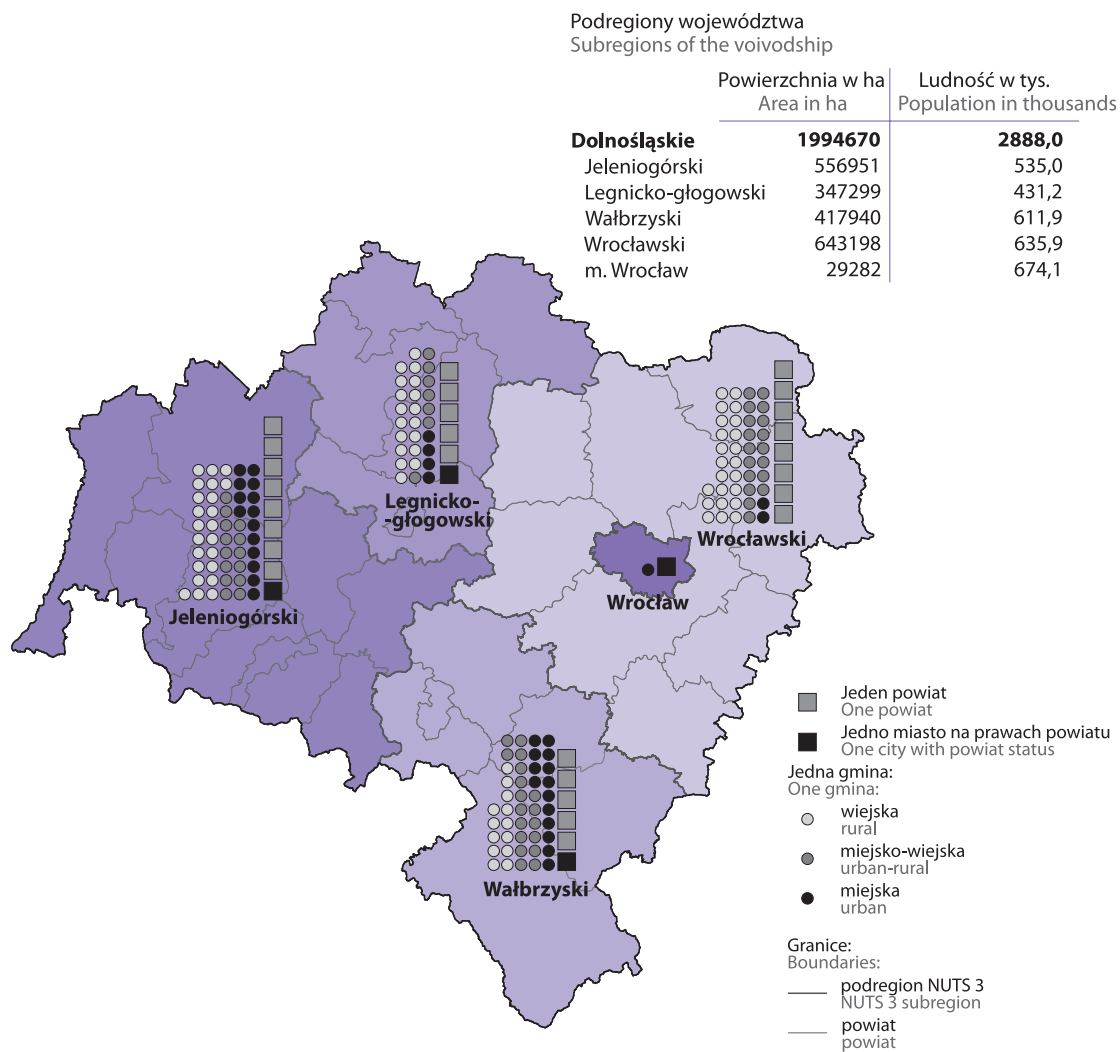
Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. województwo dolnośląskie zajmowało powierzchnię 19947 km², co stanowiło 6,4% powierzchni kraju. Na jego obszarze mieszkało 2888,0 tys. ludności, tj. 7,6% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 145 osób (czwarta lokata w kraju). W miastach mieszkało 69,3% ludności województwa.

Mapa 13. Podział województwa dolnośląskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2022 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Map 13. Division of Dolnośląskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2022

As of 1 January

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Powierzchnia

4.1. Area

Z ewidencji geodezyjnej prowadzonej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii wynika, że powierzchnię województwa dolnośląskiego w dużej mierze zajmują użytki rolne, a także grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione.

W województwie dolnośląskim w 2021 r. względem poprzedniego roku zmniejszyła się zarówno powierzchnia gruntów zrekultywowanych, jak i powierzchnia gruntów zagospodarowanych.

Województwo dolnośląskie jest położone w południowo-zachodniej części Polski, graniczy z 3 województwami (lubuskim i wielkopolskim od północy, opolskim od wschodu) oraz 2 państwami (Czechami od południa i Niemcami od zachodu). Zajmuje powierzchnię 1994,7 tys. hektarów, przez co jest 7. województwem pod względem powierzchni w Polsce. Powierzchnia województwa dolnośląskiego stanowi 6,4% powierzchni całego kraju.

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 2. Geodesic area by land use

As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w ha in ha				Polska=100 Poland=100
Powierzchnia ogólna Total area	1994674	1994670	1994670	1994703	6,4
w tym: of which:					
Użytki rolne Agricultural land	1185316	1186124 ^a	1184660 ^a	1182651 ^a	6,3
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	625827	619652	619544	622121	6,5
Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under surface waters	17917	18362	18383	18418	2,8
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	139111	146620 ^b	148069 ^b	149430 ^b	8,3
Nieuzytki Wasteland	12667	12419	12410	13400	2,9

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item „Forest land as well as woodland and shrubland” until 2016. b Including areas used for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Wśród gruntów w obrębie województwa, największy odsetek stanowią użytki rolne (59,3%), grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (31,2%), natomiast grunty zabudowane i zurbanizowane – (7,5%). Zdecydowanie mniejszą powierzchnię, a także udział w powierzchni ogólnej mają grunty pod wodami (0,9%) i nieużytki (0,7%). Powierzchnia ogólna województwa dolnośląskiego zwiększyła się zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem, jak i 2015 r. odpowiednio o 33 ha i 29 ha. Biorąc pod uwagę kierunki wykorzystania powierzchni województwa dolnośląskiego w relacji do 2021 r. zwiększyła się powierzchnia nieużytków (o 8,0%), gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (o 0,9%), gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (0,4%) oraz gruntów pod wodami powierzchniowymi (o 0,2%). Zmniejszył się natomiast areał użytków rolnych o 0,2%. W porównaniu z 2015 r. największy wzrost odnotowano w powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (o 7,4%) oraz nieużytków (o 5,8%).

Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

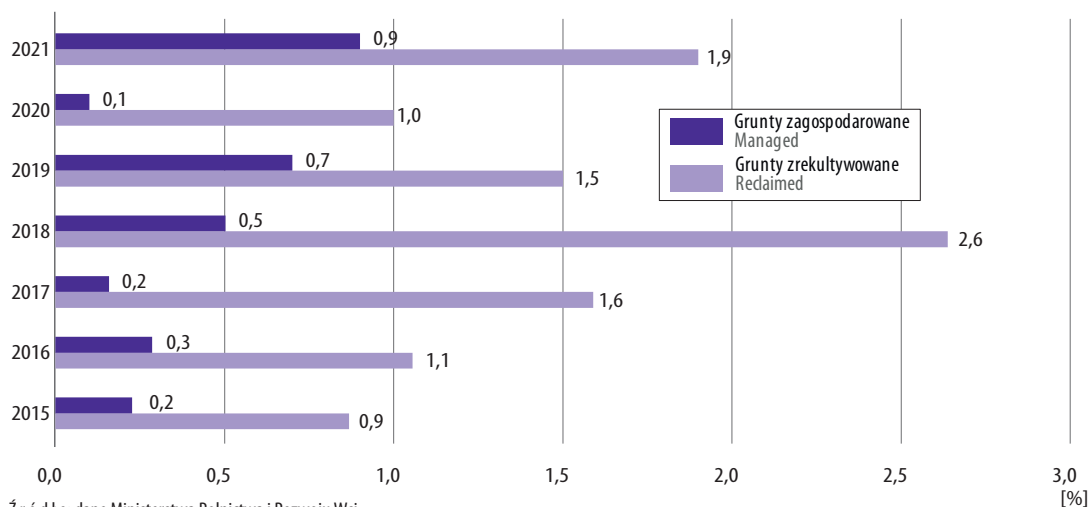
Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych w województwie dolnośląskim w 2021 r. wynosiła 6301 ha, z czego grunty zdewastowane zajmowały powierzchnię 4133 ha (65,6%), a zdegradowane – 2168 ha (34,4%). Grunty zrehabilitowane miały powierzchnię 120 ha (tj. 1,9% powierzchni zdewastowanych i zdegradowanych). Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych stanowiła 0,3% powierzchni ogólnej województwa. W dolnośląskim grunty wymagające rekultywacji stanowiły 10,1% powierzchni tego rodzaju gruntów w kraju, z czego grunty zdewastowane – 7,6%, a zdegradowane – 26,3%. W porównaniu z 2015 r. powierzchnia gruntów zrehabilitowanych wzrosła o 73,9% (dla porównania w kraju odnotowano wzrost o 23,7%). W województwie dolnośląskim areał gruntów zagospodarowanych w 2015 r. wynosił 18 ha, a w 2021 r. – 58 ha.

Wykres 6. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku

Chart 6. Land reclaimed and managed during the year

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

4.2. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.2. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W województwie dolnośląskim w relacji do 2020 r. zanotowano wzrost zużycia wody na potrzeby przemysłu i rybactwa oraz niewielki spadek zużycia wody w gospodarstwach domowych. Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków w porównaniu z rokiem poprzednim pozostała na niezmiennym poziomie, natomiast udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków zwiększył się.

W 2021 r. **zużycie wody** ogółem w województwie dolnośląskim wyniosło 346,7 hm³ (wzrost o 4,9% w porównaniu z 2020 r. oraz spadek o 12,2% względem 2015 r.).

Rozkład zużycia wody w poszczególnych sektorach gospodarki kształtował się następująco: 28,2% wody dla przemysłu, 28,6% gospodarstwa domowe, 34,1% do napełniania i uzupełniania stawów rybnych.

Na potrzeby przemysłu zużyto 97,8 hm³ wody, tj. więcej w porównaniu z 2020 r. o 14,8% i o 7,8%, z 2015 r. Z kolei na potrzeby napełniania i uzupełniania stawów rybnych zużyto 118,3 hm³ wody i był to wzrost o 1,2% w porównaniu z 2020 r.

Zużycie wody w województwie dolnośląskim stanowiło 3,9% całkowitego zużycia wody w Polsce (tyle samo co przed rokiem). Zużycie wody na potrzeby rybactwa w województwie stanowiło 14,1% zużycia w kraju (o 0,5 p.proc. mniej niż w 2020 r.), natomiast zużycie wody na potrzeby przemysłu stanowiło 1,5% ogólnego zużycia w kraju (więcej o 0,1 p.proc. w relacji do 2020 r.).

W 2021 r. zużycie wody w gospodarstwach domowych wyniosło 99,0 hm³, było niewiele mniejsze w odniesieniu do poprzedniego roku (o 0,4%) ale jednocześnie o 6,3% większe niż w 2015 r.

Pobór wód podziemnych i powierzchniowych na potrzeby przemysłu w województwie dolnośląskim w 2021 r. osiągnął wartość 76,9 hm³, pobór był większy niż w 2020 r. o 20,2% i jednocześnie mniejszy niż w 2015 r. o 4,9%.

Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Table 3. Water consumption of water by needs during the year

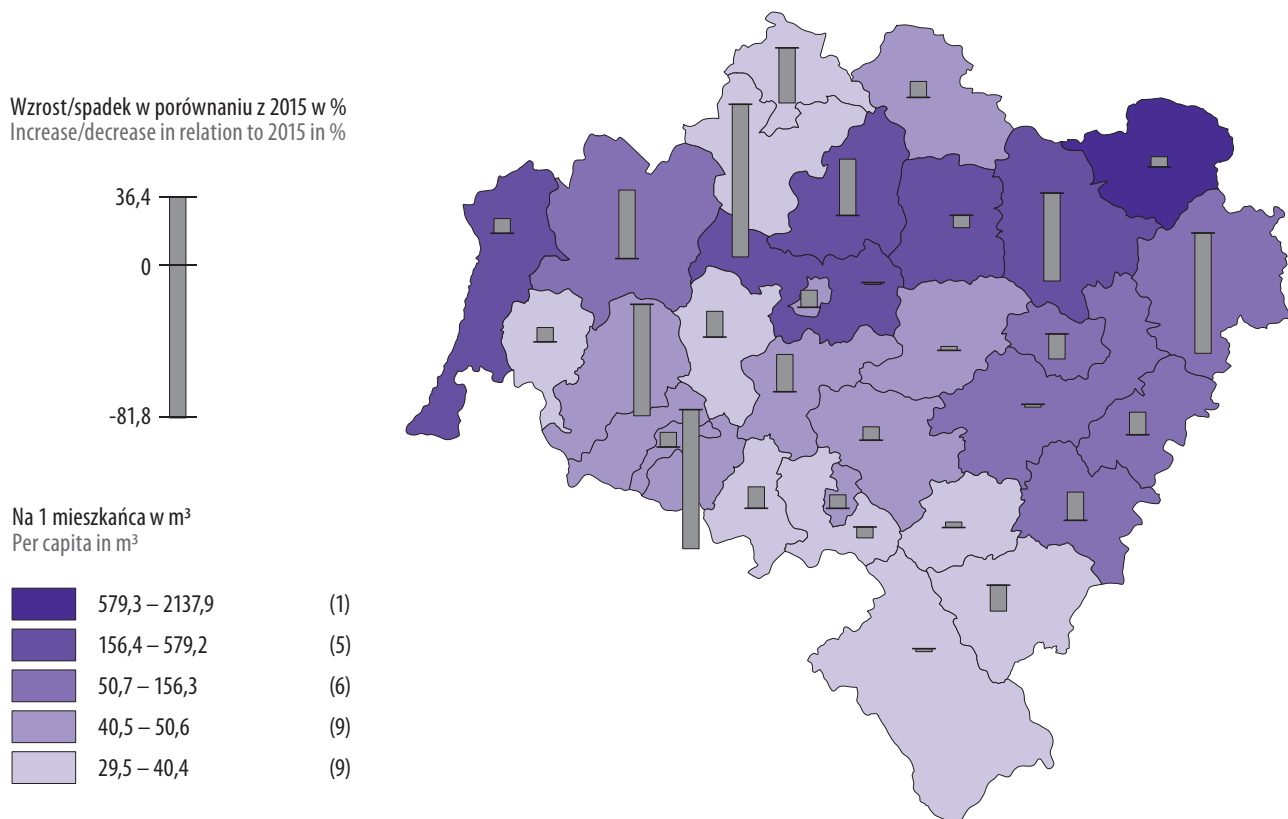
Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem^a Total^a	394,7	372,6	330,4	346,7	3,9
w tym: of which:					
Przemysł Industry	90,7	80,2	85,2	97,8	1,5
Rybactwo ^b Fishing ^b	180,8	162,6	116,9	118,3	14,1
Gospodarstwa domowe Households	93,1	98,7	99,4	99,0	7,7

a Do 2018 r. łącznie z nawodnieniami w rolnictwie i leśnictwie. b Napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych.

a Until 2018, Includes irrigation in agriculture and forestry. b Filling and completing fish ponds.

Mapa 14. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2021 r.

Map 14. Water consumption for needs of the national economy and population in 2021

W 2021 r. przeciętne zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiło 119,5 m³ (w 2015 r. – 135,8 m³), dla porównania w kraju stanowiło 232,8 m³ (261,6 m³). Najwyższe zużycie wody w m³ w przeliczeniu na 1 mieszkańca zanotowano w powiecie milickim (2137,9 m³), kolejno w powiatach lubińskim (333,9 m³) oraz trzebnickim (305,4 m³). W porównaniu z 2015 r. odnotowano odpowiednio: wzrost o 5,4%, o 29,9% oraz spadek o 46,7%. Najmniejsze zużycie wody w m³ w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiło w powiatach: wałbrzyskim (29,5 m³), kamiennogórskim (33,1 m³) oraz złotoryjskim (34,9 m³).

Jako **ścieki wymagające oczyszczenia** przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim działa 295 **oczyszczalni ścieków** (stanowiąc 7,1% obiektów w kraju), w tym 65 (7,5%) to oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów. W relacji do roku poprzedniego liczba oczyszczalni ścieków pozostała na niezmiennym poziomie, natomiast zamknięto jedną oczyszczalnię ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów. W 2015 r. w województwie funkcjonowało 296 oczyszczalni ścieków, w tym 66 z podwyższonym usuwaniem biogenów. W 2021 r. przepustowość oczyszczalni wynosiła 1097349 m³/dobę i było to mniej w relacji do 2020 r. – o 0,2% oraz do 2015 r. – o 5,7%. Przepustowość oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów wyniosła 583523 m³/dobę, tj. mniej zarówno w porównaniu z 2020 r., jak i 2015 r. (odpowiednio o 0,4% i o 3,0%).

Tablica 4. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
 Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

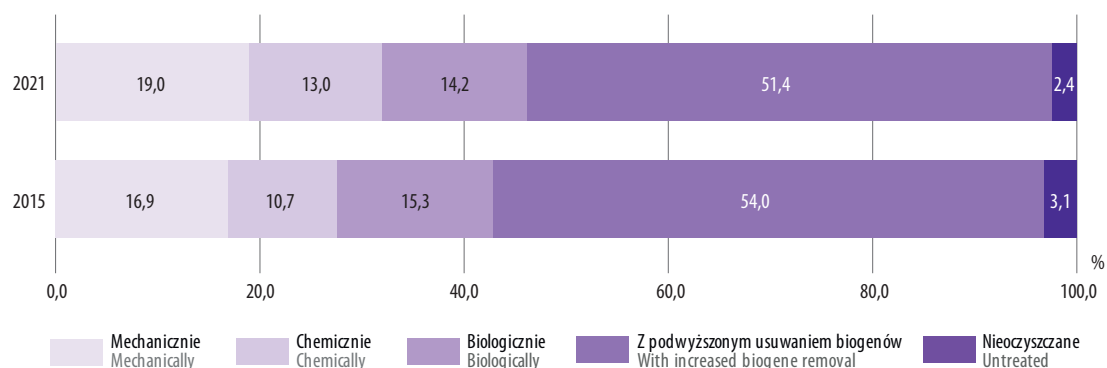
Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	296	293	295	295
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater during the year in dam ³	107370	116505	117682	120353
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	97117	81935	90630	102822
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	79,7	81,9	82,2	82,4

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
 a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

W województwie dolnośląskim w 2021 r. odprowadzono 120,4 hm³ ścieków komunalnych oraz 102,8 hm³ ścieków przemysłowych. W przypadku ścieków komunalnych był to wzrost o 2,3% w relacji do 2020 r. oraz o 12,1% w porównaniu z 2015 r. Ilość wytworzonych ścieków przemysłowych w 2021 r. była większa w odniesieniu do roku poprzedniego o 13,5%, względem 2015 r. o 5,9%. Spośród ścieków przemysłowych i komunalnych w 2021 r. zostało oczyszczonych 182,8 hm³ ścieków, w tym ponad połowa (53,6%) w oczyszczalniach typu biologicznego.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Wykres 7. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
 Chart 7. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

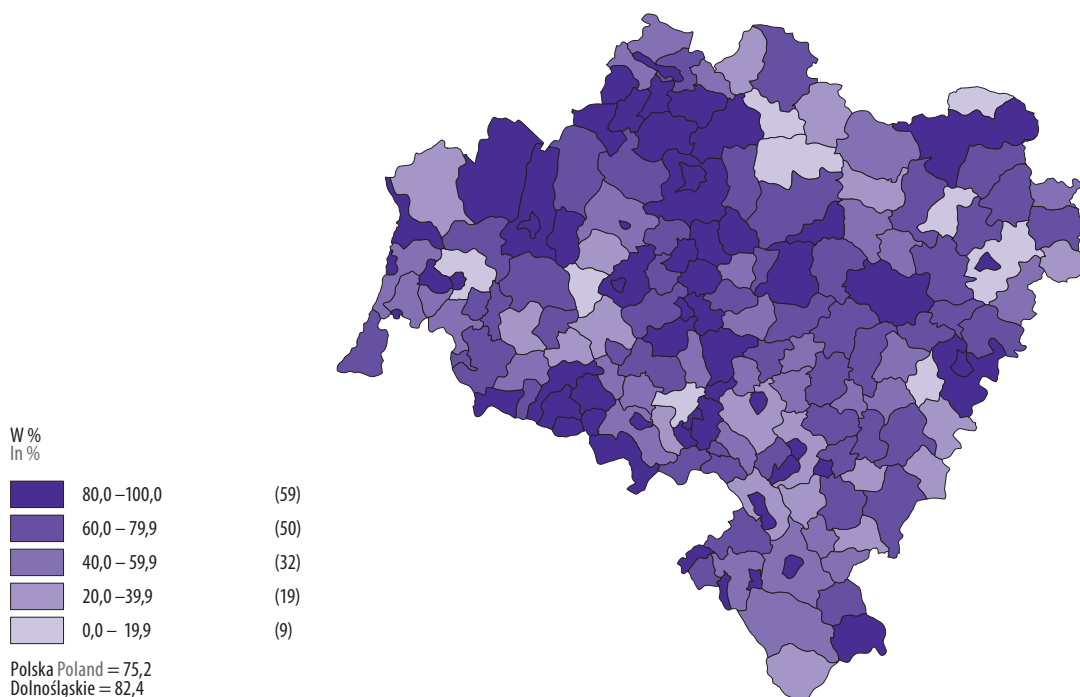

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

W województwie dolnośląskim **udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** wzrósł z 79,7% w 2015 r. do 82,4% w 2021 r., przy czym w miastach wzrósł z 95,6% do 96,2%, zaś na wsiach z 44,1% do 53,2%. W kraju w porównaniu z 2015 r. odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków zwiększył się o 2,5 p.proc., przy czym w miastach pozostał na niezmiennym poziomie, a na terenach wiejskich zwiększył się o 6,9 p.proc.

Największy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków odnotowano w 2021 r. w województwach pomorskim (84,1%) i zachodniopomorskim (83,5%), zaś najmniejszy w województwach lubelskim (58,0%) i świętokrzyskim (66,7%). Województwo dolnośląskie zajęło 3. lokatę w kraju.

Mapa 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2021 r.
Map 15. Population connected to wastewater treatment plants in 2021

Biorąc pod uwagę poszczególne gminy województwa dolnośląskiego najwyższy wskaźnik ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków wynoszący 100,0% zanotowano w gminie Dzierżonów oraz m. Wałbrzych. W 9 gminach analizowany wskaźnik wynosił poniżej 20,0%.

4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.3. Pollution and protection of air

W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła emisja zanieczyszczeń gazowych, jak i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych. Wśród zanieczyszczeń gazowych największy udział stanowiły zanieczyszczenia dwutlenkiem węgla, a wśród zanieczyszczeń pyłowych zanieczyszczenia powstałe ze spalania paliw.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych wyniosła 15105,8 tys. ton, a zanieczyszczeń pyłowych – 1,4 tys. ton. Spośród zanieczyszczeń gazowych, dominujący udział (99,8%) miały zanieczyszczenia dwutlenkiem węgla. Do atmosfery również były emitowane m.in.: związki dwutlenku siarki, tlenki azotu, tlenek węgla oraz śladowe ilości metanu. Wielkość zanieczyszczeń gazowych w województwie dolnośląskim zwiększyła się w porównaniu z 2020 r. o 46,3%, a w relacji z rokiem 2015 r. – o 17,7%.

Wśród zanieczyszczeń pyłowych, największy udział (47,4%) stanowiły zanieczyszczenia powstałe ze spalania paliw. Ilość zanieczyszczeń pyłowych w województwie dolnośląskim zwiększyła się w relacji do 2020 r. o 8,1%, a w porównaniu z rokiem 2015 została ograniczona o połowę.

Udział zanieczyszczeń gazowych emitowanych łącznie w województwie dolnośląskim wyniósł 7,2% emisji zanieczyszczeń w Polsce (w 2020 r. – 5,5%, a w 2015 r. – 6,1%). Udział zanieczyszczeń pyłowych emitowanych łącznie w województwie dolnośląskim wyniósł 6,3% emisji zanieczyszczeń w Polsce (w 2020 r. – 5,7%, a w 2015 r. – 6,3%).

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 5. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	tys. ton/rok thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gases pollutions					
Ogółem Total	12834,2	10243,3	10326,5	15105,8	7,2
w tym : of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	22,6	8,3	8,9	10,1	5,6
Metan Methane	0,1	0,3	0,3	0,0	0,0
Tlenki azotu Nitrogen oxides	12,9	9,6	9,5	12,3	6,8
Tlenek węgla Carbon monoxide	7,4	4,9	3,9	4,9	1,9
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	12789,4	10217,5	10302,1	15076,0	7,2
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulates pollutions					
Ogółem Total	2,8	1,4	1,3	1,4	6,3
w tym: of which:					
Ze spalania paliw Fuel combustion	1,8	0,7	0,6	0,7	5,6
Niezorganizowana Non-organised	0,3	0,3	0,3	0,4	25,6

Przez zanieczyszczanie powietrza rozumie się wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, do powietrza: substancji stałych, ciekłych lub gazowych w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę lub wodę, a także spowodować inne szkody w środowisku.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim działało 130 (w 2020 r. – 133) zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, 66 zakładów było wyposażonych w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych i 25 zakładów posiadało urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych.

W urządzeniach oczyszczających zatrzymano i zneutralizowano 657,4 tys. ton zanieczyszczeń gazowych, a stopień redukcji zanieczyszczeń gazowych osiągnął wartość 95,7% (dla porównania w Polsce – 73,5%). W 2021 r. wskaźnik redukcji zanieczyszczeń pyłowych w zakładach szczególnie uciążliwych w województwie, jak i w kraju wyniósł 99,9%. Tylko w województwach mazowieckim i pomorskim wskaźnik ten przyjął wartości po 100%.

W 2021 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano więcej o 78,5% zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń.

4.4. Ochrona przyrody. Lasy

4.4. Nature protection. Forests

Wśród obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w województwie dolnośląskim w 2021 r. największą powierzchnię miały parki krajobrazowe. Powierzchnia gruntów leśnych zmniejszyła się w porównaniu z 2020 r.

Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione w 2021 r. w województwie dolnośląskim zajmowały powierzchnię 371,2 tys. ha, co stanowiło 18,6% powierzchni województwa. Wśród tych obszarów w obrębie województwa największą powierzchnię miały parki krajobrazowe – 206,3 tys. ha (52,6% obszarów prawnie chronionych) oraz obszary chronionego krajobrazu – 139,0 tys. ha (37,3%). Na obszarze województwa dolnośląskiego występowały również parki narodowe – 12,3 tys. ha (3,3%), rezerваты przyrody – 10,7 tys. ha (2,9%), zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 9,1 tys. ha (2,4%) oraz użytki ekologiczne – 5,2 tys. ha (1,4%). W obrębie województwa znajdowało się 2600 pomników przyrody.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

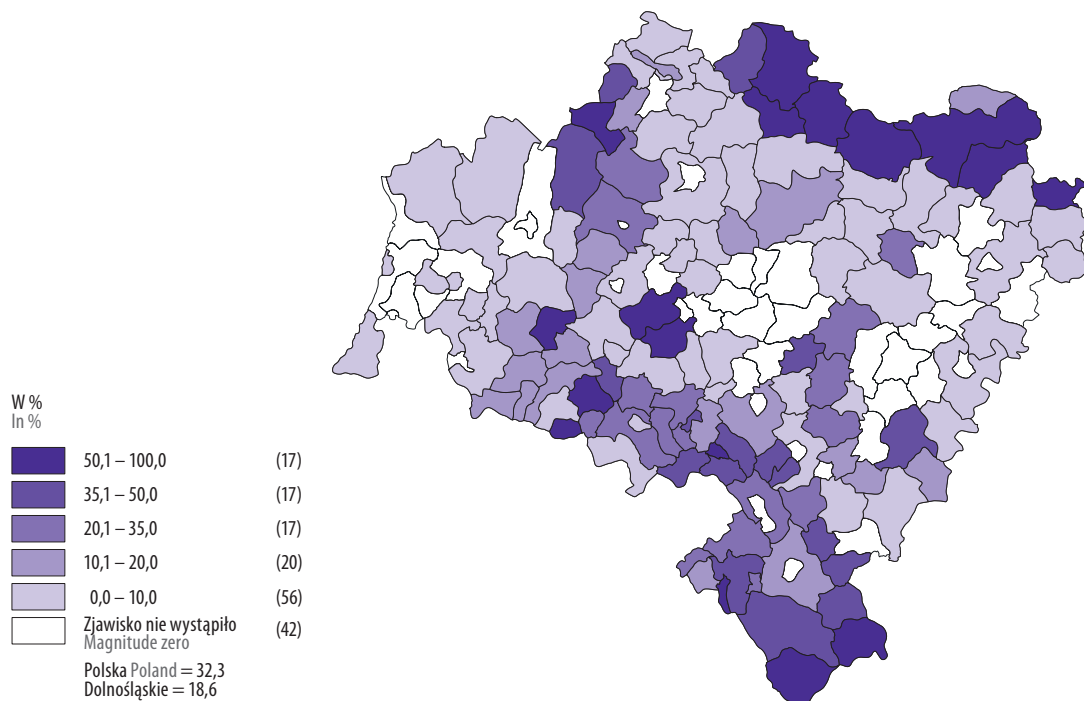
Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

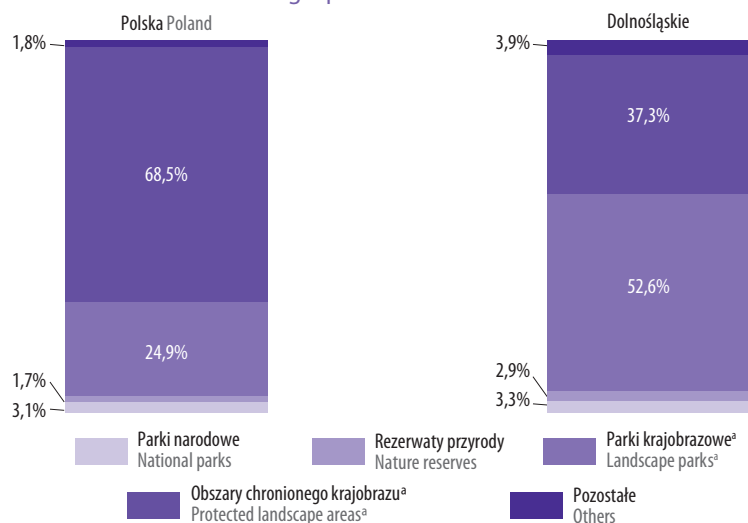
W Polsce największy udział wśród obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych stanowiły obszary chronionego krajobrazu – 7023,9 tys. ha, z których 2,0% znajdowało się w obrębie województwa dolnośląskiego. Parki krajobrazowe zajmowały powierzchnię 2610,9 tys. ha, z których o 7,9% to parki z województwa dolnośląskiego. Z pozostałych obiektów w Polsce powierzchnię 315,1 tys. ha zajmowały parki narodowe (w obrębie województwa dolnośląskiego 3,9% powierzchni), rezerваты przyrody – 171,0 tys. ha (z których 6,2% w dolnośląskim), zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 118,1 tys. ha (w tym 7,7% w obrębie województwa dolnośląskiego) oraz użytki ekologiczne – 55,2 tys. ha (z których 9,5% w dolnośląskim). Powierzchnia obszarów chronionych w województwie dolnośląskim w 2021 r. stanowiła 3,7% ogólnej powierzchni chronionej w Polsce (tak jak w 2020 r., w 2015 r. – 3,6%).

Mapa 16. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2021 r.

Map 16. Area of special nature value under legal protection in 2021

Wykres 8. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2021 r.
 Chart 8. Area of special nature value under legal protection in 2021

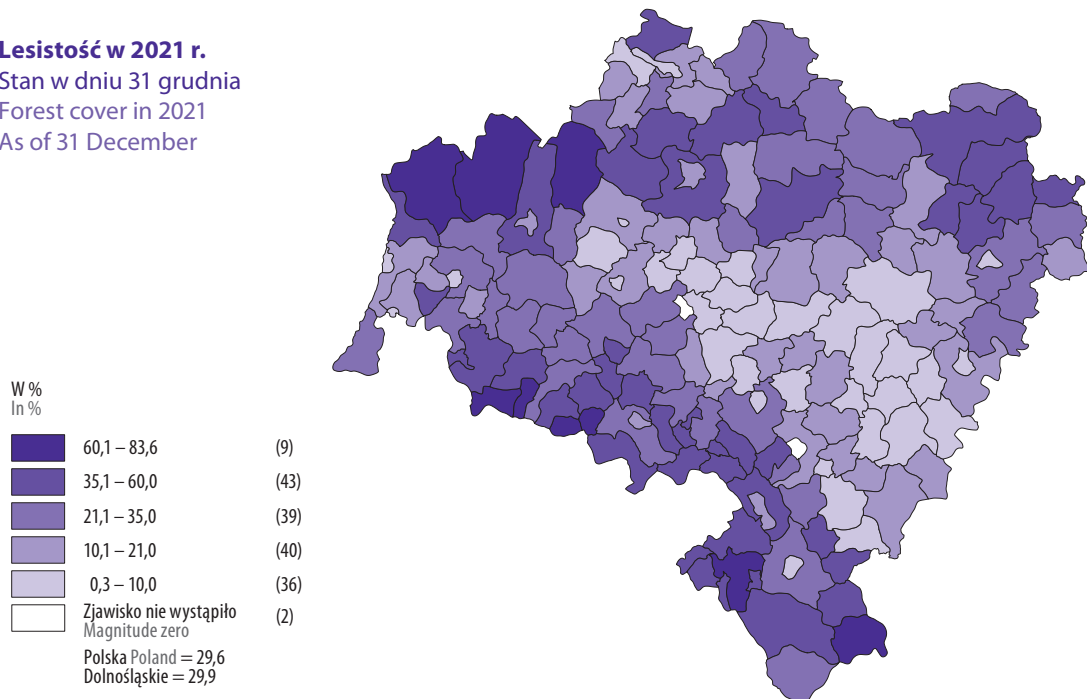

a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody (stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych) położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.
 a Excluding nature reserves and other forms of nature protection (documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes) situated in the area of landscape parks and protected landscape areas.

Powierzchnia gruntów leśnych w województwie dolnośląskim w 2021 r. wynosiła 619,5 tys. ha i było to o 108 ha mniej w stosunku do roku poprzedniego (619,7 tys. ha) oraz o 6283 ha mniej niż w 2015 r. (625,8 tys. ha). Zarówno w 2021 r., jak i w 2020 r. udział powierzchni gruntów leśnych w województwie dolnośląskim stanowił 31,1% powierzchni województwa (w 2015 r. – 31,4%) oraz 2,0% powierzchni kraju (również w 2015 r.).

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni danego obszaru (kraju, województwa, powiatu, gminy).

Mapa 17. Lesistość w 2021 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 17. Forest cover in 2021
 As of 31 December

4.5. Odpady przemysłowe i komunalne

4.5. Industrial and municipal waste

W 2021 r. w województwie dolnośląskim ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie była ponad 2 razy większa niż w 2015 r. Powierzchnia i liczba dzikich wysypisk w obrębie województwa w porównaniu z 2015 r. uległa zwiększeniu, natomiast powierzchnia i liczba składowisk odpadów się zmniejszyła.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim zostało wytworzonych 35,0 mln ton odpadów przemysłowych (wzrost o 5,1% r/r i spadek o 1,3% w relacji do 2015 r.), natomiast 688,0 mln ton było składowanych w obiektach własnych przedsiębiorstw przemysłowych (wzrost o 1,5% r/r oraz o 9,0% w porównaniu z 2015 r.).

Odpady przemysłowe wytworzone w województwie dolnośląskim stanowiły 32,5% odpadów wytworzonych w kraju, zaś odpady składowane stanowiły 38,0% krajowych składowanych odpadów przemysłowych. W 2021 r. 710,9 tys. ton odpadów przemysłowych zostało poddane unieszkodliwieniu, zaś 1479,8 tys. ton zostało poddane odzyskowi.

Tablica 6. Odpady przemysłowe

Table 6. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2015		2019	2020	2021	
	w tys. ton in thousand tonnes	w odsetkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)	w tys. ton in thousand tonnes			w odsetkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) - ogółem Waste generated (during the year) - total	35462,7	27,1	34088,6	33315,1	35015,0	32,5
w tym: of which:						
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producer on site	302,1	1,1	921,4	645,1	710,9	3,0
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	33687,6	45,5	31872,7	31301,0	32521,4	53,5
magazynowane czasowo temporarily stored	473,6	26,0	320,9	210,2	302,9	25,1
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^a (stan w końcu roku) - ogółem Waste landfilled to date (accumulated) ^a (at the end of the year) - total	631003,8	37,5	666183,5	677517,3	687958,5	38,0

a Na składowiskach (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.
a On own landfills (including heaps and settling ponds).

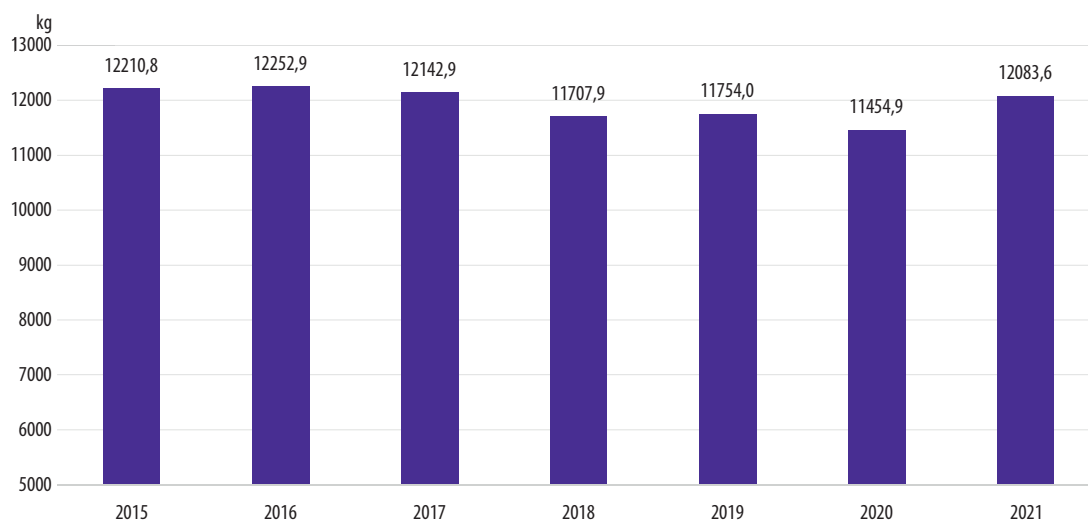
W 2021 r. w województwie dolnośląskim selektywnie zebrano 452,8 tys. ton odpadów i była to wartość o 15,2% większa r/r oraz ponad 2 razy większa niż w 2015 r. Największy udział w 2021 r. w ogólnej liczbie odpadów stanowiły odpady biodegradowalne (32,9%), szkło (15,4%), zmieszane odpady opakowaniowe (14,1%), wielkogabarytowe (13,5%), papier i tektura (13,4%) oraz tworzywa sztuczne (8,3%).

W 2021 r. na terenie województwa były 252 dzikie wysypiska śmieci o powierzchni w sumie 44,0 ha (w relacji do 2020 r. liczba dzikich wysypisk wzrosła o 17,8%, zaś ich powierzchnia zmniejszyła się o 0,7%, natomiast do roku 2015 – liczba zwiększyła się o 5,9%, zaś ich powierzchnia była większa o 27,4%). W obrębie województwa było zlokalizowanych 26 składowisk odpadów o powierzchni 166,0 ha (w relacji r/r ich liczba nie uległa zmianie, a powierzchnia zmniejszyła się o 0,9%, zaś w porównaniu z 2015 r. ich liczba spadła o 16,1% przy spadku powierzchni o 8,1%).

Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2021 r. w województwie dolnośląskim stanowiły 8,3% tych odpadów w Polsce (więcej o 0,4 p.proc. w relacji do 2020 r. i 2015 r.). W przypadku papieru i tektury było 11,0% odpadów w Polsce (więcej o 0,2 p.proc. r/r oraz o 0,1 p.proc. w relacji do 2015 r.), tekstyliów – 9,0% (więcej o 0,9 p.proc. r/r oraz o 1,3 p.proc. w porównaniu z 2015 r.), szkła – 8,9% (więcej o 0,3 p.proc. oraz o 0,7 p.proc.), zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych – 7,6% (więcej o 0,6 p.proc. oraz mniej o 2,6 p.proc.), a tworzyw sztucznych – 7,2% (więcej o 1,0 p.proc. oraz mniej o 0,5 p.proc.).

Wykres 9. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca

Chart 9. Industrial waste generated during the year per capita

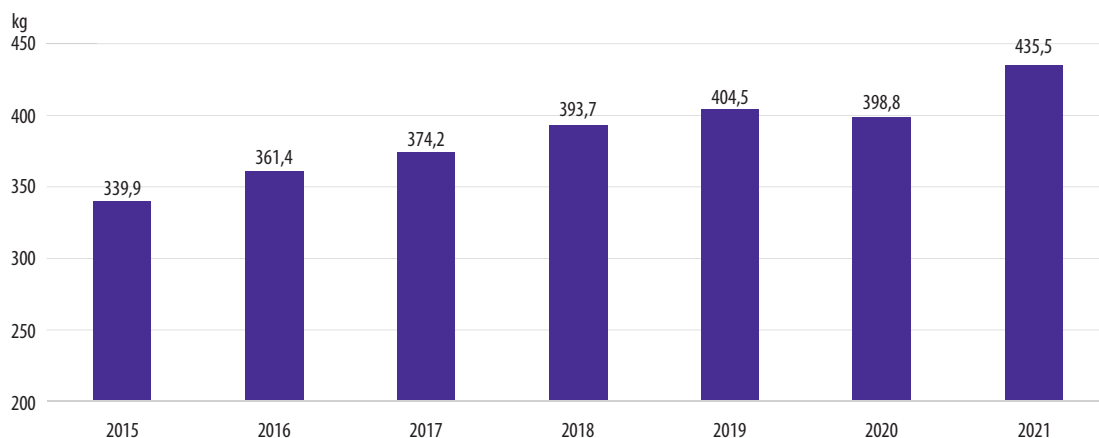

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
 Table 7. Municipal waste collected separately during the year

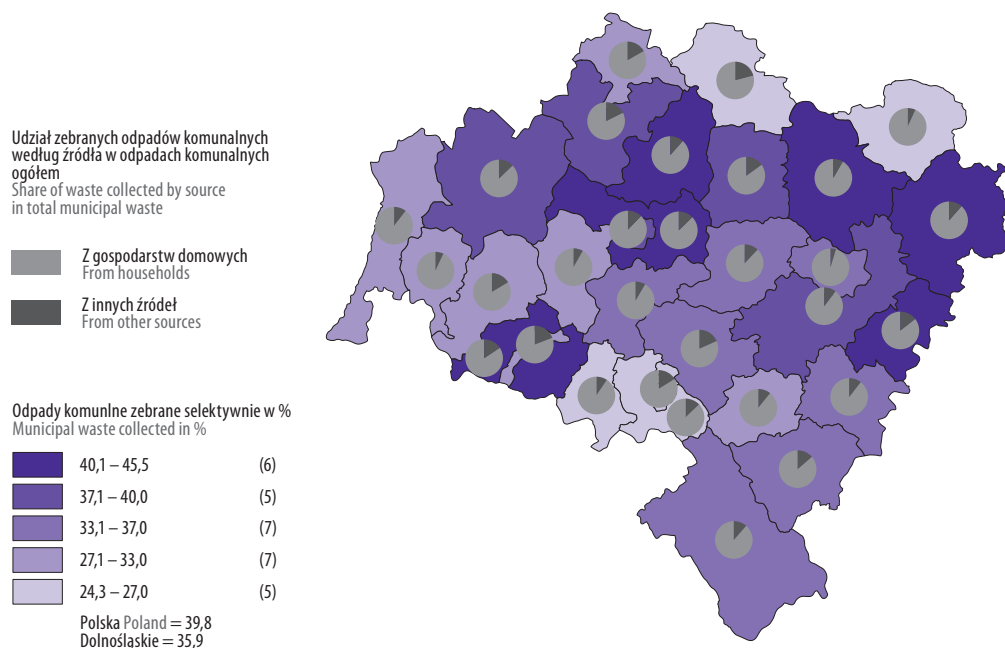
Wyszczególnienie Specification	2015		2019	2020	2021			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from house- holds	ogółem total		ogółem total		w tym z gospodarstw domowych of which from households	
			w tonach in tonnes		w odset- kach (Pol- ska=100) in per- cent (Poland =100)	w tonach in tonnes	w odset- kach (Pol- ska=100) in per- cent (Poland =100)	
Ogółem Total	199864,5	181876,4	322641,3	393170,7	452755,0	8,3	428703,8	8,5
w tym: of which:								
Papier i tektura Paper and cardboard	26516,9	23358,7	43348,1	54147,8	60766,5	11,0	56309,6	12,0
Szkło Glass	34890,4	32531,6	49283,4	62882,6	69627,4	8,9	66647,1	9,0
Tworzywa sztuczne Plastics	23361,5	21548,9	22418,5	30652,3	37759,8	7,2	34589,8	7,2
Metale Metals	1018,8	985,0	553,6	666,1	964,0	11,1	918,0	11,8
Tekstylia Textiles	131,1	128,6	220,5	307,7	402,3	9,0	402,3	9,3
Zużyte urządzenia elek- tryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	2982,3	2934,1	3418,4	3036,2	3384,0	7,6	3331,6	7,7

Wykres 10. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 10. Municipal waste collected during the year per capita

Mapa 18. Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2021 r.

Map 18. Municipal waste collected separately in 2021

4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.6. Economic aspects of environmental protection

W strukturze nakładów na środki trwałe służących ochronie środowiska, środki własne JST stanowiły największy udział finansowania – ponad 60,0%. W przypadku nakładów na środki trwałe służące gospodarce wodnej największy udział stanowiły środki budżetowe – 80,0%.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w latach 2015-2021 w województwie dolnośląskim wyniosły w sumie 8444,7 mln zł. W 2021 r. nakłady te wyniosły 1587,8 mln zł i była to wartość o 26,0% większa niż w 2020 r. oraz o 11,2% mniejsza niż w 2015 r. Wartość nakładów z lat 2015-2021 w województwie dolnośląskim stanowiła 9,0% wartości nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w całej Polsce. W 2021 r. nakłady te stanowiły 10,1% wartości dla Polski, to jest o 1,2 p.proc. więcej niż w 2020 r. oraz o 0,4 p.proc. więcej niż w 2015 r. Środki wydatkowane na ochronę środowiska w województwie dolnośląskim w 2021 r. wyniosły 929,2 mln zł (więcej o 12,9% niż w 2020 r. i mniej o 20,6% niż w 2015 r.), co stanowiło 7,5% nakładów w kraju (więcej o 0,3 p.proc. r/r oraz mniej o 0,2 p.proc. w relacji do 2015 r.). W 2021 r. 69,2% środków na ochronę środowiska wydatkowanych było ze środków własnych województwa.

Tablica 8. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a w latach 2015-2021 (ceny bieżące)Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a in 2015-2021 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015-2021		
	w tys. zł in thousand PLN	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	na 1 mieszkańca ^b w złotych per capita ^b in PLN
Ochrona środowiska - ogółem Environmental protection - total	5054902,1	6,7	1740,5
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu climate and air protection	1641676,9	6,8	565,3
gospodarka ściekowa i ochrona wód sewage management and protection of water	2590883,5	7,5	892,1
gospodarka odpadami waste management	466105,2	5,7	160,5
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem protection of biodiversity and landscape	26666,6	3,0	9,2
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	261579,0	4,6	90,1
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	3389788,7	18,1	1167,2
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	621029,5	7,3	213,8
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	136930,8	5,1	47,1
zbiorniki i stopnie wodne water reservoirs and falls	1464728,3	33,9	504,3
obwałowania przeciwpowodziowe flood embankments	469981,6	26,0	161,8

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.
a By site location of investment. b Average value from a given period.

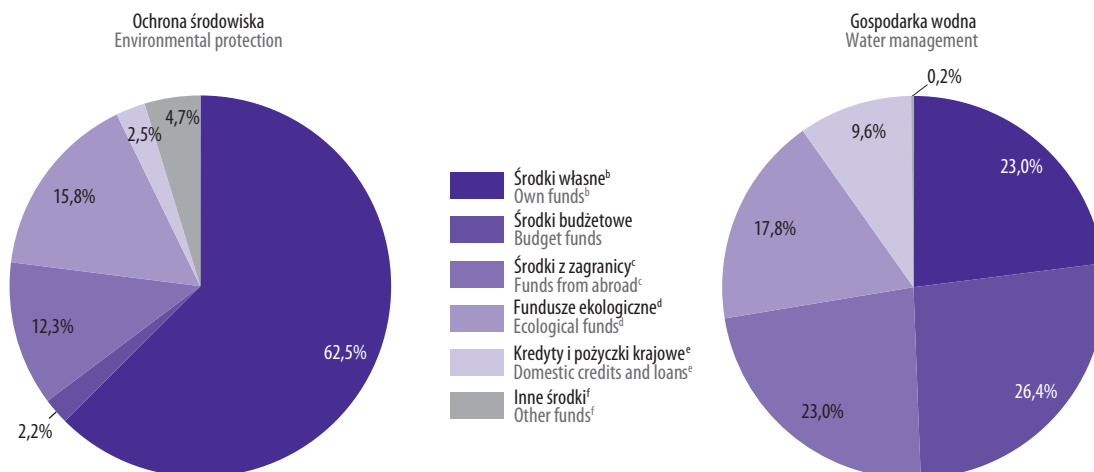
Najwięcej środków na ochronę środowiska w 2021 r. przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód – 545,6 mln zł (58,7% ogółu wydatków, więcej niż w 2020 r. o 16,7 p.proc. oraz o 14,1 p.proc. w porównaniu z 2015 r.), ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu – 241,8 mln zł (26,0% wydatków na ochronę środowiska, mniej o 13,1 p.proc. niż w 2020 r. oraz o 20,1 p.proc. w relacji do 2015 r.).

Środki służące gospodarce wodnej w 2021 r. wyniosły 658,6 mln zł (o 50,7% więcej niż w 2020 r. i o 6,8% więcej niż w 2015 r.). Najwięcej funduszy wydatkowanych było ze środków budżetowych (43,0% ogółu środków) i środków własnych (34,1% ogółu środków). Z funduszy przeznaczonych na gospodarkę wodną najwięcej środków przeznaczono na zbiorniki i stopnie wodne – 526,5 mln zł (80,0% ogółu wydatków, o 44,3 p.proc. więcej niż w 2020 r. i o 69,1 p.proc. w relacji do 2015 r.) i w skali całego kraju wartość ta stanowiła 64,6%.

Nakłady na ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. osiągnęły wartość 320,28 zł (w 2020 r. – 282,18 zł, tj. o 13,5% mniej, a w 2015 r. – 402,94 zł, tj. o 20,5% więcej) i było to o 1,7% mniej niż średnia krajowa.

Wykres 11. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015-2021 (ceny bieżące)

Chart 11. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2015-2021 (current prices)

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. d Pożyczki, kredyty i dotacje. e W tym bankowe. f W tym nakłady niesfinansowane.

a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Non-refundable and refundable funds received from international programmes of aid funds (including the Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. d Loans, credits and grants. e Of which bank credits and loans. f Of which non-financed outlays.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

Liczba ludności w województwie dolnośląskim na koniec 2022 r. była niższa niż rok wcześniej. Wskaźnik urbanizacji kolejny rok z rzędu uległ zmniejszeniu względem poprzednich lat. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększył się zarówno w relacji do 2021 r. jak i do 2015 r.

Dane dotyczące ludności — jeśli nie zaznaczono inaczej — podaje się według krajowej definicji zamieszkania i dotyczą liczby stałych mieszkańców gminy skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast zaliczani są stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

W 2022 r. populacja województwa liczyła 2888,0 tys. osób (co stanowiło 7,6% ludności Polski) i w relacji do 2021 r. oraz 2015 r. była to liczba mniejsza odpowiednio o 0,3% (9704 osoby) oraz o 0,6% (16174 osoby).

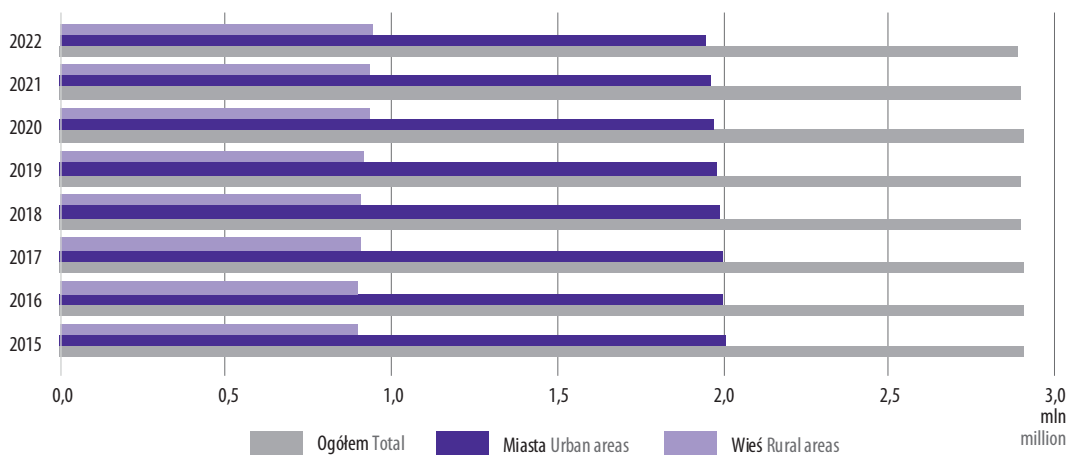
Szacunki stanu i struktury ludności dla lat międzyspisywanych sporządza się metodą bilansową, w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w kolejnych okresach spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony), migracjami ludności (migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały oraz wewnętrzne na pobyt czasowy), a także przesunięciami ludności z tytułu zmian administracyjnych mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta. Dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały pochodzą z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (obejmują wyłącznie migracje zarejestrowane). Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego. Dane o orzeczonych rozwodach i separacjach pochodzą ze sprawozdawczości sądów.

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową: – dla lat 2015–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, – dla lat 2020–2022 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021. Dane prezentowane za lata 2020–2021 zostały zmienione i nie są porównywalne w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Raportu.

Tablica 9. Ludność
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 9. Population
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem Total w tys. in thousands	2904,2	2908,4	2897,7	2888,0
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	7,6	7,6	7,6	7,6
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	108	108	108	108
Miasta - w % ogółu ludności Urban areas - in % of total population	69,2	67,9	67,8	67,5
Wieś - w % ogółu ludności Rural areas - in % of total population	30,8	32,1	32,2	32,5
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	146	146	145	145

Wykres 12. Liczba ludności w latach 2015-2022
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 12. Population in 2015-2022
 As of 31 December

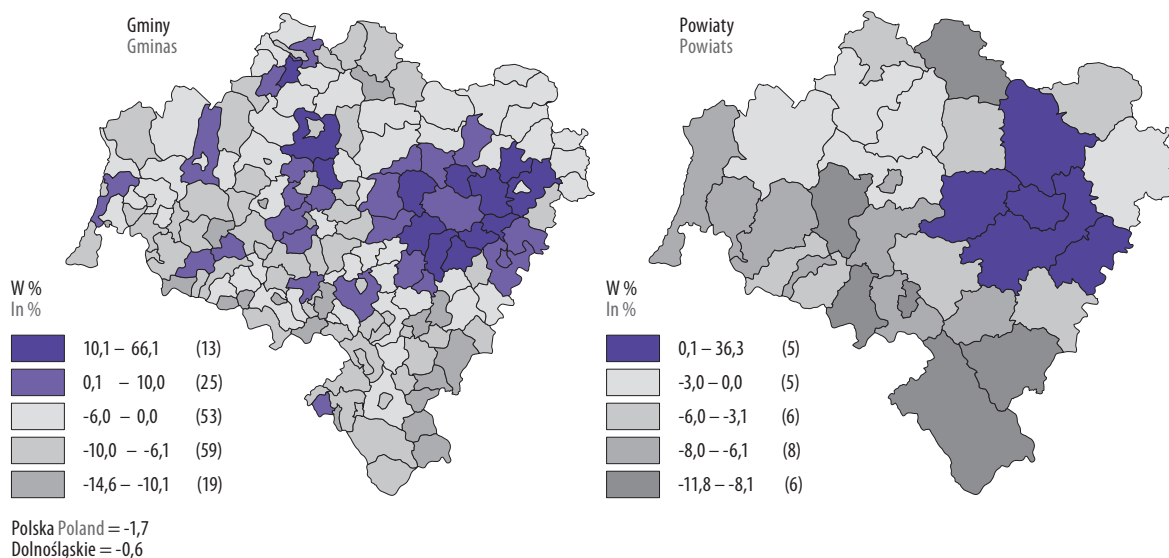
Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim w 2022 r. wynosiła 145 osób na km² powierzchni ogólnej (tyle samo co rok wcześniej oraz o 1 osobę mniej w relacji do 2015 r.). W 2022 r. w miastach województwa dolnośląskiego mieszkało 67,5% mieszkańców, a 32,5% na wsi, stąd wskaźnik urbanizacji był mniejszy niż w 2021 r. i 2015 r. (odpowiednio o 0,3 p.proc. i o 1,7 p.proc.). Wskaźnik feminizacji w 2022 r. wyniósł 108 i była to wartość równa wartości tego wskaźnika w poprzednich latach.

Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2015-2022

Stan w dniu 31 grudnia

Map 19. Population changes in 2015-2022

As of 31 December

Na przestrzeni lat 2015-2022, liczba ludności województwa dolnośląskiego zmniejszyła się o 0,6%. W 5 powiatach wzrosła (najwięcej w powiecie wrocławskim - o 36,3%, średzkiem - o 10,7% oraz we Wrocławiu – o 6,0%), a w 25 zmniejszyła się (w Wałbrzychu oraz powiatach górowskim i ząbkowickim odpowiednio o 11,8%, 8,9% i 8,8%). Spośród 169 gmin, w 38 zanotowano wzrost liczby ludności (największy w gminach Czernica, Długołęka i Siechnice – odpowiednio o 66,1%, 50,5% i 47,9%). W pozostałych 131 gminach odnotowano spadek liczby ludności w okresie 2015-2022 – największy w gminach Duszniki-Zdrój (14,6%), Złoty Stok (12,7%) oraz Szklarska Poręba (12,4%).

W 2022 r. w strukturze ludności w województwie dolnośląskim największy udział stanowiła ludność w wieku produkcyjnym – 58,8% (2021 r. – 59,2%, 2015 r. – 62,8%), następnie grupa osób w wieku poprodukcyjnym – 23,9% (2021 r. – 23,5%, 2015 r. – 20,5%) oraz 17,4% liczyła ludność w wieku przedprodukcyjnym (2021 r. – 17,3%, 2015 r. – 16,8%). W 2022 r. 51,9% ludności województwa stanowiły kobiety.

W województwie dolnośląskim w 2022 r. liczba urodzeń wyniosła 22,7 tys. i była to wartość niższa niż w 2021 r. oraz w 2015 r. (odpowiednio o 7,0% i o 13,4%).

Liczba zgonów w 2022 r. w województwie osiągnęła wartość 36,1 tys. i było to mniej w relacji do 2021 r. (o 4,3 tys. - 10,6%) oraz więcej w porównaniu z 2015 r. (o 4,5 tys. - 14,4%).

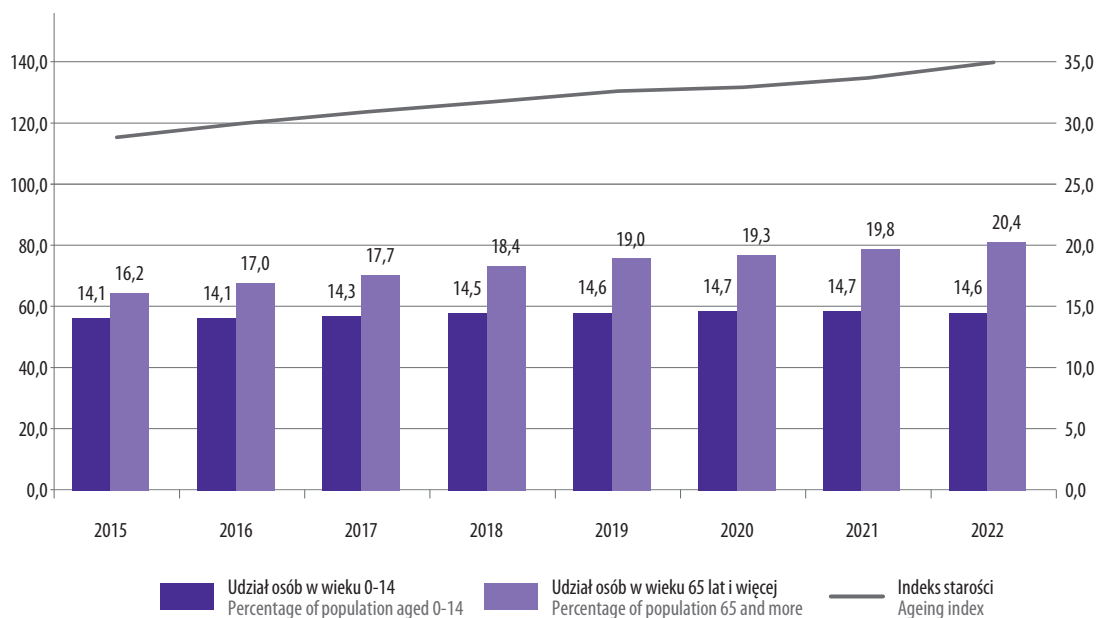
W 2022 r. w województwie dolnośląskim osoby w wieku starszym (tj. 65 lat i więcej) stanowiły 20,4%, tj. o 0,6 p.proc. więcej niż w 2021 r. (o 4,2 p.proc. więcej niż w 2015 r.). Indeks starości (liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat) w 2022 r. osiągnął wartość 139,8 (w 2021 r. – 134,8, w 2015 r. – 115,3), natomiast wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego (liczba osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50–64 lata) plasował się na poziomie 12,0 (w 2021 r. – 11,8, w 2015 r. – 8,8). Mediana wieku ludności wyniosła 42,7 lat (o 0,4 więcej niż w 2021 r. i o 2,1 więcej niż w 2015 r.), przy czym wyższa była dla kobiet niż dla mężczyzn (44,3 wobec 41,2), jak i mieszkańców miast aniżeli wsi (odpowiednio 43,4 i 41,2).

Wykres 13. Indeks starości oraz udział osób w wieku 0–14 i 65 lat i więcej

Stan w dniu 31 grudnia

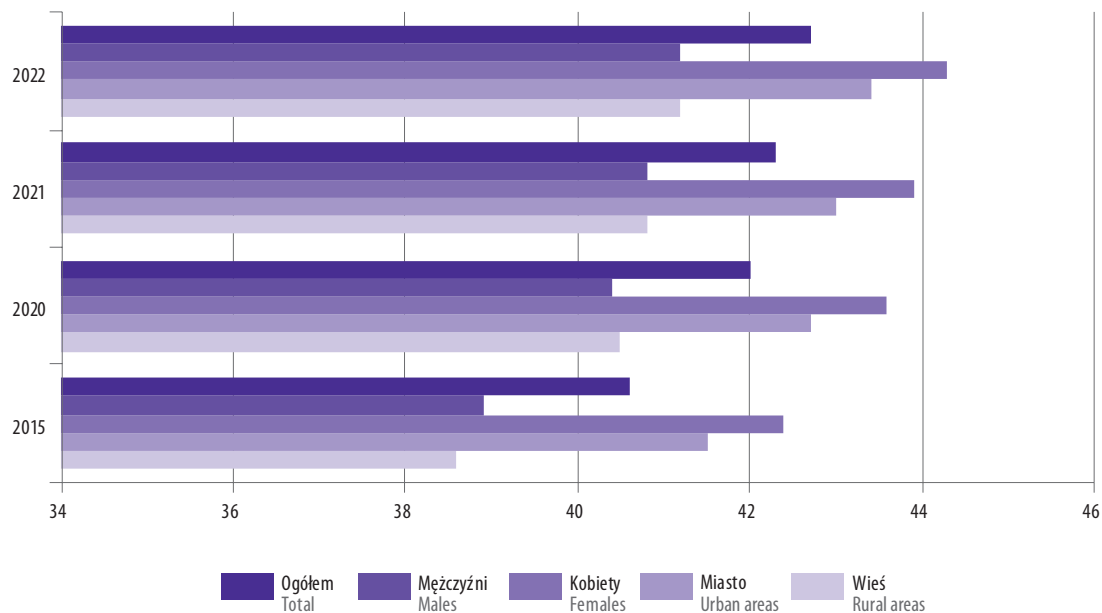
Chart 13. Ageing index as well as share of people aged 0-14 and 65 years and more

As of 31 December

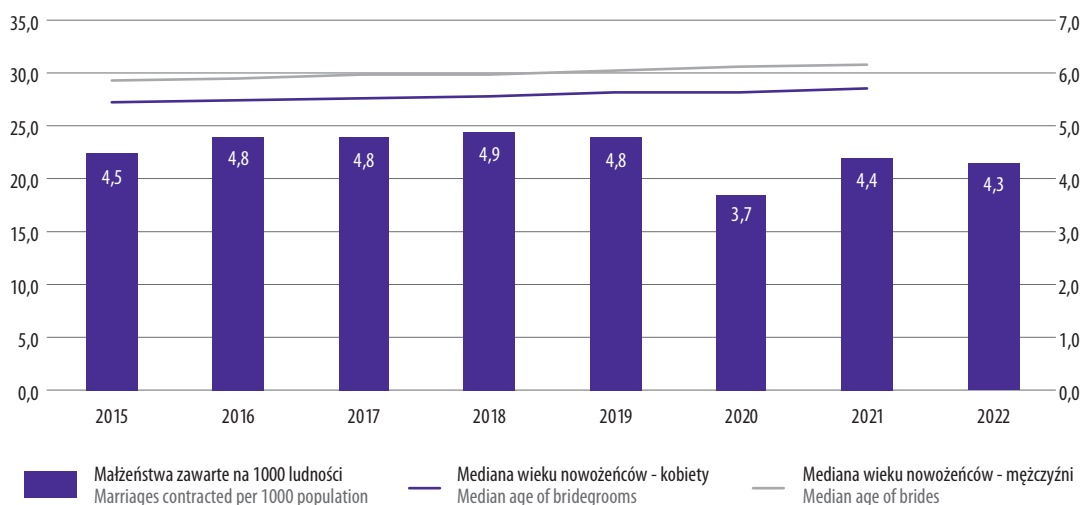
Wykres 14. Mediana wieku ludności

Chart 14. Median age of population

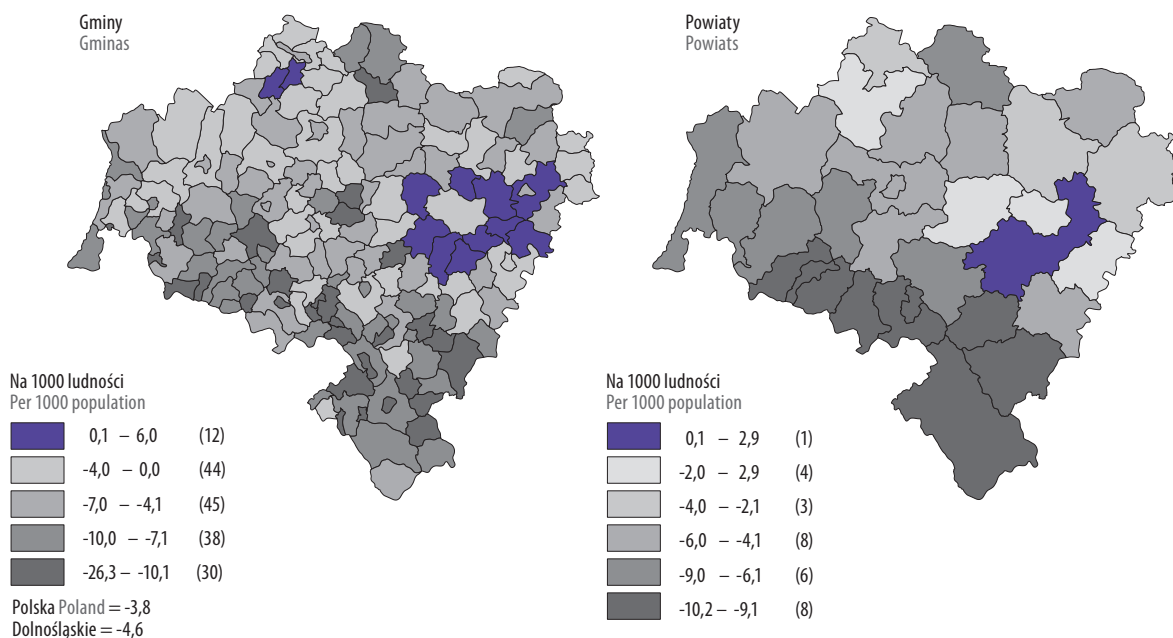
W 2022 r. w województwie dolnośląskim zawartych zostało 12,3 tys. małżeństw i było to mniej niż w 2021 r. (o 3,6%), jak i w 2015 r. (o 6,5%).

Wykres 15. Małżeństwa zawarte
Chart 15. Marriages contracted

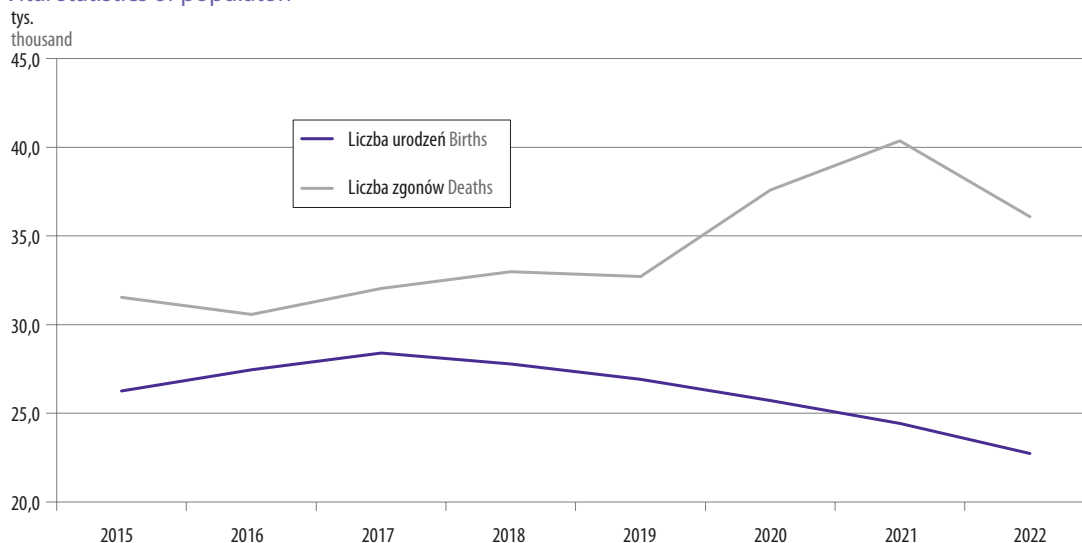

Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności w województwie dolnośląskim od 2010 r. utrzymywał się na ujemnym poziomie. W 2022 r. współczynnik ten osiągnął wartość $-4,6$ i była to wartość większa w relacji do 2021 r. (o 0,9 pkt) oraz mniejsza w porównaniu z 2015 r. (o 2,8 pkt). W ujęciu powiatowym, tylko w powiecie wrocławskim zanotowano dodatni przyrost naturalny (2,9), a najniższe wartości notowano w Wałbrzychu oraz powiecie kłodzkim (po $-10,2$) oraz w Jeleniej Górze i powiecie ząbkowickim (po $-10,0$). Spośród 169 gmin w województwie dolnośląskim, w 12 zanotowano dodatni przyrost naturalny – najwyższy w gminach Czernica (6,0), Długołęka (4,9) i Siechnice (4,7). W pozostałych gminach przyrost był ujemny, najniższe wartości wskaźnika zanotowano w Ciepłowodach ($-26,3$), Dusznikach – Zdroju ($-15,5$) i Jedlinie-Zdroju ($-14,2$).

Mapa 20. Przyrost naturalny ludności w 2022 r.
Map 20. Natural increase in 2022

Wykres 16. Ruch naturalny ludności
Chart 16. Vital statistics of population

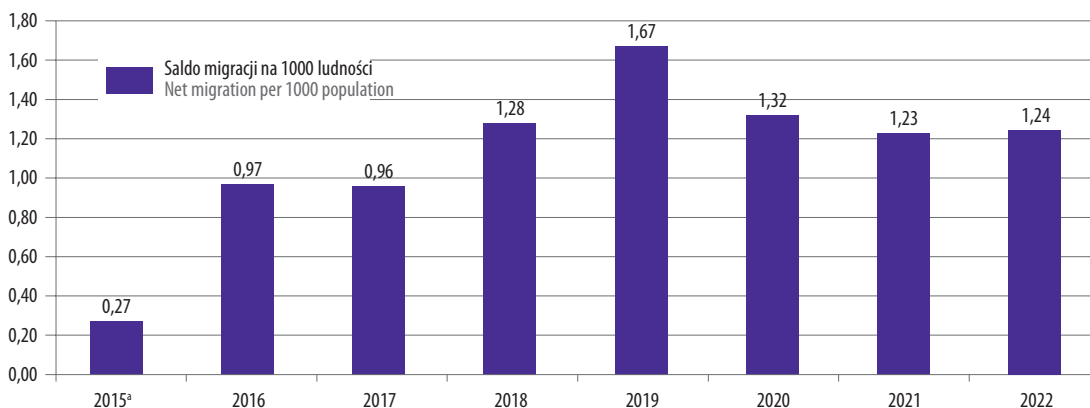
W 2022 r. współczynnik urodzeń w województwie dolnośląskim osiągnął wartość 7,9 i w relacji rok do roku oraz do 2015 r. zanotowano spadek (odpowiednio o 0,5 pkt i o 1,1 pkt).

W 2021 r. wśród przyczyn zgonów w województwie dolnośląskim największy udział miały zgony: z powodu chorób układu krążenia (43,0%), związane z nowotworami (19,7%), wynikające z zachorowania i powikłań po COVID-19 (16,4%), wynikające z chorób układu oddechowego (6,2%) oraz z przyczyn zewnętrznych (3,5%). Współczynnik zgonów niemowląt w 2022 r. w województwie dolnośląskim wyniósł 3,9 i był niższy niż w 2021 r. (4,5) oraz wyższy niż w 2015 r. (3,8).

W 2022 r. saldo migracji wewnętrznych w województwie dolnośląskim było dodatnie i wyniosło 3,7 tys. osób – więcej niż w 2021 r. (3,3 tys.) oraz w 2015 r. (2,7 tys.). Ogólne saldo migracji wyniosło 1,3 osoby na 1000 mieszkańców (1,1 w 2021 r., 0,9 w 2015 r.).

Saldo migracji zewnętrznych w 2022 r. wyniosło -0,1 tys. osób (wobec 0,3 tys. w 2021 r. i -1,9 tys. w 2015 r.). Ogólne saldo migracji zagranicznych w województwie w 2022 r. było bliskie zeru i wyniosło -0,04 osoby na 1000 mieszkańców i była to wartość niższa niż rok wcześniej (0,1) oraz większa w relacji do 2015 r. (-0,6).

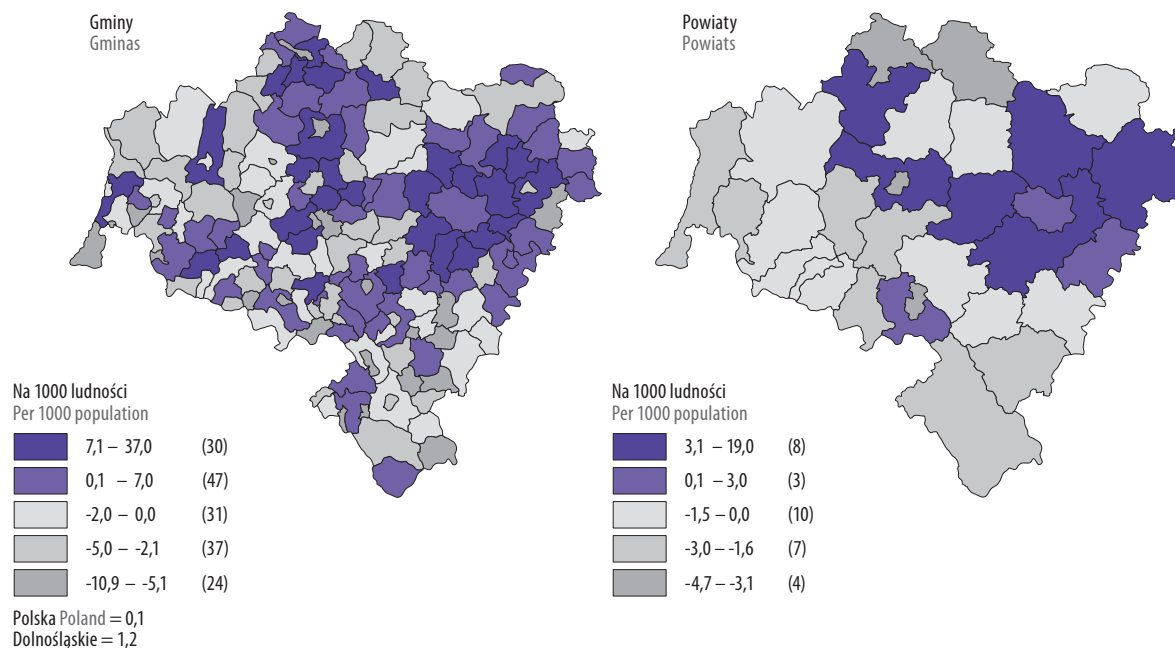
Wykres 17. Saldo migracji ludności na pobyt stały
Chart 17. Net migration of population for permanent residence

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Mapa 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2022 r.

Map 21. Net migration of population for permanent residence in 2022

Edukacja

Education

W roku szkolnym 2021/22 nastąpił wzrost liczby placówek przedszkolnych oraz dzieci do nich uczęszczających w stosunku do poprzedniego roku. W roku szkolnym 2021/22 wśród uczniów szkół ponadpodstawowych największy udział stanowili uczniowie techników i liceów ogólnokształcących. W 2021 r. niemal połowa absolwentów szkół wyższych skończyła studia z grupy kierunków biznes, administracja i prawo lub technika, przemysł i budownictwo.

Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, zdawalności egzaminów i o wydatkach jednostek samorządu terytorialnego, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Dane dotyczące zdawalności egzaminów pochodzą z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. Informacje dotyczące wydatków jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów.

W roku szkolnym 2021/22 w województwie dolnośląskim działalność edukacyjną prowadziły 1474 placówki wychowania przedszkolnego, co stanowiło 6,6% wszystkich placówek w Polsce (podobnie jak rok wcześniej). Największy udział wśród tych placówek miały przedszkola, które stanowiły 62,0% placówek w województwie (914 placówek). W porównaniu z rokiem 2020/21 i 2015/16 liczba placówek przed-

szkolnych wzrosła odpowiednio o 0,5% i 5,5% (7 oraz 77 placówek), a liczba przedszkoli wzrosła odpowiednio o 3,3% oraz 26,4% (29 i 191 placówek). Przedszkola w obrębie województwa dolnośląskiego w roku szkolnym 2021/22 stanowiły 6,8% wszystkich przedszkoli w Polsce.

Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego zwiększyła się względem poprzednich lat (wzrost o 31,5% w stosunku do roku 2015/16), a w porównaniu z rokiem 2020/21 był to wzrost o 2,9%. Spośród 107,3 tys. dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego, 80,4 tys. z nich (75,0%) korzystało z placówek w miastach. Dzieci uczęszczające do placówek wychowania przedszkolnego w województwie dolnośląskim w roku 2020/21 stanowiły, podobnie jak rok wcześniej, 7,3% wszystkich takich dzieci w Polsce.

W województwie dolnośląskim, liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli stanowiła 85,4% wszystkich dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego (w roku 2020/21, 84,5%). Średnio w województwie dolnośląskim, na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat, 913 dzieci chodziło do przedszkola. Współczynnik ten wahał się od 309 dzieci w gminie wiejskiej Oleśnica do 1316 w gminie Polanica-Zdrój, co oznacza że w tej gminie do przedszkola uczęszczało dużo dzieci z gmin ościennych. We Wrocławiu na 1000 dzieci przypadało 1051 dzieci w omawianej grupie wiekowej.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

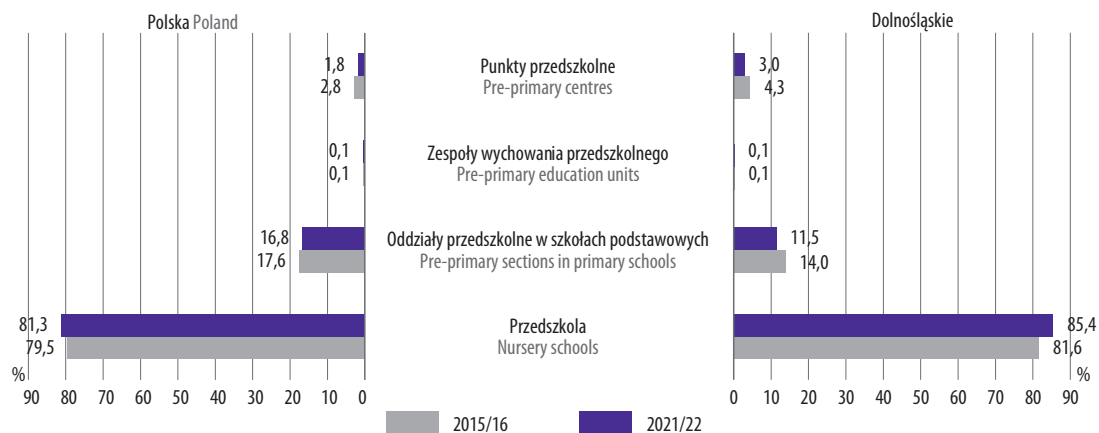
Tablica 10. Wychowanie przedszkolne^a

Table 10. Pre-primary education^a

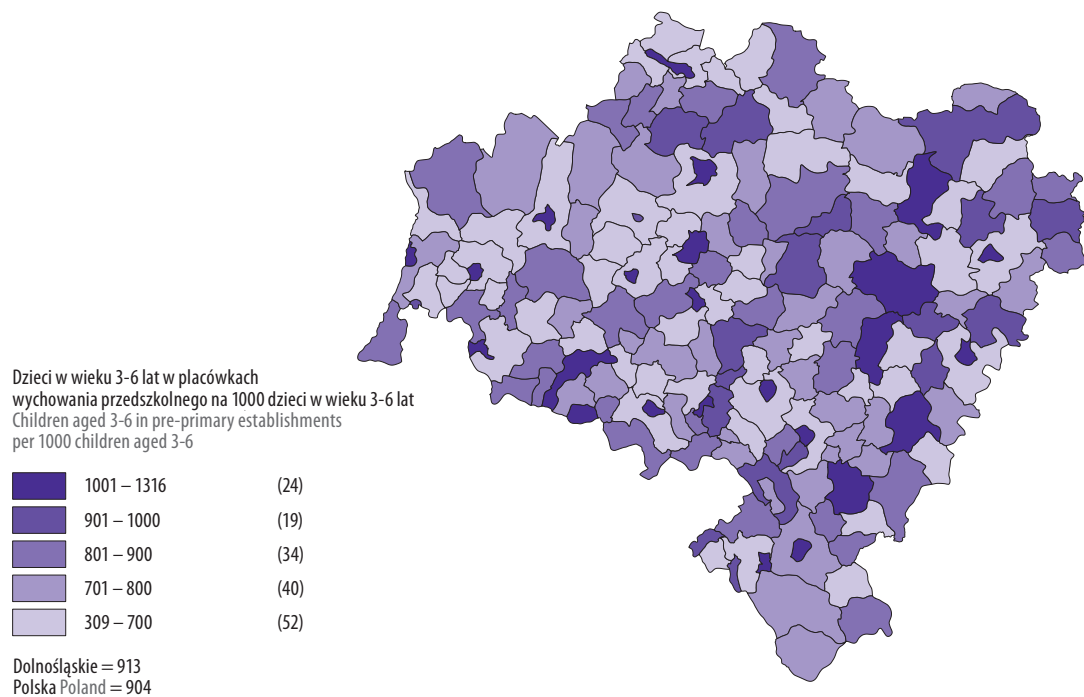
Wyszczególnienie Specification	2015/2016	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Placówki: Establishments:	1397	1459	1467	1474
miasta urban areas	811	902	911	924
wieś rural areas	586	557	556	550
W tym przedszkola Of which nursery schools	723	855	885	914
w tym specjalne of which special	12	19	19	21
Dzieci: Children:	81590	101440	104264	107278
miasta urban areas	62531	76383	78349	80435
wieś rural areas	19059	25057	25915	26843
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	5600	25126	27529	27573
5 lat age of 5	28761	26297	26102	27591

^a Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a Including children staying in the units performing health care activities.

Wykres 18. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według typów placówek
 Chart 18. Children in pre-primary establishments by type of establishments

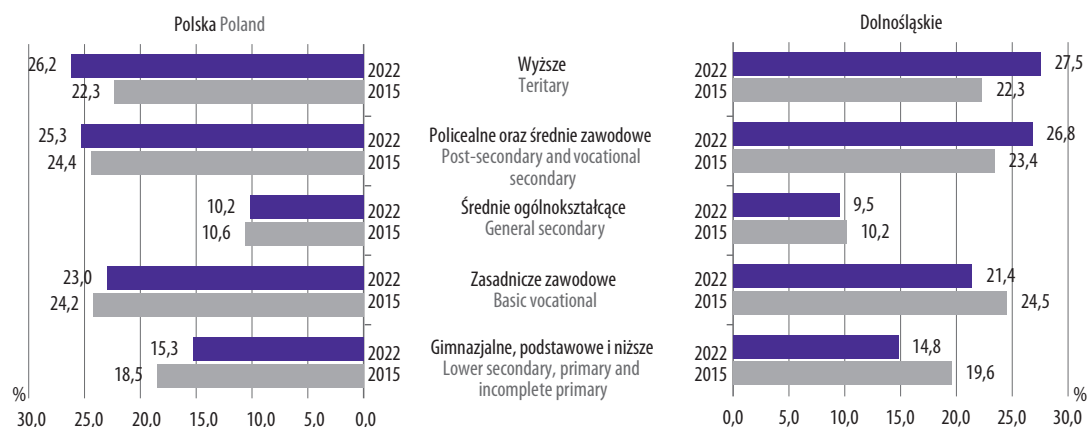

Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2021/22
 Map 22. Pre-primary education in the 2021/22 school year

W 2022 r. wykształcenie wyższe posiadało 27,5% ludności w przedziale wieku od 15 do 89 lat. Następnie 26,8% mieszkańców miało wykształcenie policealne lub średnie zawodowe oraz 21,4% zasadnicze zawodowe.

Wykres 19. Ludność^a według poziomu wykształcenia według BAEL
 Chart 19. Structure of population^a by level of educational attainment by LFS

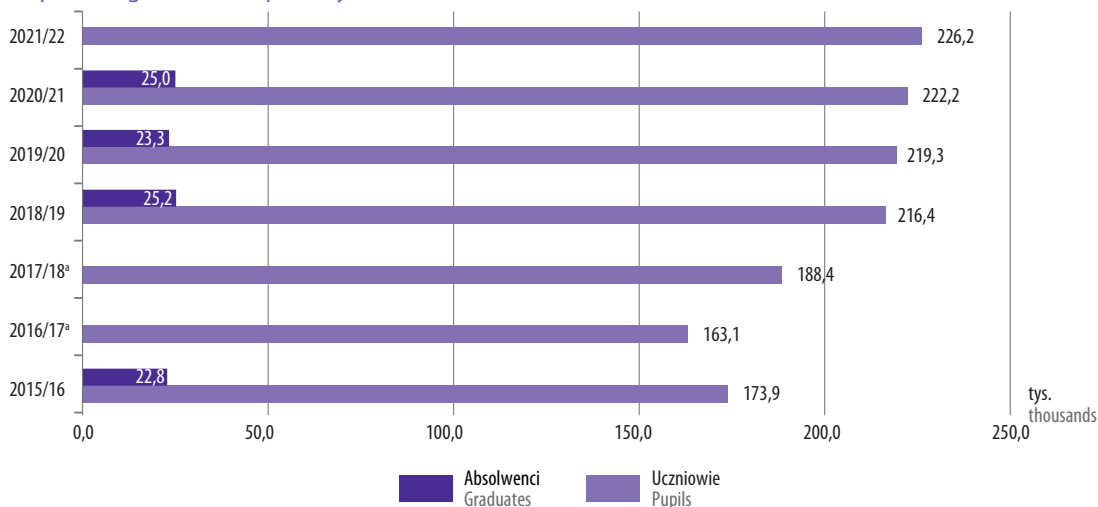
a W wieku 15–89 lat.
 a Aged 18–89.

Edukacja w szkołach podstawowych

Education in primary schools

W roku szkolnym 2021/22 w województwie działały 862 szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (w 2020/21 – 865, w 2015/16 - 803), do których uczęszczało 226,2 tys. uczniów. Wzrost liczby uczniów względem poprzedniego roku szkolnego wyniósł 1,8%. Liczba absolwentów w roku szkolnym 2020/21 wyniosła 25,0 tys. i był to wzrost w relacji do roku szkolnego 2015/16 o 9,6%, oraz w relacji do roku szkolnego 2019/20 o 7,4%.

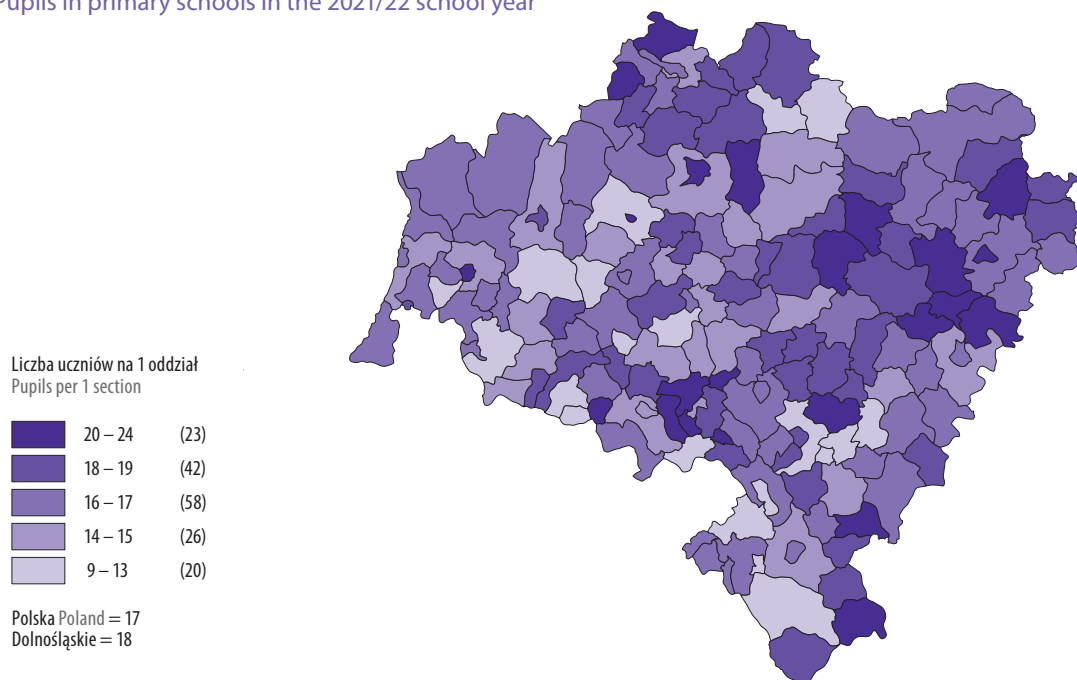
Wykres 20. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
 Chart 20. Pupils and graduates of primary schools

a Brak absolwentów związany jest z reformą systemu edukacji, tj. z przejściem z 6- na 8-letnią szkołę podstawową.
 a Lack of graduates is connected with the reform of the educational system i. e. transition from a 6-year to 8-year primary school.

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2021/22

Map 23. Pupils in primary schools in the 2021/22 school year

Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

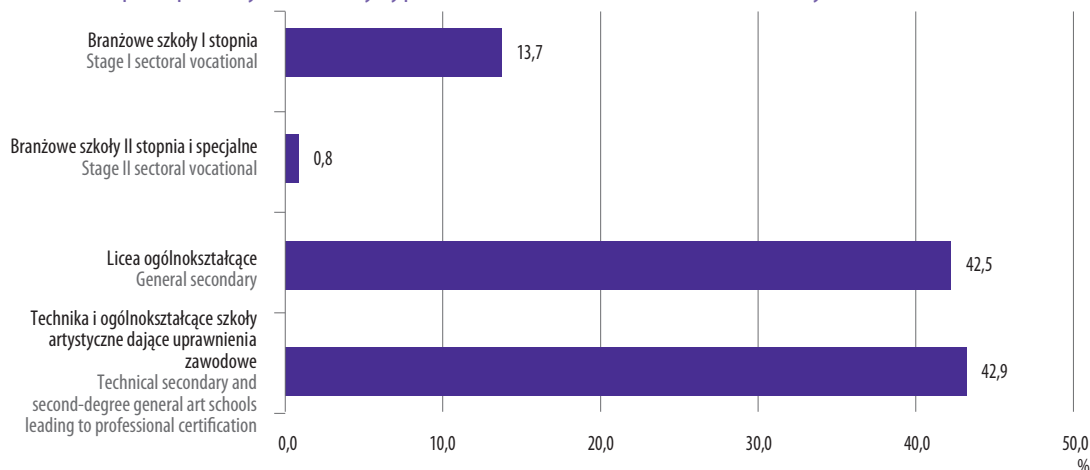
Education in post-primary schools

W województwie dolnośląskim było 475 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży (spadek o 0,6% w relacji do 2020/21 oraz wzrost o 3,7% w stosunku do 2015/16) oraz 104 szkoły policealne (wzrost o 1,0% względem roku 2020/21 oraz spadek o 41,9% do 2015/16). Wśród szkół ponadpodstawowych w roku szkolnym 2021/22 zwiększyła się liczba techników oraz szkół branżowych II stopnia (po jednej placówce, odpowiednio do 136 i 4). Liczba szkół branżowych I stopnia, specjalnych szkół przysposabiających do pracy oraz szkół artystycznych ogólnokształcących nie zmieniła się w stosunku do poprzedniego roku szkolnego (odpowiednio 128, 47 i 7 takich szkół). Zmniejszyła się liczba liceów ogólnokształcących (spadek ze 158 do 153 szkół).

Do szkół ponadpodstawowych zalicza się: specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I stopnia, branżowe szkoły II stopnia, licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.

Liczba uczniów w szkołach ponadpodstawowych wynosiła 104,7 tys. i był to wzrost w porównaniu z poprzednim rokiem o 3,1% oraz wzrost o 30,8% do roku 2015/16, natomiast w szkołach policealnych było 20,1 tys. uczniów i było to o 32,4% więcej niż w roku 2020/21 i o 10,5% więcej niż w roku 2015/16. W liceach ogólnokształcących uczyło się 42,5% wszystkich uczniów szkół ponadpodstawowych a w technikach 42,0% uczniów.

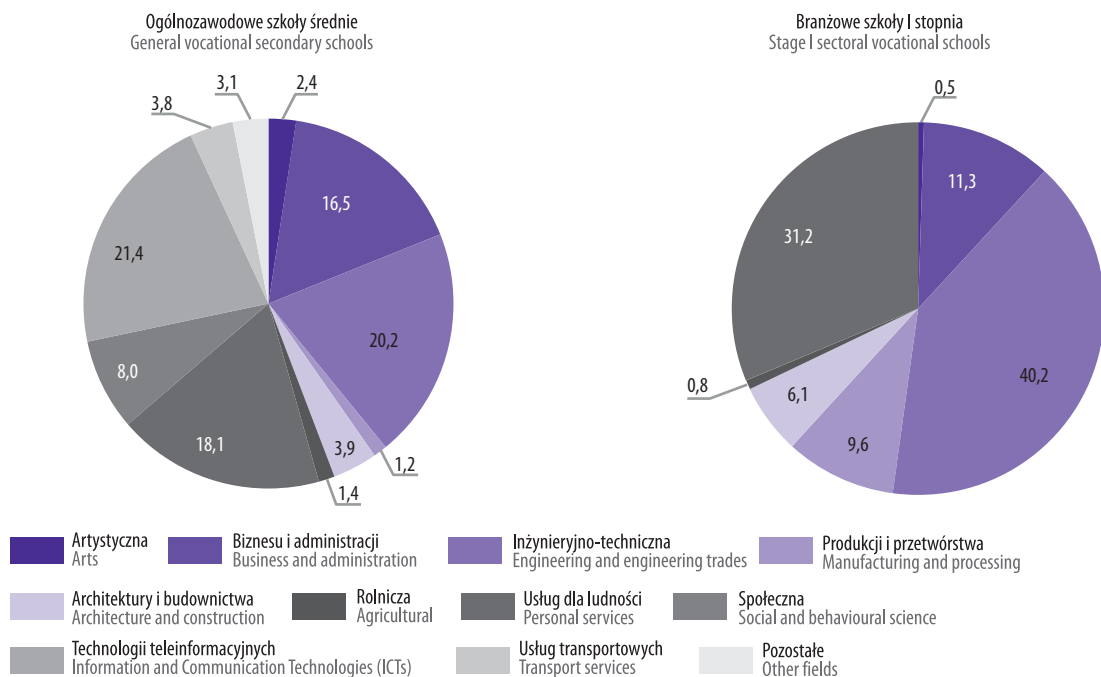
Wykres 21. Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2021/2022
 Chart 21. Students of post-primary schools by types of schools in the 2021/2022 school year

W roku szkolnym 2020/21 najwięcej absolwentów branżowych szkół I stopnia kształciło się w ramach podgrupy inżynierjno – technicznej (40,2%) oraz usług dla ludności (31,2%). Większość absolwentów ogólnozawodowych szkół średnich, wykształciła się według podgrupy technologii teleinformacyjnych (21,4%), inżynierjno – technicznej (20,2%), usług dla ludności (18,1%), lub biznesu i administracji (16,5%).

Wykres 22. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia^a w roku szkolnym 2020/2021

Chart 22. Structure of graduates of vocational school for youth by narrow fields of education^a in the 2020/2021 school year

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-2013). b Branżowe szkoły II stopnia, technika i artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-2013). b Stage II sectoral vocational schools, technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

Wyniki egzaminu maturalnego

Results of matriculation exam

W 2022 roku do egzaminu maturalnego przystąpiło 9,1 tys. kobiet i 8,0 tys. mężczyzn (odpowiednio o 5,4% i 2,2% mniej niż w 2015 r.). Kobiety przeważają wśród podchodzących do egzaminu (53,1% w 2020 r.), choć wskaźnik ten powoli i systematycznie spada (z 53,9% udziału w 2015 r.). Zdawalność egzaminu w 2022 r. wyniosła 74,9% u kobiet i 74,6% u mężczyzn (w 2015 r. odpowiednio 71,7% i 74,0%).

Tablica 11. Osoby, które przystąpiły/zdały egzamin maturalny^a

Table 11. Persons who took or passed matriculation exam^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Kobiety: Females:				
przystąpiło took	9579	8855	9429	9059
zdało passed	6871	6432	6729	6788
Mężczyźni: Males:				
przystąpiło took	8184	7300	8212	8007
zdało passed	6054	5248	5901	5971

a Od 2015 r. egzamin maturalny przeprowadzany jest w nowej formule. W 2015 r. podano łącznie liczbę osób zdających egzamin maturalny według nowej i starej formuły.

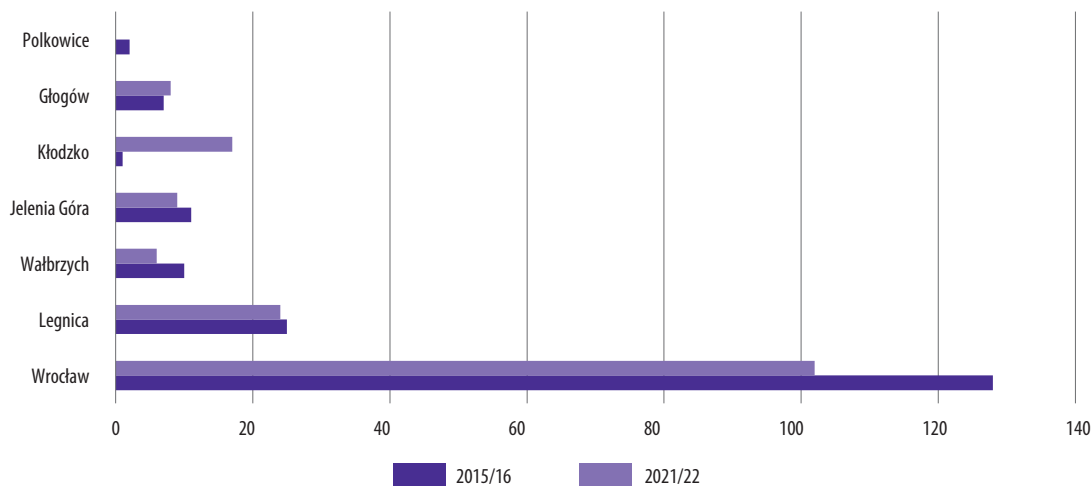
a Since 2015, the matriculation examination has been carried out in a new formula. In 2015, the total number of persons taking the matriculation examination according to the new and old formula was reported.

Szkolnictwo wyższe

Higher education

W roku akademickim 2021/22 w województwie dolnośląskim były 33 uczelnie (o 1 więcej niż rok wcześniej). W końcu 2021 r. liczba studentów wynosiła 116,3 tys. i była niższa od liczby studentów w roku 2020/21 o 0,7% (117,1 tys.) oraz o 12,1% niższa niż w roku 2015/16 (132,2 tys.). W roku akademickim 2021/22 istniała możliwość kształcenia na kierunkach stacjonarnych w 6 miastach województwa dolnośląskiego (w roku 2015/16 w 7). Najwyższy odsetek studentów studiów stacjonarnych odnotowano we Wrocławiu – 102 osoby na 1000 ludności, następnie w Legnicy (24 osoby) i w Kłodzku (17 osób).

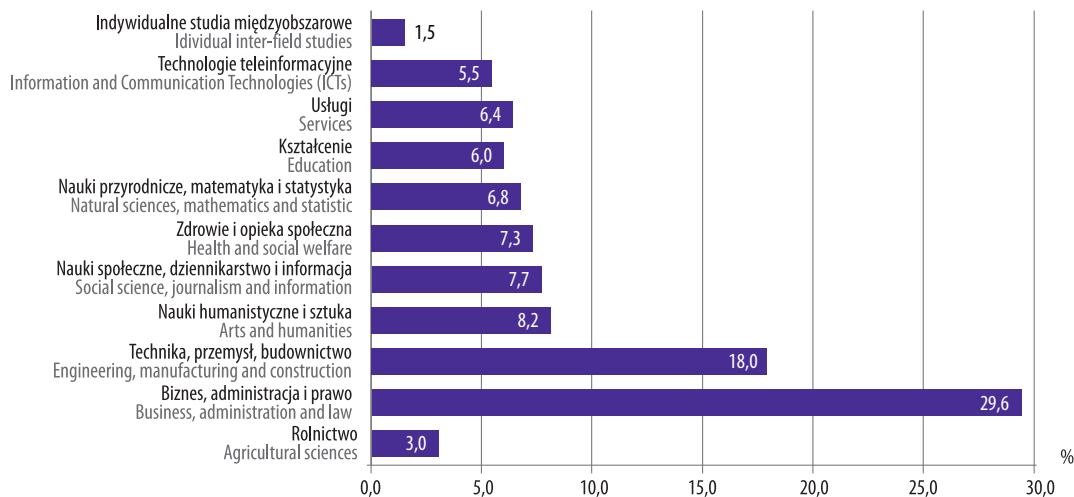
Wykres 23. Studenci stacjonarni uczelni w miejscowościach akademickich na 1000 ludności
 Chart 23. Students in full-time programmes in academic towns per 1000 population

W 2021 roku w województwie dolnośląskim absolwentami zostało 29,9 tys. osób (o 2,7% więcej niż w 2020 r.), z czego największy udział mieli absolwenci kierunków z grupy biznes, administracja i prawo (29,6%) oraz technika, przemysł, budownictwo (18,0%).

Wykres 24. Struktura absolwentów uczelni według grup kierunków kształcenia^a w roku akademickim 2020/2021

Chart 24. Structure of graduates by broad fields of education^a in the 2020/2021 academic year

^a Absolwenci, którzy uzyskali dyplomy ukończenia studiów w 2021 r. Łącznie z cudzoziemcami. Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F-2013).

^a Graduates who obtained higher education diplomas in 2021. Including foreigners. According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F-2013).

Kształcenie dorosłych

Education of adults

W województwie dolnośląskim w roku szkolnym 2021/22 znajdowały się 4 szkoły podstawowe dla dorosłych (o 2 mniej niż rok wcześniej) oraz 63 licea ogólnokształcące (5 mniej niż rok wcześniej). W roku szkolnym 2020/21 szkoły podstawowe ukończyły 62 osoby, natomiast licea ogólnokształcące ukończyło 2350 absolwentów.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na edukację

Expenditure of local government units budgets on Education

W roku 2021 wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w dziale „Oświata i wychowanie” wyniosły w sumie 6302,9 mln zł i była to wartość wyższa o 9,9% niż w 2020 r. (5734,1mln zł). Udział wydatków na edukację (na które składają się wydatki z działów oświata i wychowanie, szkolnictwo wyższe i nauka oraz edukacyjna opieka wychowawcza) z budżetów jednostek samorządu terytorialnego w ogóle wydatków w 2021 r. wyniósł 28,5% dla województwa dolnośląskiego i 29,0% dla Wrocławia (dla Polski udział wyniósł 29,8%).

Zasoby pracy

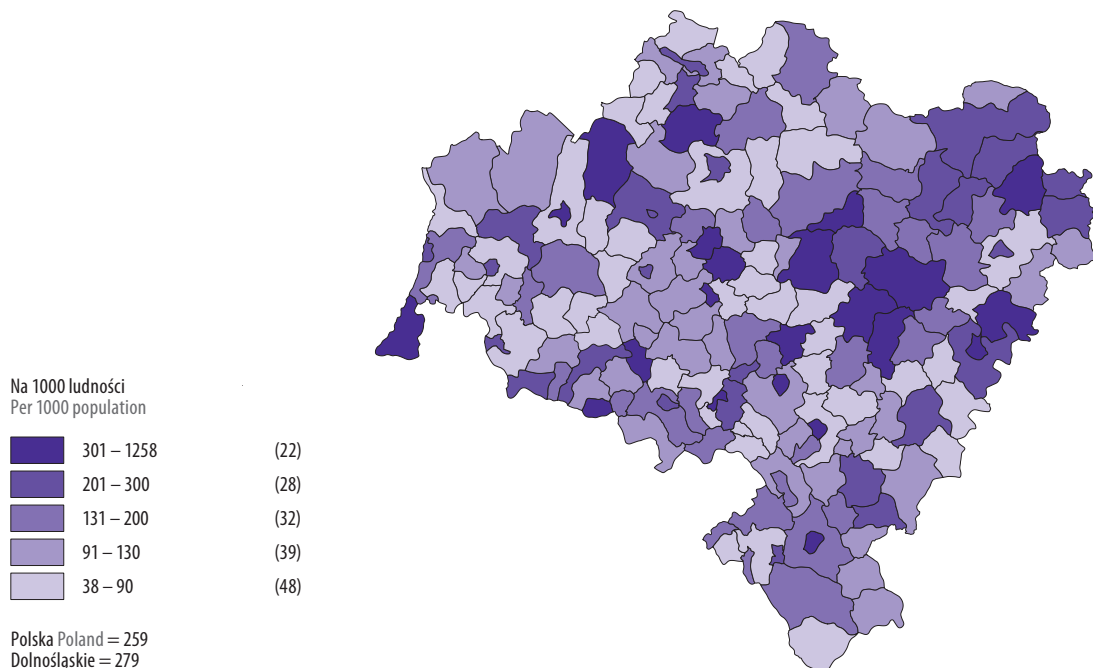
Labour resources

Liczba pracujących na koniec 2021 r. kolejny rok z rzędu wzrosła. Stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim w 2022 r. była niższa od stopy bezrobocia w 2021 r. i w 2015 r. Wśród bezrobotnych najwyższy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym, a najniższy – średnim ogólnokształcącym.

Liczba pracujących według stanu na 31 grudnia 2021 r. w województwie dolnośląskim wynosiła 1136,0 tys. i była to wartość wyższa od liczby pracujących w 2020 r. i 2015 r. (kolejno: o 1,1% i o 5,9%). W 2021 r. w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo pracowało 3,5% pracujących (39,3 tys.) i był to spadek liczby pracujących względem 2020 r. i 2015 r. (kolejno: o 1,1% i o 55,9%). W sekcjach przemysł i budownictwo, łącznie pracowało 31,7% osób pracujących (odpowiednio 284,7 tys. - 24,1% i 75,3 tys. - 6,3%) co stanowiło wzrost 1,1% r/r oraz 10,4% do 2015 r. W sekcjach handel; naprawa pojazdów samochodowych oraz transport i gospodarka magazynowa pracowało łącznie 21,0% pracujących (odpowiednio 167,8 tys. – 14,8% i 71,2 tys. – 6,3%) i był to spadek liczby pracujących względem 2020 r. (o 0,2%) i wzrost w stosunku do 2015 r. (o 10,1%). W sekcjach działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości pracowało 3,6% osób pracujących (odpowiednio 23,8 tys. – 2,1% i 15,6 tys. – 1,5%) i był to wzrost względem 2020 r. (o 1,2%) i spadek do 2015 r. (o 12,1%). W sekcjach pozostałych usług pracowało 33,6% osób pracujących (381,6 tys.) i była to wartość wyższa niż w 2020 (o 1,6%) i w 2015 r. (o 11,8%).

Dane roczne o **pracujących w gospodarce narodowej** (stan na 31 grudnia) według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności bazują na sprawozdawczości GUS. Dane te nie uwzględniają pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Dane dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód.

Mapa 24. Pracujący^a w 2021 r.
 Stan w dniu 31 grudnia^a
 Map 24. Employed persons^a in 2021
 As of 31 December^a

a Dane dotyczą pracujących w podmiotach gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących.

a Data concern in entities of the national economy employing more than 9 persons and budgetary sphere units regardless of the number of employed persons.

W województwie dolnośląskim na 1000 mieszkańców liczba pracujących (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób) wyniosła 279 osób (275 w 2020 r. i 255 w 2015 r.), przy 259 średnio w Polsce. W układzie podregionów województwa dolnośląskiego, najwięcej osób pracujących przypadło we Wrocławiu (434 osoby). W pozostałych jednostkach terytorialnych tego typu, wartość wskaźnika wynosiła od 200 osób pracujących w podregionie jeleniogórskim, 202 w podregionie wałbrzyskim przez 255 we wrocławskim do 282 osób w podregionie legnicko-głogowskim. We wszystkich podregionach zanotowano wzrost wskaźnika w stosunku do 2015 r. – od 1,1% w podregionie legnicko – głogowskim do 9,0% we Wrocławiu. W układzie gminnym liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiła od 38 w Pęcławiu do 1258 w Kobierzycach (jedyna gmina, w której liczba pracujących była większa od liczby mieszkańców).

Bezrobocie rejestrowane

Registered unemployment

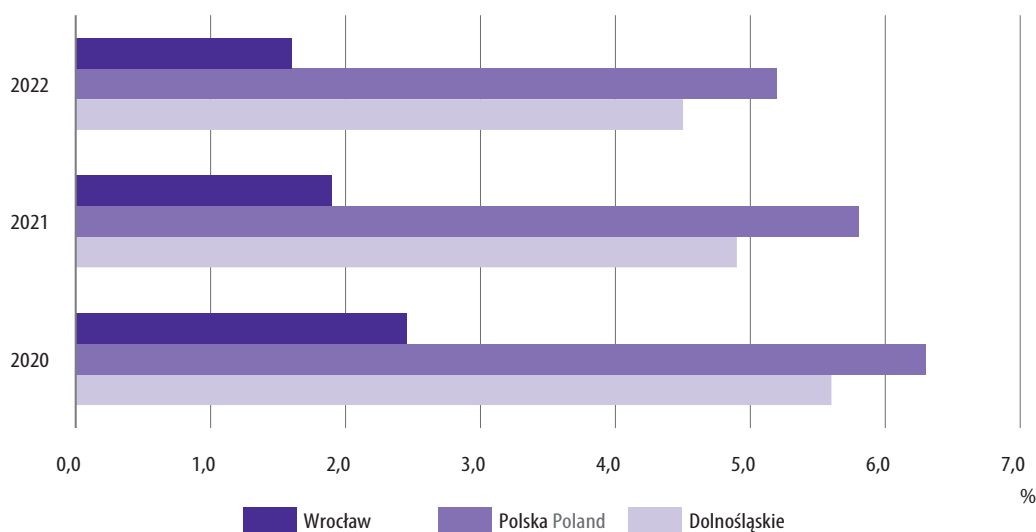
Dane o **bezrobociu rejestrowanym** podano na podstawie badania, które opiera się na rejestracji osób w powiatowych urzędach pracy. Osoby te muszą spełniać kryteria przedstawione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.), w której określono je jako bezrobotne oraz w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).

31 grudnia 2022 r. w województwie dolnośląskim zarejestrowanych było 54,0 tys. osób bezrobotnych i był to spadek względem 2021 r. (o 8,1%) jak i 2015 r. (o 46,0%). Stopa bezrobocia w końcu 2022 r. w województwie dolnośląskim osiągnęła poziom 4,5% (przy 5,2% w Polsce) i był to spadek względem 2021 r. (o 0,4 p.proc.) oraz w odniesieniu do 2015 r. (o 4,0 p.proc.).

Wykres 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2020-2022

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 25. Registered unemployment rate in 2020-2022
As of 31 December

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Od 2020 r. wskaźnik ten podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowaną - na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Dane te nie są w pełni porównywalne z okresami wcześniejszymi.

W ujęciu powiatowym stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła od 1,5% w powiecie wrocławskim i 1,6% we Wrocławiu, do 15,7% w powiecie górowskim. W 5 z 30 powiatów województwa odnotowano wzrost stopy bezrobocia w ujęciu r/r (największy o 0,4 p.proc. w powiatach milickim i złotoryjskim).

Wśród osób bezrobotnych w województwie dolnośląskim w końcu 2022 r. 39,1% bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy co najmniej od roku (w Polsce 40,5%) i był to spadek w porównaniu z 2021 r. (o 6,7 p.proc.) oraz wzrost w relacji do 2015 r. (o 3,1 p.proc.).

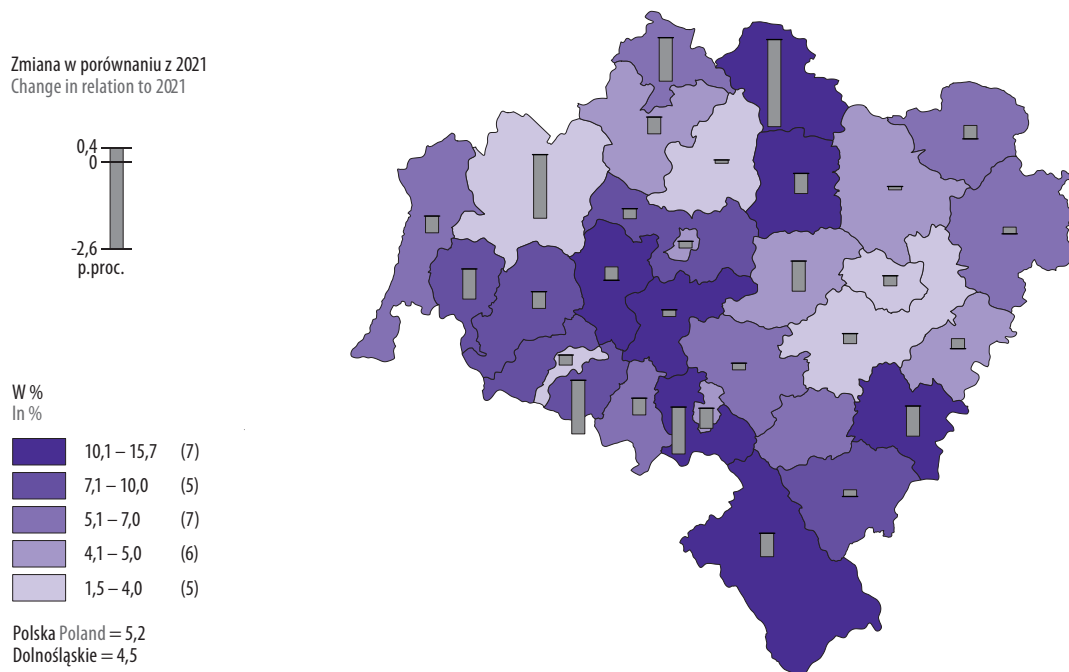
Analizując wykształcenie osób bezrobotnych, największy odsetek – 30,0% stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, 25,9% bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, 20,7% - z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, 12,9% - z wyższym, 10,5% - ze średnim ogólnokształcącym. Udział bezrobotnych absolwentów w końcu 2022 r. wyniósł 3,3% ogółu bezrobotnych i była to wartość wyższa o 1,1 p.proc. niż rok wcześniej.

Mapa 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 25. Registered unemployment rate in 2022

As of 31 December

W 2022 r. 61,4% bezrobotnych mieszkało w miastach (w 2021 – 61,6%), natomiast 38,6% na obszarach wiejskich (w 2021 – 38,4%), przy udziale dla Polski wynoszącym 54,0% dla mieszkańców miast i 46,0% dla wsi. Mężczyźni stanowili 47,3%, podczas gdy kobiety 52,7% (w Polsce odpowiednio 46,3% i 53,7%). Bezrobotni z niepełnosprawnością w 2022 r. stanowili 9,1% bezrobotnych (w 2021 r. – 8,5%). 31 grudnia 2022 r. na jedną ofertę pracy przypadało 9 osób (podobnie jak rok wcześniej).

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

Źródłem danych kwartalnych o **ludności aktywnej zawodowo** (tj. pracujących i bezrobotnych według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz wytycznych Eurostatu) oraz o **osobach biernych zawodowo**, tj. tych, którzy pozostają poza siłą roboczą jest Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Od 1 kwartału 2021 r. w BAEL wprowadzono zmiany metodologiczne wynikające z wdrożenia rozporządzenia ramowego dla statystyki społecznej, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r. oraz jego aktów implementacyjnych. Zmiany dotyczyły m.in. zakresu podmiotowego badania (badanie zasadnicze obejmuje osoby w wieku 15–89 lat, do 2020 r. włącznie były to osoby w wieku 15 lat i więcej) oraz definicji i sposobu wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Na potrzeby analiz porównawczych zaprezentowano przeliczone dane BAEL dla lat wcześniejszych, z uwzględnieniem definicji obowiązujących od 2021 r.

Współczynnik aktywności zawodowej w województwie dolnośląskim w 4 kwartale 2022 r. wyniósł 59,4% i był to spadek względem 2021 r. (o 0,1 p.proc.) oraz wzrost w relacji do 2015 r. (o 3,8 p.proc.). Wartość współczynnika dla województwa w 4 kwartale 2022 r. była wyższa niż wartość tego współczynnika dla Polski (o 1,2 p.proc.). W ostatnim kwartale 2022 r. wskaźnik zatrudnienia wyniósł 57,2% i była to wartość równa zanotowanej rok wcześniej, natomiast w porównaniu z 2015 r. wystąpił wzrost o 5,0 p.proc. Wartość wskaźnika zatrudnienia dla województwa w 2022 r. była wyższa niż wartość tego wskaźnika dla Polski (o 0,7 p.proc.).

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL^a

Table 12. Economic activity of the population aged 15–89 in the 4 quarter by LFS^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	1240	1298	1329	1324	17294
pracujący employed persons	1163	1254	1278	1275	16796
bezrobotni unemployed persons	77	44	51	48	499
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	988	958	906	906	12426
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	55,6	57,5	59,5	59,4	58,2
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	52,2	55,6	57,2	57,2	56,5
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	6,2	3,4	3,8	3,6	2,9

a Populacja osób bezrobotnych dotyczy osób w wieku 15–74 lata.
a The unemployed population includes people aged 15–74.

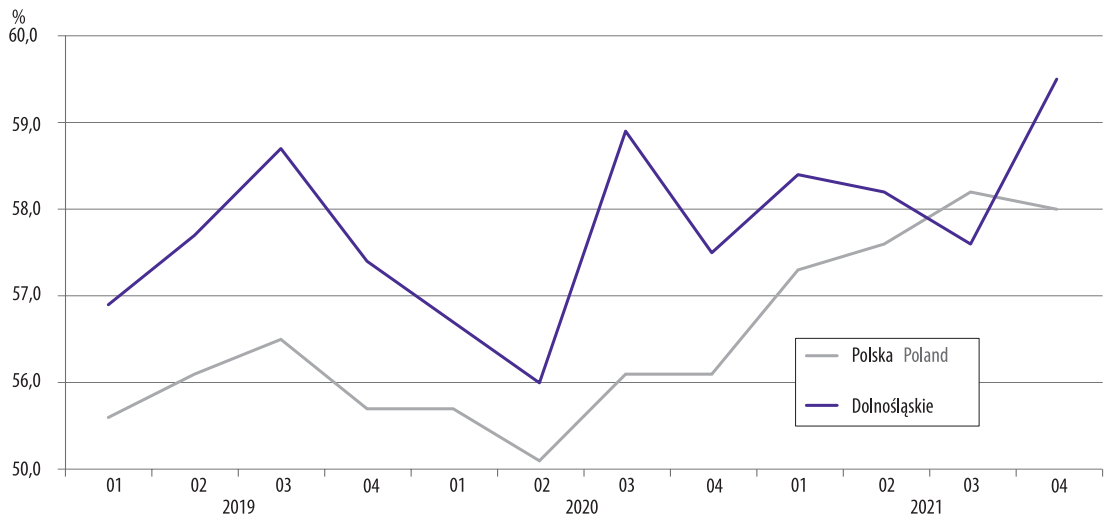
Do pracujących według BAEL zaliczono osoby w wieku 15–89 lat które w okresie badanego tygodnia: wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem, miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
- z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
- z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Liczba osób biernych zawodowo w województwie dolnośląskim w 4 kwartale 2022 r. wyniosła 906 tys. i nie zmieniła się w skali roku, natomiast względem 2015 r. spadek liczby osób biernych zawodowo wyniósł 8,3%. Wśród osób biernych zawodowo największy odsetek stanowiły osoby nieposzukujące pracy w związku z: emeryturą (54,9%, spadek 2,0 p.proc r/r), osoby nieposzukujące w związku z nauką i uzupełnianiem kwalifikacji (20,0%, wzrost 2,5 p.proc r/r) oraz osoby nieposzukujące w związku z niepełnosprawnością, chorobą (12,6%, wzrost o 0,6 p.proc r/r).

Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL obliczono jako udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL obliczono jako udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.
Stopę bezrobocia według BAEL obliczono jako udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii.

Wykres 26. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
 Chart 26. Activity rate by quarters

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

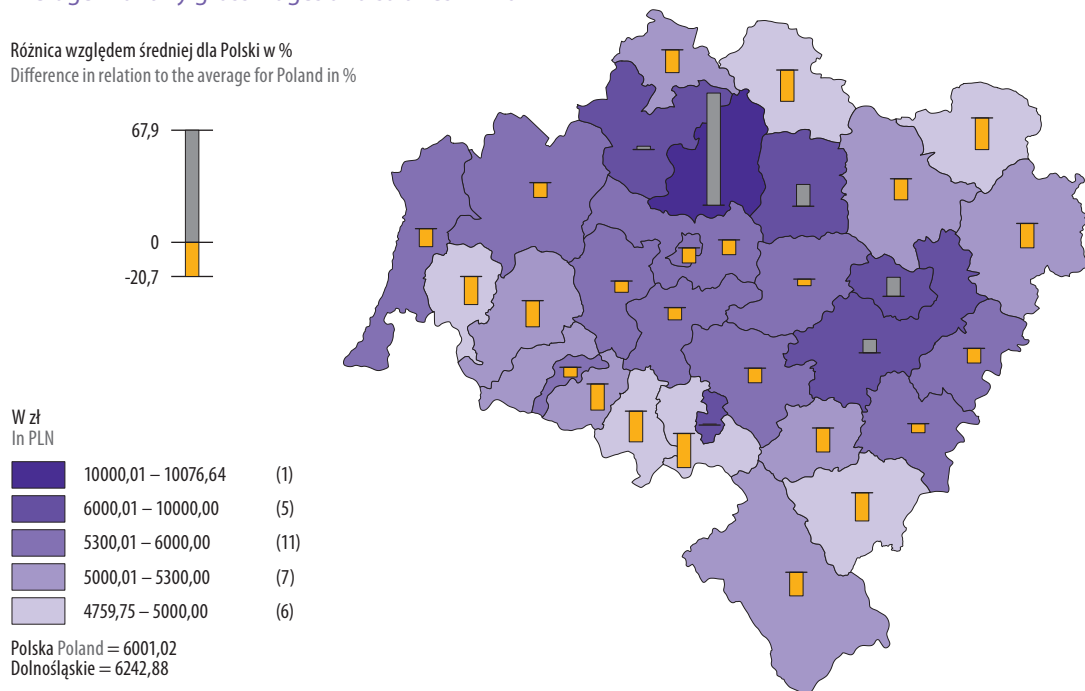
Inhabitants' wealth

Wysokość wynagrodzeń w województwie dolnośląskim przekraczała średni poziom krajowy. W ciągu roku zmniejszyła się liczba emerytów i rencistów. Zwiększyła się wysokość przeciętnej emerytury i renty. Poziom tych świadczeń przekraczał przeciętne wartości krajowe. W 2021 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę wzrosły w większym stopniu niż dochody, w związku z czym w porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się nadwyżka dochodów nad wydatkami. W województwie dolnośląskim i w kraju systematycznie poprawia się subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych. W 2021 r. nastąpił dalszy wzrost odsetka gospodarstw oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą oraz spadek odsetka gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą. Wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców był mniejszy niż w latach wcześniejszych, a także należał do najniższych w kraju. Dolnośląskie należało do grupy województw, w których zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej był najniższy w kraju.

W województwie dolnośląskim **w jednostkach zatrudniających więcej niż 9 osób przeciętne miesięczne wynagrodzenie** w 2021 r. osiągnęło poziom 6242,88 zł i przekraczało poziom średniej krajowej o 4,0% (rok wcześniej o 3,1%). W porównaniu z 2020 r. nominalny wzrost wynagrodzeń wyniósł 9,6% (w kraju 8,6%), natomiast w porównaniu z 2015 r. – 48,5% (w kraju 44,6%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Wynagrodzenia w województwie są stosunkowo zróżnicowane terytorialnie. Najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowane w powiecie lubińskim osiągnęło poziom 10076,64 zł i było wyższe niż średnio w kraju o 67,9%; ponadto wynagrodzenia wyższe niż w Polsce wystąpiły we Wrocławiu oraz w powiatach: wołowskim, wrocławskim i polkowickim, a także w Wałbrzychu. Najniższe wynagrodzenie – w powiecie wałbrzyskim wyniosło 4759,75 zł i stanowiło 79,3% przeciętne w kraju; wynagrodzenia na zbliżonym poziomie wystąpiły ponadto w powiatach: milickim, górowskim i kamiennogórskim. Warto nadmienić, że w 2021 r. powiat lubiński zajmował, pod względem wysokości przeciętne wynagrodzenia brutto, 1. miejsce w kraju. W plasującym się na drugim miejscu Jastrzębiu Zdroju poziom wynagrodzeń nie przekroczył 9 tys. W skali roku wynagrodzenia najbardziej wzrosły w powiatach: wołowskim (o 15,0%), trzebnickim (o 13,5%) oraz lubińskim (o 13,0%). Najmniejszy wzrost wystąpił w powiatach oleśnickim (o 7,1%) i kamiennogórskim (o 7,8%).

Mapa 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2021 r.Mapa 26. Average monthly gross wages and salaries^a in 2021

a Dotyczy podmiotów gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Concern economic entities employing more than 9 persons.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2022 r. ukształtowało się na poziomie 6994,61 zł (2. lokata w kraju po województwie mazowieckim – 7699,78 zł), wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim o 12,1% i było wyższe niż w kraju o 5,1%.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty o liczbie pracujących 10 i więcej osób prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

Wysokość przeciętnego wynagrodzenia była znacznie zróżnicowana w poszczególnych sekcjach PKD. Najlepiej zarabiali zatrudnieni w sekcjach informacja i komunikacja (11242,24 zł, tj. o 60,7% więcej od średniej wojewódzkiej) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (8644,17 zł, tj. o 23,6% więcej). W pozostałych sekcjach poziom przeciętnych wynagrodzeń nie przekraczał średniej wojewódzkiej. Najniższe wynagrodzenie otrzymali pracujący w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (4897,84 zł, tj. o 30,0% poniżej średniej wojewódzkiej).

W ciągu roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosło we wszystkich sekcjach, w tym najbardziej w transporcie i gospodarce magazynowej – o 31,9% oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – o 12,2%.

We Wrocławiu przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2022 r. osiągnęło wartość wyższą o 2,5% niż w województwie dolnośląskim - wyniosło 7167,52 zł i w ciągu roku wzrosło o 11,3%.

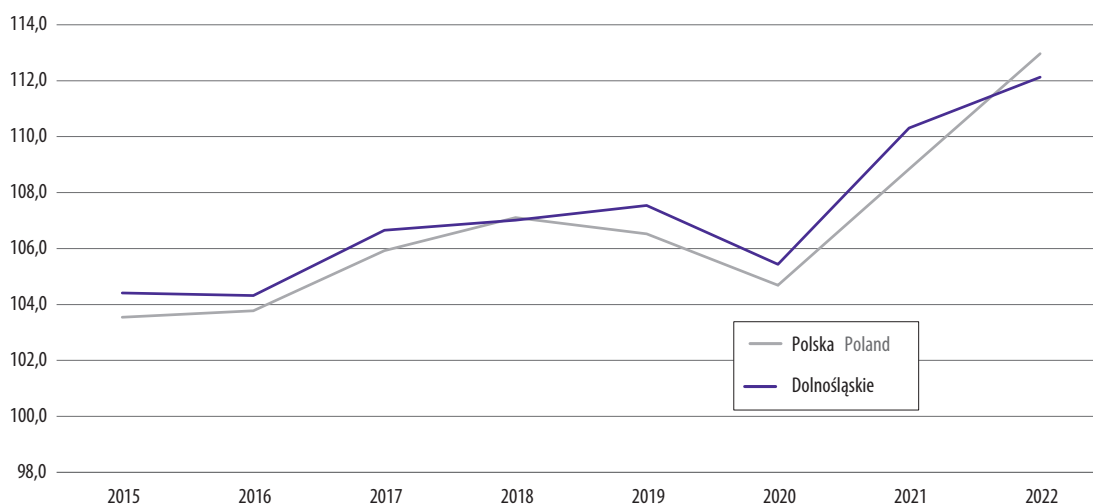
Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw

Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	4189,23	5654,89	6238,01	6994,61
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average (Poland=100)	101,6	104,5	105,9	105,1

Wykres 27. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
Rok poprzedni=100

Chart 27. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector
Previous year=100

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

Z danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wynika, że **liczba emerytów i rencistów** w 2022 r. wyniosła 676,8 tys. (co stanowiło 7,3% ogólnej ich liczby w kraju) i w porównaniu z rokiem poprzednim była niższa o 0,3% (podobnie, jak w kraju). Wśród nich dominowali świadczeniobiorcy z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych – 639,6 tys. (tj. 94,5%).

Wysokość przeciętnej emerytury i renty wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wynosiła na Dolnym Śląsku 2838,88 zł (w kraju 2869,01 zł) i wzrosła w stosunku do 2021 r. o 9,4%. Ta zmiana była większa o 2,3 p.proc. niż w roku poprzednim.

Znacznie niższe było przeciętne miesięczne świadczenie emerytalne i rentowe wypłacone przez KRUS rolnikom indywidualnym – 1543,12 zł (o 4,7% więcej niż w 2021 r.), było ono jednak o 2,8% wyższe od średniej krajowej. Województwo dolnośląskie zajmowało 4. miejsce w kraju pod względem wysokości świadczenia emerytalnego i rentowego wypłacanego rolnikom indywidualnym (po województwach: śląskim, lubuskim i zachodniopomorskim), a pod względem wysokości emerytury rolnej - 3. miejsce (po województwach śląskim i lubuskim).

Tablica 14. Świadczenia społeczne

Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	644,0	682,2	679,0	676,8
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	2002,89	2422,05	2593,47	2838,88
w tym emerytura of which retirement pension	2087,32	2484,28	2661,28	2915,84
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1278,54	1428,17	1474,50	1543,12
w tym emerytura of which retirement pension	1334,64	1458,93	1501,66	1569,45

Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę wzrosły w większym stopniu niż dochody (15,1% wobec 9,0%), w związku z czym w porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się nadwyżka dochodów nad wydatkami.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie dolnośląskim w 2021 r. wyniósł 2213,37 zł (tj. o 9,0% więcej niż w 2020 r. i o 50,4% więcej niż w 2015 r.) i był wyższy niż przeciętnie w kraju o 7,3%. Dolnośląskie zajmowało 2. lokatę w Polsce pod względem wysokości tego wskaźnika (po województwie mazowieckim – 2450,37 zł) i 5. lokatę, biorąc pod uwagę dynamikę w stosunku do roku ubiegłego.

Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę wyniosły 1560,59 zł i było to więcej niż rok wcześniej o 15,1%, a także najwięcej spośród wszystkich województw. Poziom wydatków na 1 osobę w województwie dolnośląskim przekraczał średnią dla kraju o 18,6%.

W strukturze dochodu rozporządzalnego największy udział miał dochód z pracy najemnej – 55,8%, a także dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych – 24,1%. W porównaniu z 2020 r. w strukturze zaszły niewielkie zmiany – wzrósł udział dochodu z pracy najemnej (o 1,0 p.proc.), a także dochodu z pracy na własny rachunek (o 0,5 p.proc.), natomiast zmniejszył się udział dochodu z pozostałych świadczeń społecznych (o 0,9 p.proc.), innych dochodów¹ (o 0,6 p.proc.) oraz dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych (o 0,1 p.proc.).

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne - **wyniki Badania Budżetów Gospodarstw Domowych.**

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny

Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	2021 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in a household	1471,84	1955,20	2031,24	2213,37	2061,93
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1417,88	1902,99	1974,72	2150,48	2014,61

¹ Obejmują dochody z własności, dochody z wynajmu nieruchomości oraz pozostałe dochody.

Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o wyniki Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC):

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne.

Współczynnik Giniego to miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

Zróżnicowanie dochodowe gospodarstw domowych na podstawie badania EU-SILC 2020.

Rokiem odniesienia dla dochodów jest rok poprzedni w stosunku do roku badania. Zatem dane z badania z 2021 r. odzwierciedlają sytuację dochodową z 2020 r. i odpowiednio z poprzednich lat realizacji EU-SILC.

Wyniki badania za 2021 rok wskazują na wzrost przeciętnego rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji w gospodarstwie domowym nominalnie o 6,7% (z 42417 zł w 2020 roku do wartości 45262 zł). Dochód odnotowany w województwie dolnośląskim był najwyższy spośród 16 województw (111,2% średniej wartości dla kraju). Natomiast biorąc pod uwagę regiony, to najwyższa wartość wskaźnika wystąpiła w regionie warszawskim stołecznym (128,7%), a dolnośląskie plasowało się na drugiej pozycji. Z drugiej strony najniższa (poniżej 90%) wartość wskaźnika dochodu do dyspozycji charakteryzowała województwa położone na wschodzie Polski – warmińsko-mazurskie i lubelskie (po 87,4%) oraz podlaskie (88,5%).

Tablica 16 Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o badanie EU-SILC^aTable 16. Selected social cohesion indicators based on EU-SILC^a

Wyszczególnienie Specification	2019	2020	2021	2021 Polska Poland
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w % At risk-of-poverty rate after social transfers in %	11,0	11,3	9,9	14,8
Współczynnik Giniego w % Gini coefficient in %	27,9	26,0	25,4	26,8
Dochód do dyspozycji ^b w zł Disposable income ^b in PLN	37973	42417	45262	40702
Wskaźnik dochodu do dyspozycji Disposable income ratio	111,1	110,0	111,2	100,0

a Rokiem odniesienia dla zmiennych jest rok poprzedni w stosunku do roku badania. b Przeciętny roczny dochód ekwiwalentny netto w gospodarstwach domowych.

a The reference period for the variables is the previous year in relation to the survey year. b Average yearly equalised net income in households.

Współczynnik Giniego dla przeciętnego ekwiwalentnego rocznego dochodu do dyspozycji wyniósł w badaniu z 2021 roku 25,4 i był niższy niż w roku 2020, gdy ukształtował się na poziomie 26,0. W ciągu roku zmniejszył się wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych – z 11,3% do 9,9%.

Od kilku lat w województwie dolnośląskim i w kraju systematycznie poprawia się **subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych**. W 2021 r. nastąpił dalszy wzrost odsetka gospodarstw oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą – 58,0% gospodarstw domowych ogółem (w kraju 53,0%) wobec 54,3% w 2020 r. (w kraju 51,6%). Odsetek gospodarstw postrzegających swoją sytuację jako raczej złą albo złą utrzymał się na poziomie sprzed roku (5,3%), podczas gdy w kraju zmniejszył się z 5,8% do 5,1%.

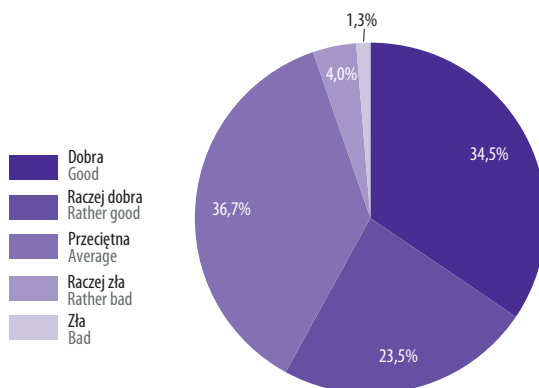
Dolnośląskie pozytywnie wyróżniało się na tle innych województw pod względem wysokości odsetka

gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą – 34,5% i 2. miejsce w kraju (po województwie opolskim), przy średniej dla Polski na poziomie 25,9%.

Najbardziej zadowolone ze swojej sytuacji materialnej były gospodarstwa domowe pracujących na rachunek własny poza gospodarstwami rolnymi (75,3% oceniło swoją sytuację jako dobrą albo raczej dobrą), natomiast najmniej - gospodarstwa domowe rencistów (jedynie 26,2% oceniło swoją sytuację jako dobrą albo raczej dobrą; oznacza to spadek w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,8 p.proc.).

Wykres 28. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2021 r.

Chart 28. Subjective evaluation of the material situation of household in 2021

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social welfare and family support

Wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności był niższy niż w latach wcześniejszych, a także był jednym z najniższych w kraju. Podobnie, jak w poprzednich latach najczęściej pomoc środowiskowa była udzielana z powodu ubóstwa oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej był w województwie dolnośląskim mniejszy niż średnio w kraju. W latach 2015-2021 obserwowano systematyczny spadek liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz członków ich rodzin we wszystkich województwach.

Dolnośląskie zajmowało w 2021 r. pierwsze miejsce w kraju pod względem odsetka dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych oraz liczby miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do lat 3.

Dolnośląskie zajmowało 3. miejsce w kraju pod względem odsetka gmin, w których znajduje się przynajmniej jedna placówka opieki nad dziećmi do lat 3.

Pomoc społeczna służy do wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie same sobie poradzić. Polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych osobom spełniającym określone kryteria i zakwalifikowanym do otrzymania takiej pomocy w miejscu ich zamieszkania. Podejmuje działania w sytuacjach zagrożenia podstawowych potrzeb życiowych oraz obniżenia jakości życia poniżej społecznie akceptowanego minimum; pomaga stworzyć warunki umożliwiające godną egzystencję; służy kompensowaniu różnorakich szkód np. wynikających z bezrobocia, sieroctwa, niepełnosprawności, chorób; przyczynia się do wyrównywania nadmiernych różnicowań społecznych; daje poczucie bezpieczeństwa socjalnego poprzez różne zasiłki i świadczenia uzupełniające niedostatki systemu emerytalno-rentowego oraz innych systemów zabezpieczenia społecznego lub niewystarczające dochody z pracy. Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego oraz usamodzielnianie się jej beneficjentów.

W ramach **pomocy środowiskowej** organizowanej i świadczonej przez jednostki samorządu terytorialnego a także realizowanej przez powiatowe centra pomocy rodzinie, na pomoc społeczną w 2021 r. wydano łącznie 231,0 mln zł (o 2,2 mln zł mniej niż w 2020 r.).

W 2021 r. świadczenia w formie pieniężnej otrzymało na podstawie decyzji 62,7 tys. osób (w 2020 r. – 67,6 tys.), w łącznej kwocie 148,6 mln zł (o 5,4 mln mniej niż w 2020 r.). Stanowiły one 64,3% kwoty ogółem na świadczenia z pomocy społecznej (w kraju – 64,2%). Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano na podstawie decyzji 25,5 tys. osób (w 2020 r. – 28,0 tys.) i wydano na nie 82,4 mln zł, tj. 35,7% (w kraju 35,8%) kwoty ogółem na świadczenia z pomocy społecznej (o 3,2 mln zł więcej niż w 2020 r.).

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz 2268).

Wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniósł w województwie dolnośląskim w 2021 r. 200 osób (w kraju – 257 osób), był niższy niż w latach wcześniejszych, a także był jednym z najniższych w kraju – jedynie w województwie śląskim odnotowano niższą jego wartość (190). W 2020 r. ukształtował się na poziomie 218 (w kraju 288), a w 2015 r. – 358 (w kraju 460).

Tablica 17. Świadczenia pomocy społecznej
Table 17. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of person)	103902	68640	63569	57953
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	258065,4	238168,2	233259,5	231044,7
pomoc pieniężna financial assistance	188556,5	154720,3	153971,8	148602,6
pomoc niepieniężna non-financial assistance	69508,9	83447,9	79287,7	82442,1
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	357,6	236,7	218,0*	199,7

Środowiskową pomoc pieniężną stanowią między innymi różnego rodzaju zasiłki np.: stałe, okresowe, celowe, pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, pomoc dla cudzoziemców, natomiast pomoc niepieniężna obejmuje m.in: posiłek, schronienie w placówkach dla bezdomnych, ubranie, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Osoby potrzebujące mogły otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. Zsumowana liczba osób korzystających z obu form pomocy społecznej wyniosła w 2021 r. 88,2 tys. (w przypadku, gdy osoba otrzymała pomoc w formie pieniężnej i niepieniężnej, była liczona podwójnie), tj. o 7,5 tys. mniej niż w 2020 r.

W 2021 r. zasiłki stałe wypłacane osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności przyznano 13,1 tys. osób, zasiłki okresowe – 16,5 tys. osób. Dużą grupę beneficjentów (32,3 tys.) stanowiły osoby korzystające z różnych zasiłków celowych. Były one przyznawane z tytułu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakup żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu.

Wśród niepieniężnych form pomocy dominowały codzienne gorące posiłki (13,6 tys. osób) oraz usługi opiekuńcze obejmujące zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację, zapewnienie kontaktów z otoczeniem oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (9,1 tys. osób).

W latach 2015-2021 obserwowano systematyczny spadek liczby beneficjentów oraz członków ich rodzin we wszystkich województwach. W województwie dolnośląskim ten spadek wyniósł 34,4% (w kraju odnotowano spadek o 35,2%).

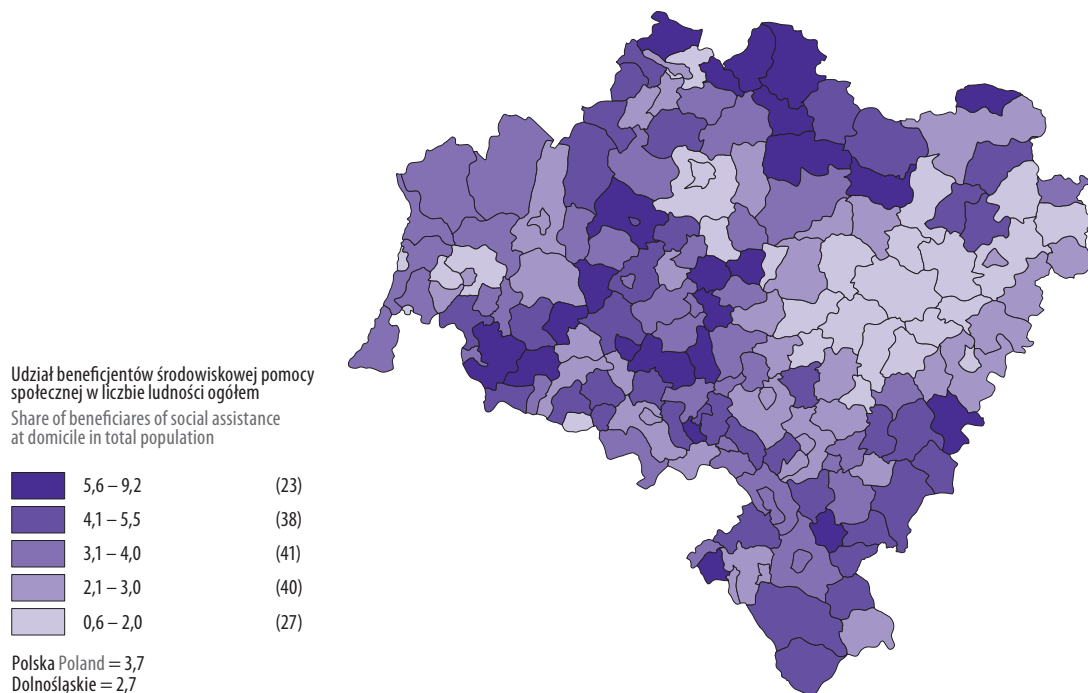
Tablica 18. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Table 18. Beneficiaries of community social assistance

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	70871	53515	49869	46511
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	151072	96746	87834	79412
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population	520,0	333,6	301	274

Mapa 27. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2021 r.

Map 27. Scope of use of social assistance at domicile in 2021

Dolnośląskie należało do grupy województw, w których zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej był najniższy w kraju (2. lokata po województwie śląskim) i wyniósł 2,7% (w kraju – 3,7%). Spadek tego wskaźnika w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano we wszystkich województwach, a największy — o 0,9 p.proc. wystąpił w województwie warmińsko-mazurskim; w dolnośląskim spadek ten wyniósł 0,3 p.proc. Najwyższy odsetek korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności odnotowano w powiecie górowskim (7,1%), a najniższy – w powiecie wrocławskim (1,1%)

oraz we Wrocławiu (1,2%). Spośród dolnośląskich gmin najczęściej ze środowiskowej pomocy społecznej korzystali mieszkańcy gmin Jemielno i Lewin Kłodzki – ww. wskaźnik przekraczał tam ponad 3-krotnie średnią wojewódzką (odpowiednio 9,2% i 8,6%). Natomiast zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w bardzo niewielkim zakresie odnotowano w gminach Twardogóra i Miękinia (po 0,6%).

W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy środowiskowej. W 2021 r., tak jak w roku poprzednim, najczęściej pomocy udzielano z powodu:

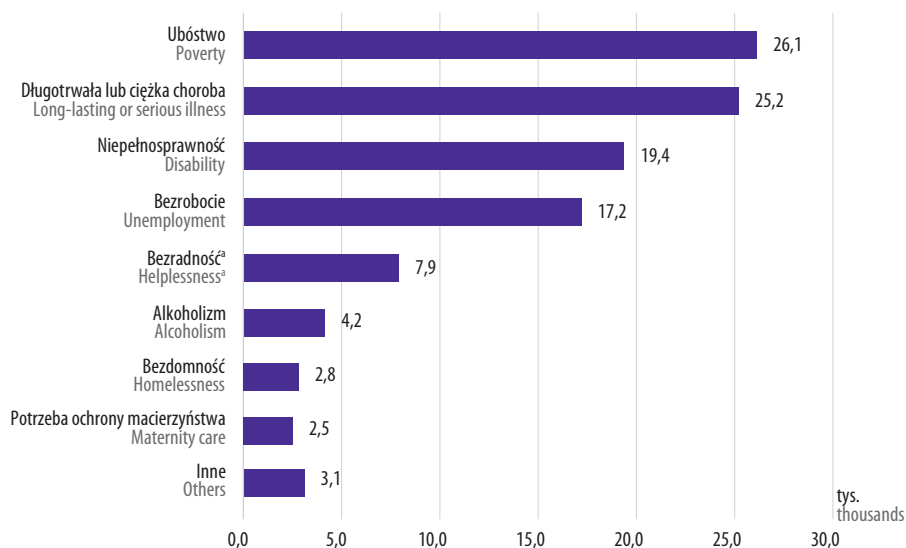
- ubóstwa – było ono przyczyną przyznania świadczenia dla 26,1 tys. rodzin (o 1,4 tys. mniej niż w 2020 r.);
- długotrwałej lub ciężkiej choroby – 25,2 tys. rodzin (o 0,7 tys. mniej niż w roku poprzednim);
- niepełnosprawności – 19,4 tys. rodzin (mniej o 0,6 tys.);
- bezrobocia – 17,2 tys. rodzin (mniej o 0,7 tys.).

W 2021 r. odnotowano wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy przyznanej z powodu:

- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (wzrost 9-krotny),
- narkomanii (wzrost o 6,0%),
- bezdomności (wzrost o 3,4%),
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (wzrost o 1,5%),
- alkoholizmu (wzrost o 1,1%).

Wykres 29. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn^a

Chart 29. Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons^a

^a W sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
^a Care and education and household management problems.

Świadczenia rodzinne mają na celu finansowe wsparcie rodziny, jeśli na jej utrzymaniu pozostaje dziecko (dzieci) lub osoba z niepełnosprawnością wymagająca opieki i pomocy. System świadczeń rodzinnych oparty jest o zasadę pomocniczości. Osobami w pierwszej kolejności zobowiązanymi do łożenia na utrzymanie dzieci są ich rodzice. Pomoc państwa przysługuje po spełnieniu wszystkich kryteriów obowiązujących dla jej przyznania.

W 2021 r. kontynuowano realizowanie zapoczątkowanego w kwietniu 2016 r. rządowego program „Rodzina 500 plus”, będącego długofalowym wsparciem kierowanym przede wszystkim do rodzin naturalnych, ale również do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi w Programie „Rodzina 500 plus”, od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę. Dodatkowe wsparcie w postaci dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego otrzymały także placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego,

interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Program 500 plus objął także dzieci umieszczone w domach pomocy społecznej.

Świadczeniem wychowawczym w wysokości 500 zł miesięcznie w 2021 r. objęto przeciętnie w ciągu całego roku 459,4 tys. dzieci do 18 lat, które przebywały w rodzinach naturalnych. Łącznie wydatki na to świadczenie wyniosły 2827,7 mln zł (w 2020 r. – 2805,2 mln zł).

Tablica 19. Świadczenia wychowawcze „RODZINA 500 plus”

Table 19. „FAMILY 500 plus” child-support benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2019	2020	2021
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	1064649,1	2050487,8	2805194,6	2827711,7
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze w tys. Monthly average number of children for whom families received child-raising benefit in thousands	237,3	225,5 ^b 423,0	455,6	459,4

a W okresie kwiecień-grudzień. b Dane dotyczą okresu: w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia.

a In the period of April-December. b Data concern the period: in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December.

Uwaga: Od 1 kwietnia 2016 do 30 czerwca 2019 r. przysługiwało rodzicom lub opiekunom dzieci do 18 roku życia, niezależnie od dochodu na drugie i kolejne dziecko, a w przypadku dochodu w wysokości nie przekraczającej 800 zł na osobę, także na pierwsze lub jedyne dziecko. Od 1 lipca 2019 roku przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę.

Note: From 1 April 2016 to 30 June 2019, it was available to parents or guardians for each child up to the age of 18, regardless of the income for the second and next child, and in the case of income not exceeding 800 PLN per person, also for the first or only child. Since 1 July 2019, child-raising benefit has been granted to every child until 18 years old, regardless of family income.

W 2021 r. z dodatkowego wsparcia w wysokości 500 zł miesięcznie w postaci **dodatku wychowawczego**, przeciętnie miesięcznie korzystało 4,9 tys. dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej (przeciętnie w 3,2 tys. rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka). Wydatki na dodatki wychowawcze w 2021 roku wyniosły 29,2 mln zł (w 2020 r. – 28,3 mln zł).

Dodatek do zryczałtowanej kwoty przeciętnie miesięcznie trafiał do 194 dzieci przebywających w 31 placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Kwota wydatków z tego tytułu w 2021 roku wyniosła 1,1 mln zł.

Z dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego przeciętnie miesięcznie korzystało 1,6 tys. dzieci przebywających w pozostałych placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej (122 placówki). Kwota wydatków z tego tytułu w 2021 roku wyniosła 9,5 mln zł.

Wśród świadczeń rodzinnych, dominującą pozycję odnośnie do liczby świadczeń stanowiły **zasiłki rodzinne**, których w 2021 r. przeciętnie miesięcznie wypłacono 74,6 tys. Było to o 16,1% mniej niż w 2020 r. (89,0 tys.).

W 2021 r. na zasiłki rodzinne wraz z dodatkami wydatkowano kwotę 160,0 mln zł i była ona o 15,8% niższa niż w 2020 r. (190,1 mln zł). Przeciętna miesięczna kwota zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami wyniosła w 2021 r. 214,38 zł (w 2020 r. – 213,62 zł).

Z dniem 1 czerwca 2018 r. wszedł w życie rządowy program „**Dobry Start**”² będący elementem długofalowej polityki rodzinnej. Program ma na celu wyrównywanie szans wśród uczniów i oferuje wsparcie dla rodzin z dziećmi w wieku szkolnym na utrzymaniu, bez względu na dochód. Pomoc realizowana jest w formie jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na uczące się dziecko i ma wspomóc rodziny w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego (na tzw. wyprawkę szkolną). Świadczenie przysługuje do ukończenia przez dziecko 20. roku życia a na dziecko niepełnosprawne do ukończenia przez nie 24. roku życia i jest niezależne od dochodu uzyskiwanego przez rodzinę. W 2021 r. w województwie dolnośląskim wypłacono na ten cel 91,7 mln zł dla ponad 300 tys. uczniów (tj. odpowiednio więcej niż w 2020 r. o 1,3% i o 1,2%). W skali kraju było to 1,3 mld zł i 4,4 miliona uczniów).

² Realizowany na podstawie rozporządzenia RM z 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (DZ.U.2021, poz.1092).

Jak wynika z danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2021 r. w województwie dolnośląskim z **funduszu alimentacyjnego** wypłacono 209,7 tys. świadczeń (o 5,2% mniej niż w 2020 r.) na łączną kwotę 86,8 mln zł (odpowiednio mniej o 4,1%).

Tablica 20. Świadczenia na rzecz rodziny
Table 20. Benefits to the family

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2021
Dobry Start^a Good Start^a				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	.	.	90589,1	91740,3
liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenie (w ciągu roku) number of children (and learners) for whom benefits have been paid (during a year)	.	.	302192	305687
Zasiłek rodzinny Family allowance				
kwota świadczeń ^b wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of family allowances ^b (during a year) in thousand PLN	246570	225984	190139	160029
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny children, for which the parents shall receive family allowances	120981	110757	89010	74648
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w % Share of children aged under 17 years, for which the parents shall receive family allowances in the total number of children in this age in %	23,1	21,1	16,8	14,0
Fundusz alimentacyjny Alimony fund				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	104937,3	96522,0	90466,1	86768,9
liczba wypłaconych świadczeń number of paid benefits	278620	240520	221095	209705
Ulga prorodzinna w zeznaniach podatkowych PIT Family tax relief in PIT tax returns				
kwota odliczeń od podatku z tytułu ulgi prorodzinnej w tys. zł amount of tax deductions for family tax relief in thousand PLN	391956,2	400704,1	395252,9	.
liczba dzieci ^c number of children ^c	449671	460128	467514	.

a W ramach programu „Dobry Start” dla każdego uczącego się dziecka, rozpoczynającego rok szkolny wypłacane jest jeden raz w roku świadczenie na wyprawkę szkolną. b Wraz z dodatkami. c Liczba dzieci podana została łącznie, tj. dzieci, na które dokonano odliczenia od podatku jak również dzieci, na które przysługiwał zwrot nieodliczonej kwoty ulgi na dzieci.

a As part of the „Good Start” program, for each learning child, at the beginning of the school year, a benefit for a school layette is paid once a year. b Including appendices. c The number of children was given in total, i.e. children for whom the child relief was deducted from tax as well as children who were entitled to the reimbursement of not deducted child relief.

Karta Dużej Rodziny jest kolejnym elementem wspierania rodzin z dziećmi. Program ten przeznaczony jest dla rodzin wielodzietnych (tj. przynajmniej z trójką dzieci) niezależnie od wysokości dochodów. Jego uczestnicy mają zapewnione zniżki oraz dodatkowe uprawnienia przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej na terenie całego kraju.

W 2021 r. województwie dolnośląskim Kartę Dużej Rodziny posiadało 65,7 tys. rodzin, co oznacza wzrost o 10,5% w porównaniu z 2020 r. (59,4 tys. rodzin). Znaczny wzrost w ciągu roku liczby rodzin posiadających KDR odnotowano we wszystkich województwach. Dolnośląskie znalazło się w grupie województw, w których ten wzrost przekraczał przeciętną wartość dla kraju (9,8%).

Największy odsetek rodzin uczestniczących w ww. programie odnotowano we Wrocławiu (16,0% ogólnej liczby rodzin w województwie posiadających KDR) oraz w powiecie wrocławskim (6,1%), natomiast najmniejszy – w powiecie kamiennogórskim (1,5%).

W końcu 2021 r. w województwie dolnośląskim działało 510 placówek opieki nad dziećmi do lat 3, tj. o 28 więcej (tj. o 5,8%) niż w 2020 r.; w kraju odnotowano wzrost o 9,6%. W porównaniu z rokiem 2015 był to wzrost blisko 2-krotny. W strukturze placówek dominowały żłobki, które stanowiły ponad 82% ogólnej ich liczby. W ciągu roku liczba żłobków wzrosła o 5,3%, klubów dziecięcych o 8,9%, natomiast liczba oddziałów żłobkowych nie zmieniła się. W kraju liczba żłobków wzrosła o 9,6%, klubów dziecięcych o 10,5%, natomiast oddziałów żłobkowych było mniej o ponad 41%.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2022 r. poz 1324, z późn. zm.). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Tablica 21. Żłobki i kluby dziecięce

Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Nurseries and children's clubs

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Żłobki Nurseries	219	378	399	420
w tym publiczne of which public	58	100	110	116
Oddziały żłobkowe Nursery sections	17	6	3	3
Kluby dziecięce Children's clubs	25	74	80	87
w tym publiczne of which public	.	8	9	12
Miejsca: Places:				
w żłobkach ^a in nurseries ^a	9134	15860	17583	18827
w klubach dziecięcych in children's clubs	409	1395	1525	1669
Dzieci przebywające (w ciągu roku): Children staying (during the year):				
w żłobkach ^a in nurseries ^a	13176	22492	23455	24905
w klubach dziecięcych in children's clubs	465	1762	1819	2146

a łącznie z oddziałami żłobkowymi.

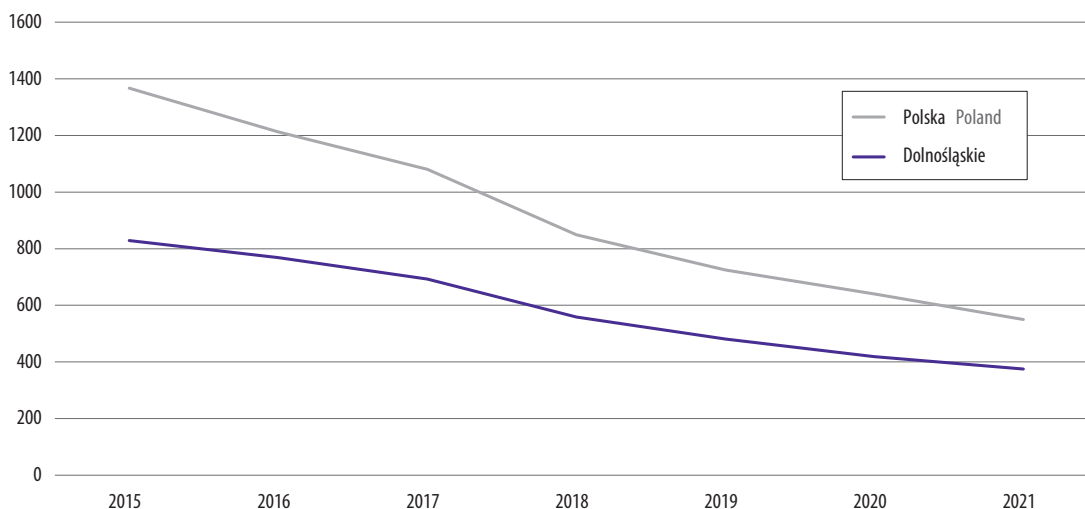
a Including nursery sections.

Wykres 30. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach^a i klubach dziecięcych

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 30. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries^a and children's clubs

As of 31 December

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.

a Including nursery sections.

Dolnośląskie zajmowało w 2021 r. 1. miejsce w kraju pod względem odsetka dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych – 23,2 (przy średniej krajowej na poziomie 15,5) oraz liczby miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do lat 3 – 267 (przy średniej krajowej na poziomie 182).

Pod względem odsetka dzieci w wieku do 3 lat objętych opieką w żłobkach (łącznie z oddziałami i klubami dziecięcymi) przodują także dolnośląskie powiaty – w 2021 r. Wrocław zajmował 6. miejsce w kraju – 34,9%, a Legnica – 10. miejsce w kraju (32,9%). W rankingu gminnym natomiast zdecydowanie przodują w kraju dolnośląskie gminy: Legnickie Pole – 45%, Koberzyce – 44% oraz miasto Dzierżoniów, miasto Oleśnica, Radków i Szklarska Poręba – po 38%.

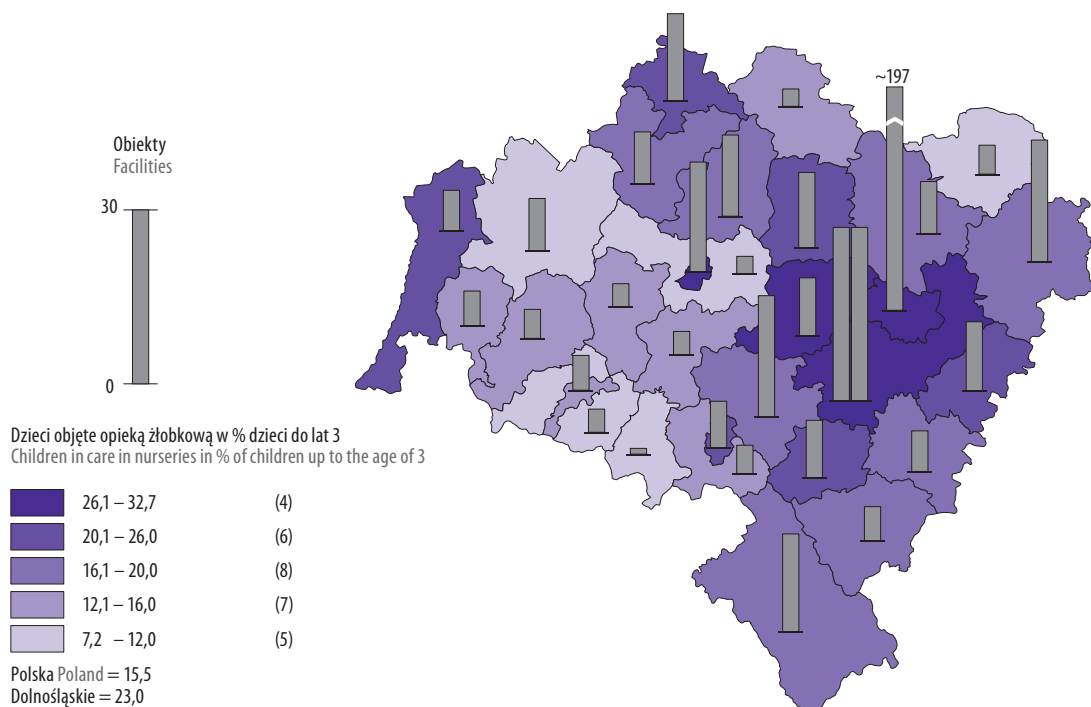
Dolnośląskie w 2021 r. zajmowało 3. miejsce w kraju (po województwach opolskim – 66,2% i wielkopolskim – 65,9%) pod względem odsetka gmin, w których znajduje się przynajmniej jedna placówka opieki nad dziećmi do lat 3 – 65,1% (w kraju - 50,4%).

Mapa 28. Żłobki^a i kluby dziecięce w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 28. Nurseries^a and children's clubs in 2021

As of 31 December

a łącznie z oddziałami żłobkowymi.
a Including nursery sections.

Warunki mieszkaniowe**Housing conditions**

W 2021 r. warunki mieszkaniowe w województwie dolnośląskim były znacznie lepsze niż w pozostałych województwach oraz, podobnie jak w kraju, uległy niewielkiej poprawie w porównaniu z latami poprzednimi.

Wskaźniki obrazujące sytuację mieszkaniową były jednymi z najlepszych w kraju. Dolnośląskie należało do liderów jeśli chodzi o gęstość zaludnienia mieszkań. Pod względem liczby mieszkań przypadających na 1000 osób oraz przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie nasze województwo plasowało się na 2. miejscu w kraju.

Natomiast mniejsza niż średnio w kraju była gęstość sieci wodociągowej i gazowej, a większa – sieci kanalizacyjnej; wartości wszystkich ww. wskaźników poprawiły się w porównaniu z latami poprzednimi.

Według stanu na 31 grudnia 2021 r. **zasoby mieszkaniowe** województwa dolnośląskiego liczyły 1274,2 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 90037,3 tys. m², w których znajdowało się 4682,3 tys. izb. W ciągu roku liczba mieszkań wzrosła o 1,4%, a w porównaniu z 2015 r. – o 12,1% (w kraju odnotowano wzrost odpowiednio o 1,1% i 8,8%). Przyrost liczby mieszkań w stosunku rocznym plasował województwo dolnośląskie na 3. miejscu w kraju po województwach pomorskim i wielkopolskim (gdzie odnotowano wzrost odpowiednio o 1,8% i 1,6%).

W 2021 r. w województwie dolnośląskim było zlokalizowanych 75,5 tys. lokali mieszkalnych z mieszkaniowego zasobu gmin o powierzchni 3486,5 tys. m² (z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń), na które obowiązywały umowy na najem – 3. miejsce w kraju po województwach śląskim i mazowieckim. Na najem socjalny lokali mieszkalnych z mieszkaniowego zasobu gmin podpisanych było 6,0 tys. umów (3. lokata po województwach mazowieckim i śląskim), a na najem socjalny lokalu oczekiwało 8,7 tys. gospodarstw domowych (w tym 4,8 tys. w ramach wyroków eksmisyjnych).

Pod budownictwo mieszkaniowe w 2021 r. dolnośląskie gminy przekazały 18,4% całkowitej powierzchni gruntów przekazanych w kraju, co plasowało omawiane województwo na 1. miejscu w kraju. Zasób gruntów przeznaczonych w województwie dolnośląskim na budownictwo mieszkaniowe na koniec 2021 r. wyniósł 3306,7 ha (3. lokata po województwach małopolskim i śląskim), z tego 707,2 ha (21,4%) przeznaczone jest pod zabudowę wielorodzinną, a 2599,5 ha (78,6%) – jednorodziną.

Tablica 22. Zasoby mieszkaniowe^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 22. Dwelling stocks^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020 ^b	2021 ^b
Mieszkania Dwellings	1136644	1208215	1256829*	1274214
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	391,4	416,6	432,1*	439,7
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,84	3,82	3,68*	3,67
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	72,3	72,7	70,5*	70,7
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,56	2,40	2,31*	2,27

a Na podstawie bilansów. b Dane uwzględniają wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.
a Based on balances. b The data take into account the results of the National Population and Housing Census 2021.

Badanie z zakresu gospodarki mieszkaniowej w części dotyczącej stanu zasobów mieszkaniowych, jak i wybranych informacji charakteryzujących warunki mieszkaniowe, zostało przygotowane na podstawie opracowania statystycznego **Bilans zasobów mieszkaniowych** za dany rok (według stanu na 31 grudnia).

Zasoby mieszkaniowe – ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej) z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań; pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

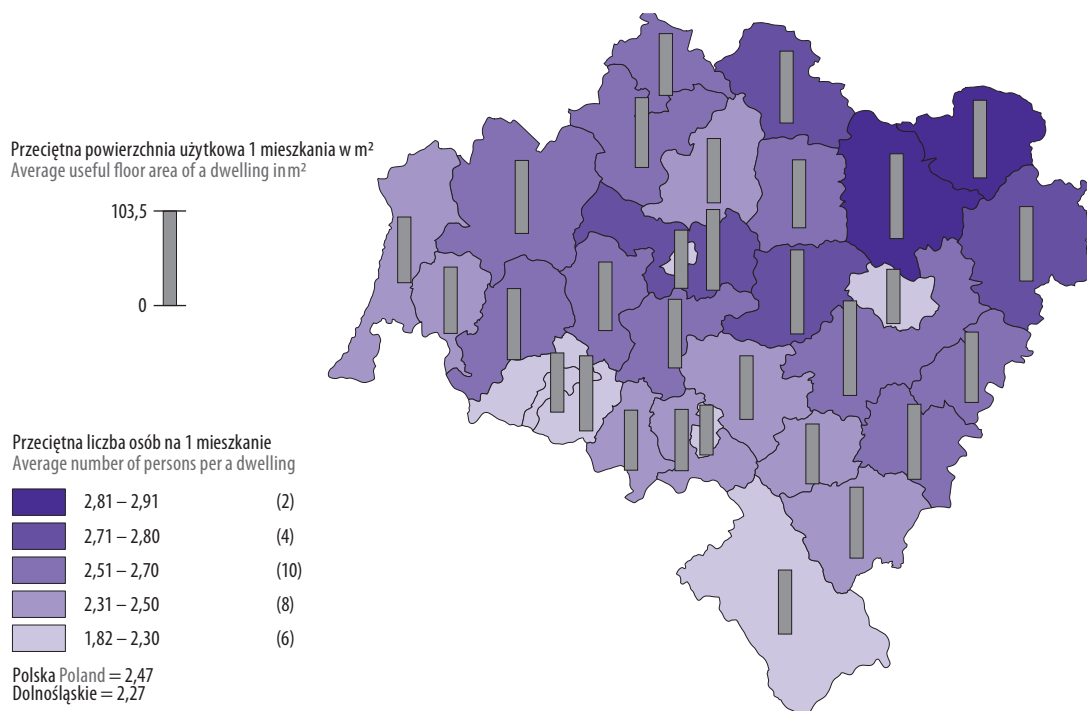
W 2021 r. **warunki mieszkaniowe** w województwie dolnośląskim były znacznie lepsze niż w pozostałych województwach oraz, podobnie jak w kraju, uległy nieznacznej poprawie w porównaniu z latami poprzednimi. Znajduje to odzwierciedlenie w wartościach wskaźników ilustrujących przeciętną liczbę osób przypadającą na mieszkanie i na izbę oraz powierzchnię użytkową mieszkania. Na 1 osobę w 2021 r. przypadało przeciętnie 31,1 m² mieszkania, co plasowało województwo dolnośląskie na 5. miejscu w kraju (po województwach: mazowieckim, podlaskim, łódzkim i opolskim). Pod względem liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców (440) dolnośląskie zajmowało 2. miejsce w kraju (po mazowieckim – 443; w kraju – 405), podobnie jak pod względem przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie – 2,27 (po mazowieckim – 2,26; w kraju – 2,47) oraz pod względem gęstości zaludnienia mieszkań – 0,62 osoby na izbę (przeciętnie w kraju – 0,64).

Mapa 29. Warunki mieszkaniowe ludności w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 29 Housing conditions of population in 2021

As of 31 December

W porównaniu z latami wcześniejszymi poprawiła się infrastruktura komunalna. **Długość sieci wodociągowej** w 2021 r. osiągnęła 16794,9 km i zwiększyła się w ciągu roku o 299,9 km (tj. o 1,8%), a w porównaniu z 2015 r. – o 1,1 tys. km (tj. o 7,1%). Liczba przyłączy natomiast zwiększyła się w ciągu roku o 8,8 tys. (tj. o 2,4%), a w porównaniu z 2015 r. – o 25,3 tys. (tj. o 7,4%). Największy przyrost długości sieci wodociągowej w ciągu roku zaobserwowano w powiecie górowskim – o 13,0%, Jeleniej Górze – o 8,8% i powiecie lubińskim – o 7,4%. Ponad 65% długości sieci wodociągowej oraz 57% przyłączy do budynków zlokalizowanych było na terenach wiejskich.

Tablica 23. Wodociągi

Stan w dniu 31 grudnia

Table 23. Water supply system

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	15681,6	16457,6	16495,0	16794,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	343513	351982	360035	368788
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	93,1	98,8	99,4	99,0

Rozwój infrastruktury wodociągowej przyczynił się do zwiększenia odsetka ludności korzystającej z tej sieci. W 2021 r. z sieci wodociągowej korzystało 95,1% ogółu ludności (w porównaniu z 2015 r. wzrost o 0,2 p.proc.). W miastach dostęp do wodociągu miało 97,6% ogółu ludności (tyle samo, co w 2015 r.). Na terenach wiejskich udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej kształtował się na poziomie 89,8% (wzrost o 1,0 p.proc.). Wskaźniki te były wyższe niż przeciętnie w kraju, gdzie z sieci wodociągowej korzystało 92,4% ludności ogółem, 96,7% w miastach i 85,9% na wsi.

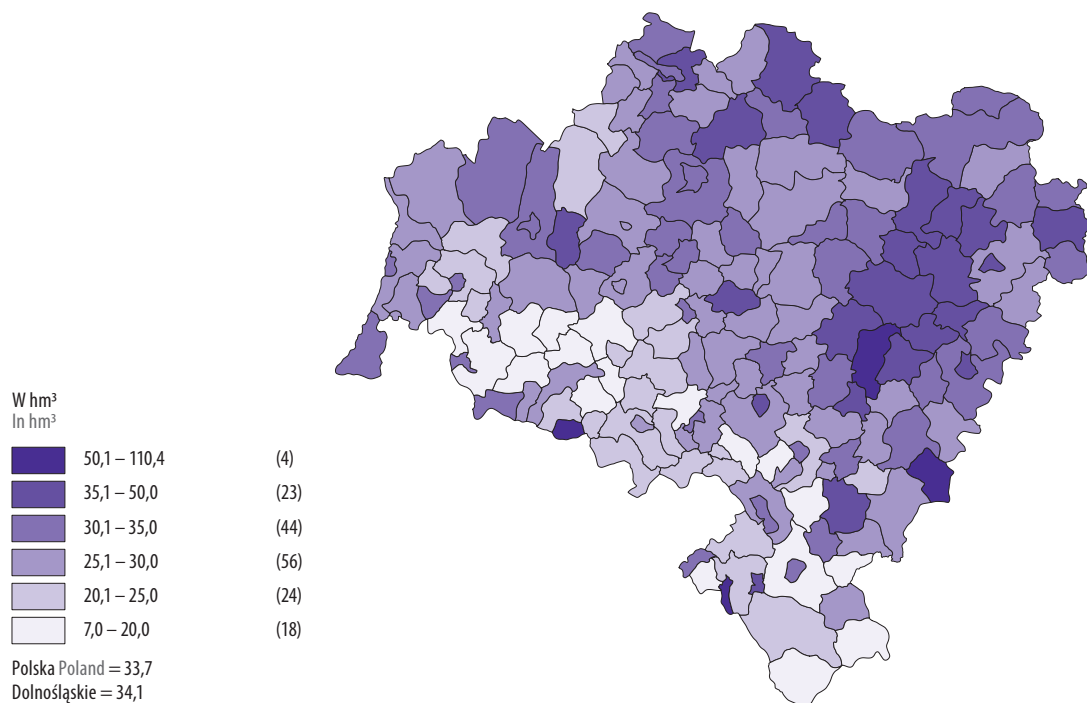
Wodociągi to kompleks urządzeń wodociągowych służących do ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studni publicznych, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

Przeciętnie 1 mieszkaniec województwa dolnośląskiego zużył w 2021 r. 34,1 m³ wody z wodociągów (w kraju – 33,7 m³), tj. tyle samo, co w 2020 r.³ i o 2,1 m³ więcej niż w 2015 r. Więcej wody zużywali mieszkańcy miast, niż wsi – odpowiednio 36,4 m³ wobec 29,3 m³. Mieszkańcy dolnośląskich miast należeli do liderów zużycia wody – 4. miejsce w kraju wraz w województwem pomorskim (po województwach: mazowieckim – 39,1 m³, wielkopolskim – 37,4 m³ i małopolskim – 37,0 m³).

Gęstość sieci wodociągowej w województwie dolnośląskim poprawiła się, nadal jednak była mniejsza niż przeciętnie w kraju. W 2021 r. na 100 km² powierzchni przypadało 84,2 km sieci wodociągowej (11. lokata; w kraju 101,3 km), tj. o 1,5 km więcej niż w 2020 r. i o 5,6 km więcej niż w 2015 r. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 267,2 km (w kraju 327,0 km), a na wsi – 61,7 km (w kraju 83,9 km). W ciągu roku największy wzrost gęstości sieci wodociągowej odnotowano w Jeleniej Górze (o 27,4 km) i Wałbrzychu (o 13,7 km).

Mapa 30. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2021 r.

Mapa 30. Consumption of water from water supply systems in households in 2021

Na koniec 2021 r. długość **sieci kanalizacyjnej** wyniosła w województwie dolnośląskim 12,8 tys. km. W okresie 2015-2021 jej długość wzrosła o 1,9 tys. km (tj. o 17,1%). Na obszarach wiejskich przyrost długości

³ Dane przeliczono z wykorzystaniem danych pochodzących z NSP 2021.

sieci był większy niż w miastach – odpowiednio o 1,2 tys. km (tj. o 18,9%) i o 0,7 tys. km (tj. o 14,8%). W porównaniu z 2020 r. długość sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 338,4 km, tj. 2,7% (w kraju o 2,3%). Na obszarach wiejskich usytuowane było ponad 56% sieci kanalizacyjnej oraz 43,5% liczby przyłączy.

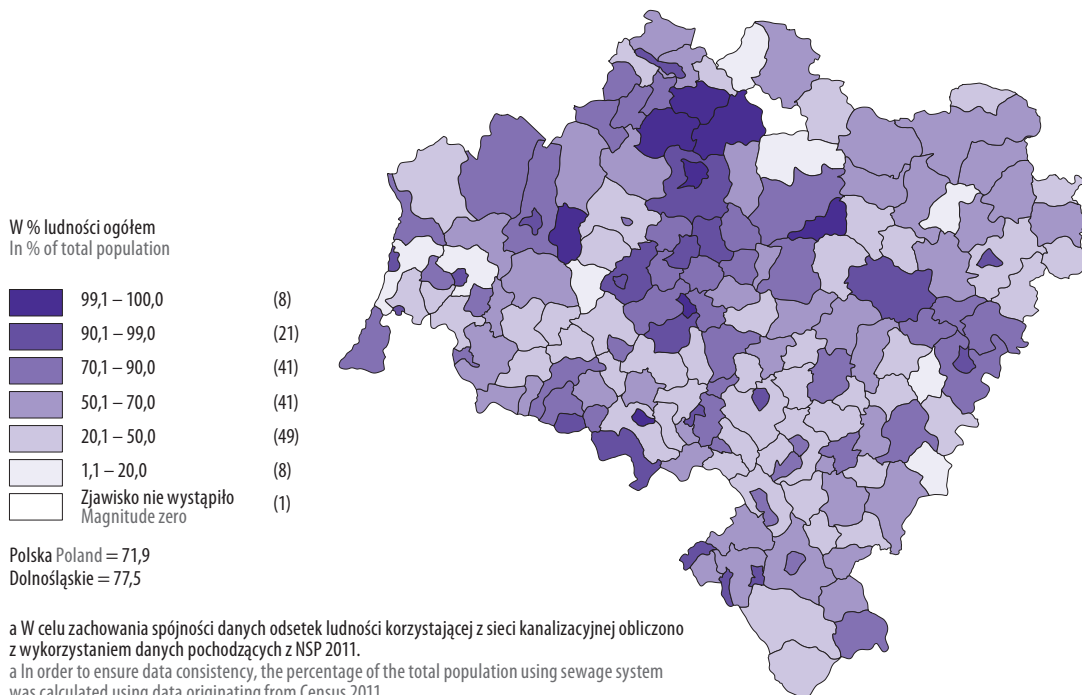
Kanalizacja to kompleks urządzeń kanalizacyjnych służący do odprowadzania ścieków: sieć kanalizacyjna, wyloty urządzeń służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

Tablica 24. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia
Table 24. Sewage system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	10914,9	12051,5	12443,8	12782,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	221660	240749	245877	254078
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	107,4	116,5	117,7	120,4
w tym oczyszczane of which treated	107,3	116,5	117,7	120,4

a łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Mapa 31. Ludność^a korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2021 r.
Map 31. Population^a using sewage system in 2021

Gęstość sieci kanalizacyjnej zwiększyła się w porównaniu z latami poprzednimi i była większa niż przeciętnie w kraju – 64,1 km wobec 55,5 km na 100 km². W porównaniu z 2020 r. odnotowano wzrost o 1,7 km (w kraju o 1,3 km), a w porównaniu z 2015 r. – o 9,4 km (w kraju o 7,6 km). W dolnośląskich miastach gęstość sieci kanalizacyjnej była znacznie niższa niż średnio w kraju – 256,0 km wobec 311,6 km, natomiast na wsi wyższa – 40,5 km wobec 35,7 km.

Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej w okresie 2015-2021 zwiększył się z 75,7% do 77,5% (wzrost o 1,8 p.proc.). W miastach na koniec 2021 r. z sieci korzystało 91,0% ludności (wzrost o 0,8 p.proc.), a na obszarach wiejskich 48,7% (wzrost o 5,5 p.proc.). Wartości tego wskaźnika odnotowane w województwie dolnośląskim przekraczały średnie krajowe – ogółem o 5,6 p.proc., w miastach o 0,3 p.proc., a na wsi o 4,9 p.proc.

Sieć gazowa to system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów rozróżnia się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

W 2021 r. długość **sieci gazowej** ogółem w województwie dolnośląskim wyniosła 10,3 tys. km i w porównaniu z 2020 r. zwiększyła się o 0,4% (w kraju odnotowano wzrost o 2,2%), a w porównaniu z 2015 r. – o 13,5% (w kraju także odnotowano wzrost w tym okresie o 13,5%). W ciągu roku zwiększyła się także liczba ludności korzystającej z sieci gazowej – o 0,3%, a w porównaniu z 2015 r. – o 2,0%.

Długość sieci gazowej rozdzielczej (dystrybucyjnej) wyniosła 8,9 tys. km i było to więcej o 10,6% niż przed rokiem. Gęstość rozdzielczej sieci gazowej poprawiła się w porównaniu z latami ubiegłymi i osiągnęła nieco niższy poziom niż w kraju – 44,8 km wobec 49,3 km na 100 km² (przed rokiem 40,5 km na 100 km², a w kraju – 44,9 km na 100 km²). Pod względem wysokości tego wskaźnika Dolnośląskie zajmowało w 2021 r. 6. miejsce w kraju po województwach: małopolskim, śląskim, podkarpackim, mazowieckim i wielkopolskim.

Tablica 25. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Gas supply system as well as gas consumers and consumption of gas from gas supply system in households As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	9111,6	10082,9	10300,2	10341,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	158415	198044	204458	210689
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Gas consumers from gas supply systema in thousands	678,2	743,8	783,2	812,2
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	3573,2	4333,2	4384,6	5289,7
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	1229,9	1494,2	1512,7	1823,2

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a Including gas customers using collective gas-meters.

Gęstość rozdzielczej sieci gazowej w miastach wyniosła 253,4 km na 100 km² (w kraju 300,0 km), a na wsi – 19,2 km (w kraju 29,9 km).

W porównaniu z latami wcześniejszymi znacznie wzrosła liczba odbiorców ogrzewających mieszkania gazem – z 64,0 tys. w 2015 r. poprzez 263,4 tys. w 2020 r. do 280,7 tys. w 2021 r. (tj. wzrost odpowiednio o 332,0% i 6,6%).

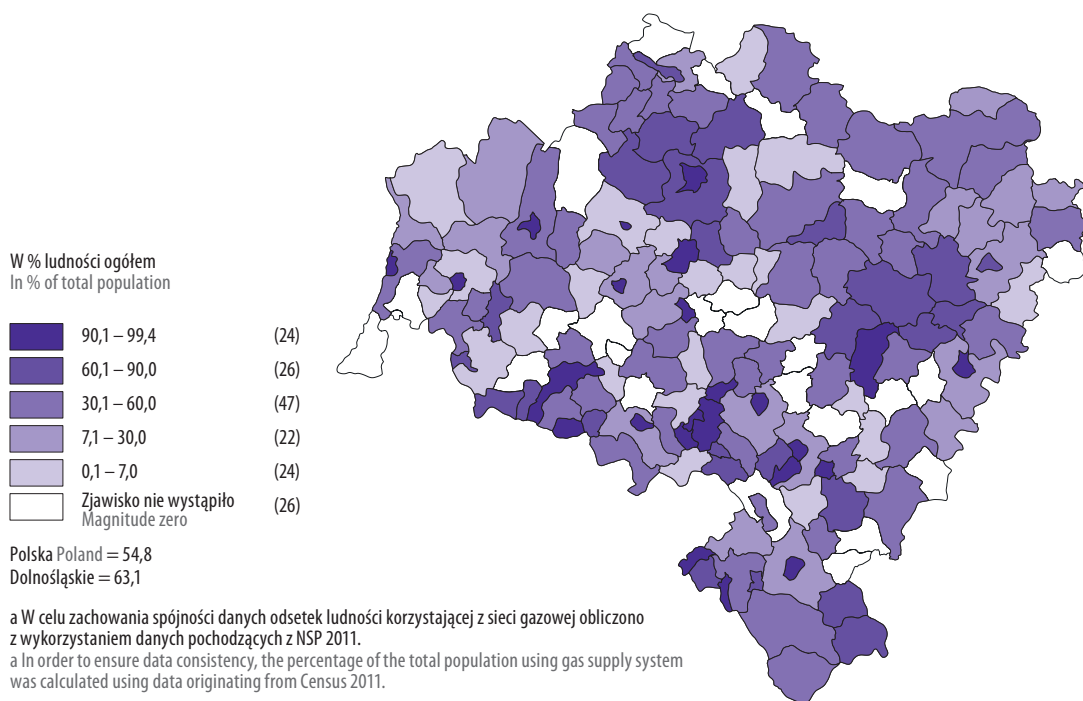
Odsetek korzystających z instalacji gazowej ogółem wyniósł w 2021 r. 63,1% (w kraju 54,8%) i zwiększył się w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,5 p.proc., a w porównaniu z 2015 r. – o 1,8 p.proc. W miastach był znacznie wyższy niż na wsi – odpowiednio 81,6% (2. miejsce wśród województw po podkarpackim; w kraju 72,3%) i 23,7% (28,8%).

W województwie dolnośląskim dosyć wysokie było zużycie gazu z sieci w przeliczeniu na 1 korzystającego – 2911,1 kWh (4. miejsce w kraju). Znacznie wyższe było zużycie na wsi niż w miastach – 4280,9 kWh wobec 2724,8 kWh.

Zużycie gazu na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim także było wysokie – 4. lokata w kraju (1823,2 kWh przy średniej krajowej 1564,4 kWh) po województwach: małopolskim, mazowieckim i podkarpackim.

Mapa 32. Ludność^a korzystająca z gazu z sieci w 2021 r.

Map 32. Population^a using gas supply system in 2021

Ochrona zdrowia

Health care

W 2021 r. w województwie dolnośląskim dostępność do personelu medycznego poprawiła się w porównaniu z 2020 r. i kształtowała się na dość wysokim poziomie. Liczba lekarzy przypadająca na 10 tys. ludności przekraczała średnią dla kraju i plasowała dolnośląskie na 5. miejscu wśród województw (10. lokata rok wcześniej), a liczba pielęgniarek i położnych – na 8. miejscu (12. lokata rok wcześniej). W przypadku pielęgniarek i położnych wskaźnik ten był niższy od średniej dla kraju. Kwalifikacje lekarzy były nieco niższe niż przeciętnie w kraju, natomiast kwalifikacje lekarzy dentyistów – wyższe (odsetek lekarzy dentyistów posiadających specjalizację był wyższy, jednak zmniejszył się w porównaniu z 2020 r.). Zauważalna jest tendencja starzenia się kadry medycznej w systemie ochrony zdrowia.

Dolnośląskie charakteryzowało się wysokimi wskaźnikami dotyczącymi opieki długoterminowej – odnotowano tu znaczną liczbę pacjentów w przeliczeniu na 10 tys. ludności – 4. lokata wśród województw w przypadku zakładów opiekuńczo-leczniczych (16,5 wobec średniej krajowej 12,8) i 5. lokata w przypadku zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych (4,9 wobec średniej krajowej 3,6). Ponadto w naszym województwie w tych placówkach było najwięcej łóżek w przeliczeniu na 100 tys. ludności. Dolnośląskie wiezie prym w lecznictwie uzdrowiskowym. Co piąty szpital i sanatorium uzdrowiskowe znajduje się na jego terenie, a pod względem liczby kuracjuszy leczonych stacjonarnie w tych obiektach województwo dolnośląskie zajmowało 3. miejsce w kraju.

Liczba osób przypadająca na szpitalny oddział ratunkowy zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim, była jednak wyższa niż przeciętnie w kraju.

Jeden z podstawowych mierników służących do oceny skuteczności funkcjonowania systemu PRM – czas dotarcia zespołu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia – należał do najgorszych w kraju.

W końcu 2021 r. w województwie dolnośląskim funkcjonowało 1946 podmiotów **ambulatoryjnej opieki zdrowotnej**, w tym 1577 przychodni (o 2,5% więcej niż w 2020 r. i o 16,8% więcej niż w 2015 r.) i 369 praktyk lekarskich (odpowiednio mniej o 3,9% i 32,8%). W przeliczeniu na 10 tys. ludności przypadało, podobnie jak przed rokiem, 5 przychodni (w kraju – 6 przychodni).

Mapa 33. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2021 r.

Map 33. Out-patient health care in 2021

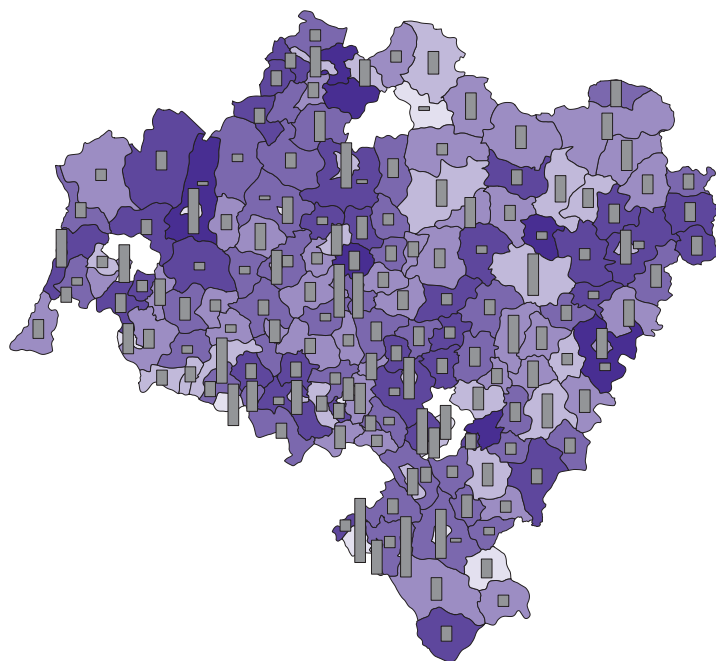
Liczba udzielonych porad lekarskich na 1 mieszkańca
Number of medical consultations per inhabitant

Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej^a
Stan w dniu 31 grudnia
Population per provider of out-patient health care^a
As of 31 December

5001 – 7560	(7)
3001 – 5000	(35)
2001 – 3000	(43)
1501 – 2000	(45)
1001 – 1500	(24)
558 – 1000	(12)
Zjawisko nie wystąpiło Magnitude zero	(3)

Polska Poland = 1474
Dolnośląskie = 1489

^a Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów; bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych.
a Including consultations paid by patients; excluding consultations provided in admission rooms of general hospitals.

W ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w 2021 r. udzielono 24,9 mln porad, czyli więcej niż rok wcześniej o 2,8 mln, tj. o 12,6%. W strukturze porad podstawową część stanowiły te udzielone przez lekarzy (89,1%), a 10,9% porad udzielili lekarze dentyści.

W 2021 r., podobnie jak w 2020 r. wiele osób skorzystało z teleporady⁴, szczególnie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej u lekarza rodzinnego – zwłaszcza w przypadku leczenia drobnych dolegliwości, które nie wymagają badania fizykalnego pacjenta.

W 2021 r. w formie teleporad zrealizowano 3,8 mln porad lekarskich w podstawowej opiece zdrowotnej (w 2020 r. – 4,2 mln porad), co stanowiło 29,2% wszystkich porad POZ (w 2020 r. – 35,5%). W opiece specjalistycznej udzielono 1,0 mln teleporad, co stanowiło 11,9% porad specjalistycznych. Teleporady udzielone w poradniach chorób wewnętrznych stanowiły ponad 60% ogólnej liczby porad. Spośród porad stomatologicznych (2,7 mln) w formie teleporady świadczonych było 9,6 tys. (0,4%).

Tablica 26. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 26. Health care facilities

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Przychodnie Out-patient departments	1350	1611	1538	1577
Praktyki lekarzy i lekarzy dentyistów ^a Medical and dental practices ^a	552	437	391	369
Porady udzielone ^{bc} w tys: Consultations provided ^{bc} in thousands:	24360,9	25369,5	22084,1	24866,3
lekarskie ^d doctors ^d	21675,1	22563,7	19836,3	22181,0
stomatologiczne stomatological	2685,8	2805,8	2247,9	2685,3
Szpitala ogólne General hospitals	79	84	86	84
Łóżka w szpitalach ogólnych Beds in general hospitals	14841	13152	13294	13406
na 10 tys. ludności per 10 thousand. population	51,1	45,4	46,0	46,3
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	65,2	68,0	56,5	62,2
przeciętny pobyt chorego w dniach average patient stay in days	5,5	5,5	5,6	5,7

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku. d Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.

a Data concern practices that have signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year. d Including consultations provided to non-hospitalised patients in admission rooms.

Na terenie województwa dolnośląskiego w końcu 2021 r. funkcjonowały 84 stacjonarne ogólnodostępne **szpitale ogólne**, tj. o dwa mniej niż rok wcześniej. Dysponowały one 13,4 tys. łóżek (wzrost w ciągu roku o 112 łóżek). W przeliczeniu na 10 tys. ludności przypadało 46 łóżek, co nieznacznie przekraczało średnią krajową (44 łóżka) i plasowało województwo dolnośląskie na 7. miejscu w kraju (po województwach: lubelskim, śląskim, łódzkim, podlaskim, warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim). Spośród 597 oddziałów najwięcej było: chirurgicznych – 118 (2496 łóżek), chorób wewnętrznych – 57 (1786 łóżek) i ginekologiczno-położniczych – 35 (1059 łóżek). W ciągu roku w szpitalach ogólnych leczono 535,5 tys. pacjentów (rok wcześniej – 486,1 tys.).

Na 1 łóżko w szpitalach ogólnych przypadało 216 osób, tj. o 19 osób mniej niż średnio w kraju, a na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej – 1489 osób (w kraju 1474).

⁴ Teleporada to porada medyczna lub psychologiczna realizowana na odległość z wykorzystaniem połączenia telefonicznego lub innych systemów teleinformatycznych.

W ciągu roku poprawiło się wykorzystanie łóżek w szpitalach ogólnych (o 5,7 p.proc.), natomiast w porównaniu z 2015 r. było ono mniejsze (o 3,0 p.proc.).

W szpitalach ogólnych w województwie dolnośląskim w 2021 r. hospitalizowanych było 484,0 tys. pacjentów (o 12,5% więcej niż w 2020 r.), co plasowało je na 5. miejscu w kraju (po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i małopolskim).

Wskaźnik liczby szpitali na 100 tys. mieszkańców, uwzględniający placówki jednego dnia, wyniósł 3,7 (3. lokata w kraju po województwach śląskim – 4,3 i warmińsko-mazurskim – 3,9) i znacznie przekraczał średnią wartość dla Polski (2,9).

W dniu 31 grudnia 2021 r. w dolnośląskich szpitalach było 2391 łóżek przeznaczonych dla pacjentów z COVID-19 i z podejrzeniem COVID-19. Spośród 886 respiratorów, którymi dysponowały szpitale 189 było dla pacjentów z COVID-19.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

W odniesieniu do czterech **zawodów medycznych**: lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych⁵ zastosowano po raz pierwszy wyniki analizy źródeł administracyjnych, w tym głównie rejestrów⁶. Nowa metoda pozwoliła na uzyskanie danych wynikowych o znacznie lepszej jakości, niż dotychczas stosowane. Ogólna liczba farmaceutów i diagnostów laboratoryjnych posiadających prawo wykonywania zawodu wzrasta z roku na rok, zmniejsza się jednak liczebność pozostałych zawodów medycznych. W końcu 2021 r. prawo wykonywania zawodu medycznego i sprawowania opieki nad pacjentami w województwie dolnośląskim posiadało 12,7 tys. lekarzy (o 0,1% więcej niż w 2020 r. i o 0,9% więcej niż w 2019 r.), 3,7 tys. lekarzy dentystów (spadek odpowiednio o 1,5% i 0,1%), 23,9 tys. pielęgniarek (spadek odpowiednio o 1,7% i 1,0%), 2,7 tys. położnych (spadek odpowiednio o 2,8% i 1,6%), 1,9 tys. fizjoterapeutów (spadek odpowiednio o 3,4% i 1,7%) oraz 1,2 tys. farmaceutów (wzrost odpowiednio o 1,0% i 1,2%).

Zauważalna jest tendencja starzenia się kadry medycznej w systemie ochrony zdrowia. Wśród lekarzy najliczniejsza była grupa osób w wieku 65 lat i więcej. Ich liczba wyniosła 3,0 tys., a udział w ogólnej liczbie stanowił 23,5%. Podobne tendencje odnotowano w grupie lekarzy dentystów – odpowiednio 833 osoby w wieku 65 lat i więcej, tj. 22,5%. Natomiast wśród pielęgniarek i położnych najliczniejsze były grupy osób w wieku 55-64 lata – odpowiednio 8,3 tys., tj. 34,5% i 843 osoby, tj. 31,4%.

Od 2019 r. dane dotyczące **lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych** opracowywane są w oparciu o źródła administracyjne, w tym rejestry:

- posiadających prawo wykonywania zawodu (lekarzy i lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych),
- płatników składek ZUS,
- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- praktyk lekarskich,
- praktyk pielęgniarek i położnych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, bez względu na główne miejsce pracy.

W związku z przejściem na nowe źródło dane nie są porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Raportu, opartymi o metodę sprawozdawczości.

⁵ Prezentowane dane obejmują: lekarzy (lekarki) i lekarzy dentystów (lekarki dentystki), a także pielęgniarki (pielęgniary) i położne (położnych) zamieszkałych w Polsce.

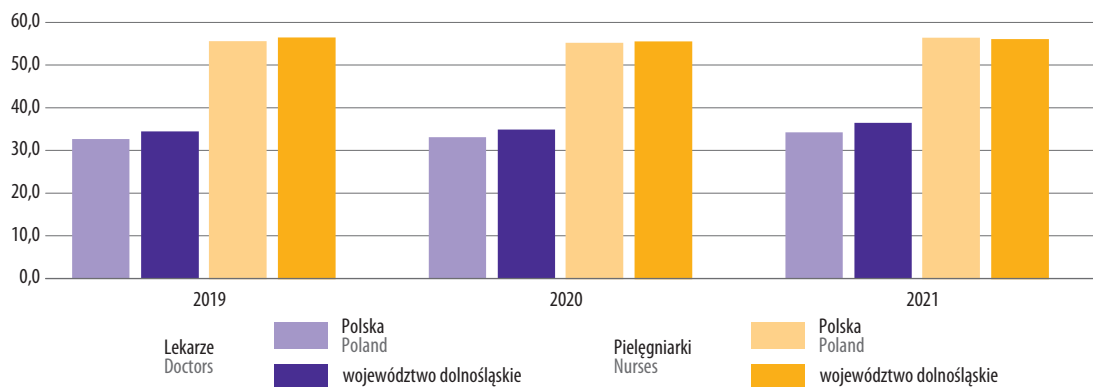
⁶ Na 2023 rok zaplanowano kontynuację obliczania kadry medycznej w odniesieniu do fizjoterapeutów, co umożliwi przedstawienie obliczeń według nowej metody dla kolejnej grupy pracowników medycznych.

Wykres 31. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 31. Doctors and nurses per 10 thousand population

As of 31 December

Populacja uprawnionych do wykonywania wybranych zawodów medycznych w Polsce obejmuje wszystkie osoby mające takie prawo, bez względu na status na rynku pracy i miejsce pracy, dlatego bardziej miarodajną informacją w odniesieniu do dostępności personelu medycznego jest liczba osób pracujących bezpośrednio z pacjentem.

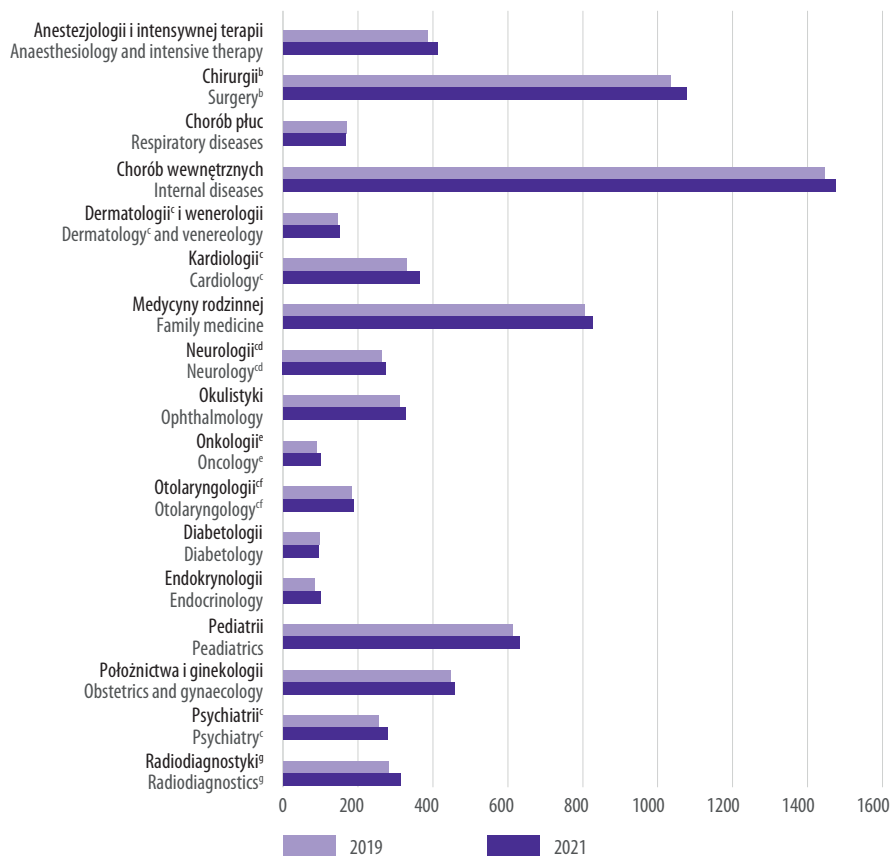
W 2021 r. liczba lekarzy pracujących bezpośrednio z pacjentem wyniosła 10,6 tys., lekarzy dentyistów – 3,0 tys., pielęgniarek – 16,3 tys., położnych – 1,8 tys., ratowników medycznych – 1,3 tys., farmaceutów – 2,2 tys., fizjoterapeutów – 2,3 tys. i 0,8 tys. diagnostów laboratoryjnych.

W Polsce występowały znaczne różnice w rozmieszczeniu przestrzennym kadry pracującej bezpośrednio z pacjentem, a tym samym w dostępności do personelu medycznego. Liczba lekarzy przypadająca na 10 tys. ludności wahała się od 23,3 w województwie lubuskim do 43,3 w województwie mazowieckim. Dolnośląskie zajmowało pod tym względem 5. miejsce w kraju z wartością wskaźnika na poziomie 36,4 (w kraju przeciętnie 34,3). Liczba pielęgniarek i położnych pracujących bezpośrednio z pacjentem na 10 tys. mieszkańców w roku 2021 była najniższa w województwie pomorskim – 51,7, natomiast najwyższa w województwie świętokrzyskim – 76,7. Dolnośląskie zajmowało 8. miejsce w kraju z wartością wskaźnika na poziomie 62,7.

Poza dostępnością pracowników medycznych wyrażoną przez odniesienie liczby pracujących z pacjentem do liczby potencjalnych pacjentów, ważnym czynnikiem wpływającym na jakość opieki zdrowotnej są kwalifikacje kadry medycznej. Wśród lekarzy pracujących w województwie dolnośląskim w końcu 2021 r. 66,2% posiadało specjalizację (w kraju – 67,2%). Odsetek ten był niższy niż rok wcześniej (66,7%). Lekarze dentyści ze specjalizacją stanowili w 2021 r. 19,6% (w kraju 18,1%) ogółu lekarzy dentyistów, podczas gdy przed rokiem – 20,0%.

Na koniec 2021 roku najczęściej posiadaną przez lekarzy specjalizacją była specjalizacja z zakresu chorób wewnętrznych oraz chirurgii – średnio na 10 tysięcy osób przypadało odpowiednio ponad 5 takich lekarzy i blisko 4, a następnie medycyny rodzinnej – 2,8. Spośród wszystkich lekarzy specjalistów, najmniej liczną grupę w województwie dolnośląskim stanowili lekarze specjalizujący się w dziedzinach takich jak: diabetologia (94), endokrynologia i onkologia (po 100 lekarzy) oraz dermatologia i wenerologia (150).

Wykres 32. Lekarze specjaliści^a
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 32. Doctors specialists^a
 As of 31 December

a Dane szacunkowe na podstawie źródeł administracyjnych nieporównywalne z opublikowanymi w poprzednich edycjach Raportu. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowo-twarzowej, kardiochirurgii oraz chirurgii naczyniowej i urologii. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d-g Także: d - neuropatologii, e - onkologii i hematologii dziecięcej, f - otorynolaryngologii, g - radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a Estimated data based on administrative sources incomparable with data published in previous editions of the Report. b General surgery, paediatric, thoracic surgery, trauma and orthopaedic surgery, neurosurgery, oncological, plastic, maxillofacial surgery, cardiothoracic surgery, vascular surgery and urology. c Including children's specialists. d-g Also: d - neuropathology, e - children's oncology and haematology, f - otorynolaryngology, g - oncological radiotherapy and children's radiology.

W związku z postępującym procesem starzenia się społeczeństwa polskiego istotną rolę w opiece zdrowotnej pełnią **zakłady opieki długoterminowej**, zapewniające pacjentom całodobowe świadczenia pielęgnacyjne, opiekuńcze i rehabilitacyjne, a także kontynuację leczenia farmakologicznego i dietetycznego w dłuższym okresie czasu.

Opieka długoterminowa świadczona jest w zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz pielęgnacyjno-opiekuńczych o profilu ogólnym, a także zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych o profilu psychiatrycznym. Sprawowana jest nad pacjentem zdiagnozowanym o stabilnym stanie zdrowia i ustalonym leczeniu. Na koniec 2021 roku w województwie dolnośląskim działały 52 zakłady opiekuńczo-lecznicze (2. miejsce w kraju po województwie mazowieckim), tj. o 2 mniej niż w 2020 r. i o 7 więcej niż w 2015 roku, a także 19 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych (3. miejsce w kraju po województwach śląskim i mazowieckim), tj. tyle samo, co rok wcześniej i o 2 mniej niż w 2015 r. Spośród wszystkich województw w dolnośląskim było najwięcej łóżek w zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych w przeliczeniu na 100 tys. ludności – 146 przy średniej dla kraju na poziomie 100).

Inną formą opieki medycznej, często łączoną z opieką długoterminową, jest opieka hospicyjno-paliatywna, mająca na celu łagodzenie bólu i cierpienia pacjenta w schyłkowym okresie jego życia. Na koniec 2021 r. funkcjonowało łącznie 14 placówek tego typu (8 hospicjów stacjonarnych i 6 oddziałów opieki paliatywnej, działających poza strukturą szpitali), tj. tyle samo, co rok wcześniej i o 1 mniej niż w 2015 r. (ubył jeden oddział opieki paliatywnej).

Lecznictwo uzdrowiskowe stanowi integralną część systemu ochrony zdrowia. Prowadzone jest w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego zlokalizowanych w uzdrowiskach, czyli na terenach o szczególnych walorach geologiczno-klimatycznych, wydzielonych w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się tam naturalnych surowców leczniczych. W Polsce jest 45 statutowych obszarów uzdrowiskowych, zlokalizowanych na terenie 13 województw. Uzdrowisk nie posiadają województwa: opolskie, wielkopolskie i lubuskie, a prym wiedzie dolnośląskie.

W związku z trwającym stanem epidemii COVID-19 rok 2021 r. był kolejnym rokiem w którym występowały czasowe ograniczenia wykonywania działalności leczniczej w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego oraz rehabilitacji leczniczej. Od początku 2021 roku do 10 marca zakłady te nie funkcjonowały. Zmieniono również zasady pobytu pacjentów w uzdrowiskach. Warunkiem rozpoczęcia leczenia był negatywny wynik testu diagnostycznego w kierunku koronawirusa SARS-CoV-2 albo dostarczone świadectwo zaszczepienia pacjenta przeciwko COVID-19.

Prezentowane dane dotyczą prowadzenia działalności leczniczej w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego i stacjonarnych zakładach rehabilitacji leczniczej dopiero od 11 marca 2021 r.

Rozmieszczenie obszarów uzdrowiskowych jest nierównomierne z wyraźną koncentracją uzdrowisk i zakładów w pięciu województwach: dolnośląskim (11 uzdrowisk – 53 zakłady) małopolskim (10 uzdrowisk – 43 zakłady), zachodniopomorskim (5 uzdrowisk – 45 zakładów), kujawsko-pomorskim (3 uzdrowiska – 31 zakładów) i podkarpackim (4 uzdrowiska – 29 zakładów). W tych pięciu województwach znajdowało się blisko 78,0% zakładów lecznictwa uzdrowiskowego. W końcu 2021 r. dolnośląskie szpitale i sanatoria uzdrowiskowe (43 obiekty z 5,9 tys. łóżek) stanowiły 18,9% ogólnej ich liczby w kraju (1. lokata). Natomiast pod względem liczby kuracjuszy leczonych stacjonarnie w tych obiektach dolnośląskie zajmowało 3. miejsce w kraju (po zachodniopomorskim i kujawsko-pomorskim), a biorąc pod uwagę cudzoziemców – 2. miejsce w kraju (po zachodniopomorskim).

Większość zakładów uzdrowiskowych (81,1%) stanowiły placówki o charakterze stacjonarnym – sanatoria i szpitale uzdrowiskowe. Zakłady działające w trybie ambulatoryjnym – przychodnie uzdrowiskowe i zakłady przyrodolecznictwa stanowiły 18,9%.

W końcu 2021 r. dolnośląskie szpitale i sanatoria dysponowały łącznie 5,9 tys. łóżek, o 0,6% mniej niż w 2020 r. i o 6,2% mniej niż w 2015 roku. Podobnie jak w latach poprzednich, blisko 70% bazy łóżkowej znajdowało się w sanatoriach. 3,6 tys. łóżek uzdrowiskowych zlokalizowanych było w powiecie kłodzkim na terenie uzdrowisk: Długopole-Zdrój, Duszniki-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Polanica-Zdrój i Łądek-Zdrój.

Na koniec 2021 roku odnotowano 13 szpitali uzdrowiskowych (o 2 mniej niż w 2020 r.), które zlokalizowane były w 3 powiatach i łącznie dysponowały 1,9 tys. łóżek, o 15,5% mniej niż w 2020 roku.

W dolnośląskich zakładach lecznictwa uzdrowiskowego kuracjusze najliczniej korzystali z kinezyterapii (20,3% ogólnej liczby zabiegów), wodolecznictwa (13,2%), elektrolecznictwa (12,5%) oraz zabiegów borowinowych (11,3%).

W województwie dolnośląskim działało 5 stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej, które w końcu 2021 r. dysponowały 611 łóżkami (2. lokata w kraju po województwie zachodniopomorskim). W ciągu roku stacjonarnie leczono w nich 7,6 tys. osób (3. lokata w kraju po województwach zachodniopomorskim i świętokrzyskim).

System Państwowe Ratownictwo Medyczne (PRM) został stworzony w celu zapewnienia pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego. Jednostkami systemu są zespoły ratownictwa medycznego (ZRM), w tym lotnicze zespoły ratownictwa medycznego (LZRM) oraz szpitalne oddziały ratunkowe (SOR), z którymi zawarto umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Z systemem współpracują centra urazowe oraz jednostki organizacyjne szpitali wyspecjalizowane w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych niezbędnych dla ratownictwa medycznego, które zostały ujęte w wojewódzkim planie działania systemu PRM.

W 2021 r. w całej Polsce funkcjonował System Wspomagania Dowodzenia Państwowego Ratownictwa Medycznego (SWD PRM⁷). Jest to system teleinformatyczny umożliwiający przyjęcie zgłoszeń alarmowych

⁷ System ten działa na podstawie ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jednolity Dz. U. 2021 poz. 2053).

i powiadomień o zdarzeniach z numerów alarmowych (112 lub 999), dysponowanie zespołami ratownictwa medycznego, rejestrowanie zdarzeń medycznych, prezentację miejsca geograficznego zdarzenia alarmowego oraz pozycjonowanie ZRM. Na terenie kraju utrzymanie oraz obsługę systemu zapewnia minister właściwy do spraw administracji publicznej, natomiast na terenie województwa – wojewoda.

W skład ZRM wchodzi osoby uprawnione do wykonywania medycznych czynności ratunkowych – w podstawowym zespole ratownictwa medycznego są to co najmniej dwie osoby, w tym pielęgniarka systemu lub ratownik medyczny, natomiast specjalistyczne ZRM są co najmniej trzyosobowe, a w ich skład wchodzi lekarz systemu i pielęgniarka systemu lub ratownik medyczny.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim w ramach **ratownictwa medycznego** świadczeń medycznych udzielało, podobnie jak przed rokiem, 117 zespołów ratownictwa medycznego (w porównaniu z 2015 r. oznacza to spadek o 3), w tym 90 (76,9%) to zespoły podstawowe, a 27 (23,1%) – specjalistyczne.

Wskaźnikiem ilustrującym dostępność świadczeń udzielanych przez system ratownictwa medycznego jest liczba ZRM przypadająca na 100 tys. ludności. W województwie dolnośląskim w 2021 r. wskaźnik ten kształtował się na nieco niższym poziomie niż przeciętnie w kraju – 4,0 wobec 4,2 (podobnie, jak przed rokiem). Największy był w województwach warmińsko-mazurskim (5,9) i lubuskim (5,5), a najmniejszy – w wielkopolskim (3,5).

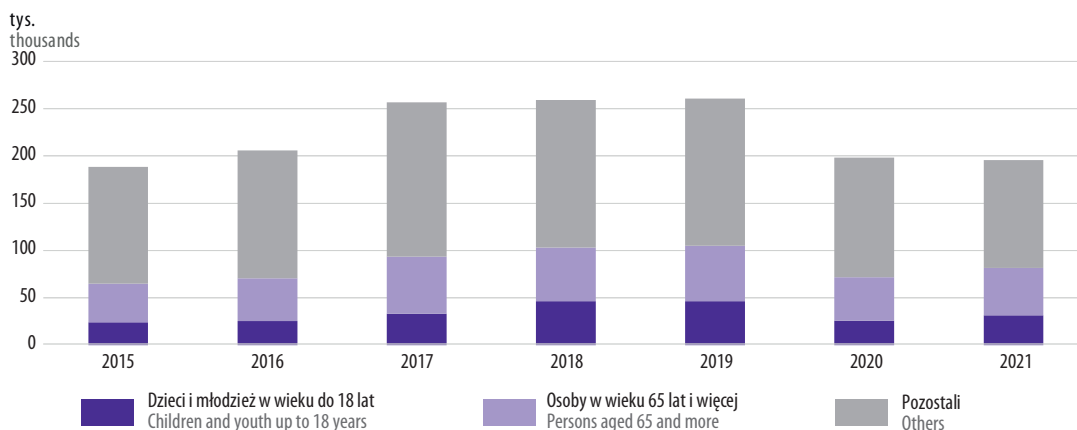
Wyniki badania jednostek pomocy doraźnej i ratownictwa medycznego wskazują, że w 2021 r. załogę zespołów podstawowych, specjalistycznych i lotniczych ratownictwa medycznego stanowiło 1134 ratowników medycznych, 158 pielęgniarek systemu i 91 lekarzy systemu. W 2021 r., tak jak w latach poprzednich, utrzymywała się tendencja spadkowa dotycząca liczby pielęgniarek i lekarzy systemu przy równoczesnym zwiększaniu się liczby ratowników medycznych. W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpiło zwiększenie liczby ratowników medycznych o 31, co oznacza wzrost o 2,8%. Liczba pielęgniarek systemu spadła w porównaniu z rokiem 2020 o 3, co oznacza spadek o 1,9%. Liczba lekarzy systemu zmniejszyła się o 25, co oznacza spadek ich liczby o 21,6%.

W 2021 r. zespoły ratownictwa medycznego zrealizowały 263,4 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia, tj. o 5,5% więcej niż w zeszłym roku. Przeciętnie w przeliczeniu na 1000 ludności przypadało 91 wyjazdów ZRM (w kraju – 81), tj. o 5 więcej niż przed rokiem. Najwięcej wyjazdów na miejsce zdarzenia w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w województwie zachodniopomorskim – 106, a najmniej w województwie wielkopolskim – 59.

Struktura wyjazdów zespołów PRM ze względu na miejsce zdarzenia nie zmieniła się w porównaniu z ubiegłymi latami. Zdecydowaną większość, bo 79,0% ogólnej liczby zrealizowanych wyjazdów, stanowiły wyjazdy do domu pacjenta. Drugie co do liczebności miejsce zdarzenia (15,2% wyjazdów) to kategoria „inne”, która obejmuje m.in. ulicę (wyłączając ruch uliczno-drogowy), sklep, kościół. Wyjazdy do zdarzeń zaistniałych w ruchu uliczno-drogowym stanowiły 3,4%, a do zdarzeń w pracy lub w szkole – 2,4%.

Wykres 33. Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć

Chart 33. Outpatient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms

Jednym z podstawowych mierników służących do oceny skuteczności funkcjonowania systemu PRM jest czas dotarcia zespołu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia, liczony od chwili przyjęcia zgłoszenia przez dyspozytora medycznego do przybycia zespołu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia. Zgodnie z ustawą⁸ czas dotarcia badany jest w skali każdego miesiąca za pomocą ustalenia wartości mediany, trzeciego kwartyla oraz maksymalnego czasu dotarcia. Każdy wojewoda ma obowiązek takiej organizacji systemu PRM na terenie województwa, żeby mediana czasu dotarcia – w skali każdego miesiąca – nie była większa niż 8 minut w mieście powyżej 10 tysięcy mieszkańców i 15 minut poza miastem powyżej 10 tys. mieszkańców, a trzeci kwartyl czasu dotarcia – odpowiednio 12 i 20 minut. Natomiast maksymalny czas dotarcia zespołu nie powinien przekraczać 15 minut w mieście powyżej 10 tys. mieszkańców i 20 minut poza miastem powyżej 10 tys. mieszkańców. Z szacunkowych danych za 2021 r. wynika, że w drugim roku epidemii COVID-19 podobnie jak w pierwszym, mediana czasu dotarcia zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców była przekroczona we wszystkich województwach. Największe mediany na tych obszarach odnotowano w województwach: warmińsko–mazurskim (w minutach i sekundach – 19:06), pomorskim (odpowiednio 18:28), wielkopolskim (15:32) oraz dolnośląskim (15:19). Mediana czasu dotarcia zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w przypadku terenów poza miastem powyżej 10 tys. mieszkańców była przekroczona prawie we wszystkich województwach. Największe wartości mediany odnotowano w województwach: w województwach: dolnośląskim (24:48), mazowieckim (20:53), łódzkim (20:14) oraz wielkopolskim (20:01).

Do uzyskania pomocy udzielanej przez zespoły ratownictwa medycznego uprawnione są osoby znajdujące się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego. Pomimo to zdarzają się wezwania do sytuacji niezagrażających bezpośrednio zdrowiu lub życiu (blisko 60% w 2021 r.). Szacunkowe dane opracowane na podstawie informacji uzyskanych z urzędów wojewódzkich o liczbie wyjazdów niezwiązanych ze stanem nagłego zagrożenia zdrowotnego w stosunku do ogólnej liczby wyjazdów wskazują, że najwięcej tego typu wyjazdów było w województwach: zachodniopomorskim (73,0% wszystkich wyjazdów), mazowieckim (67,1%), dolnośląskim (66,0%), warmińsko–mazurskim (61,9%) oraz kujawsko–pomorskim (60,9%). Najmniej takich wyjazdów było w województwach: pomorskim (48,2% wszystkich wyjazdów), podlaskim (49,0%), podkarpackim (52,2%), łódzkim (54,2%) oraz opolskim (54,2%).

Oprócz naziemnych zespołów ratownictwa medycznego w systemie PRM działają także lotnicze zespoły ratownictwa medycznego. W 2021 r. LPR posiadało 21 stałych baz Śmigłowej Służby Ratownictwa Medycznego (HEMS⁹) rozmieszczonych na terenie całej Polski, jedną bazę sezonową uruchamianą na czas wakacji (Koszalin) oraz jedną bazę transportu samolotowego w Warszawie. Zespoły lotnicze funkcjonowały we wszystkich województwach. W województwie dolnośląskim była 1 baza HEMS (we Wrocławiu) i pełniła ona dyżur całodobowo. LPR dysponowało 21 śmigłowcami ratunkowymi w skali kraju, w tym jeden znajdował w naszym województwie

Z jednostkami systemu ratownictwa medycznego współpracują centra urazowe oraz zespoły transportu medycznego. W końcu 2021 roku w ramach systemu ratownictwa medycznego w województwie dolnośląskim funkcjonowało, podobnie jak przed rokiem, 16 szpitalnych oddziałów ratunkowych, o 1 więcej niż w 2015 r. Ponadto, w 2021 r. z systemem PRM współpracowało 7 izb przyjęć w szpitalach (o 2 więcej niż w 2020 r. i o 5 więcej niż w 2015 r.). Liczba osób przypadająca na szpitalny oddział ratunkowy – 181,1 tys. – zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 665 osób i z rokiem 2015 o 12,5 tys., była jednak wyższa niż przeciętnie w kraju (157,3 tys.). Dolnośląskie należało do województw, w których odnotowano jedną z najwyższych wartości tego wskaźnika (wraz ze śląskim – 312,6 tys., kujawsko-pomorskim – 201,8 tys. oraz pomorskim – 181,4 tys.).

W izbie przyjęć lub SOR udzielono pomocy medycznej w trybie ambulatoryjnym 195,8 tys. osób, o 2,6 tys. mniej niż w roku 2020, natomiast o 7,2 tys. więcej niż w 2015 r. Większość pacjentów stanowili mężczyźni – 53,3%. Dzieci i młodzież do lat 18 stanowili 16,1%, a osoby w wieku 65 lat i więcej – 25,6%.

Szpitalne oddziały ratunkowe dysponowały 181 łózkami (o 19 więcej niż rok wcześniej). Z SOR w trybie stacjonarnym (pobyt powyżej 24 godzin) skorzystało 143,9 tys. pacjentów (4. miejsce w kraju po małopolskim, mazowieckim i śląskim). Z ogólnej liczby osób, którym udzielono pomocy, 19,7% stanowiły dzieci i młodzież do lat 18. Osoby w wieku co najmniej 65 lat stanowiły 31,0% wszystkich pacjentów. Spośród wszystkich leczonych 71,7 tys. osób (tj. 49,9%) przekazano do leczenia szpitalnego.

⁸ Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jednolity Dz. U. 2021 poz. 2053).

⁹ HEMS – od ang. Helicopter Emergency Medical Service.

W 1 centrum urazowym działało 7 oddziałów – 3 chirurgii ogólnej, 2 ortopedii i traumatologii narządu ruchu, 1 neurochirurgii i 1 chirurgii naczyń, natomiast w 1 centrum urazowym dla dzieci funkcjonowały 2 oddziały – 1 chirurgii dziecięcej i 1 neurochirurgii.

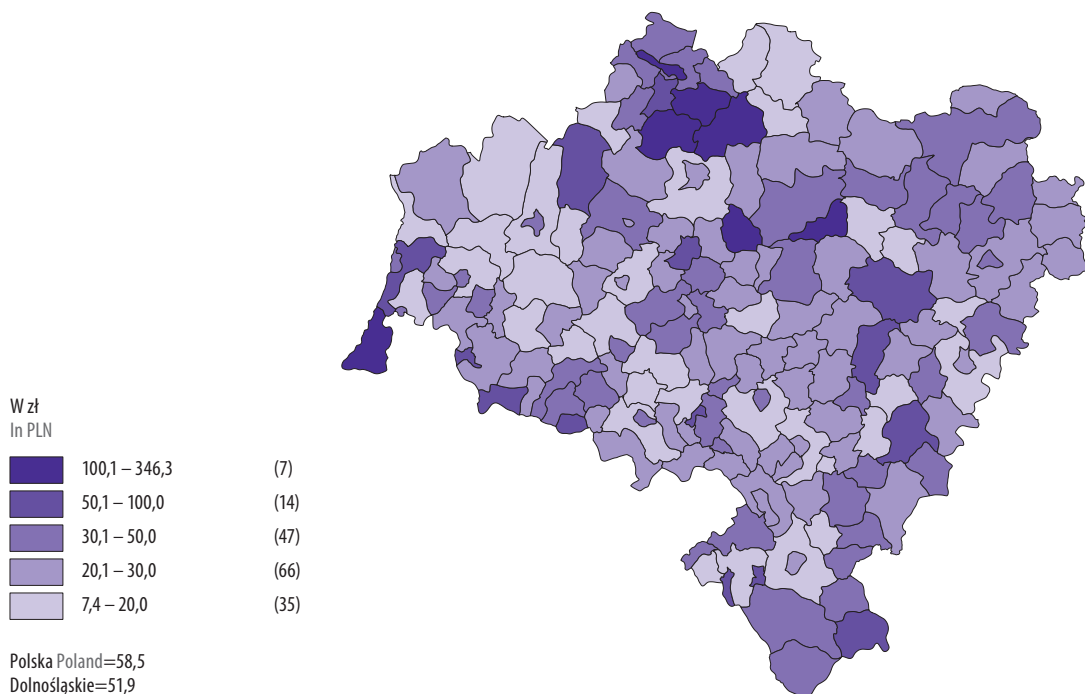
W końcu 2021 r. w województwie dolnośląskim było 12 zespołów i karettek transportu medycznego (o 2 mniej niż w 2020 r. i o 19 mniej niż w 2015 r.).

Wydatki publiczne na opiekę zdrowotną rejestrowane są w dziale „851 – Ochrona zdrowia” klasyfikacji budżetowej. W 2021 r. samorządy dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu na ochronę zdrowia wydatkowały ze swojego budżetu 150,5 mln zł, co stanowiło 0,8% wydatków ogółem (przed rokiem – 0,7%). W porównaniu z poprzednim rokiem kwota wydatków na ten cel wzrosła o 14,7%. W ogólnej kwocie przeznaczanej na ochronę zdrowia wydatki bieżące stanowiły 82,9%, a wydatki majątkowe inwestycyjne – 15,5%. Znacząca była wysokość wydatków na przeciwdziałanie alkoholizmowi – 65,5 mln zł (tj. 43,5% ogółem).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim na ochronę zdrowia przeznaczono w 2021 r. 52 zł (rok wcześniej – 45 zł). Przeciętnie w kraju była to kwota nieco wyższa – 59 zł, a w pozostałych województwach wahała się od 29 zł w podkarpackim do 102 zł w śląskim.

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2021 r.

Map 34. Expenditures of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2021

Kultura

Culture

W województwie dolnośląskim znajduje się największa liczba zabytków nieruchomych, natomiast pod względem liczby zabytków ruchomych nasze województwo zajmowało w 2021 r. 2. miejsce w kraju. W województwie dolnośląskim znajduje się także największa liczba zabytków wpisanych na listę pomników historii, a także kilka obiektów wpisanych na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Poziom czytelnictwa w województwie dolnośląskim nie jest zbyt wysoki, wskaźniki charakteryzujące go plasowały na odległych lokatach w kraju.

Liczba przedsięwzięć z zakresu kultury oraz zakres korzystania z dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w 2021 r. nieznacznie poprawiły się wobec roku 2020, jednak nadal pozostawały na poziomie niższym niż w 2019 r.

Odsetek wydatków budżetowych, jakie samorządy dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu przeznaczyły w 2021 r. na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego uplasowały województwo na 1. miejscu w kraju – zarówno ogółem, jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Trwająca od 2020 r. pandemia COVID-19 i wprowadzenie różnego typu obostrzeń mających na celu redukcję transmisji koronawirusa poprzez ograniczenie kontaktów międzyludzkich, które obowiązywały również w 2021 r., utrudniały realizację działań kulturalnych przez podmioty działające w obszarze kultury. Niemniej jednak liczba i struktura przedsięwzięć z zakresu kultury oraz zakres korzystania z dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w 2021 r. nieznacznie poprawiły się wobec roku poprzedniego, jednak nadal pozostawały na poziomie niższym niż w 2019 r.

Według danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, który gromadzi i zarządza zasobem dokumentacji rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków największa liczba **zabytków nieruchomych** znajduje się w województwie dolnośląskim (8942 zabytki stanowiące 11,4% krajowego zasobu). W naszym województwie na 100 km² w końcu 2021 r. przypadało 45 takich zabytków (przy średniej krajowej na poziomie 25).

Największą grupą zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru jest grupa obiektów o funkcji mieszkalnej (2588), których dużo znajdziemy w miastach (kamienice, wille, domy) oraz na wsiach (domy, wille, chałupy). Druga co do liczebności grupa to obiekty sakralne (1472).

Wśród założeń przestrzennych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, największą grupę stanowi zabytkowa zieleń (828) i cmentarze (339).

W województwie dolnośląskim zachowało się najwięcej zabytków z okresu pomiędzy X a XV w. (916 – 19,0% ogółu). Są to głównie obiekty sakralne i obronne o unikatowej wartości, takie jak: kościoły, kaplice, klasztory, pozostałości zamków i obwarowań. Znacznie liczniejsza jest grupa obiektów pochodząca z okresu od początku XVI do schyłku XVIII w. (3071 obiektów – 17,1%, najwięcej w kraju). Jest ona znacznie bardziej zróżnicowana pod względem funkcji i wzbogacona o dużą liczbę obiektów architektury rezydencjonalnej: dworów, pałaców oraz budynków użyteczności publicznej.

Obok zabytków nieruchomych, ochronie podlegają także **zabytki ruchome** (tj. rzeczy ruchome, ich części lub zespoły rzeczy ruchomych), do których należą m.in.: dzieła sztuki plastycznej, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji ich twórców, numizmaty, militaria, wytwory techniki, niektóre materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła. Pod względem ich liczby (42522) województwo dolnośląskie zajmowało 2. miejsce w kraju po województwie podkarpackim (53500). Zwykle jest to wyposażenie świątyń – 36866 (najwięcej w kraju).

Wpisem do rejestru zabytków objęte są także najcenniejsze stanowiska archeologiczne, gdyż posiadają wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Najwięcej takich obiektów znajduje się w województwie dolnośląskim (1480 – 19,0% krajowego zasobu). Wśród powiatów prym tutaj wiodły powiaty: strzeliński (216 – 2. miejsce w kraju), ząbkowicki (152 – 4. miejsce), wołowski (134 – 6. miejsce), wrocławski (126 – 8. miejsce). Na 100 km² województwa przypadało 7 takich zabytków (przy średniej krajowej na poziomie 2). Głównie są to relikty osadnictwa (897 – 24,2% zasobu krajowego) i grodziska (250 – 14,0%).

W województwie dolnośląskim znajduje się także największa liczba zabytków wpisanych na listę pomników historii (12), a także kilka obiektów wpisanych na Listę światowego dziedzictwa UNESCO – Kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy oraz Hala Stulecia we Wrocławiu (w kraju ogółem jest 17 takich obiektów).

Każdy wniosek nominacyjny na Listę światowego dziedzictwa musi być poprzedzony wpisem na tzw. Listę informacyjną, co najmniej rok przed jego złożeniem. Lista informacyjna (ang. Tentative List) jest to wykaz dóbr, które każde państwo zamierza rozważyć jako kandydatury na Listę światowego dziedzictwa UNESCO w najbliższych latach. W 2021 r. na polskiej Liście informacyjnej znajdował się m.in. Młyn Papierniczy w Dusznikach-Zdroju.

„Zabytek Zadbany” to akcja mająca na celu promocję opieki nad zabytkami. Jest to ogólnopolski konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego skierowany do właścicieli, posiadaczy i zarządców obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości. Konkurs jest organizowany od 1975 r. i ma charakter cykliczny. Nadzór nad nim sprawuje Generalny Konserwator Zabytków. W edycji 2021 wyróżnienie otrzymał zespół dworca kolejowego, obecnie Miejskie Centrum Kultury, Aktywności i Promocji Gminy „Stacja Kultury” w Świeradowie-Zdroju.

Rok 2021 był kolejnym okresem nietypowym pod względem działalności placówek bibliotecznych ze względu na różnego rodzaju ograniczenia korzystania z nich, związane z COVID-19.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim działało 577 **bibliotek publicznych** i punktów bibliotecznych (spadek o 5 w porównaniu z 2020 r. i o 22 w porównaniu z 2015 r.). Na 1 placówkę biblioteczną przypadało 4549 osób, tj. o 19 osób więcej niż przed rokiem oraz więcej o 108 osób niż średnio w kraju (4441 osób).

Liczba zarejestrowanych użytkowników aktywnie wypożyczających w 2021 r. wyniosła 334,4 tys. Poziom czytelnictwa, mierzony liczbą czytelników w bibliotekach publicznych, był niższy niż w 2020 r., a także niższy niż w 2015 r. (spadek odpowiednio o 5,2% i 28,2%). Pod względem liczby czytelników przypadających na 1000 ludności wiodącym powiatem był Wrocław (162), a następnie powiaty kłodzki (120) oraz strzebiński (117).

Na 1000 ludności przypadało, podobnie jak w 2020 r., 2,9 tys. woluminów księgozbioru (w kraju 3,3 tys.) – 14. miejsce w kraju oraz 115 czytelników (w kraju 127) – 10. miejsce w kraju. Średnio w ciągu roku jeden czytelnik wypożyczył 17 woluminów (w kraju 19) – 12. miejsce w kraju.

W końcu 2022 r. w województwie dolnośląskim funkcjonowało 68 **muzeów i oddziałów muzealnych** (7,1% ogólnej ich liczby w kraju – 6. lokata wśród województw). W porównaniu z 2021 r. ich liczba nie zmieniła się, a w stosunku do 2015 r. zwiększyła się o 1 (tj. o 1,5%). Placówki te zwiedziło 1872,7 tys. osób (odpowiednio 5,1% i 4. lokata w kraju), w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców 6,5 tys. osób – 4. miejsce w kraju (przed rokiem – 7. miejsce) po województwach: małopolskim, mazowieckim i pomorskim.

W końcu 2022 r. w województwie działały 34 instytucje paramuzealne (3. lokata w kraju po małopolskim i mazowieckim), w tym 2 ogrody zoologiczne i 5 botanicznych (2. lokata po wielkopolskim). Zwiedziło je ogółem 3,6 mln osób (1. lokata w kraju).

Dolnośląskie muzea zorganizowały w 2022 r. 12 wystaw on-line, w których wzięło udział 2,2 tys. osób oraz 50 takich imprez (18,7 tys. uczestników), a instytucje paramuzealne – 3 wystawy on-line, w których wzięło udział 23,8 tys. osób oraz 26 imprez (3,5 tys. uczestników).

Ofertę kulturalną kierują do mieszkańców województwa dolnośląskiego także **galerie i salony sztuki**.

W końcu 2022 r. w naszym województwie działało 19 takich obiektów, tj. o 2 mniej niż rok wcześniej i o 3 mniej niż w 2015 r. Blisko 80% tych instytucji kultury (78,9%) zlokalizowanych było we Wrocławiu (15). Pozostałe działały w Wałbrzychu (2), Jeleniej Górze (1) i Legnicy (1).

Dolnośląskie galerie i salony sztuki zorganizowały w kraju 172 wystawy (o 9 mniej niż rok wcześniej), w tym 44 z wykorzystaniem „nowych mediów” (wystawy, do których prezentacji zastosowano tzw. nowe media, czyli nietradycyjne eksponaty, formy i techniki, animację komputerową, aranżacje przestrzeni/instalacje, design, wideo itp.). Instytucje te zwiedziło 130,1 tys. osób, co oznacza spadek o 30,7% w porównaniu z 2021 r. i spadek o 91,8% w porównaniu z 2015 r.

Według stanu na koniec grudnia 2022 r. w województwie dolnośląskim działalność sceniczną prowadziło 17 **teatrów i instytucji muzycznych** posiadających własny, stały zespół artystyczny (tj. 9,3% takich placówek w kraju – 4. lokata). Obiekty te w większości były przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych – 13 (tj. 76,5%) spośród nich posiadało odpowiednie wejście, a także udogodnienia wewnątrz budynku.

Na przestrzeni obserwowanych lat liczba instytucji muzycznych w województwie utrzymywała się na zbliżonym poziomie – w porównaniu z 2021 r. zmniejszyła się o dwa, a w porównaniu z 2015 r. nie zmieniła się. W 2022 r. teatry i instytucje muzyczne wystawiły 7166 przedstawień i koncertów (2. lokata

w kraju po województwie mazowieckim), w których uczestniczyło 898,9 tys. widzów i słuchaczy (4. lokata w kraju po województwach: mazowieckim, śląskim i małopolskim). Liczba przedstawień i widzów znacząco wzrosła (odpowiednio o 99,4% i 108,1%) w porównaniu z 2021 r., kiedy to instytucje te miały bardziej ograniczoną możliwość prowadzenia działalności w związku z obostrzeniami obowiązującymi w czasie pandemii COVID-19. W stosunku do 2015 r. liczba przedstawień i koncertów wzrosła o 21,7%, natomiast liczba widzów zmniejszyła się o 10,5%.

Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych przypadająca na 1000 ludności ukształtowała się na poziomie 311 (w 2021 r. – 149, a w 2015 r. – 346), podczas gdy w kraju 246. Województwo dolnośląskie zajmowało 4. lokatę pod względem wysokości tego wskaźnika po województwach: mazowieckim (430), lubuskim (360) i pomorskim (319).

Tablica 27. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 27. Culture institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	599	582	577	.
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	4258	4530*	4549	.
Muzea i oddziały muzealne ^a Museum with branches ^a	67	69	68	68
Zwiedzający muzea i oddziały muzealne ^{ab} na 1000 ludności Museums and exhibition visitors ^{ab} per 1,000 population	632,7	247,3	373,8	647,5
Galerie i salony sztuki Art galleries	22	21	21	19
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	17	18	19	17
widzowie i słuchacze (w ciągu roku) na 1000 ludności audience (during a year) per 1000 population	346	127	149*	311
Kina stałe Indoor cinemas	38	48	49	.
widzowie (w ciągu roku) na 1000 ludności audience (during a year) per 1000 population	1437	650*	863*	.
Centra, domy i ośrodki kultury Centres of culture, cultural centres and establishments	164	171	169	.
Kluby i świetlice Clubs and community centres	138	140	98	.
Liczba ludności na 1 instytucję kultury ^c Number of population per 1 culture institution ^c	9617	9352	10853	.

a Od 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea działające w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach. b W ciągu roku. c Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Starting from 2020, museums include only museums operating on the basis of a statute or regulations agreed with the minister responsible for culture and protection of national heritage, pursuant to Art. 6 of the Act of 21 November 1996 on museums. b During the year. c Centre of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

W końcu 2021 r. na terenie województwa dolnośląskiego działało 49 **kin stałych** (9,3% ogólnej liczby kin w kraju), o 1 więcej niż w 2020 r. i o 11 więcej niż w 2015 r. Kina te dysponowały 155 salami projekcyjnymi z 32,0 tys. miejsc na widowni. Większość kin stałych posiadała tylko 1 salę projekcyjną (29 obiektów, 6,6 tys. miejsc na widowni), natomiast 6 obiektów (14,2 tys. miejsc) to multipleksy, dysponujące co najmniej 8 salami. Ze względu na ograniczenia w funkcjonowaniu kin z powodu pandemii w latach 2020 i 2021 odnotowano znaczące spadki liczby seansów i widzów w porównaniu z latami poprzednimi. W 2021 r. w kinach województwa dolnośląskiego odbyło się 131,9 tys. seansów, tj. o 12,7% więcej niż

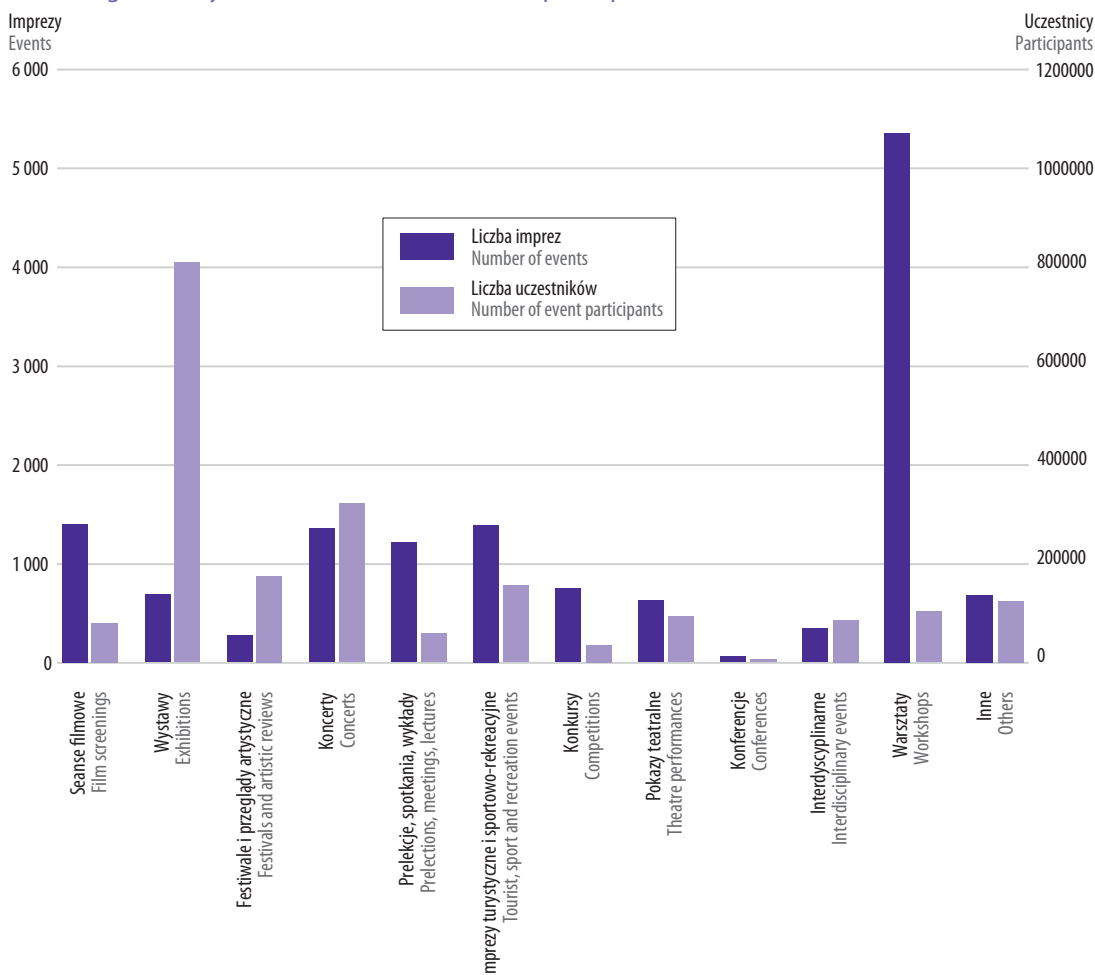
rok wcześniej, jednak w porównaniu z 2015 r. było to mniej o 15,6%. Podobnie było z liczbą widzów – zwiększyła się ona o 32,1% w ciągu roku, jednak w stosunku do 2015 r. była mniejsza o ponad 40%. Przeciętnie na 1 seans przypadało 19 widzów (w kraju – 20).

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Posiadają zróżnicowaną ofertę przedsięwzięć kulturalnych skierowanych do ludzi w każdym wieku, kreują postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności lokalnej. Ponadto instytucje te zapewniają, zwłaszcza dzieciom i młodzieży, atrakcyjne formy wypełnienia wolnego czasu. Zlokalizowane są praktycznie w każdej gminie, integrują poszczególne przedsięwzięcia kulturalne.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim funkcjonowało 267 **centrów kultury, domów i ośrodków kultury**, klubów i świetlic (w 2020 r. – 311). Najliczniejszą część stanowiły ośrodki kultury (34,5% wszystkich placówek), a najmniej liczną – kluby (3,0%). Większa część ogółu tych placówek (58,4%) zlokalizowana była na wsi, przy czym charakter placówek wiejskich posiadały jedynie świetlice (wszystkie świetlice zlokalizowane były na wsi). Natomiast domeną miast były: centra kultury, kluby, ośrodki kultury oraz domy kultury – odpowiednio 72,0%, 62,5%, 60,9% i 51,9% tych instytucji funkcjonowało w mieście. W 2021 r. we wszystkich centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach funkcjonowało 617 pracowni specjalistycznych (więcej o 4,2% niż przed rokiem), wśród których najpopularniejsze były pracownie plastyczne (27,7% ogółu pracowni), muzyczne (19,4%) oraz sale baletowe i taneczne (19,4%), a także komputerowe (9,6%).

Wykres 34. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2021 r.

Chart 34. Events organised by culture institutions and event participants in 2021

W 2021 r. centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 14,2 tys. imprez (11,6 tys. w 2020 r.), w których wzięło udział 2,0 mln uczestników (1,3 mln w 2020 r.). Najczęściej organizowane były warsztaty (37,9%), seanse filmowe oraz imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (po 9,9%), a także koncerty (9,6%), a do najliczniejszych (pod względem średniej liczby osób uczestniczących na 1 imprezę) należały wystawy (1179 osób), festiwale i przeglądy artystyczne (635) oraz imprezy interdyscyplinarne (250).

W przeliczeniu na 1 instytucję przypadają 53 imprezy – 2. lokata po województwie mazowieckim (w kraju – 40 imprez). Dolnośląskie instytucje kultury działały dosyć prężnie – liczba uczestników imprez w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2021 r. wyniosła 706 (w kraju 481) – 2. miejsce w kraju po województwie warmińsko-mazurskim (747).

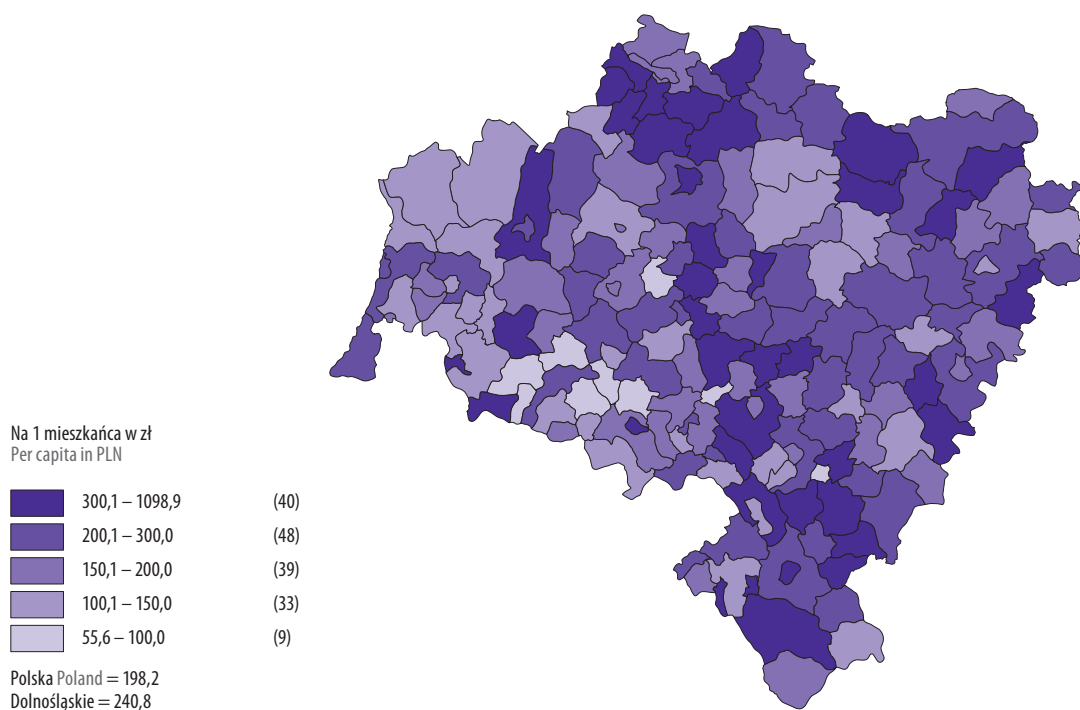
Wydatki publiczne na kulturę rejestrowane są w dziale „921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” klasyfikacji budżetowej. W 2021 r. samorzady dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu przeznaczyły na ten cel 698,6 mln zł, co stanowiło 3,5% wydatków budżetowych ogółem. Odsetek ten przekraczał średnią wartość dla kraju (2,9%) i plasował województwo dolnośląskie na 1. miejscu wśród województw. W porównaniu z rokiem poprzednim kwota wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego zwiększyła się o 2,0% (w kraju odnotowano wzrost o 5,0%), natomiast w porównaniu z 2015 r. – spadek o 12,4% (w kraju – wzrost o 38,3%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca na ww. cel z budżetu dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu wydatkowano 241 zł, co znacznie przekraczało średnią dla kraju (198 zł) i plasowało województwo dolnośląskie na 1. miejscu w kraju.

Spośród dolnośląskich gmin pod względem kwoty wydatków przypadających na 1 mieszkańca szczególnie wyróżniały się Jerzmanowa (1099 zł), Rudna (909 zł) i Radwanice (872 zł). Natomiast najmniej środków na ten cel przeznaczono w Świebodzicach – 56 zł na mieszkańca.

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2021 r.

Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2021

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

Dolnośląskie należało do województw, w których stwierdzono dużą liczbę przestępstw i była ona większa niż rok wcześniej. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw zmniejszył się w ciągu roku i należał do najniższych w kraju. Wskaźnik zagrożenia przestępczością w naszym województwie osiągnął jedną z najwyższych wartości w kraju (2. lokata). Wyższy niż przeciętnie w Polsce był także wskaźnik wypadkowości.

W 2022 r. w województwie dolnośląskim stwierdzono 84,0 tys. przestępstw, tj. o 2,6% więcej niż przed rokiem i 5,7% więcej w porównaniu z 2015 r. Pod względem udziału w kraju (9,7%) dolnośląskie zajmowało 3. lokatę, po województwach śląskim (17,7%) i mazowieckim (14,9%). W ogólnej liczbie przestępstw dominowały przestępstwa o charakterze kryminalnym – 56,6 tys. (tj. 67,4%) i było ich więcej o 2,4% niż w 2021 r. Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym zwiększyła się w ciągu roku o 9,0%, a liczba przestępstw drogowych zmniejszyła się o 6,4%. Pod względem liczby stwierdzonych przestępstw kryminalnych i drogowych województwo dolnośląskie zajmowało 3. lokatę w kraju (po mazowieckim i śląskim), a pod względem liczby przestępstw gospodarczych – 5. lokatę (po śląskim, mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim).

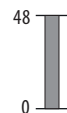
Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Mapa 36. Zagrożenie przestępczością w 2022 r.

Map 36. Crime risk in 2022

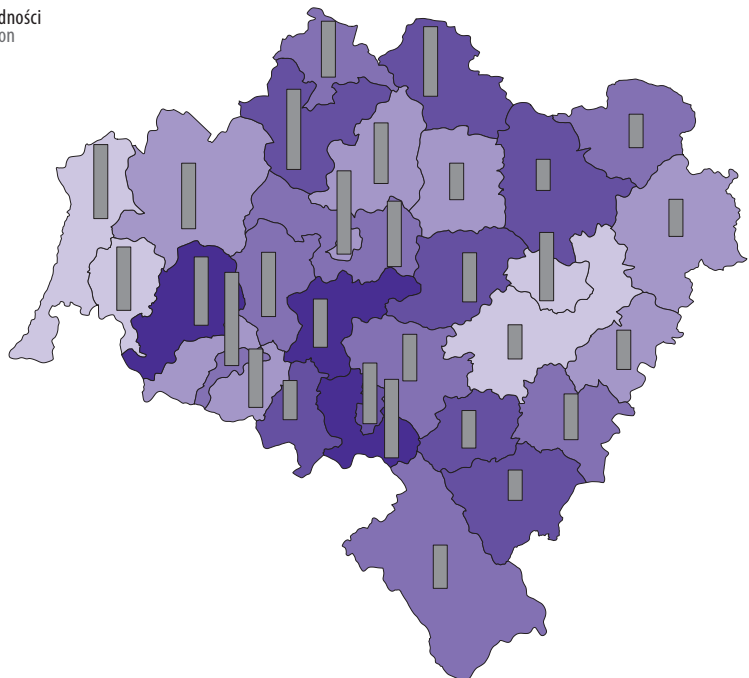
Przestępstwa stwierdzone przez Policję na 1000 ludności
Crimes ascertained by the Police per 1000 population

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw
stwierdzonych przez Policję w %
Rate of detectability of delinquents in crimes
ascertained by the Police in %

80,1 – 88,7	(3)
75,1 – 80,0	(8)
70,1 – 75,0	(8)
60,1 – 70,0	(7)
43,5 – 60,0	(4)

Polska Poland = 71,1
Dolnośląskie = 63,0

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw wyniósł w 2022 r. 63,0% i był znacznie niższy niż średnio w kraju (71,1%). Niższy wskaźnik niż w województwie dolnośląskim odnotowano jedynie w województwie mazowieckim (62,7%). Wartość ww. wskaźnika w ciągu roku zmniejszyła się o 2,3 p.proc., a w porównaniu z 2015 r. wzrosła o 2,7 p.proc. Najniższą wykrywalność przestępstw odnotowano we Wrocławiu (43,5%), a najwyższą w powiecie wałbrzyskim (88,7%).

W 2022 r. województwo dolnośląskie zajmowało 2. miejsce w kraju pod względem wartości wskaźnika przestępczości – w przeliczeniu na 1000 mieszkańców popełniono 29 przestępstw (w kraju 23 przestępstwa); najwyższą przestępczość odnotowano w województwie śląskim (35). W 2021 r. jego wartość była niższa (odpowiednio 28 w województwie i 22 w kraju), także w 2015 r. była niższa (27, w kraju – 21). W dolnośląskich powiatach występowały znaczne różnice pod względem liczby przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców – jego wartości wahały się od 15 w powiecie ząbkowickim do 48 w Jeleniej Górze.

W 2022 r. w województwie dolnośląskim odnotowano 1869 **wypadków drogowych**, tj. o 8,0% więcej niż rok wcześniej, natomiast o 18,0% mniej niż w 2015 r. W porównaniu z 2021 r. zmniejszyła się liczba ofiar śmiertelnych – o 22,9%, natomiast zwiększyła się liczba rannych – o 9,1%. W stosunku do 2015 r. odnotowano spadek zarówno liczby zabitych, jak i rannych o ponad ¼ – odpowiednio o 25,4% i 25,8%. Pod względem liczby wypadków i rannych województwo dolnośląskie zajmowało 6. miejsce w kraju, a pod względem liczby ofiar śmiertelnych – 5. miejsce w kraju.

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób. Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni. Za ranną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców) był wyższy niż w kraju – 65 wobec 56 i zwiększył się w porównaniu z rokiem ubiegłym (60), natomiast zmniejszył się w porównaniu z rokiem 2015 (79). Najwyższą wartość osiągnął w województwie łódzkim (93), a najniższą – w podlaskim (29).

Liczba rannych w przeliczeniu na 100 wypadków ukształtowała się na nieco wyższym poziomie niż w kraju – 118 wobec 116 i była wyższa niż rok wcześniej (117). Na 100 wypadków drogowych przypadało 7 ofiar śmiertelnych (w kraju – 9) i było to mniej niż przed rokiem (10), natomiast na 100 tys. mieszkańców przypadało w województwie dolnośląskim i w kraju 5 ofiar śmiertelnych (przed rokiem – 6 ofiar śmiertelnych).

Tablica 28. Wypadki drogowe^a oraz ich skutki

Table 28. Road accidents^a and their effects

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Wypadki Accidents	2280	1578	1730	1869
Ofiary śmiertelne Fatalities	185	165	179	138
Ranni Injured persons	2968	1794	2018	2201

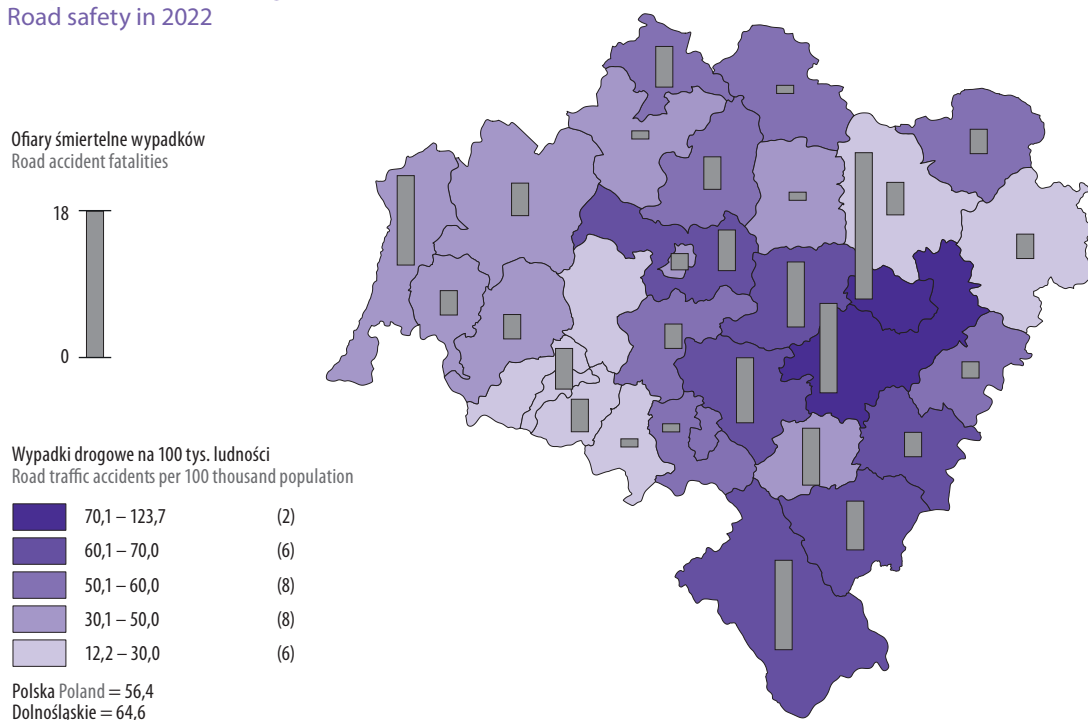
^a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Registered by the Police.

Source: data of the National Police Headquarters.

Mapa 37. Bezpieczeństwo na drogach w 2022 r.
Map 37. Road safety in 2022

Społeczeństwo informacyjne

Information society

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w województwie dolnośląskim kształtuje się na bardzo wysokim poziomie na tle innych województw i kraju. W 2022 r. dostęp do Internetu, w tym szerokopasmowego, w domu posiadało 94% gospodarstw domowych. Poziom ww. wskaźników po raz pierwszy od lat nieznacznie zmniejszył się w skali roku, jednak nadal przekraczał średnie wartości dla kraju.

W województwie dolnośląskim w 2022 r. odnotowano największy odsetek osób zamawiających lub kupujących przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego (73%), a także największy odsetek osób korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu (64%) .

W 2022 r. dostęp do Internetu w domu posiadało 93,5% gospodarstw domowych, tj. o 0,9 p.proc. mniej niż w roku poprzednim. Po systematycznym wzroście tego wskaźnika w ostatnich latach po raz pierwszy wystąpił spadek w skali roku. Jednak nadal było to więcej niż przeciętnie w kraju (o 0,2 p.proc.), a także zdecydowanie więcej niż w 2015 r. (o 19,7 p.proc.). Wśród gospodarstw domowych z osobami w wieku 16-74 lata dostęp do Internetu szerokopasmowego w 2022 r. posiadało 92,6% (podobnie, jak w kraju) – 7. miejsce wśród województw. Przed rokiem było to 93,8% i 2. miejsce wśród województw.

W 2022 r. w województwie dolnośląskim nigdy nie korzystało z Internetu 8,1% osób (w kraju – 9,4%); w 2021 r. było to 7,4% (odpowiednio – 11,1%), a w 2015 r. – 24,5% (27,1%).

Tablica 29. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu

Table 29. Households with access to the Internet at home and Internet users

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Odsetek gospodarstw domowych ^a posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households ^a with access to the Internet at home	73,8	90,7	94,4	93,5
Odsetek osób ^b korzystających z Internetu Percentage of individuals ^b using the internet	75,5	89,8	92,6	91,9
Odsetek osób ^b regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals ^b using the Internet regularly (at least once a week)	68,3	84,4	88,9	88,6

a Dane dotyczą gospodarstw domowych z osobami w wieku 16-74 lata. b Osoby w wieku 16-74 lata.

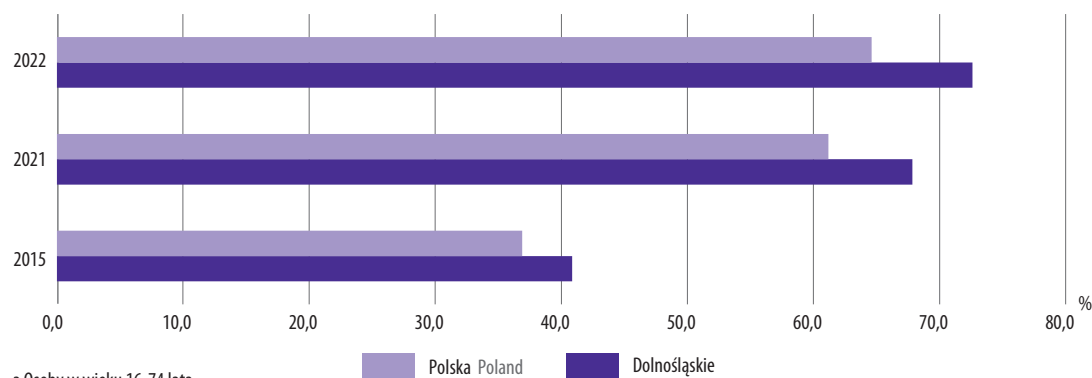
a Data concern households with persons aged 16-74. b Persons aged 16-74.

Odsetek osób korzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy wyniósł 89,2%, a korzystających kilka razy dziennie – 72,0% (w kraju odpowiednio 86,9% i 64,4%). Natomiast odsetek osób w wieku 16-74 lata korzystających z Internetu regularnie, tj. co najmniej raz w tygodniu, w 2022 r. wyniósł 88,6% (w kraju 85,7%) – 2. miejsce wśród województw po pomorskim (91,0%) i zmniejszył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 0,3 p.proc., natomiast w stosunku do 2015 r. wzrósł o 20,3 p.proc.

Najczęstszym celem korzystania z Internetu w sprawach prywatnych było komunikowanie się (86,1%), w tym wysyłanie/odbieranie e-maili (79,0%) oraz dostęp do informacji (83,2%). Innymi często wskazywanymi czynnościami były: wyszukiwanie informacji o towarach lub usługach (76,8%), czytanie online wiadomości, gazet lub czasopism (73,0%), korzystanie z komunikatorów (68,7%), bankowość internetowa (67,4%), wykonywanie rozmów przez Internet (64,7%) oraz korzystanie z serwisów społecznościowych (62,1%).

W 2022 r. w województwie dolnośląskim odnotowano największy odsetek osób zamawiających lub kupujących przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego – 72,6% (w kraju 64,6%).

Najpopularniejszymi towarami kupowanymi przez Internet były odzież, obuwie i dodatki. W 2022 r. produkty te nabyło 72,0% osób robiących zakupy on-line. Dużym zainteresowaniem kupujących cieszyły się również: kosmetyki, produkty do pielęgnacji zdrowia i urody, posiłki zamawiane z restauracji, punktów fast-food lub w formie cateringu, a także zabawki lub produkty dla dzieci oraz lekarstwa i suplementy diety. Najrzadziej kupowano filmy i seriale na płytach DVD, Blu-Ray oraz muzykę na płytach CD i winylowych.

Wykres 35. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcyChart 35. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

a Osoby w wieku 16-74 lata.
a Persons aged 16-74.

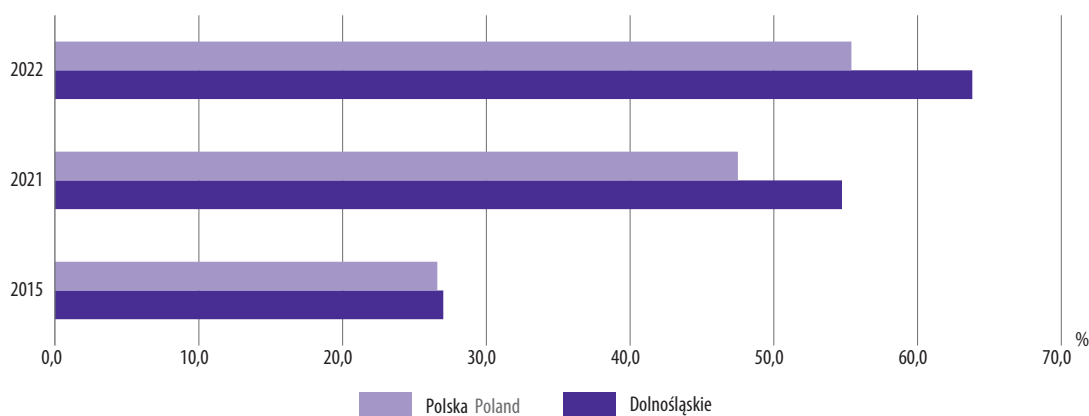
W 2022 r. w województwie dolnośląskim wśród osób w wieku 16-74 lata odnotowano znaczny odsetek korzystających z Internetu rzeczy¹⁰. Ponad 43% osób korzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy używało Smart TV (w kraju 37,6%), konsole do gier 17,6% (w kraju 9,7%), a inteligentne głośniki, domowy system audio – 10,4% (w kraju 6,2%). ¼ Dolnoślązaków z omawianej grupy wiekowej posługiwała się następującymi urządzeniami podłączonymi do Internetu: smartwatch, opaska fitness, gogle lub słuchawki, lokalizator, akcesoria, ubrania i buty. 5% mieszkańców naszego województwa korzystało z mających połączenie z Internetem urządzeń monitorujących ciśnienie krwi, poziom cukru, masę ciała (np. inteligentne wagi) i innych urządzeń związanych ze zdrowiem.

W 2022 r. w województwie dolnośląskim 23,4% osób w wieku 16-74 lata w ciągu ostatnich 3 miesięcy wykonywało obowiązki służbowe z wykorzystaniem pracy zdalnej (w kraju 20,8%) – 5. lokata w kraju po województwach: pomorskim (29,8%), mazowieckim (28,9%), śląskim (24,7%) i małopolskim (24,3%).

W 2022 r. w województwie dolnośląskim wystąpił największy odsetek osób w wieku 16-4 lata korzystających w ciągu ostatnich 12 miesięcy z usług administracji publicznej przez Internet – 63,8% (w kraju 55,4%) i oznacza to wzrost o 9,1 p.proc. w porównaniu z poprzednim rokiem. Najczęstszą formą korzystania z e-administracji było uzyskiwanie spersonalizowanych danych ze stron internetowych lub aplikacji administracji publicznej, a także wysyłanie wypełnionych deklaracji podatkowych.

Wykres 36. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 36. Individuals^a using e-government services during the last 12 months

a Osoby w wieku 16-74 lata.
a Persons aged 16-74.

Aktywność społeczna

Social activity

W województwie dolnośląskim odnotowano jeden z najwyższych w kraju wskaźników określających liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. ludności. Wskaźnik ten systematycznie rośnie.

W końcu 2022 r. w województwie dolnośląskim do rejestru REGON wpisanych było 13,3 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, tj. o 3,8% więcej niż rok wcześniej i o 18,9% więcej niż w 2015 r. Udział dolnośląskich podmiotów tego rodzaju w kraju wyniósł 8,3%, co dawało naszemu województwu 5.

¹⁰ Internet Rzeczy (Internet of Things = IoT) to cyfrowa sieć tworzona przez połączone ze sobą przedmioty i zarazem sieć łącząca się ze światem fizycznym. To jedna z kluczowych gałęzi rozwoju technologicznego.

lokatę po województwach: mazowieckim (17,6%), wielkopolskim (9,4%), małopolskim (9,1%) i śląskim (8,8%). Natomiast udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej wyniósł, podobnie jak przed rokiem i w 2015 r. 3,1% (w kraju – 3,2%). Najwyższy był w powiecie polkowickim (5,4%), a najniższy w powiecie wrocławskim (2,3%). Wśród województw dolnośląskie zajmowało pod tym względem 11. lokatę.

Na 10 tys. ludności przypadało 46 podmiotów tego rodzaju (w kraju 43) – 3. miejsce wśród województw, po województwach mazowieckim (51 podmiotów) i zachodniopomorskim (46); wskaźnik ten systematycznie rośnie – w 2015 r. wynosił 39 (w kraju 35), a w 2021 r. – 44 (41).

Tablica 30. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 30. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem Total	11192	12485	12814	13305
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population	39	43	44	46

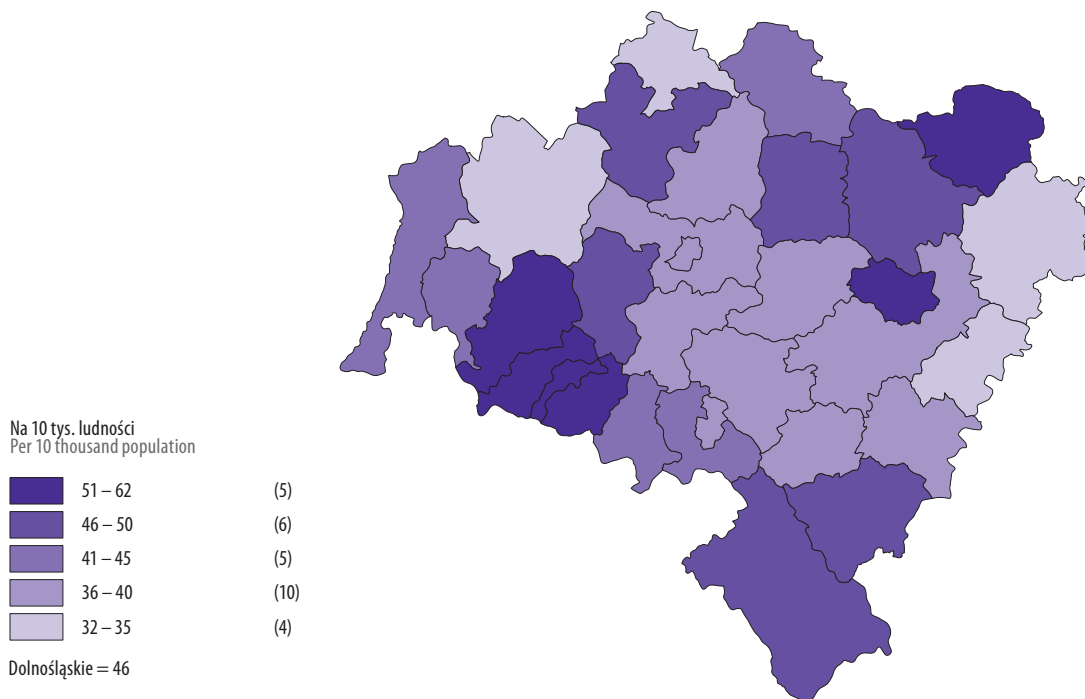
W 2022 r. w zdecydowanej większości powiatów wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności przyjmował wartości poniżej średniej wojewódzkiej. Wyższy lub równy poziom odnotowano w jedenastu powiatach, w tym najwyższy we Wrocławiu – 62 i w powiecie milickim – 54.

Mapa 38. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 38. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2022

As of 31 December

Dane o **organizacjach non-profit** opracowano na podstawie dwóch badań statystyki publicznej realizowanych w cyklu 2-letnim:

- SOF-1 – Sprawozdania z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych,
- SOF-4s – Sprawozdania z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego.

Według ostatecznych danych w 2020 r. w województwie dolnośląskim **aktywnie działało** 6,9 tys. **organizacji non-profit**, tj. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego. Stanowiło to 7,3% ogólnej ich liczby w kraju (6. lokata po województwach: mazowieckim – 15,9%, wielkopolskim – 10,2%, małopolskim – 9,3% i śląskim – 8,4%). Dolnośląskie było jedynym województwem, w którym odnotowano spadek aktywnych organizacji w porównaniu z 2018 r. – o 1,4% z 7,0 tys. do 6,9 tys. W pozostałych województwach zaobserwowano wzrost ich liczby od 1,3% w województwie śląskim do 22,0% w województwie lubelskim, poza lubuskim, gdzie pozostała na tym samym poziomie. W kraju wystąpił wzrost o 7,9%.

W latach 2016-2020 liczba aktywnych organizacji działających w województwie dolnośląskim pozostała na tym samym poziomie, natomiast ich udział w kraju zmniejszył się z 7,5% w 2016 r., poprzez 8,0% w 2018 r. do 7,3% w 2020 r. W omawianym okresie wzrosła liczba fundacji – z 1,2 tys. do 1,5 tys., a ich udział w kraju z 8,8% do 9,5%. Natomiast zmniejszyła się liczba:

- stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych – z 5,5 tys. do 4,9 tys. udział w kraju pozostał na niezmiennym poziomie i wyniósł 7,4%,
- typowych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych – z 2,9 tys. do 2,5 tys. (udział w kraju pozostał na niezmiennym poziomie i wyniósł 8,1%),
- stowarzyszeń sportowych – z 1,7 tys. do 1,6 tys. (udział w kraju pozostał na niezmiennym poziomie i wyniósł 8,6%).

W okresie 2016-2020 nie zmieniła się liczba:

- organizacji pożytku publicznego – 0,9 tys., ich udział w kraju wzrósł z 9,8% w 2016 r. do 10,1% w 2020 r.,
- ochotniczych straży pożarnych – 0,6 tys., ich udział w kraju pozostał na niezmiennym poziomie i wyniósł 4,2%,
- kół łowieckich – 0,2 tys., ich udział w kraju wzrósł z 7,7% do 8,0%,
- społecznych podmiotów wyznaniowych – 0,1 tys., ich udział w kraju zmniejszył się z 7,6% do 7,0%,
- samorządów gospodarczych i zawodowych – 0,1 tys., ich udział w kraju wzrósł z 3,9% do 4,8%.

Na 10 tys. ludności przypadały w 2020 r., podobnie jak w 2016 i 2018 r., 24 organizacje i wartość tego wskaźnika w latach 2010-2016 zwiększała się systematycznie: w 2014 r. wynosił 23, w 2012 r. – 21, a w 2010 r. – 20. Pod względem wysokości tego wskaźnika województwo dolnośląskie plasowało się na 10. miejscu w kraju (po województwach: lubelskim, podkarpackim, mazowieckim, wielkopolskim, świętokrzyskim, małopolskim, opolskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim).

Wskaźniki kapitału stowarzyszeniowego odnoszą się do dobrowolnego uczestnictwa (aktywności, zaangażowania) w mniej lub bardziej sformalizowanych organizacjach (świeckich organizacjach pozarządowych oraz wspólnotach, organizacjach lub grupach religijnych, a także związkach zawodowych i innych organizacjach pracowników, organizacjach samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców, spółdzielniach, wspólnotach mieszkaniowych, partiach politycznych, inicjatywach będących częścią działalności instytucji publicznych). Wskaźnik ten obliczono jako udział osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały zaangażowanie w co najmniej jednym rodzaju stowarzyszenia.

Wśród tych organizacji najbardziej liczną grupą były stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (4,9 tys.; w 2018 r. – 5,4 tys.) a następnie – fundacje (1,5 tys.; w 2018 r. – 1,4 tys.). Wyraźnie mniej liczne były koła gospodyń wiejskich (0,3 tys.), społeczne podmioty wyznaniowe oraz organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (po 0,1 tys.; tak jak w 2018 r.). W badanej zbiorowości blisko co 8 jednostka (w kraju – co 10) posiadała status organizacji pożytku publicznego (OPP – 0,9 tys.).

Najliczniejszą zbiorowość stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych tworzyły typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (2,5 tys.) oraz stowarzyszenia sportowe (1,6 tys.).

Omawiane organizacje zrzeszały w 2020 r. łącznie 0,5 mln członków, w tym 35,4% stanowiły kobiety. Z pracy społecznej członków organizacji korzystało 98,3% organizacji, z pracy wolontariuszy nienależących do organizacji – 30,7%, a z pracy osób, z którymi podpisano porozumienia wolontariackie – 15,6%.

Przeliczenie liczby członków organizacji na 10 tys. ludności stanowi wskaźnik rozpowszechnienia przynależności do organizacji non-profit. W województwie dolnośląskim wartość wskaźnika kształtowała się na średnim poziomie w relacji do pozostałych województw – 1,6 (8. lokata), natomiast mediana członkostw była tu jedna z najniższych w kraju – 25 (przy średniej krajowej 28).

W organizacjach non-profit, których działalność nie wykraczała poza granice jednego województwa, pracowało społecznie średnio 16 osób (w kraju 29 osób), przy czym w połowie organizacji nie było to więcej niż 7 osób (w kraju 8 osób).

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

W 2021 r. w województwie dolnośląskim wzrosła zarówno wartość produktu krajowego brutto (PKB), jak i dynamika jego wzrostu. W tworzeniu PKB województwa największy udział miało miasto Wrocław. Na wysokość wartości dodanej brutto największy wpływ miał przemysł.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Według wstępnego szacunku, wartość PKB w 2021 r. w województwie dolnośląskim liczyła 221041 mln zł (wobec 195646 mln zł w 2020 r.), a dynamika PKB względem poprzedniego roku osiągnęła wartość 113,0 i była wyższa niż rok wcześniej (103,5), natomiast w relacji do roku 2015 dynamika PKB wyniosła 145,9. Dynamika w Polsce kształtowała się na podobnym poziomie i wyniosła 112,2. Województwo dolnośląskie kształtowało PKB Polski w 8,4% i był to taki sam wkład jak w 2020 i 2015 r. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca wyniósł 76186 zł i był wyższy o 10,3% niż w Polsce (69069 zł), w relacji do 2020 r. wzrósł o 13,5% (67104 zł), a do 2015 r. – o 46,1% (52148 zł). W roku poprzednim PKB na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim w relacji do średniej krajowej był wyższy o 9,6%, a w 2015 r. – o 11,3%. Pod względem PKB na 1 mieszkańca województwo dolnośląskie plasowało się na 2. miejscu w kraju, za województwem mazowieckim (108113 zł), a przed wielkopolskim (73888 zł) i śląskim (71388 zł). Jedynie te cztery województwa osiągnęły wartość większą niż średnia dla Polski. PKB per capita w województwie dolnośląskim stanowił 86% średniej wartości w UE¹¹ w 2021 r. (UE=27), co było wynikiem o 9,0 p.proc. lepszym niż w 2015 r.

Na wartość PKB województwa dolnośląskiego w 2020 r. największy wpływ miał podregion miasta Wrocławia (34,6%), następnie podregion wrocławski (20,2%), legnicko-głogowski (17,8%), wałbrzyski (14,0%) i jeleniogórski (13,4%). Od 2015 r. systematycznie rośnie udział podregionu miasta Wrocławia (wzrost o 2,5 p.proc. w okresie 2015-2020) i podregionu wrocławskiego (wzrost o 1,9 p.proc.), a maleje udział podregionów: legnicko-głogowskiego (spadek o 2,3 p.proc.), wałbrzyskiego (spadek o 1,2 p.proc.) oraz jeleniogórskiego (spadek o 0,9 p.proc.). Udział podregionów województwa w tworzeniu PKB Polski wyniósł w 2020 r. od 1,1% w przypadku jeleniogórskiego (o 0,1 p.proc. mniej niż w 2015 r.) do 2,9% w przypadku Wrocławia (o 0,2 p.proc. więcej niż w 2015 r.). Wskaźnik dyspersji regionalnego PKB na 1 mieszkańca liczył 28,5% i w relacji do 2015 r. zmniejszył się o 1,1 p.proc. Tylko we Wrocławiu i podregionie legnicko-głogowskim notowano wartość PKB na 1 mieszkańca większą niż średnia dla województwa (odpowiednio 100131 zł i 79725 zł, tj. więcej o 49,2% i 18,8%). Zdecydowanie najniższe wartości wystąpiły w podregionach wałbrzyskim (43460 zł) i jeleniogórskim (47978 zł) i było to mniej w relacji do średniej województwa odpowiednio o 35,2% i 28,5%. W porównaniu z Polską, Wrocław i podregion legnicko-głogowski charakteryzowały się znacznie wyższym PKB na 1 mieszkańca, odpowiednio o 63,5% (w 2015 r. – o 63,8%) oraz o 30,2% (w 2015 r. – o 44,2%). Podregion wrocławski miał zbliżoną wartość (więcej o 9,6%, w 2015 r. – 1,9%), a podregiony jeleniogórski i wałbrzyski wartości mniejsze, odpowiednio o 29,0% (w 2015 r. – 19,0%) i o 21,6% (w 2015 r. – 25,9%).

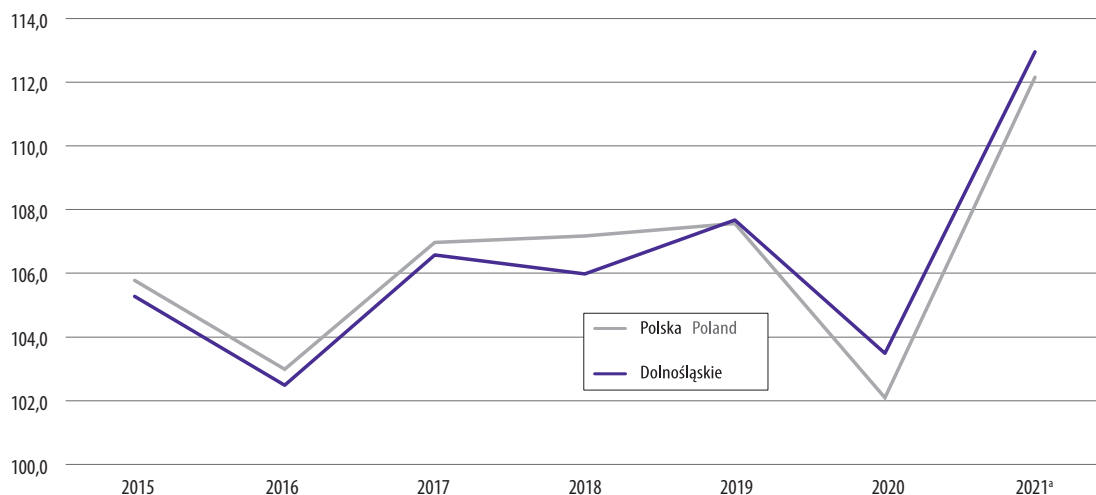
¹¹ Dane będą przedmiotem dalszej rewizji, zgodnie z rekomendacjami Zharmonizowanej Europejskiej Polityki Rewizji (HERP).

Wykres 37. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

Rok poprzedni = 100

Chart 37. Indices of gross domestic product (current prices)

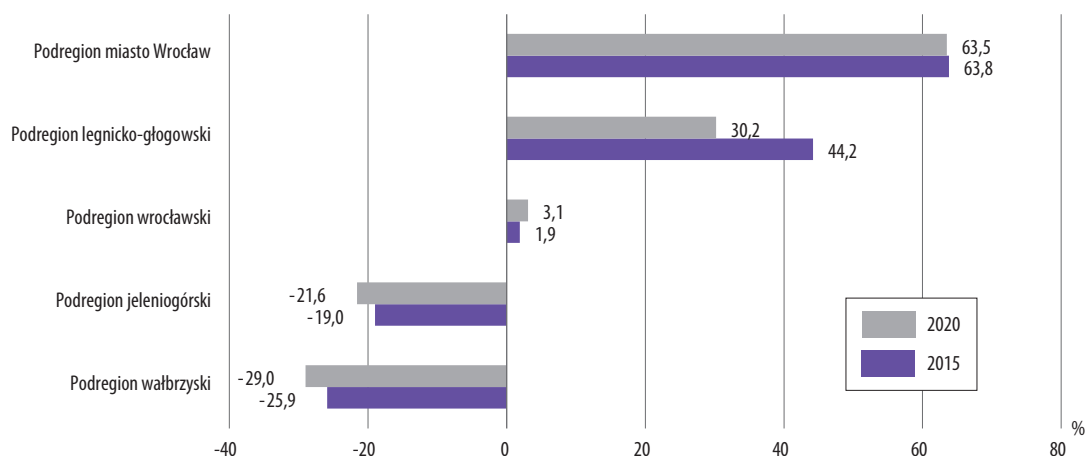
Previous year = 100

a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

Wykres 38. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące) - Odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 38. Gross domestic product per capita by subregions (current prices) - Relative deviations from the national average value

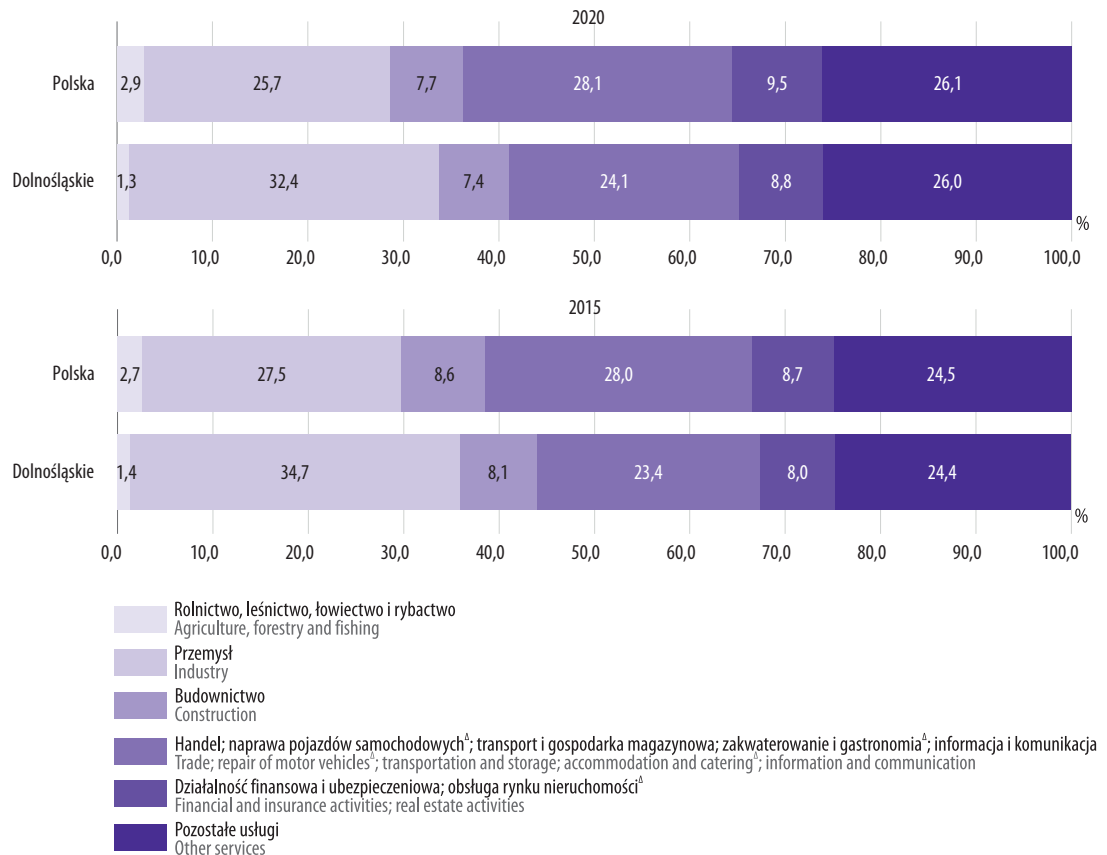
Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

Wartość dodana brutto w 2020 r. wyniosła w województwie dolnośląskim 172328 mln zł (w 2019 r. – 166089 mln zł, w 2015 r. – 134400 mln zł), co stanowiło 8,4% wartości całego kraju (o 0,1 p.proc. więcej niż rok wcześniej i tyle samo co w 2015 r.). W porównaniu z Polską, w województwie dolnośląskim widać większe znaczenie przemysłu (32,4% wartości dodanej wobec 25,7% w Polsce w 2020 r.) a mniejsze handlu, naprawy pojazdów samochodowych traktowanych łącznie z transportem i gospodarką magazynową, zakwaterowaniem i gastronomią oraz informacją i komunikacją (24,1% wartości dodanej przy 28,0% w Polsce), czy rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (1,3% wartości dodanej wobec 2,9% w Polsce). W 2020 r. w relacji do 2015 r. zanotowano spadek udziału przemysłu w wartości dodanej brutto (o 2,4 p.proc.), głównie na rzecz pozostałych usług (wzrost o 1,6 p.proc.). Wartość dodana na 1 pracującego w 2020 r. wyniosła 155220 zł i była wyższa o 9,4% niż w Polsce (141948 zł), a w 2019 r. liczyła 145975 zł (o 6,3% mniej r/r) i była o 10,9% wyższa w relacji do kraju. W stosunku do 2015 r. wydajność pracy mierzona przez wartość dodaną na 1 pracownika wzrosła o 20,9%, przy wzroście dla Polski o 25,1%.

Wykres 39. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

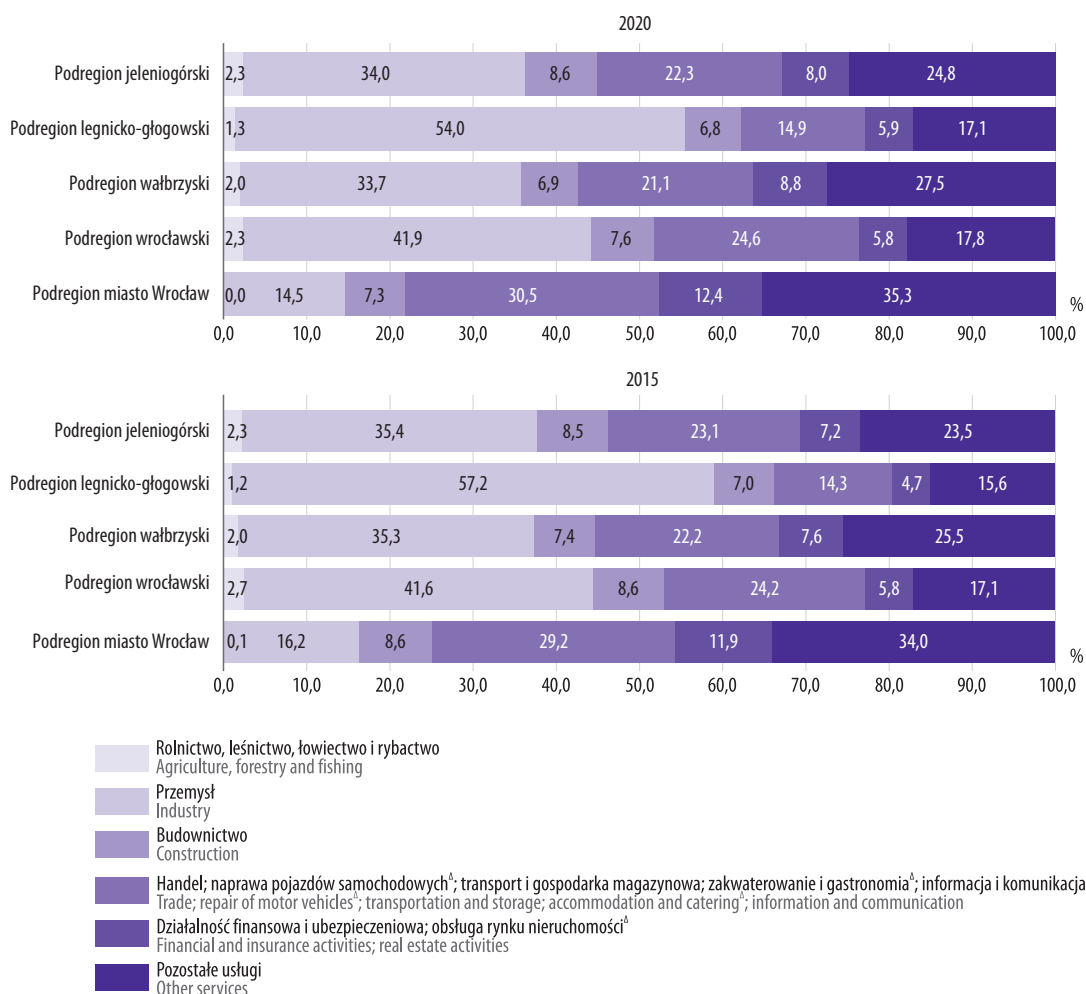
Chart 39. Gross value added by kind of activity (current prices)

Wśród podregionów występuje większe zróżnicowanie udziału poszczególnych działalności w tworzeniu wartości dodanej brutto. W 2020 r. przemysł odpowiadał za 54,0% wartości w podregionie legnicko-głogowskim (w 2015 r. – 57,1%), 41,9% w podregionie wrocławskim (w 2015 r. – 41,7%), 34,0% w jeleniogórskim (w 2015 r. – 35,3%), 33,7% w wałbrzyskim (w 2015 r. – 35,5%) i 14,5% we Wrocławiu (w 2015 r. – 16,2%). Handel, naprawa pojazdów samochodowych traktowane łącznie z transportem i gospodarką magazynową, zakwaterowaniem i gastronomią oraz informacją i komunikacją miały udział od 30,5% we Wrocławiu (w 2015 r. –

29,2%), do 14,9% w podregionie legnicko-głogowskim (w 2015 r. – 14,3%). Udział budownictwa w tworzeniu wartości dodanej brutto w 2020 r. był najwyższy w podregionie jeleniogórskim (8,6%), a najniższy w legnicko-głogowskim (6,8%), natomiast w 2015 r. najwyższy udział odnotowano we Wrocławiu i podregionie wrocławskim (po 8,6%), zaś najniższy w legnicko-głogowskim (7,0%). Wartość dodana na 1 pracującego w 2020 r. wyniosła 196277 zł w podregionie legnicko-głogowskim (więcej o 9,9% r/r i o 14,7% w relacji do 2015 r.) co stanowiło 138,3% wartości dodanej w Polsce, 155002 zł w podregionie wrocławskim (więcej o 13,0% r/r i o 28,0% w porównaniu z 2015 r.), 154267 zł we Wrocławiu (więcej o 0,5% r/r i o 21,0% w relacji do 2015 r.), 142696 zł w jeleniogórskim (więcej o 9,1% r/r i o 21,3% w porównaniu z 2015 r.), natomiast w wałbrzyskim – 133174 zł i był to jedyny podregion z województwa dolnośląskiego poniżej średniej krajowej. W 2020 r., w porównaniu z 2015 r., w podregionie wrocławskim zanotowano największy wzrost wartości dodanej na 1 mieszkańca w stosunku do średniej wojewódzkiej (o 2,5 p.proc.), a największy spadek nastąpił w podregionie legnicko-głogowskim (o 12,5 p.proc.).

Wykres 40. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
 Chart 40. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Przedsiębiorczość

6.2. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W województwie dolnośląskim została utrzymana tendencja wzrostowa liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON. Wśród spółek handlowych dominowały jednostki z kapitałem prywatnym krajowym.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON osiągnęła wartość 427,2 tys., o 16,2 tys. więcej niż rok wcześniej oraz o 70,1 tys. więcej niż w 2015 r. (wzrost odpowiednio o 3,9% i 19,6%). Od 2015 roku liczba podmiotów w rejestrze REGON rokrocznie rosła, w województwie dolnośląskim zarejestrowanych było 8,6% podmiotów w kraju (rok wcześniej i w 2015 r. – 8,5%).

Tablica 31. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 31. Entities of national economy in the REGON register^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem Total	357102	396046	410985	427198	8,6
sektor publiczny public sector	15603	14429	14326	14196	12,7
sektor prywatny private sector	338368	373336	386717	401679	8,4
W tym: Of which:					
spółki companies	64113	74477	77921	80413	8,7
fundacje foundations	2071	2876	3016	3232	9,4
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organizations	9121	9609	9798	10073	8,0
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	235346	260691	271127	283704	8,0

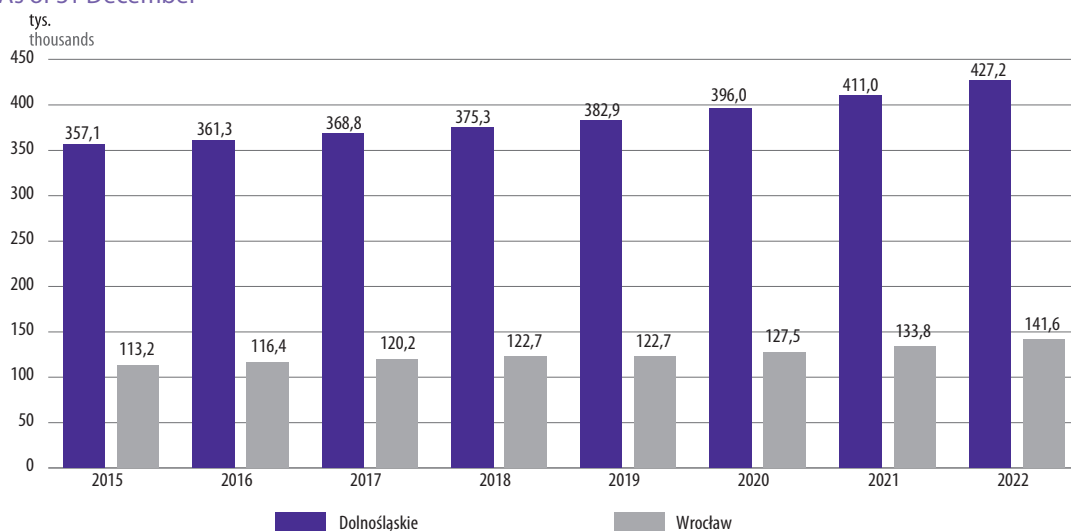
^a W podziale według sektorów własności bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.
^a The division by ownership sectors does not include entities for which the information about ownership form does not exist in the REGON register.

Wykres 41. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 41. Entities of the national economy

As of 31 December

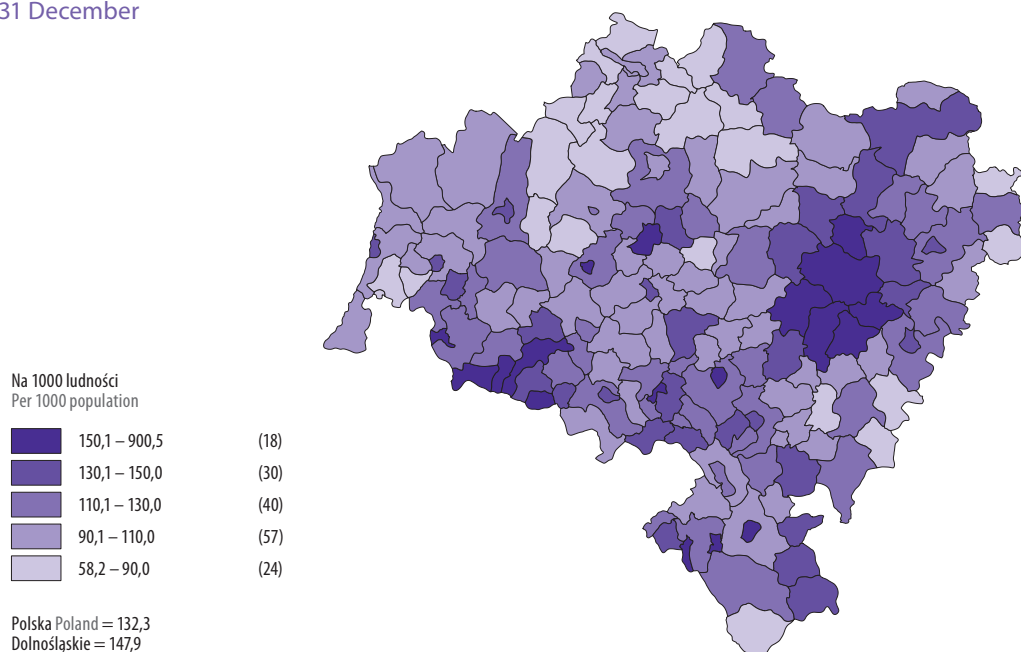
W końcu 2022 r. najwięcej podmiotów na 1000 mieszkańców było zarejestrowanych w gminie Karpacz (900,5) – zdecydowanie więcej niż w kolejnych gminach miejskich, tj. Szklarskiej Porębie (227,9) oraz Szczawnie-Zdroju (216,3). Najniższy wskaźnik poziomu przedsiębiorczości mierzący liczbę podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zanotowano w gminach wiejskich: Grębocice (58,2), Pęcław (62,0) oraz Sulików (62,1). W porównaniu z 2021 r., liczba podmiotów gospodarczych najbardziej zwiększyła się w gminie miejskiej Nowa Ruda (wzrost o 3,9%) i gminie wiejskiej Ciepłowody (3,6%), a ubyła w gminach wiejskich Nowa Ruda i Czernica (spadek odpowiednio o 16,8% i o 12,3%).

Mapa 39. Podmioty gospodarki narodowej w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Entities of the national economy in 2022

As of 31 December

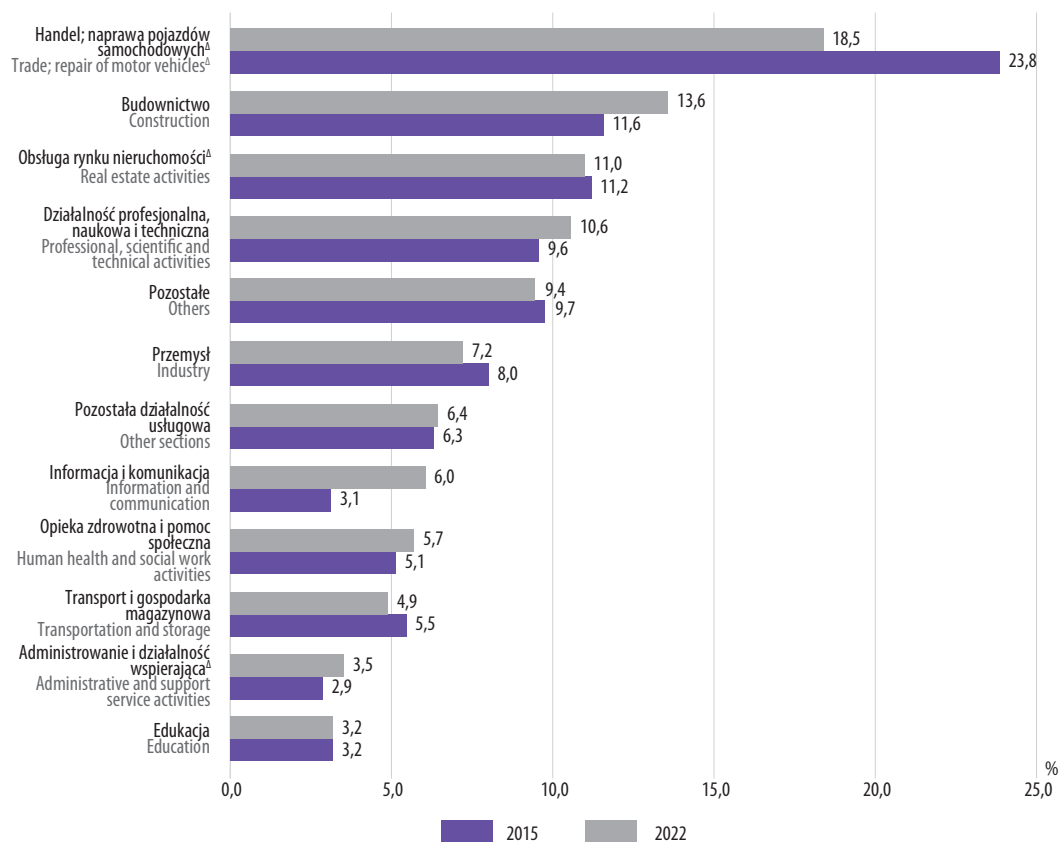

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w województwie dolnośląskim kolejny rok przewyższała liczbę wyrejestrowanych. W 2022 r. zarejestrowano 34,3 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 12,5% więcej niż przed rokiem), a wykreślono z rejestru 17,9 tys. podmiotów, tj. o 16,3% więcej, niż w 2021 r. W tym roku zarejestrowano 27,9 tys. osób fizycznych, 4,5 tys. spółek handlowych oraz po 0,3 tys. spółek cywilnych i fundacji, natomiast wyrejestrowano 15,2 tys. osób fizycznych, 1,9 tys. spółek handlowych, 0,4 tys. spółek cywilnych i 0,1 tys. fundacji. Spółki handlowe (53,5 tys.), stanowiły 66,5% spółek ogółem. Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego liczyły 13,0% spółek handlowych (7,0 tys. podmiotów). Zdecydowaną większość, bo 401,7 tys. jednostek, tj. 94,0% ogólnej liczby podmiotów, stanowiły jednostki sektora prywatnego. Podmioty te prowadziły działalność gospodarczą głównie w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych (19,2%), budownictwo (14,0%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (10,9%). Podmioty sektora publicznego, których w końcu 2022 r. było 14,2 tys., prowadziły głównie działalność gospodarczą związaną z obsługą rynku nieruchomości (65,6%) oraz edukacją (17,2%).

Wykres 42. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 42. Entities of the national economy by NACE sections
As of 31 December

W ogólnej liczbie podmiotów w województwie dolnośląskim, 283,7 tys., tj. 66,4% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 20,5% więcej w relacji do 2015 r.). Ponadto, w rejestrze REGON zarejestrowanych było 80,4 tys. spółek, 10,1 tys. stowarzyszeń i organizacji społecznych, 3,2 tys. fundacji, 3,8 tys. jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych oraz 753 spółdzielnie (w relacji do 2015 r. było to więcej odpowiednio o: 25,4%, 10,4%, 56,1% oraz mniej o 11,4% i 45,2%). Wśród spółek handlowych w województwie dolnośląskim dominowały jednostki z udziałem kapitału prywatnego krajowego. Ich udział w całości spółek handlowych w 2021 r. wyniósł 71,8% (mniej o 7,9 p.proc.

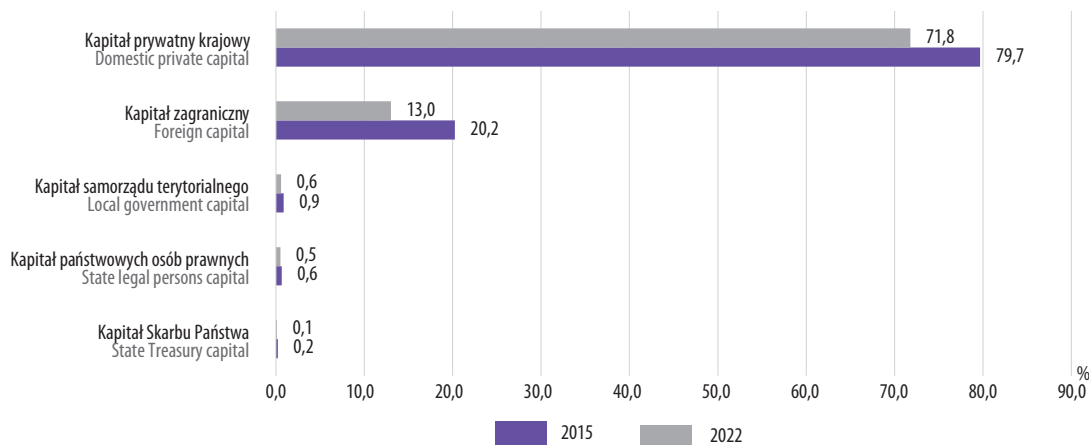
względem 2015 r.), zaś spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły 13,0% (spadek o 7,2 p.proc.). Najwięcej jednostek z kapitałem prywatnym krajowym, jak i zagranicznym zarejestrowanych było w sekcji handel, naprawa pojazdów samochodowych (odpowiednio 19,0% i 20,9%). Udział spółek z pozostałymi rodzajami kapitału (samorządu terytorialnego, państwowych osób prawnych oraz spółek Skarbu Państwa) liczył 1,2% (w relacji do 2015 r. było to mniej o 0,5 p.proc.).

Wykres 43. Spółki handlowe według rodzaju kapitału^a

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 43. Commercial companies by type of capital^a

As of 31 December

^aDanych dotyczących liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.

^aFigures for the number of companies by capital type should not be sum to “total” as they list companies by share of capital type rather than their predominant capital.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development as well as innovation activity

W 2021 r. wzrosła wysokość nakładów na działalność badawczą i rozwojową (B+R), zarówno w przedsiębiorstwach przemysłowych, jak i usługowych na terenie województwa dolnośląskiego w relacji r/r. Liczba aktywnych zawodowo w sektorze B+R zwiększyła się w stosunku do 2020 r.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w województwie dolnośląskim w 2021 r. wyniosły 3070,4 mln zł i były o 21,7% wyższe niż w 2020 r. Udział województwa dolnośląskiego w całości nakładów w Polsce stanowił 8,1% i był trzeci pod względem wysokości w kraju (za województwami mazowieckim i małopolskim).

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące)Table 32. Intramural expenditure^a on R&D by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2020	2021
	w mln zł in million PLN	
Ogółem Total	2522,0	3070,4
sektor finansujący: funding sector:		
Rządowy Government	984,3	1112,6
Przedsiębiorstw Business enterprises	1251,0	1553,3
Szkolnictwa wyższego Higher education	56,7	83,9
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	2,2	8,8
Reszta świata Rest of the world	227,8	311,8

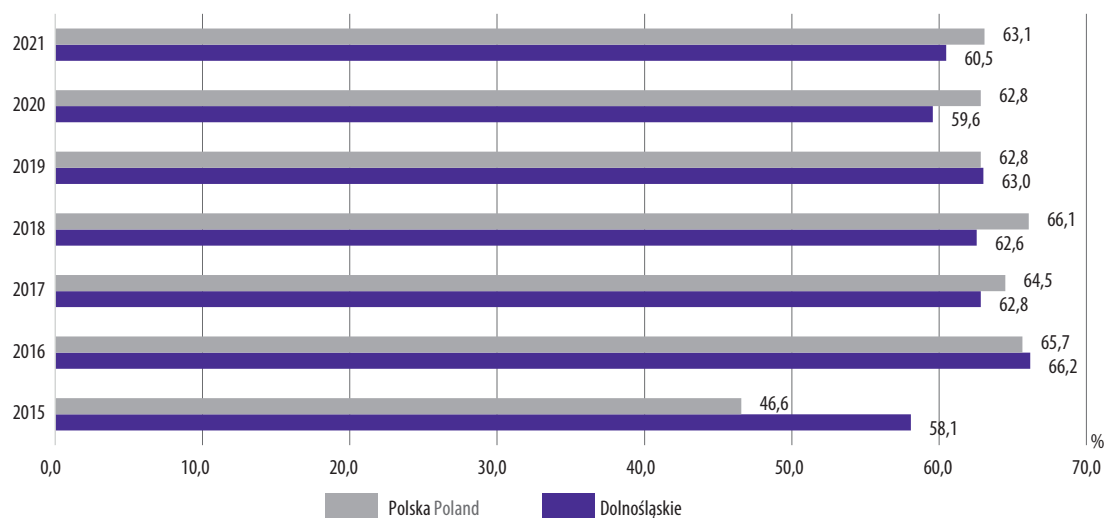
a Bez amortyzacji środków trwałych.

a Excluding depreciation of fixed assets

Udział środków pochodzących z sektora przedsiębiorstw finansujących działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R w 2021 r. w województwie dolnośląskim stanowił 50,6% i był to wzrost w relacji r/r o 1,0 p.proc. Udział ten umiejscowił województwo dolnośląskie na 6. lokacie (tak jak w poprzednim roku), za województwami podkarpackim (67,6%), pomorskim (62,4%), małopolskim (59,9%), warmińsko-mazurskim (58,7%) oraz mazowieckim (54,4%).

Wykres 44. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

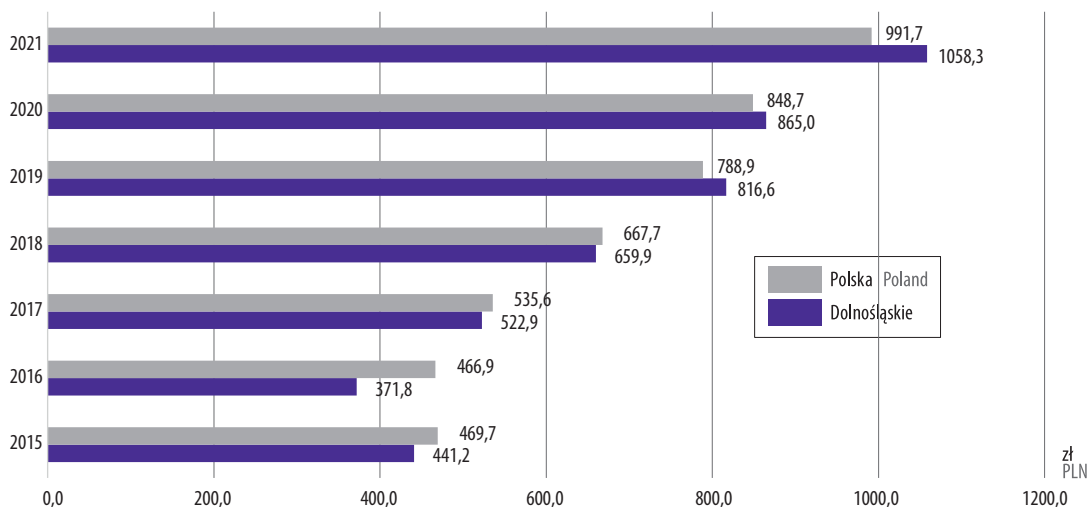
Chart 44. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

Nakłady na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim w 2021 r. wyniosły 1058,3 zł (wzrost o 22,3% r/r) i były wyższe o 6,7% niż średnio w Polsce (991,7 zł). Województwo dolnośląskie zarówno w 2021 r., jak i 2020 r. zajmowało 4. miejsce w kraju, za województwem mazowieckim (2338,0 zł, rok wcześniej 2134,4 zł), małopolskim (1577,1 zł, w 2020 r. – 1327,3 zł) i pomorskim (1226,2 zł, 2020 r. – 1003,1 zł). W relacji do 2015 r. nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim zwiększyły się o 139,9%, zaś w Polsce o 111,1%.

Wykres 45. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca

Chart 45. Intramural expenditure^a on R&D per capita

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

Tablica 33. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)

Table 33. Intramural expenditures^a on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2021	2021 (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	1914,4	2368,2	2522,0	3070,4	8,1
nakłady finansowane ze środków: expenditures financed by:					
Wewnętrznych Internal funds	1149,8	1291,9	1231,4	1583,4	8,1
Zewnętrznych External funds	764,6	1076,3	1290,6	1487,0	8,2
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	598,0	838,7	979,2	1101,6	7,9

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

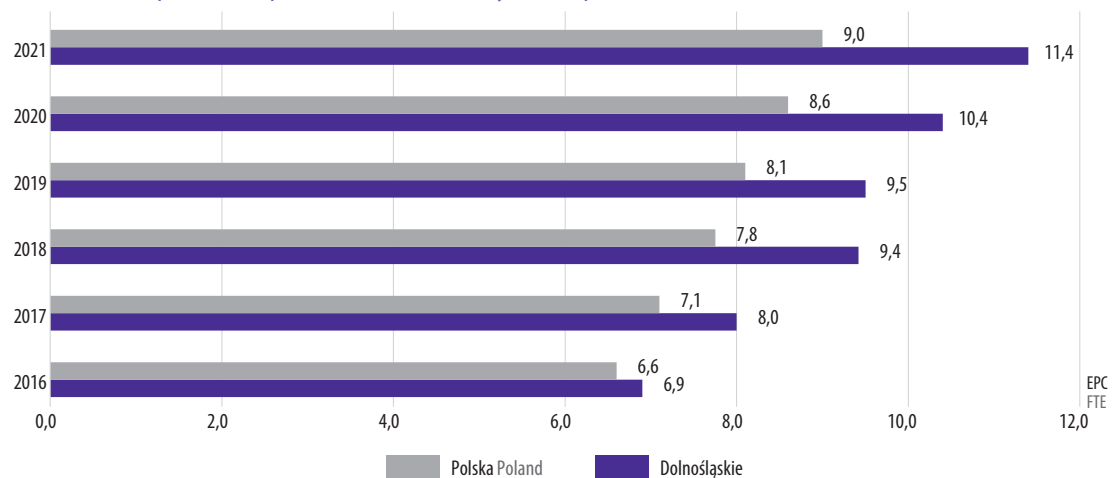
W 2021 r. w strukturze nakładów wewnętrznych na działalność B+R według pochodzenia środków zano-towano nieznacznie większy udział środków pochodzenia wewnętrznego – 51,6% (wzrost o 2,8 p.proc. w relacji r/r oraz spadek o 8,5 p.proc. w relacji do 2018 r.), natomiast środki pochodzenia zewnętrznego stanowiły 48,4% (spadek o 2,8 p.proc. r/r oraz wzrost o 8,5 p.proc. w relacji do 2018 r.). 74,1% tych nakładów było finansowanych przez instytucje rządowe i samorządowe (mniej o 1,8 p.proc. r/r oraz o 4,1 p.proc. w relacji do 2018 r.).

W województwie dolnośląskim w 2021 r. personel wewnętrzny zaangażowany w działalność B+R liczył 14,9 tys. w przeliczeniu na jednostki EPC, co stanowiło 9,6% wartości w kraju (w 2020 r. – 13,5 tys., tj. 9,4% wartości w kraju). Na 1000 osób aktywnych zawodowo przypadało 11,4 osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R (w Polsce – 9,0). W relacji r/r był to wzrost zarówno w województwie, jak i w kraju (kolejno w 2020 r.: (10,4 EPC i 8,6 EPC).

Personel B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Wykres 46. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b
Chart 46. Internal R&D^a personnel per 1000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) — przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) — annual averages.

Liczba badaczy w województwie osiągnęła wartość 10,3 tys. w jednostce EPC (wzrost o 6,6% w relacji do 2020 r.) i stanowiła 9,1% wartości w kraju (w 2020 r. – 9,2%). W przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo liczba badaczy wyniosła 7,9 EPC i był to 4. wynik w kraju, za województwami mazowieckim, małopolskim i pomorskim (w 2020 r. – 7,5 EPC, również 4. lokata).

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

W województwie dolnośląskim, w okresie 2019-2021 innowacje produktowe lub procesowe zostały wprowadzone przez 22,7% przedsiębiorstw przemysłowych i taki sam odsetek przedsiębiorstw usługowych (rok wcześniej odpowiednio 30,7% i 25,6%), przy 22,0% udziału przedsiębiorstw przemysłowych i 19,7% usługowych w całej Polsce. Wartość nakładów na innowacje w przedsiębiorstwach przemysłowych i usługowych wyniosła ogółem 3774,5 mln zł, tj. była o 39,4% wyższa niż w 2020 r. (2708,1 mln zł) i stanowiła 9,1% wartości w Polsce (wobec 7,0% rok wcześniej). Wartość nakładów w przedsiębiorstwach usługowych była wyższa o 18,7% od nakładów w przedsiębiorstwach przemysłowych (odpowiednio 2048,3 mln zł wobec 1726,2 mln zł). Wśród przedsiębiorstw usługowych, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe, przedsiębiorstwa z sekcji informacja i komunikacja stanowiły największy odsetek (51,9%, w 2020 r. – 57,6%), następnie działalność finansowa i ubezpieczeniowa (36,6%, w 2020 r. – 36,0%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (33,8%, w 2020 r. – 36,7%).

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji. Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Tablica 34. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji

Table 34. Innovative enterprises by types of introduced innovations

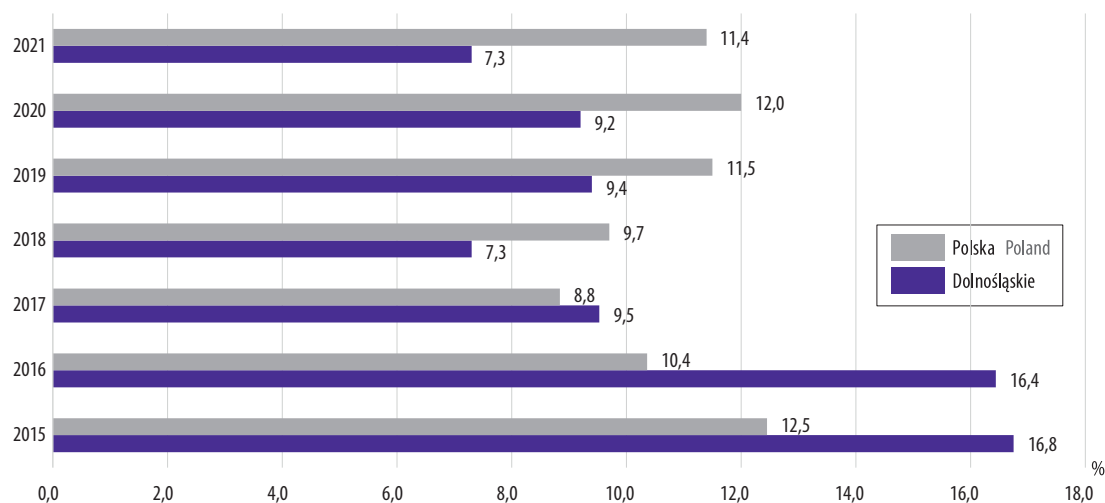
Wyszczególnienie Specification	2013–2015	2018–2020	2019–2021	2019–2021 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises			
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	19,4	30,6	22,7	22,0
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	12,5	18,3	13,6	13,1
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	14,5	25,9	18,2	18,0
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	11,7	25,6	22,7	19,7
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	5,5	9,4	9,5	6,8
nowe lub istotnie ulepszone procesy biznesowe ^a new or significantly improved business processes ^a	9,0	24,4	20,0	18,1

^a W latach 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych.
^a In the years 2013–2015 the data relate to process innovations.

W województwie dolnośląskim w 2021 r. w przedsiębiorstwach przemysłowych udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł 7,3%, wobec 11,4% w Polsce. W 2020 r. udział ten wyniósł 9,2% w województwie dolnośląskim i 12,0% w Polsce (w 2015 r. odpowiednio 16,8% i 12,5%).

Wykres 47. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

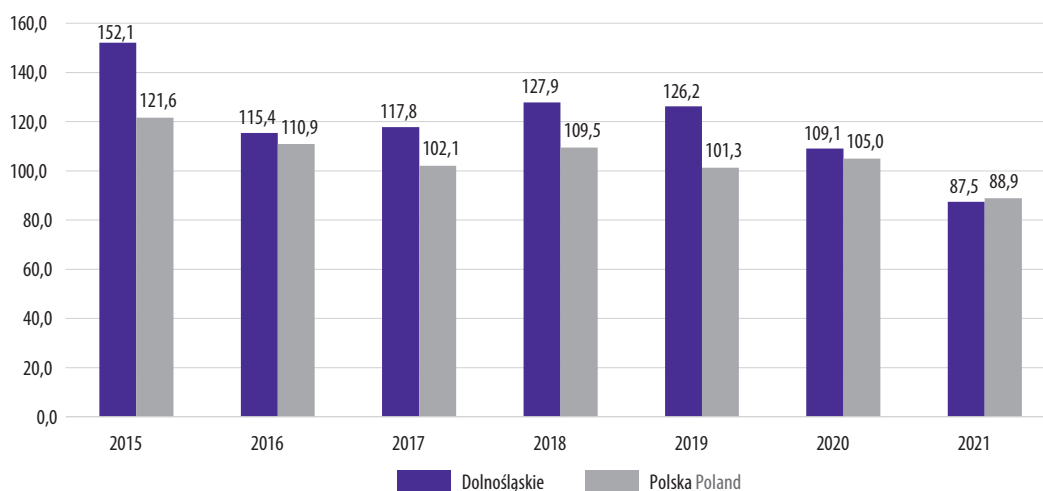
Chart 47. Share of revenues of industrial enterprises from sale of new or improved products in total revenues from sales

Do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej w 2021 r. wpłynęło 3377 zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych, w tym 254 pochodziło z województwa dolnośląskiego (7,5%). W 2015 r. z województwa dolnośląskiego wpłynęło 442 takich zgłoszeń, a w całej Polsce – 4676, więc zanotowano kolejno: spadek o 42,5% oraz o 27,8%. W 2021 r. w województwie dolnośląskim udzielono 332 patenty (wzrost o 23,0% w relacji do 2015 r.), co stanowiło 10,2% wszystkich patentów udzielonych w kraju.

Wykres 48. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców

Chart 48. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.
 Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

W województwie dolnośląskim w 2021 r. liczba zgłoszeń wynalazków, dokonanych przez podmioty krajowe, w przeliczeniu na milion mieszkańców stanowiła 87,5 (w kraju – 88,9) i był to 6. wynik wśród województw (po województwach mazowieckim, lubelskim, śląskim, małopolskim i podkarpackim). W relacji r/r liczba zgłoszeń na 1 mln mieszkańców w województwie zmniejszyła się o 19,8% (w Polsce zmniejszyła się o 15,3%), natomiast w relacji do 2015 r. – spadek o 42,5% (w Polsce o 26,9%).

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Use of information and communication technologies in enterprises

Przedsiębiorstwa z województwa dolnośląskiego w 2022 r. w 98,4% przypadków posiadały dostęp do szerokopasmowego Internetu. Województwo dolnośląskie w 2021 r. zajmowało 5. miejsce w kraju pod względem udziału przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przy wykorzystaniu sieci komputerowych (17,7%).

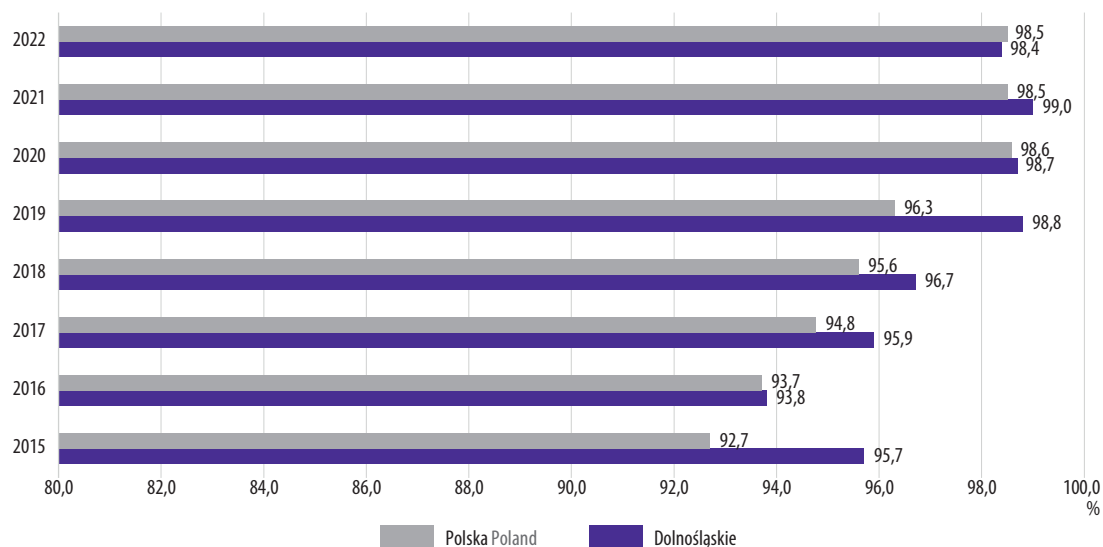
Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2022 r. 98,4% przedsiębiorstw w województwie dolnośląskim posiadało szerokopasmowy dostęp do Internetu (przy 99,0% w 2021 r. i 95,7% w 2015 r.), co było wynikiem zbliżonym do średniej krajowej – 98,5%. Wśród tych przedsiębiorstw, 84,9% posiadało dostęp do stałego łącza szerokopasmowego (spadek o 0,9 p.proc. r/r), w 13,0% maksymalna prędkość połączenia internetowego była mniejsza niż 30 Mbit/s (mniej o 1,3 p.proc. r/r), w 25,2% prędkość była w przedziale 30-100 Mbit/s (spadek o 2,6 p.proc. r/r), w 23,9% – 100-500 Mbit/s (wzrost o 0,3 p.proc.), w 11,0% – 500-1000 Mbit/s (więcej o 0,6 p.proc. r/r), zaś w 11,8% prędkość połączenia była powyżej 1 Gbit/s (wzrost o 2,4 p.proc.). Odsetek przedsiębiorstw z dostępem do stałego łącza szerokopasmowego w województwie dolnośląskim w relacji do średniej krajowej był większy o 0,7 p.proc., podobnie jak odsetek przedsiębiorstw z połączeniem internetowym o prędkości poniżej 30 Mbit/s, 30-100 Mbit/s oraz powyżej 1 Gbit/s (odpowiednio o 2,9 p.proc., 2,4 p.proc., 0,8 p.proc.), natomiast poniżej średniej krajowej były przedsiębiorstwa w połączeniu o prędkości 100-500 Mbit/s oraz 500-1000 Mbit/s (mniej odpowiednio o 4,1 p.proc. i 1,3 p.proc.) W 91,1% przedsiębiorstw (wzrost o 13,6 p.proc. r/r) pracownicy byli wyposażeni w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu, co było 9. wynikiem w kraju (średnia dla Polski 91,9%).

Wykres 49. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a

Chart 49. Enterprises with Internet access^a

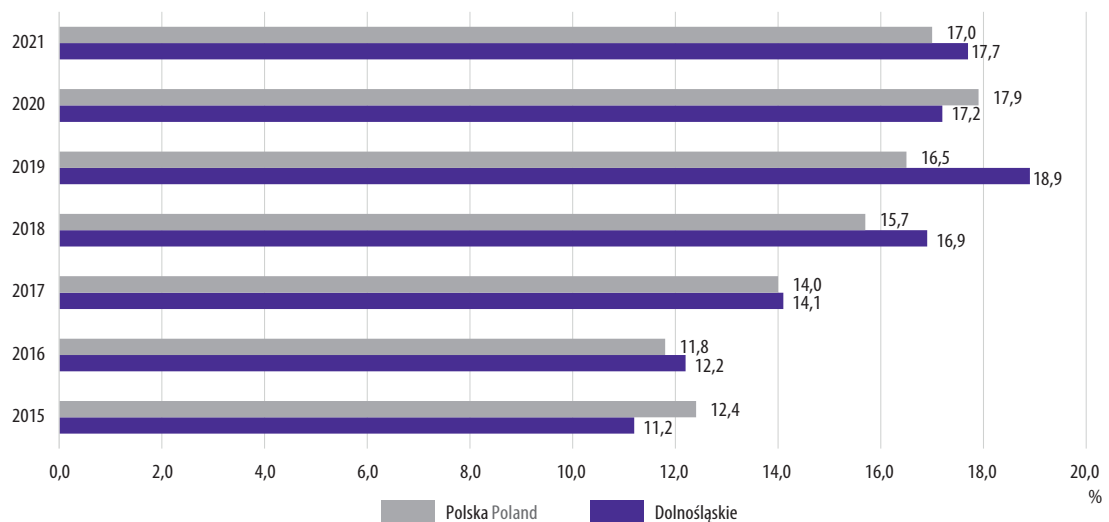

^a Dostęp do Internetu o prędkości 30-100 Mbit/s.
^a Internet access at a speed 30-100 Mbit/s.

W 2021 r. 17,7% przedsiębiorstw w województwie dolnośląskim otrzymywało zamówienia przez sieci komputerowe (wzrost o 0,5 p.proc. r/r oraz o 6,5 p.proc. w relacji do 2015r.). Województwo dolnośląskie plasowało się na 5. miejscu w kraju pod względem wartości tego wskaźnika (średnia dla Polski – 17,0%), za województwami mazowieckim i podlaskim (po 19,5%), zachodniopomorskim (18,0%) i wielkopolskim (17,9%).

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 50. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 50. Enterprises receiving orders via computer networks

Z otwartych danych publicznych w 2021 r. w województwie dolnośląskim korzystało 19,3% przedsiębiorstw (więcej o 2,5 p.proc. r/r) – 5. lokata w kraju (średnia krajowa wyniosła 19,0%). Przedsiębiorstwa wykazywały największe zainteresowanie danymi z kategorii gospodarka i finanse (16,9%), natomiast najmniejsze – informacjami z zakresu kultura, sport i rekreacja (2,2%).

Otwarte dane publiczne wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2022 r. wzrosły przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych o liczbie pracujących większej niż 49 osób. Wynik kosztów finansowych netto był wyższy o 66,6% w relacji r/r.

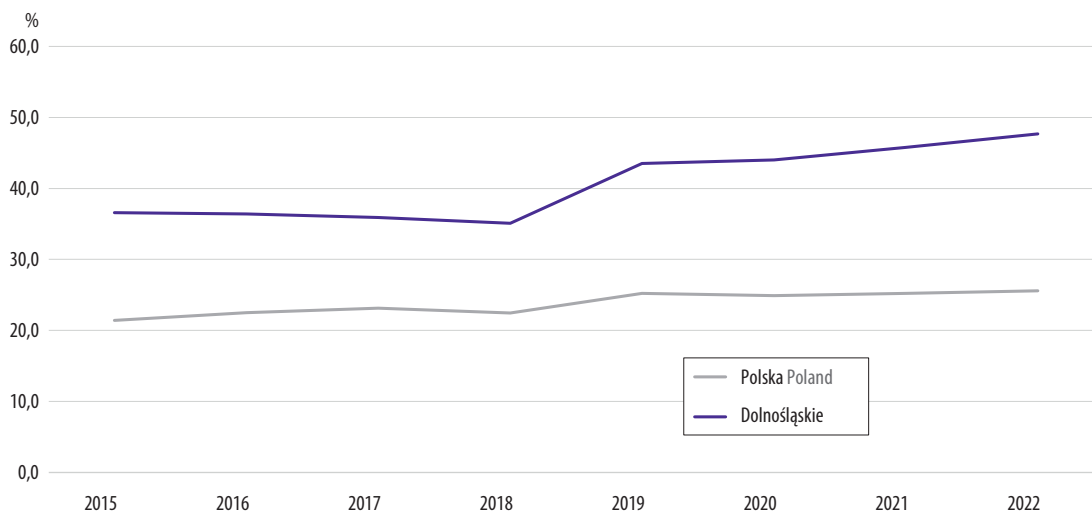
Dane dotyczą **przedsiębiorstw niefinansowych** (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007), szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych o liczbie pracujących większej niż 49 osób, w województwie dolnośląskim, w 2022 r. wyniosły 360067,3 mln zł i były wyższe o 20,2% niż rok wcześniej (299473,7 mln zł w 2021 r.) oraz o 106,8% wyższe w relacji do 2015 r. (174082,3 mln zł). Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów liczyły 348988,5 mln zł, tj. wzrost o 21,1% r/r (288094,5 mln zł w 2021 r.), zaś w porównaniu z 2015 r. były ponad dwukrotnie wyższe.

Największe przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów odnotowano w przedsiębiorstwach działających w zakresie przetwórstwa przemysłowego (185925,9 mln zł – 53,3% przychodów wszystkich przedsiębiorstw) oraz w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (77913,0 mln zł – 22,3% przychodów). W relacji r/r przedsiębiorstwa z tych sekcji zanotowały wzrost przychodów o 29,2% i 5,4%.

Wykres 51. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 51. Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials

W 2022 r. wartość przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport wyniosła 166372,0 mln zł, (wzrost o 26,2% r/r, przy 131823,6 mln zł w 2021 r.). Przychody ze sprzedaży produktów na eksport liczyły 155599,1 mln zł (wzrost 25,9% r/r), a ze sprzedaży towarów i materiałów 10722,9 mln zł (wzrost o 31,3% r/r). Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem osiągnął wartość 47,7% i był wyższy o 1,9 p.proc. r/r.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Koszt uzyskania przychodu z całokształtu działalności w przedsiębiorstwach w województwie dolnośląskim w 2022 r. wyniósł 337455,1 mln zł, co oznaczało wzrost o 20,6% r/r (z 279719,7 mln zł w 2021 r.) oraz o 103,8% w relacji do 2015 r. (165558,4 mln zł). Koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów liczył 326077,6 mln zł (więcej o 19,7% r/r, w 2021 r. – 272476,1 mln zł) co stanowiło 96,6% kosztów ogółem (rok wcześniej 97,4%). W przedsiębiorstwach działających w zakresie przetwórstwa przemysłowego, koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów osiągnął wartość 173936,7 mln zł (53,3% ogólnego kosztu wszystkich przedsiębiorstw) i był to wzrost o 27,6% r/r, natomiast w przedsiębiorstwach z sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych wartość ta liczyła 75502,1 mln zł (23,2% ogólnego kosztu wszystkich przedsiębiorstw) co stanowiło wzrost o 4,3%.

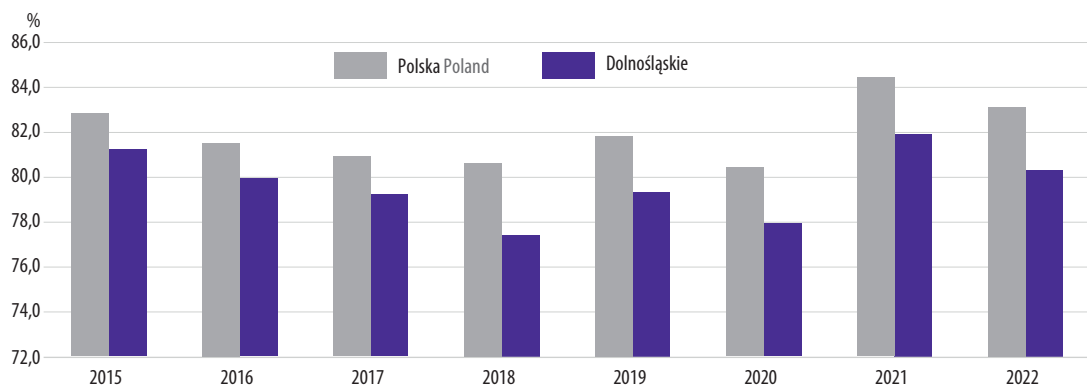
Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem;
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wartości pozostałych parametrów finansowych opisujących działalność przedsiębiorstw niefinansowych prezentowały się następująco:

- wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wzrósł o 46,7%, z 15618,0 mln zł w 2021 r. do 22910,9 mln zł w 2022 r.;
- przychody z pozostałej działalności operacyjnej zanotowały wzrost o 19,4%, z 4298,4 mln zł w 2021 r. do 5131,6 mln zł w 2022 r.;
- koszty z pozostałej działalności operacyjnej wzrosły o 47,7%, z 3599,2 mln zł w 2021 r. do 5305,3 mln zł w 2022 r.;
- wynik finansowy netto był wyższy o 10,0%, z 16631,7 mln zł w 2021 r. do 18298,7 mln zł w 2022 r.;
- wynik finansowy brutto zwiększył się o 14,5%, z 19754,0 mln zł w 2021 r. do 22612,1 mln zł w 2022 r.;
- wynik przychodów finansowych zanotował spadek o 16,0%, z 7080,8,8 mln zł w 2021 r. do 5947,1 mln zł w 2022 r.;
- wynik kosztów finansowych znacznie wzrósł – o 66,6% - z 3643,9 mln zł w 2021 r. do 6072,2 mln zł w 2022 r.;
- obciążenia wyniku finansowego brutto wzrosły o 38,1%, z 3122,3 mln zł w 2021 r. do 4313,4 mln zł w 2022 r.
- udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw zmniejszył się o 1,6 p.proc., z 81,9% w 2021 r. do 80,3% w 2022 r.
- udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przychodów z całokształtu działalności był mniejszy o 2,4 p.proc. z 89,7% w 2021 r. do 87,3% w 2022 r.

Wykres 52. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych
Chart 52. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wartości wskaźników ekonomiczno-finansowych opisujących działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2022 r. prezentowały się następująco:

- wskaźnik poziomu kosztów zwiększył się o 0,3 p.proc. r/r, zaś w relacji do 2015 r. zmniejszył się o 1,4 p.proc. do 93,7% (o 0,3 p.proc. mniej niż w kraju);
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto zwiększył się o 1,2 p.proc. oraz o 1,1 p.proc. w relacji do 2021 r. i 2015 r. i osiągnął wartość 6,6% (o 0,4 p.proc. więcej niż w kraju);
- wskaźnik rentowności obrotu brutto zanotował spadek o 0,3 p.proc. r/r oraz wzrost o 1,4 p.proc. w porównaniu z 2015 r. do wartości 6,3% (o 0,3 p.proc. więcej niż w kraju);
- wskaźnik rentowności obrotu netto był niższy o 0,5 p.proc. oraz wyższy o 1,2 p.proc. w porównaniu z 2021 r. i 2015 r. i liczył 5,1% (o 0,1 p.proc. więcej niż średnia krajowa);
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia wśród przedsiębiorstw zwiększył się o 0,8 p.proc. r/r, zaś w relacji do 2015 r. zmniejszył się o 5,5 p.proc. do 27,4% (o 11,6 p.proc. mniej niż w kraju);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia wśród przedsiębiorstw zanotował spadek o 0,9 p.proc. oraz o 16,5 p.proc. w relacji do 2021 r. i 2015 r. i osiągnął wartość 84,1% (o 21,3 p.proc. mniej niż w kraju).

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

Tablica 35. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych

Table 35. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	95,1	96,5	93,4	93,7	94,0
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	5,5	4,4	5,4	6,6	6,0
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	4,9	3,5	6,6	6,3	6,0
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,9	2,6	5,6	5,1	5,0
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	32,9	29,9	26,6	27,4	39,0
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	100,6	87,5	85,0	84,1	105,4

W 2022 r. w województwie dolnośląskim wartość aktywów obrotowych przedsiębiorstw niefinansowych zatrudniających powyżej 49 pracowników wyniosła 129399,8 mln zł i była wyższa o 25,5% r/r (103135,7 mln zł w 2021 r.). Wartość zapasów wzrosła o 35,1% r/r z 37587,2 mln zł w 2021 r., do 50793,6 mln zł w 2022 r. Przedsiębiorstwa posiadały zobowiązania długoterminowe o wartości 51110,4 mln zł (wzrost o 5,3% r/r, z 48539,7 mln zł w 2021 r.). Wartość zobowiązań krótkoterminowych liczyła 90572,6 mln zł i był to wzrost o 20,8% r/r, z 74983,5 mln zł w 2021 r. W 2021 r. wartość zobowiązań z tytułu dostaw i usług w stosunku do należności z tego samego tytułu, kształtowała się na poziomie 110,9% i był to wzrost w relacji do roku poprzedniego, kiedy wartość ta liczyła 107,6%. Wartość wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw niefinansowych w województwie dolnośląskim prezentowała się w 2021 r. następująco:

- cykl rotacji zapasów przedsiębiorstw wyniósł 52,4 pkt. (wzrost o 2,0 pkt. r/r);
- cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług 45,3 pkt. (więcej o 1,2 pkt. r/r);
- cykl rotacji należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług 40,8 pkt. (spadek o 0,2 pkt. r/r).

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

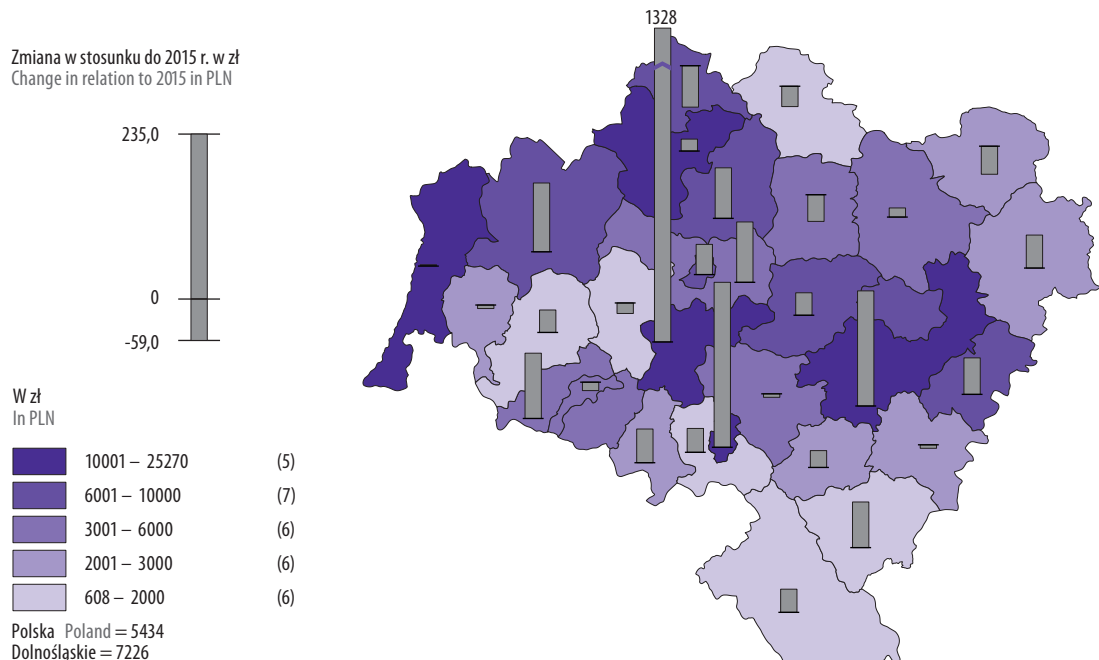
Investment outlays of enterprises

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r. zwiększyły się w porównaniu z 2020 r. Udział wydatków na budowlę i budynki odnotował znaczny spadek, równie mocno spadły wydatki na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia, natomiast wzrosły wydatki przeznaczone na środki transportu.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Mapa 40. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2021 r. (ceny bieżące)

Map 40. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2021 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

W pierwszej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na podstawie rocznych sprawozdań: SP, F-03, F-02/dk, SP-3); dane prezentowane są zgodnie z lokalizacją inwestycji.

W 2021 r. w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (wg lokalizacji inwestycji) nakłady inwestycyjne osiągnęły wartość 20964,9 mln zł (w cenach bieżących) i był to spadek r/r o 6,6%, natomiast w relacji do 2015 r. zanotowano wzrost o 32,6% (w 2020 r. – 22441,4 mln zł, w 2015 r. – 15809,2 mln zł). W skali całego kraju nakłady w województwie dolnośląskim stanowiły 10,2% (mniej o 2,0 p.proc. r/r oraz więcej o 0,7 p.proc. w relacji do 2015 r.).

W drugiej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób (na podstawie kwartalnego sprawozdania F-01/l-01¹²); dane prezentowane są zgodnie z siedzibą inwestora.

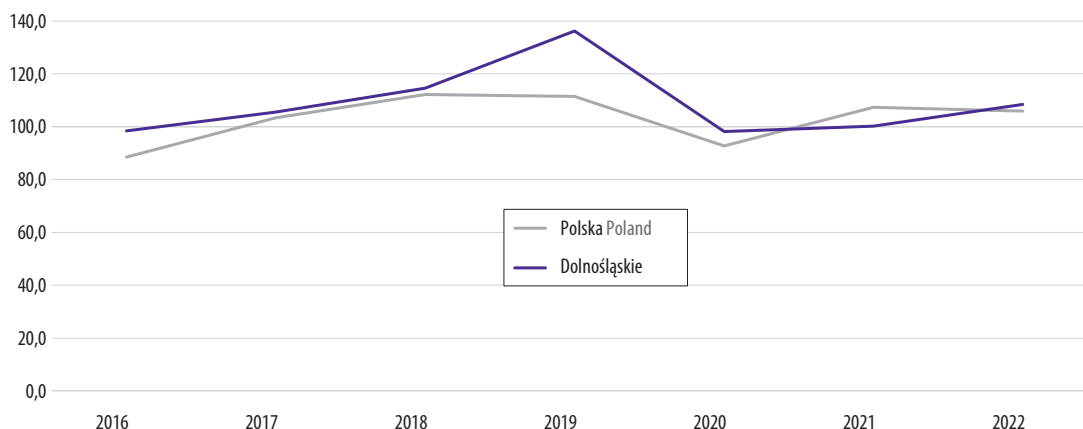
Wartość nakładów inwestycyjnych (na nowe i używane środki trwałe) poniesionych w 2022 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe powyżej 49 pracujących, mających siedzibę na terenie województwa dolnośląskiego wyniosła 22448,5 mln zł (więcej o 8,4% r/r) i stanowiła 11,4% wartości nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w Polsce. Nakłady inwestycyjne na zakup używanych środków trwałych wyniosły 666,2 mln zł (wzrost o 98,8% r/r).

Wykres 53. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Rok poprzedni = 100

Chart 53. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Previous year = 100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

¹² Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Tablica 36. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Table 36. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem: w milionach złotych Total: in million PLN	13576,9	20667,7	20705,5	22448,5
(Polska=100) (Poland=100)	9,9	13,8	12,4	11,4
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	25,9	24,9	19,3	20,4
zakupy purchases				
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	45,4	51,7	49,4	46,8
środków transportu transport equipment	27,2	22,0	29,9	29,5

Wartość nakładów na środki trwale przedsiębiorstw w województwie dolnośląskim wyniosła w 2022 r. 22448,5 mln zł i była wyższa o 8,4% niż w 2021 r. (20705,5 mln zł). W porównaniu z 2021 r., w 2022 r. wzrósł również udział nakładów na budynki i budowle (z 19,3% do 20,4%). Udział zarówno nakładów na zakup maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi, jak i wydatków przeznaczonych na zakup środków transportu zanotował spadek r/r (odpowiednio o 2,6 p.proc. i 0,4 p.proc.). Przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego przeznaczyły na nakłady inwestycyjne 7494,3 mln zł. W 2022 r. przedsiębiorstwa ogółem rozpoczęły 2649 nowych inwestycji, których wartość kosztorysowa wyniosła 4726,1 mln zł, natomiast udział nakładów na ulepszenie istniejących środków trwałych w wartości wszystkich rozpoczętych inwestycji wyniósł 14,1%. W relacji r/r liczba nowych inwestycji zmniejszyła się o 1,3%, natomiast wartość kosztorysowa zanotowała wzrost o 16,8%. Liczba inwestycji w województwie dolnośląskim stanowiła 1,2% liczby inwestycji w Polsce, zaś ich wartość – 5,7% wartości dla kraju. Najwięcej nowych inwestycji przeprowadzały przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwa przemysłowego – 1359, o łącznej wartości kosztorysowej 2826,6 mln zł (rok wcześniej 1395, o łącznej wartości 2204,0 mln zł).

Wartość kosztorysowa inwestycji dotyczy nakładów na budowę środków trwałych zarówno rozpoczętą i zakończoną, jak również rozpoczętą i niezakończoną w roku sprawozdawczym, przyjmując wartość w cenach bieżących wynikającą z dokumentacji projektowo-kosztorysowej, z uwzględnieniem ewentualnych zmian w wartości kosztorysowej dokonanych do końca roku sprawozdawczego. Przez **inwestycje nowo rozpoczęte** rozumie się te budowy środków trwałych, których realizację faktycznie rozpoczęto w roku sprawozdawczym.

6.3. Produkcja i usługi

6.3. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2022 r. w skali roku odnotowano ograniczenie powierzchni zasiewów, zmniejszenie zbiorów oraz plonowania zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi. Plony ziemniaków, buraków oraz rzepaku i rzepiku w relacji do poprzedniego roku były niższe. W skali roku powierzchnia uprawy ziemniaków i buraków cukrowych została ograniczona, natomiast rzepaku i rzepiku zwiększyła się.

Wyniki badania pogłowia zwierząt gospodarskich według stanu w dniu 1 czerwca 2022 r. w relacji do analogicznego okresu 2021 r., wskazują na zwiększenie się pogłowia bydła, owiec oraz populacji świń. W 2022 r. zanotowano wyższe ceny skupu pszenicy, żyta oraz ziemniaków. Znacznie wyższe były ceny skupu żywca wołowego, wieprzowego, drobiowego, mleka i jaj. W 2021 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano spadek globalnej produkcji rolniczej.

W 2022 r. według wynikowego szacunku produkcji głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych, powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła 400,5 tys. ha i w porównaniu z 2021 r. była mniejsza o 0,1%.

Tablica 37. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych^a
Table 37. Yields of selected agricultural crops^a

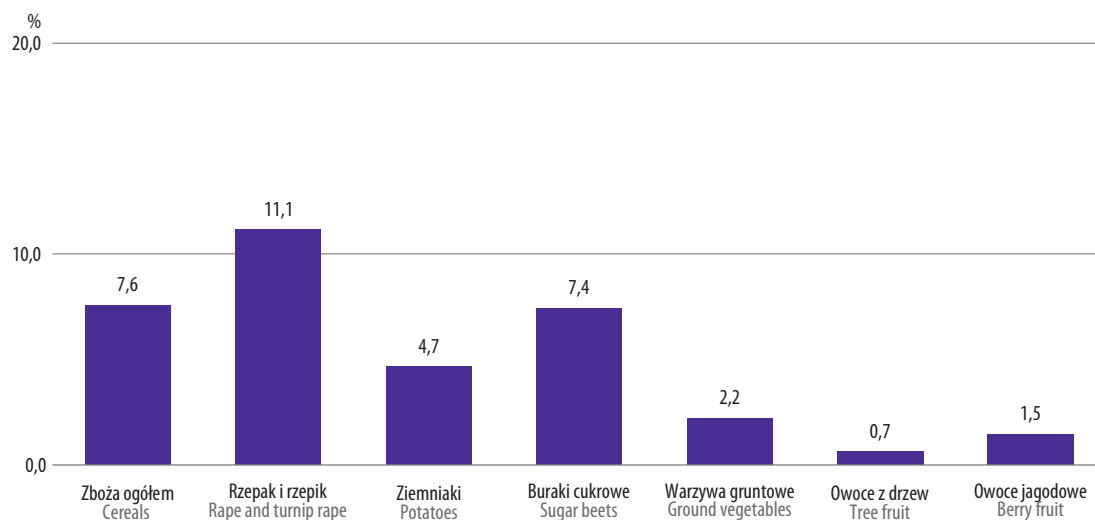
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Cereals in total	47,0	56,1	55,7	52,6	49,5
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed	47,3	52,7	49,6	49,1	45,9
w tym: of which:					
pszenica wheat	51,9	56,2	52,5	52,2	53,4
żyto rye	34,5	40,3	37,4	36,4	36,0
jęczmień barley	42,9	50,9	47,4	46,7	44,3
owies oats	31,7	36,8	35,7	34,9	32,8
pszenżyto triticale	38,9	50,8	49,5	44,0	45,0
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	28,7	30,7	32,1	31,5	33,8
Ziemniaki Potatoes	209	345	325	260	308
Buraki cukrowe Sugar beets	503	597	633	631	638

^a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
^a Excluding kitchen gardens.

Plony uzyskane z 1 ha powierzchni zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2022 r. w województwie dolnośląskim osiągnęły poziom 49,1 dt i były niższe o 0,1% niż plony uzyskane w 2021 r., a w kraju wyniosły 45,9 dt/ha i były wyższe o 7,7% niż w 2021 r. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosły 1965,2 tys. ton, czyli mniej o 1,1% niż przed rokiem, a w Polsce te zbiory wyniosły 26924,8 tys. ton, tj. mniej o 0,3% niż w 2021 r. W województwie dolnośląskim powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 2022 r. wyniosła 129,1 tys. ha i było to więcej o 5,6% niż w poprzednim roku. Plony z 1 ha wyniosły 31,5 dt, tj. mniej o 1,9% niż w roku poprzednim. Zbiory rzepaku i rzepiku oszacowano na 406,2 tys. ton (w kraju 3647,4 tys. ton). Były one wyższe o 3,3% od notowanych w 2021 r. (w kraju wyższe o 14,3%). Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2022 r. wynosiła 16,7 tys. ha i była o 20,7% mniejsza niż rok wcześniej. W kraju uzyskane z 1 ha plony buraków cukrowych wyniosły 638 dt i były o 4,6% wyższe niż w ubiegłym roku. W województwie zbiory buraków cukrowych w 2022 r. wyniosły 1054,5 tys. ton i były niższe w porównaniu z rokiem poprzednim o 20,9%.

W 2022 r. powierzchnia uprawy ziemniaków zajmowała 10,9 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim została ograniczona o 16,6%. Plonowanie ziemniaków wyniosło 260 dt/ha i w odniesieniu do 2021 r. było niższe o 20,0%. W kraju plony ziemniaków w skali roku były wyższe o 2,7% i wyniosły 308 dt z jednego hektara.

Wykres 54. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnicych w 2022 r.
Chart 54. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2022

Pogłowie zwierząt gospodarskich

Farm animal stocks

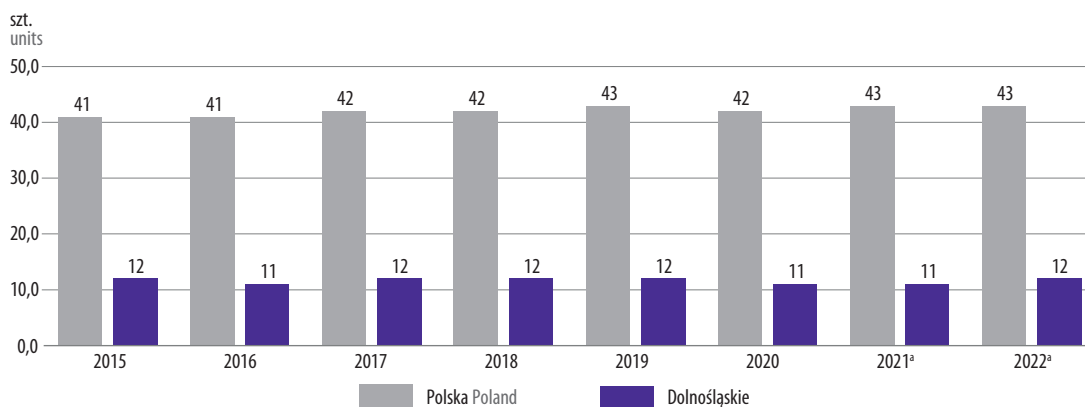
Według stanu na dzień 1 czerwca 2022 r. pogłowie bydła liczyło 111,5 tys. szt., co stanowiło 1,7% pogłowia bydła w kraju. W porównaniu z 2021 r. liczebność stada bydła zwiększyła się o 10,7% (wobec spadku o 2,9% w 2021 r.). Dolnośląskie w 2022 r. było jednym z województw z najmniejszą liczbą pogłowia bydła (14. lokata w kraju). W ogólnym pogłowie bydła 38,2% stanowiły krowy (wobec 38,6% w 2021 r.). W relacji do roku poprzedniego pogłowie cieląt w wieku do 1 roku zwiększyło się o 15,4%, stado bydła w wieku 2 lata i więcej zostało zwiększone o 14,9%, w tym krów o 9,5%, natomiast populacja bydła młodego została ograniczona o 2,6%. W skali roku zmieniła się struktura stada bydła według grup wiekowo-użytkowych. Zanotowano wzrost udziału cieląt w wieku poniżej roku – o 1,3 p.proc. oraz bydła w wieku 2 lata i więcej – o 1,7 p.proc. Zmniejszył się natomiast odsetek bydła młodego w wieku 1-2 lata – o 3,0 p.proc. oraz krów – o 0,4 p.proc.

Wykres 55. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 55. Cattle density per 100 ha of agricultural land

As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
 a For calculation was used the agricultural land area as of 1 June 2020.

Według stanu na dzień 1 czerwca 2022 r. pogłowie owiec liczyło 12,5 tys. szt. i stanowiło 4,3% (przed rokiem 4,1%) pogłównia krajowego (10. lokata w kraju). W relacji do analogicznego okresu 2021 r. populacja owiec zwiększyła się o 5,4%. Maciorki stanowiły 41,8% ogółu pogłównia (przed rokiem 64,7%).

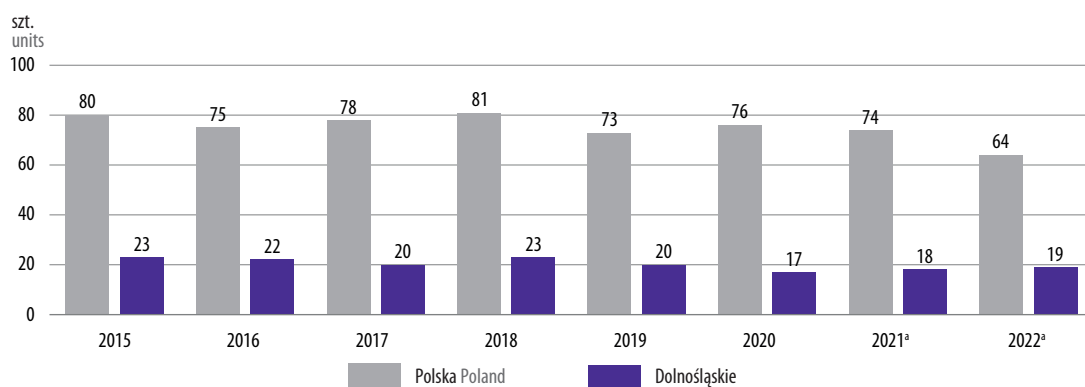
Pogłowie trzody chlewnej według stanu na dzień 1 czerwca 2022 r. ukształtowało się na poziomie 174,2 tys. szt. i stanowiło 1,8% w ogólnokrajowym pogłówniu świń. W odniesieniu do ubiegłego roku wielkość stada trzody chlewnej zwiększyła się o 8,0% (wobec wzrostu o 2,5% w 2021 r.). Województwo dolnośląskie charakteryzowało się niską liczebnością trzody chlewnej (11. lokata w kraju). W strukturze stada świń największy udział stanowiła populacja prosiąt o wadze do 20 kg (39,1%), a w dalszej kolejności trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej (35,4%) oraz warchlaków o wadze od 20 do 50 kg (25,5%).

Wykres 56. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 56. Pigs density per 100 ha of agricultural land

As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
 a For calculation was used the agricultural land area as of 1 June 2020.

Skup produktów rolnych

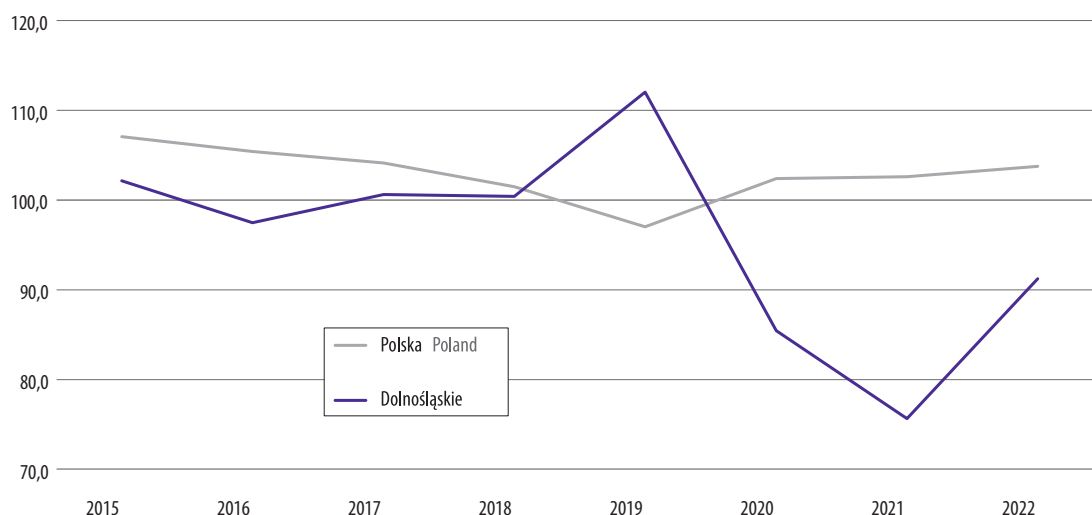
Procurement of agricultural products

W 2022 r. na rynku rolnym skupiono 986,6 tys. ton ziarna zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 11,6% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był niższy o 8,1% (w 2021 r. niższy o 16,3%). W kraju, w skali roku skup zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), w porównaniu z poprzednim rokiem, był niższy o 4,6%. Skup pszenicy wyniósł 728,8 tys. ton, tj. mniej o 2,8% niż przed rokiem. W 2022 r. pszenica stanowiła 12,7% skupu krajowego (przed rokiem 13,3%). Na rynku rolnym skupiono w analizowanym roku 182,3 tys. ton jęczmienia, tj. mniej o 17,8% w odniesieniu do 2021 r. Skup jęczmienia stanowił 20,6% ogólnokrajowego skupu tego ziarna. W 2022 r. skup żyta wyniósł 14,9 tys. ton, a pszenżyta – 57,5 tys. ton. W porównaniu z 2021 r. zanotowano spadek skupu żyta (o 38,4%) oraz spadek skupu pszenżyta (o 21,7%). W 2022 r. producenci z województwa dolnośląskiego dostarczyli do skupu 134,2 tys. ton ziemniaków, tj. o 33,2% mniej niż przed rokiem, w tym 90,6 tys. ton ziemniaków jadalnych (bez wczesnych), tj. o 27,6% mniej niż w roku ubiegłym. Skup ziemniaków w kraju wyniósł 1631,4 tys. ton, w tym jadalnych – 653,3 tys. ton i w skali roku, zmniejszył się o 21,6%, w tym jadalnych o 4,7%. W 2022 r. udział skupu ziemniaków w krajowym skupie tego surowca wyniósł 8,2%, w tym jadalnych – 13,9%. Skup żywca rzeźnego w wadze żywej w 2022 r. wyniósł 70,0 tys. ton (tj. 1,0% skupu ogólnokrajowego) i w skali roku zmniejszył się o 8,8% (wobec spadku o 24,4% w 2021). W kraju skup żywca rzeźnego w wadze żywej w relacji do roku poprzedniego zwiększył się o 3,8%.

Wykres 57. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 57. Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)
Previous year=100

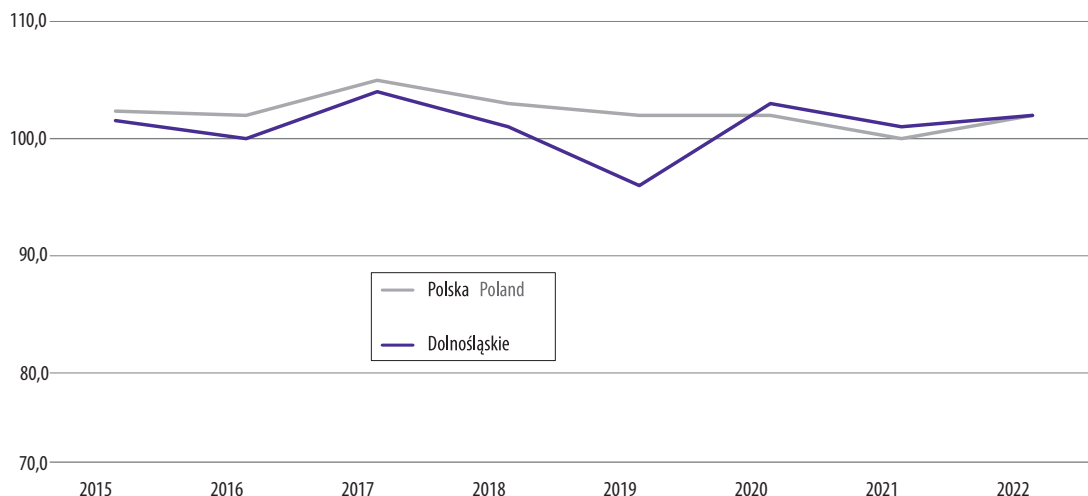
W 2022 r. podaż żywca wieprzowego wyniosła 11,3 tys. ton i była niższa w skali roku o 3,1% (wobec wzrostu o 3,5% w 2021 r.). Skup żywca wołowego ukształtował się na poziomie 8,1 tys. ton, tj. wyższym o 3,3% niż przed rokiem (w 2021 r. mniej o 14,9%). W 2022 r. skupiono 50,5 tys. ton żywca drobiowego, tj. mniej o 11,6% w ujęciu rocznym (w 2021 r. mniej o 29,4%). Z analizy danych za 2022 r. wynika, że dostarczony do skupu przez producentów z województwa dolnośląskiego żywiec wieprzowy stanowił – 0,5% skupu krajowego tego surowca, wołowy – 1,1%, a drobiowy – 1,4%.

Wykres 58. Dynamika skupu mleka

Rok poprzedni=100

Chart 58. Indices of cows' milk procurement

Previous year=100

W 2022 r. skup mleka krowiego wyniósł 174,6 mln litrów (tj. 1,4% ogółu mleka skupionego w kraju) i był wyższy o 2,1% w porównaniu z rokiem poprzednim. Skup jaj kurzych konsumpcyjnych w 2022 r. był wyższy niż w roku poprzednim o 64,8% i wyniósł 56,2 mln sztuk sztuk, tj. 5,8% skupu krajowego.

W 2022 r. średnia cena skupu pszenicy w województwie wyniosła 153,24 zł za 1 dt (w kraju – 152,00 zł) i była w skali roku wyższa o 59,1%. Średnia cena żyta w skupie w 2022 r. kształtowała się na poziomie 120,72 zł za dt (w kraju – 120,79 zł) i była wyższa o 65,8% w porównaniu z 2021 r. W 2022 r. za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono 78,01 zł za dt (w kraju – 90,34 zł), tj. więcej w skali roku o 45,6%. W omawianym roku cena skupu 1 kg żywca wołowego w wadze żywej wyniosła 9,19 zł (w kraju – 10,48 zł) i była wyższa o 28,4% niż rok wcześniej. Cena żywca wieprzowego osiągnęła wartość 7,96 zł za kg (w kraju – 6,73 zł), tj. wyższą o 40,9% niż w 2021 r. W styczniu 2022 r. za 1 kg żywca wieprzowego w skupie można było kupić 9,4 kg żyta, podczas gdy w grudniu 8,7 kg. Najmniej żyta za 1 kg żywca wieprzowego można było kupić w czerwcu (7,5 kg). W kraju w grudniu relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen żyta kształtowała się na poziomie 6,8. W 2022 r. średnia cena skupu drobiu wyniosła 6,58 zł za kg (w kraju – 6,16 zł) i była wyższa o 49,7% w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku. W 2022 r. średnia roczna cena mleka krowiego wyniosła 2,29 zł za litr – wzrost w województwie w porównaniu z rokiem poprzednim o 46,9%. W kraju za 1 litr mleka płacono średnio 2,31 zł. W skali roku średnia cena w skupie jaj kurzych konsumpcyjnych była wyższa niż rok wcześniej o 95,8% i wyniosła 0,49 zł za sztukę (w kraju – 0,44 zł).

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

Na targowiskach cena ziemniaków jadalnych kształtowała się na poziomie – 206,35 zł za 1 dt (w Polsce – 158,22 zł), najwyższą cenę zanotowano w grudniu – 227,97 zł za 1 dt natomiast najniższą w styczniu – 180,32 zł za 1 dt. Średnia roczna cena ziemniaków jadalnych w porównaniu z 2019 r. była niższa o 3,0% (w kraju niższa o 16,4%). W 2022 r. na targowiskach średnia cena pszenicy w województwie wyniosła

170,77 zł za 1 dt (w kraju – 166,53 zł) i była w relacji do 2019 r. wyższa o 77,3%. Cena na targowiskach 1 dt żyta wynosiła 131,67 zł (w kraju – 127,21 zł). Z uwagi na okresowe zamknięcie targowisk w związku ze stanem zagrożenia chorobą COVID-19, nie było możliwe zebranie danych o cenach targowiskowych produktów za lata 2020-2021.

W 2021 r. globalna produkcja rolnicza, w odniesieniu do roku poprzedniego zmniejszyła się (w cenach stałych) o 11,4%, przy czym produkcja roślinna zmniejszyła się o 10,4%, natomiast produkcja zwierzęca zmalała o 15,0% (w kraju odpowiednio spadek o 0,3%, 1,6% oraz wzrost o 1,1%).

W 2021 r. udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 3,9%, w krajowej końcowej produkcji rolniczej – 3,7%, a w krajowej towarowej produkcji rolniczej – 3,4%.

W 2021 r. końcowa produkcja rolnicza, w odniesieniu do roku poprzedniego zmniejszyła się (w cenach stałych) o 14,2%, przy czym produkcja roślinna zmniejszyła się o 14,0%, natomiast produkcja zwierzęca zmalała o 15,0%. Końcowa produkcja rolnicza w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosła 4233 zł, wobec 5103 zł rok wcześniej. W porównaniu z 2020 r. produkcja towarowa została ograniczona (w cenach stałych) o 16,7%, w tym produkcja roślinna o 18,8%, a zwierzęca o 10,6%. W 2021 r. w strukturze towarowej produkcji rolniczej produkcja zwierzęca stanowiła 26,8%, natomiast pozostałe 73,2% przypadało na dominującą produkcję roślinną (w kraju odpowiednio 58,2% i 41,8%).

Przemysł Industry

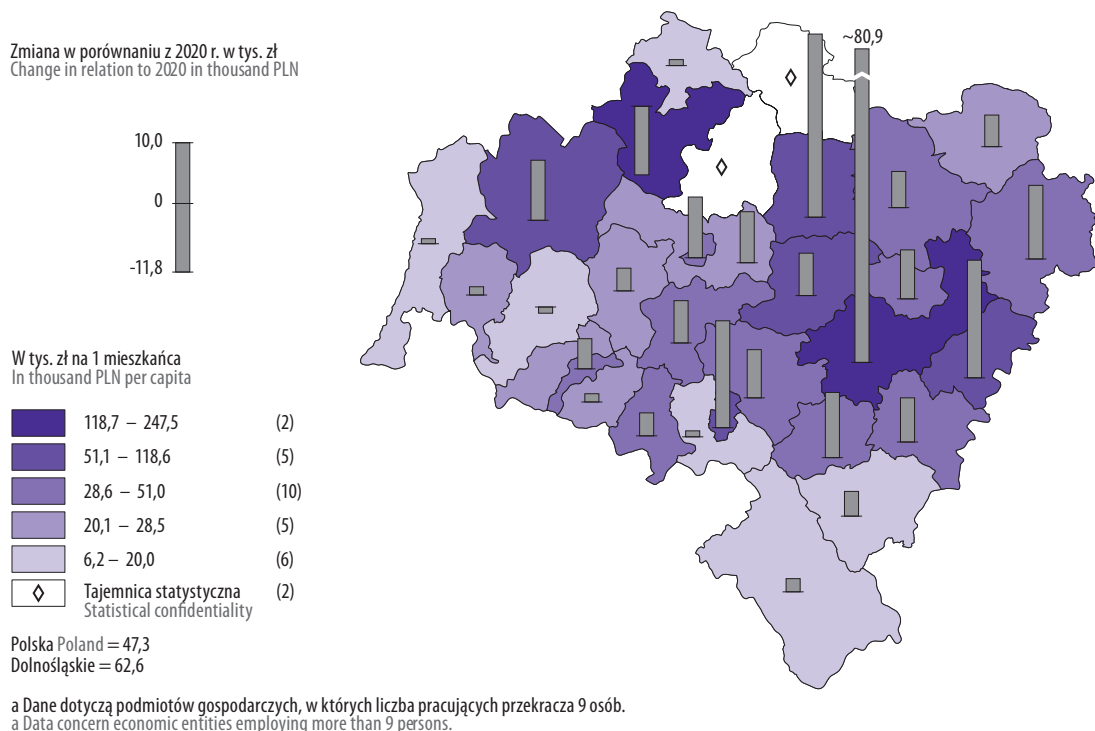
W 2022 r. w województwie dolnośląskim wartość produkcji sprzedanej (w cenach stałych) była wyższa niż przed rokiem. W porównaniu z 2021 r. odnotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle oraz wzrost wydajności pracy, mierzonej wielkością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: B – „Górnictwo i wydobywanie”, C – „Przetwórstwo przemysłowe”, D – „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz E – „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

W pierwszej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Wyniki opracowane zostały na podstawie danych rocznych z systemu zintegrowanego – produkcja, zatrudnienie i wynagrodzenia dla sekcji B, C, D, E (z badań statystycznych: Z-06, SP, F-01/I-01, DG-1) i mają status danych ostatecznych (do 2021 r. włącznie).

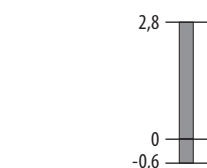
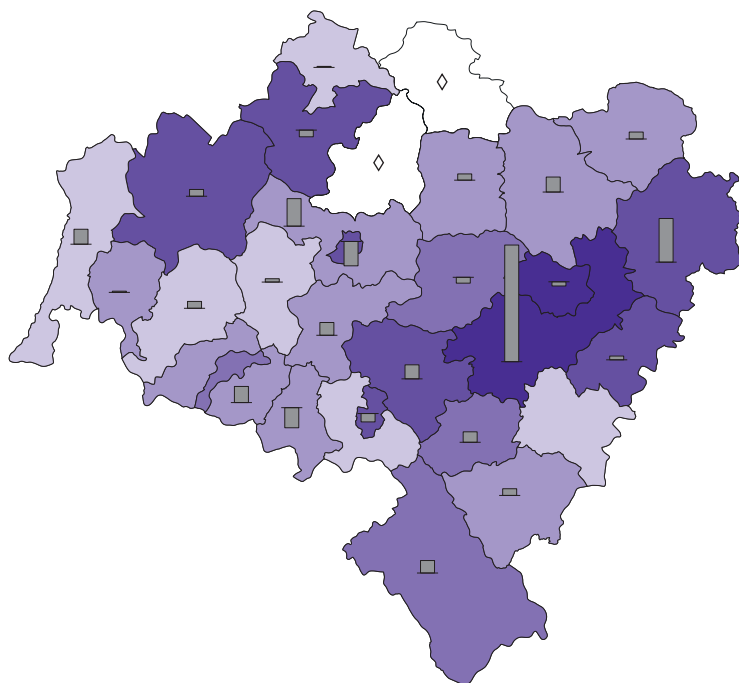
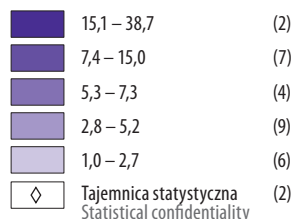
W województwie dolnośląskim produkcja sprzedana przemysłu w 2021 r. wynosiła 181710,8 mln zł i stanowiła 10,1% produkcji w kraju, tym samym województwo dolnośląskie zajęło 4. lokatę po województwach: mazowieckim (20,9% udziału w kraju), śląskim (14,5%) i wielkopolskim (11,7%). W porównaniu z rokiem poprzednim produkcja sprzedana przemysłu w cenach stałych zwiększyła się o 16,5% (wobec wzrostu o 5,0% w 2020 r.).

Mapa 41. Produkcja sprzedana przemysłu^a (ceny bieżące) w 2021 r.Map 41. Sold production of industry^a (current prices) in 2021 r.

Biorąc pod uwagę wartość produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca to w 2021 r. województwo dolnośląskie zajęło 4. miejsce w kraju (62,6 tys. zł), po województwach: mazowieckim (68,2 tys. zł), wielkopolskim (59,7 tys. zł) i śląskim (59,1 tys. zł). Dla porównania w kraju wartość produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 47,3 tys. zł (rok wcześniej 37,8 tys. zł).

Analiza przestrzennego zróżnicowania produkcji sprzedanej przemysłu według powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wykazała, że w 2021 r. najwyższe wartości (z pominięciem jednostek objętych tajemnicą statystyczną) zanotowano w powiatach: wrocławskim (247,5 tys. zł), polkowickim (143,0 tys. zł) oraz oławskim (107,6 tys. zł). W porównaniu z 2020 r. było to odpowiednio: więcej o 80,9 tys. zł oraz mniej o 11,8 tys. zł i więcej o 20,3 tys. zł. Wśród powiatów o najniższych wartościach badanego wskaźnika znalazły się: głogowski (6,2 tys. zł), zgorzelecki (6,5 tys. zł) oraz wałbrzyski (8,1 tys. zł).

W województwie dolnośląskim w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób przeciętne zatrudnienie w przemyśle wynosiło 227,7 tys. i w porównaniu z 2020 r. było wyższe o 2,8%. Do powiatów o największej liczbie zatrudnionych w przemyśle należały: m. Wrocław (38,7 tys.), powiat wrocławski (20,7 tys.) oraz powiat świdnicki (15,0 tys.). W porównaniu z 2020 r. było to mniej o 0,1 tys., więcej o 2,8 tys. oraz o 0,3 tys.

Mapa 42. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle^a w 2021 r.Map 42. Average paid employment in industry^a in 2021 r.Zmiana w porównaniu z 2020 r. w tys. zł
Change in relation to 2020 in thousand PLNW tys.
In thousands

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

W drugiej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych krótkookresowych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

Tablica 38. Przemysł

Table 38. Industry

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w mln zł in million PLN	110000,2	146202,6	187889,2	235076,5
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	9,2	9,7	10,1	9,5
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	80,4	81,8	81,9	83,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	212,2	226,3	229,3	230,8

Produkcja sprzedana przemysłu w podmiotach, dla których liczba pracujących przekracza 9 osób w 2022 r. w województwie osiągnęła wartość 235076,5 mln zł (w cenach bieżących) i było to więcej o 11,7% (w cenach stałych) w relacji do poprzedniego roku (wobec wzrostu o 17,0% w 2021 r.). W kraju produkcja sprzedana przemysłu zwiększyła się (w cenach stałych) w skali roku o 10,2% (wobec wzrostu o 14,8% w 2021 r.).

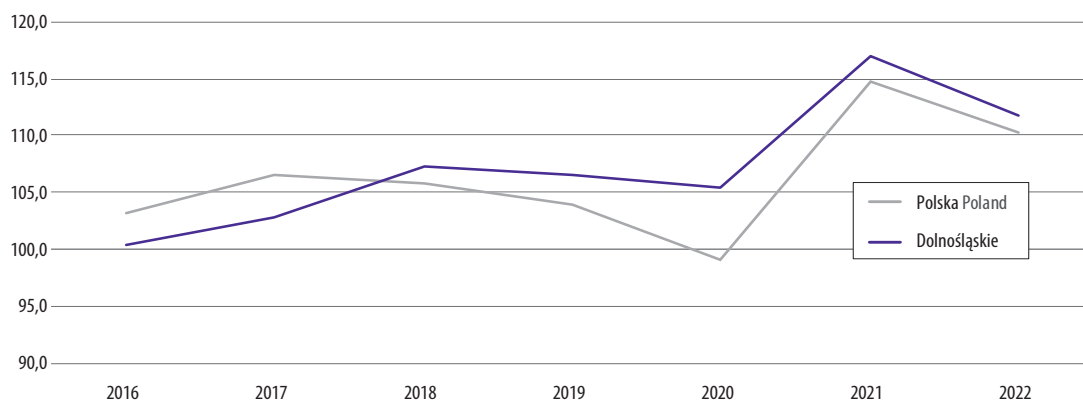
Na całkowitą wartość produkcji sprzedanej przemysłu największy wpływ miała wartość produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego, która w 2022 r. wyniosła 195757,5 mln zł i stanowiła 83,3% wartości sprzedaży ogółem (przed rokiem 81,9%) a w skali roku (w cenach stałych) wzrosła o 12,5% (w 2021 r. o 20,8%).

Wykres 59. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015=100

Chart 59. Indices of sold production of industry (constant prices)

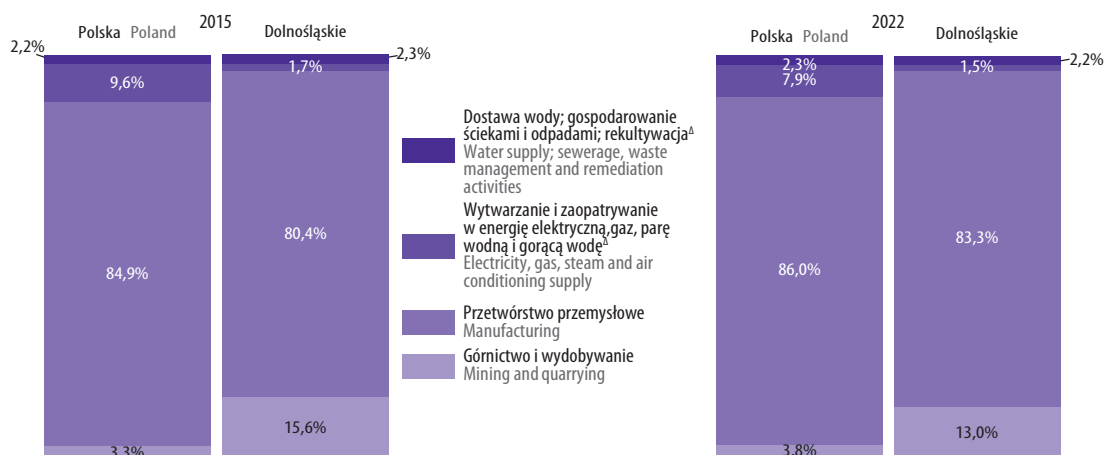
2015=100

W 2022 r. wzrost (w cenach stałych) odnotowano w 15 województwach, w tym największy – w zachodniopomorskim (o 19,9%), a następnie w łódzkim (o 17,4%) oraz w podkarpackim (o 15,4%), a dolnośląskie (o 11,7%) zajęło 8. lokatę w kraju. Spadek produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) zanotowano w województwie pomorskim (o 4,6%).

Wykres 60. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)

Chart 60. Sold production of industry by NACE sections (current prices)

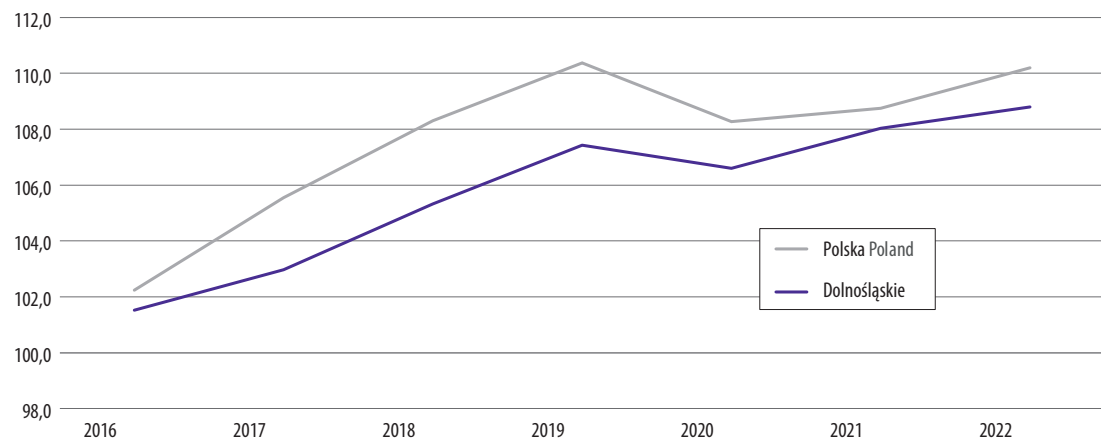
Wśród działów przetwórstwa przemysłowego, w 2022 r. największy udział w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu miały m.in.: produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (23,8%, przed rokiem 23,3%), produkcja urządzeń elektrycznych (21,7%, wobec 22,3% w 2021 r.) oraz produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (8,8%, przed rokiem 8,3%).

W 2022 r. wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w ujęciu rocznym wystąpił w 16 (spośród 23) działach przetwórstwa przemysłowego. Spośród działów o wysokim udziale (3,0% i więcej) w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu wyższa niż przed rokiem (w cenach stałych) była m.in. produkcja: maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana (o 47,2%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 21,8%), metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (o 15,1%) oraz urządzeń elektrycznych (o 11,6%).

Wykres 61. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

2015=100

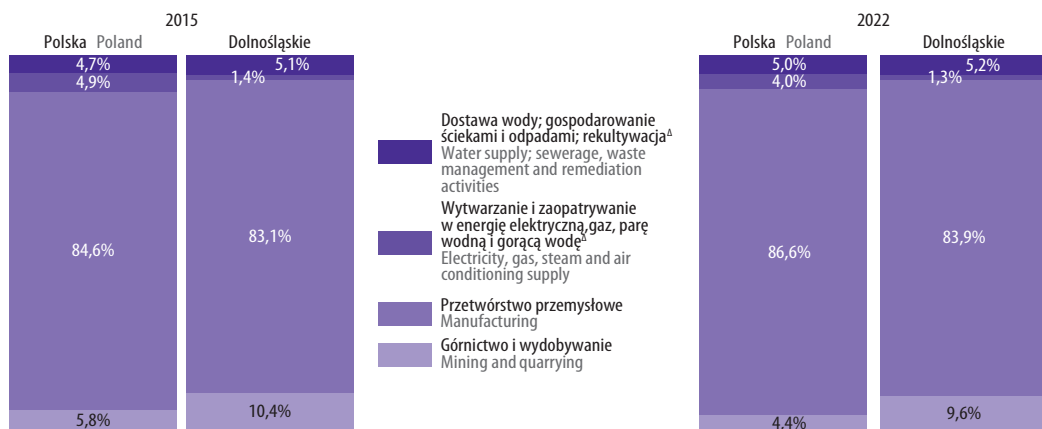
Chart 61. Indices of average employment in industry
2015=100

Wraz ze wzrostem produkcji sprzedanej przemysłu, w skali roku odnotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle o 0,7%, a w relacji do 2015 r. wzrost o 8,8%. W 2022 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 230,8 tys. osób. W kraju zanotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle w skali roku o 1,4%. Zatrudnieni w przemyśle w przeliczeniu na pełne etaty stanowili 8,3% zatrudnionych w tej sekcji w kraju (przed rokiem 8,4%).

Wykres 62. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 62. Average paid employment in industry by NACE sections

Nadal największy odsetek wśród zatrudnionych w przemyśle stanowili zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym (83,9%). W skali roku przeciętne zatrudnienie w przetwórstwie przemysłowym zwiększyło się o 0,7% (wobec wzrostu o 1,3% w 2021 r.). W kraju w przetwórstwie przemysłowym w relacji do 2020 r. również odnotowano wzrost o 1,6% (wobec wzrostu – o 0,6% w 2021 r.).

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego w 2022 r. wyniosła 1018,3 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 10,9% wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem (w 2021 r. wzrost o 15,5%).

Budownictwo Construction

W 2022 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w odniesieniu do roku poprzedniego. Zwiększyła się wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Wyższa niż przed rokiem była wydajność pracy w budownictwie, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia.

Dane zarówno o **produkcji sprzedanej budownictwa, jak i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W 2022 r. produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 23570,6 mln zł i zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 35,3% (wobec 17423,7 mln zł i wzrostu o 5,4% w 2021 r.). W porównaniu z 2015 r. produkcja sprzedana budownictwa zwiększyła się dwukrotnie.

W kraju w skali roku produkcja sprzedana budownictwa zwiększyła się o 29,8% (przed rokiem wzrost o 13,7%). Udział produkcji sprzedanej budownictwa w produkcji krajowej wynosił 6,0%, 6. lokata w kraju. W 2022 r. do województw o najwyższych wartościach produkcji sprzedanej budownictwa (w cenach bieżących) należały: mazowieckie (udział produkcji w kraju – 28,5%), wielkopolskie (11,5%) i śląskie (10,7%), a wskaźniki dynamiki w cenach bieżących w porównaniu z rokiem poprzednim wyniosły odpowiednio: 126,1%, 127,3% oraz 131,1%.

Wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej budownictwa w przeliczeniu na 1 zatrudnionego w 2022 r. ukształtowała się na poziomie 807,2 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 30,7% wyższa niż przed rokiem, przy większym o 3,5% przeciętnym zatrudnieniu i wyższym o 10,2% przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu brutto.

Tablica 39. Budownictwo
Table 39. Construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w mln zł in million PLN	11765,2	16530,6	17423,7	23570,6
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	6,5	6,2	5,8	6,0
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	49,7	46,5	47,0	44,1
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	26,0	28,5	28,2	29,2

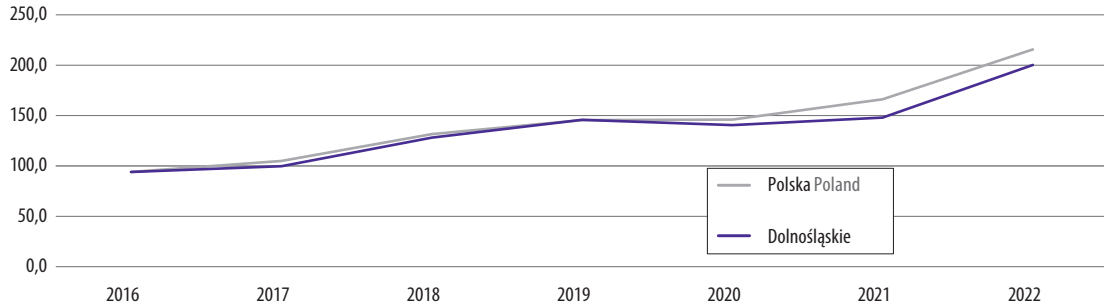
Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”.

Wykres 63. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)

2015=100

Chart 63. Indices of sold production of construction (current prices)

2015=100

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów.

Produkcja budowlano-montażowa w analizowanym roku wyniosła 10397,8 mln zł, tj. 44,1% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa (w 2021 r. – 8192,5 mln zł, tj. 47,0%). Produkcja budowlano-montażowa w skali roku zwiększyła się o 26,9%, przed rokiem notowano wzrost o 6,7%. W 2022 r. w województwie na powiększenie produkcji budowlano-montażowej w relacji do poprzedniego roku miał wpływ przede wszystkim wzrost produkcji w podmiotach zajmujących się robotami budowlanymi specjalistycznymi (o 57,8%). Przychody ze sprzedaży w przedsiębiorstwach zajmujących się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej wzrosły o 21,4%. W podmiotach wykonujących roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków produkcja zmniejszyła się o 7,6%.

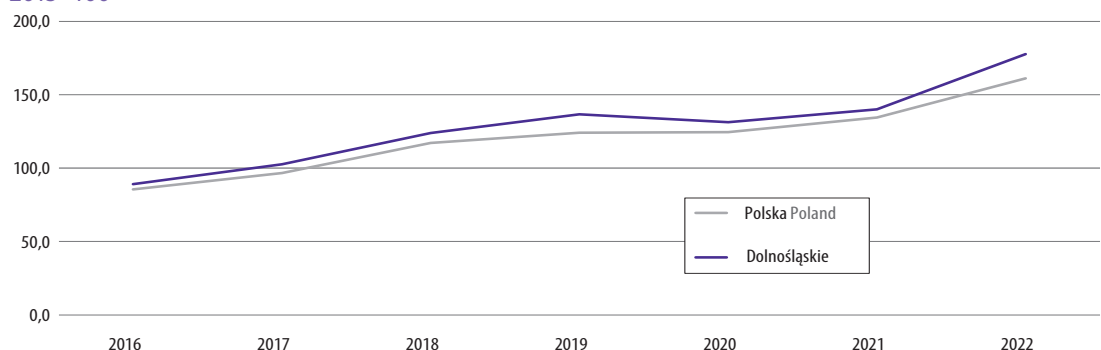
Dla porównania w 2022 r. w kraju produkcja budowlano-montażowa zwiększyła się o 6,2% w odniesieniu do 2021 r., kiedy notowano wzrost o 3,2%. W relacji do 2021 r. wzrost wartości produkcji budowlano-montażowej zaobserwowano zarówno dla jednostek, których podstawową działalnością była: budowa budynków (o 11,7%), w podmiotach wykonujących roboty budowlane specjalistyczne (o 5,4%), jak i w przedsiębiorstwach zajmujących się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 2,8%).

Wykres 64. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2015=100

Chart 64. Indices of construction and assembly production (current prices)

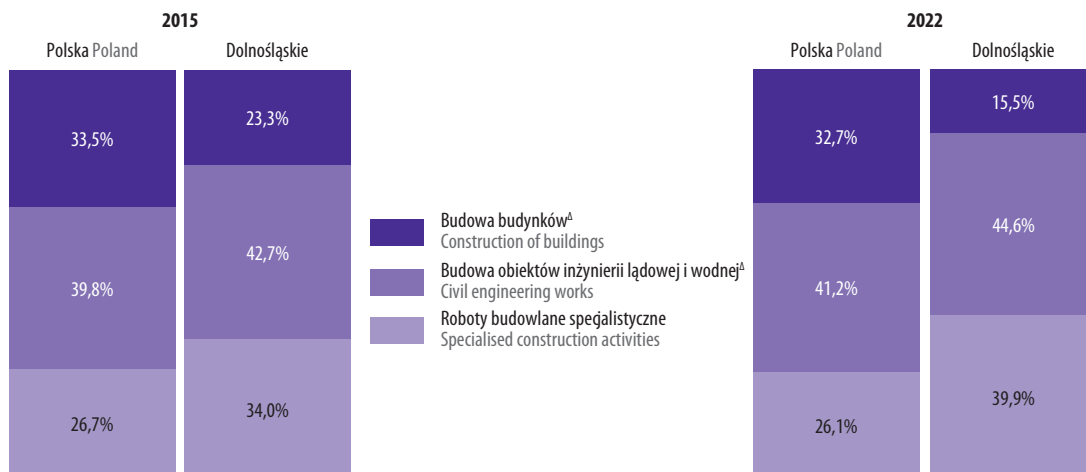
2015=100

W województwie dolnośląskim w strukturze produkcji budowlano-montażowej największy udział miały podmioty, których podstawowym rodzajem działalności była budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej – 44,6% (w 2021 r. – 46,6%) i w porównaniu z 2015 r. odsetek ten zwiększył się o 1,9 p.proc. W kraju odsetek podmiotów, które zajmowały się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej wynosił 41,2% (w 2021 r. 42,3%), a w relacji do 2015 r. był wyższy o 1,4 p.proc.

Wykres 65. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD (ceny bieżące)

Chart 65. Construction and assembly production by NACE divisions (current prices)

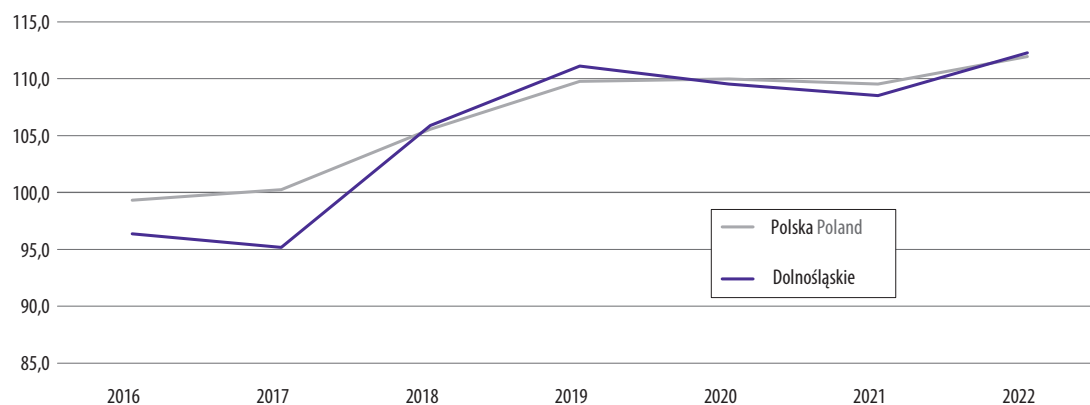
Spośród przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie budynków w 2022 r. niższa niż w poprzednim roku była produkcja budowlano-montażowa w podstawowej grupie tego działu, tj. w podmiotach specjalizujących się we wznoszeniu budynków mieszkalnych i niemieszkalnych – o 8,1%. Dla porównania w kraju dla tej grupy odnotowano spadek o 15,1%.

Wykres 66. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie

2015=100

Chart 66. Indices of average employment in construction

2015=100

W dziale budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej produkcja znacząco zwiększyła się w jednostkach zajmujących się głównie budową pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej – o 167,1%, (w kraju wzrost o 20,9%).

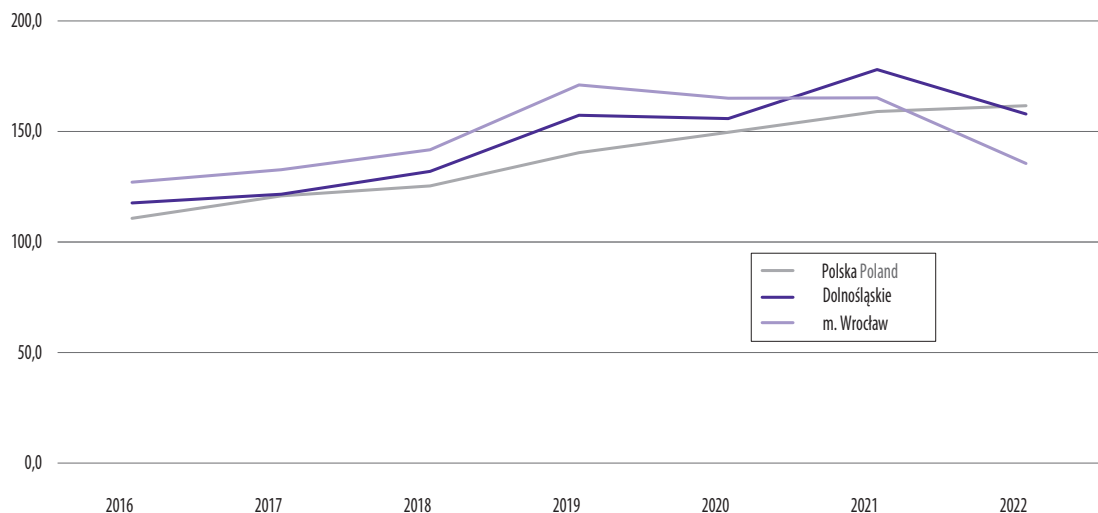
W dziale roboty budowlane specjalistyczne większa niż w 2021 r. była produkcja w podmiotach, które specjalizują się w wykonywaniu instalacji elektrycznych, wodnokanalizacyjnych i pozostałych instalacji budowlanych (grupa o największym udziale w produkcji działu) o 118,6%. Dla porównania w kraju dla tej grupy odnotowano wzrost o 10,9%.

W 2022 r. w województwie, w skali roku odnotowano **wzrost przeciętnego zatrudnienia w budownictwie** o 3,5% (w 2021 r. spadek o 0,9%). W kraju w 2022 r. w porównaniu z 2021 r. przeciętne zatrudnienie zwiększyło się o 2,2%. Na wzrost przeciętnego zatrudnienia w budownictwie wpływ miało zwiększenie przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach zajmujących się robotami budowlanymi specjalistycznymi – o 9,2% oraz w podmiotach, w których podstawowym rodzajem działalności były roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków – o 4,1%.

W województwie dolnośląskim w 2022 r. według wstępnych danych **oddano do użytkowania** 22,1 tys. mieszkań, tj. o 11,3% mniej niż przed rokiem. W kraju oddano do użytkowania o 1,7% więcej mieszkań niż rok wcześniej. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie dolnośląskim stanowiły 9,3% mieszkań oddanych do użytkowania w kraju (4. lokata) za województwami: mazowieckim – 18,1%, wielkopolskim – 10,8% oraz małopolskim – 10,0%.

Wykres 67. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
2015=100

Chart 67. Indices of the number of dwellings completed
2015=100

W 2022 roku 71,0% (w 2015 r. – 67,3%) oddanych mieszkań było przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem, podczas gdy inwestorzy indywidualni oddali do użytkowania – 28,0% (w 2015 r. – 31,4%). Pozostałe mieszkania powstały w budownictwie społeczno-czynszowym, komunalnym oraz spółdzielczym. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem została ograniczona o 11,8% (dla porównania w kraju odnotowano wzrost o 1,5%).

Tablica 40. Budownictwo mieszkaniowe

Table 40. Residential construction

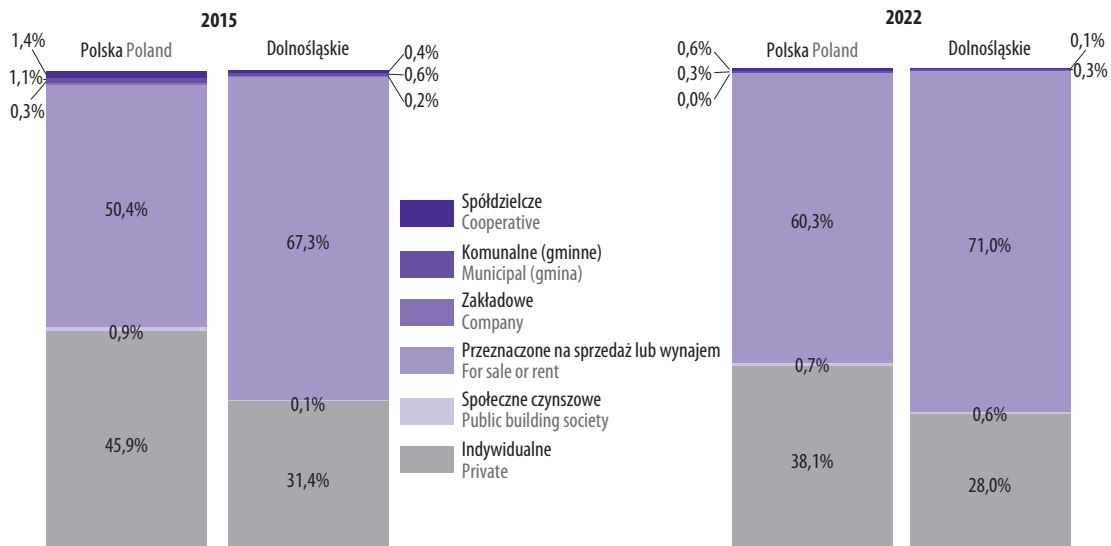
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	4,8	7,5	8,6	7,7	6,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	88,4	81,3	83,3	86,1	92,3
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings which received construction permits or which were registered with a construction project per 1000 population	6,6	9,2	9,9	10,3	7,9
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings whose construction started per 1000 population	5,8	6,8	8,7	6,5	5,3

Zmniejszyła się także liczba mieszkań wybudowanych przez inwestorów indywidualnych o 5,6% (dla porównania w kraju odnotowano wzrost o 3,1%). Spadek liczby mieszkań zanotowano również w pozostałych formach własności, z wyjątkiem mieszkań społeczno-czynszowych.

W województwie dolnośląskim przeciętna liczba izb w mieszkaniach oddanych do użytkowania w 2022 r. wynosiła – 3,6 (w kraju – 3,9).

Wykres 68. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa

Chart 68. Dwellings completed by forms of construction

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w 2022 r. wyniosła 86,1 m², w odniesieniu do roku poprzedniego zwiększyła się o 2,8 m², a w porównaniu z 2015 r. była niższa o 2,3 m². Dla porównania w kraju przeciętna powierzchnia 1 mieszkania oddanego do użytkowania wynosiła 92,3 m².

Na wsi przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania była wyższa o 55,6 m² od przeciętnej powierzchni w miastach i osiągnęła wartość 122,5 m² (w kraju różnica między przeciętną powierzchnią mieszkania na wsi a w mieście wynosiła 53,5 m²).

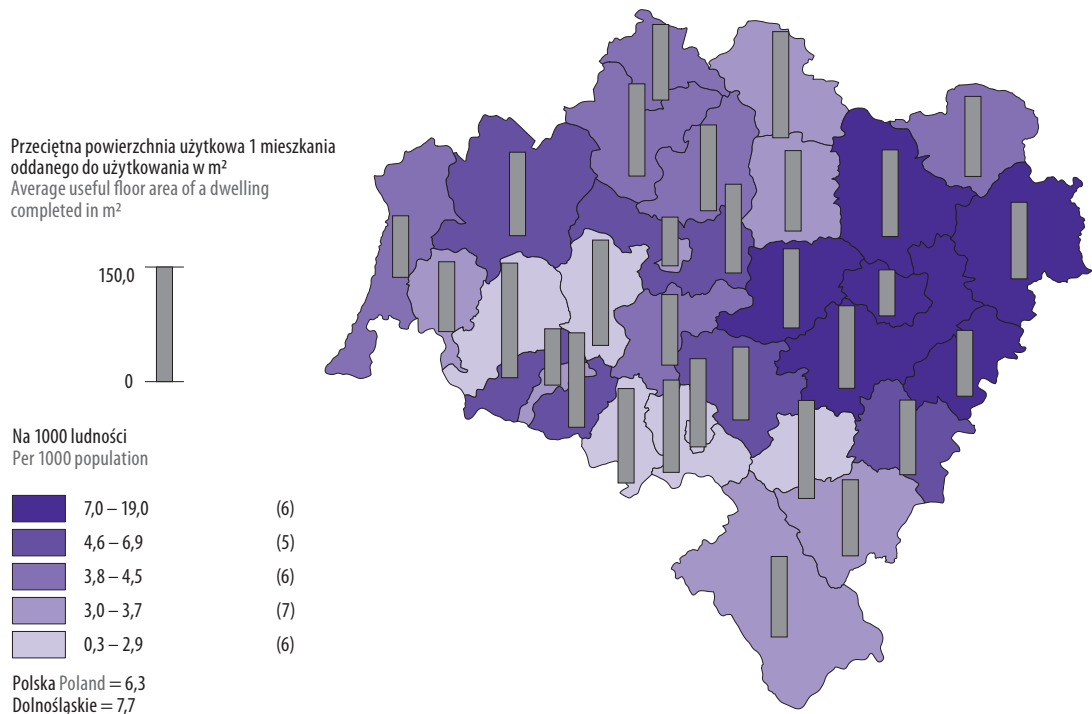
Największe mieszkania wybudowali inwestorzy indywidualni – 141,0 m² (przed rokiem – 143,2 m², a w 2015 r. – 148,4 m²). Dla porównania w kraju przeciętna powierzchnia mieszkań indywidualnych wynosiła – 141,5 m² (przed rokiem – 143,0 m², a w 2015 r. – 146,4 m²).

Mieszkania o największej przeciętnej powierzchni użytkowej powstały na terenie powiatu lwóweckiego (150,6 m²), następnie powiatu górowskiego (139,5 m²) oraz złotoryjskiego (138,4 m²). Najmniejsze mieszkania (poniżej 80,0 m²) wybudowano: we Wrocławiu (60,5 m²), w Legnicy (64,0 m²) oraz w Jeleniej Górze (74,0 m²).

Największa przeciętna powierzchnia 1 mieszkania oddanego do użytkowania w 2022 r. występowała w województwie świętokrzyskim – 110,1 m², kolejno w opolskim – 106,0 m² oraz w podkarpackim – 105,7 m². Województwo zajęło 13. lokatę w kraju przed województwami: zachodniopomorskim – 78,9 m², pomorskim – 80,7 m² oraz warmińsko-mazurskim – 84,7 m².

Mapa 43. Mieszkania oddane do użytkowania w 2022 r.

Map 43. Dwellings completed in 2022

Jednym z mierników natężenia budownictwa mieszkaniowego jest liczba **mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności**. W 2022 r. wskaźnik ten w województwie przyjął wartość 7,7. Najwięcej mieszkań na 1000 ludności przekazano do użytkowania w powiecie wrocławskim – 19,0, we Wrocławiu oraz w powiecie średzkim po – 13,4. Natomiast najmniej w m. Wałbrzych – 0,3 oraz Iwówcekim – 1,3, a następnie w powiecie kamiennogórskim – 1,7.

Wskaźnik nasilenia budownictwa mieszkaniowego, wyrażony liczbą mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności, wyniósł dla Polski 6,3. Województwo zajęło 3. lokatę w kraju za województwami pomorskim (8,8) oraz mazowieckim (7,8). Najmniejsze wartości analizowanego wskaźnika zanotowano w województwach: opolskim (3,5), świętokrzyskim (3,7) i śląskim (4,3).

Na terenie województwa dolnośląskiego w 2022 r. **rozpoczęto budowę** 18,7 tys. mieszkań i stanowiło to 9,4% rozpoczętych budów w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba rozpoczętych inwestycji zmniejszyła się o 25,7%, a w relacji do 2015 r. wzrosła o 11,1%. Spośród ogółu rozpoczętych budów 66,3% realizowanych było przez inwestorów budujących na sprzedaż lub wynajem. Inwestorzy indywidualni rozpoczęli budowę 6,0 tys. mieszkań, co stanowiło 32,1% ogółu rozpoczętych budów w województwie. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne województwa to najwięcej rozpoczętych inwestycji zanotowano we Wrocławiu (4061 mieszkań, tj. o 57,3% mniej niż rok wcześniej), powiecie średzkim (3295, tj. o 112,7% więcej w porównaniu z 2021 r.) oraz powiecie wrocławskim (2297, tj. mniej o 40,7% względem roku poprzedniego). Najmniej rozpoczętych inwestycji (poniżej 100) miało miejsce w powiecie górowskim (59 mieszkań) oraz powiecie zlotoryjskim (63 mieszkania).

W 2022 r. **wydano pozwolenia na budowę** lub dokonano zgłoszeń z projektem budowlanym budowy 29,8 tys. mieszkań, tj. o 3,3% więcej niż przed rokiem oraz o 54,8% więcej w porównaniu z 2015 r. Udział województwa dolnośląskiego stanowił 10,0% pozwoleń wydanych w kraju. Spośród ogółu pozwoleń na budowę 74,9% pozwoleń wydanych w województwie dolnośląskim dotyczyło inwestorów budujących na sprzedaż lub wynajem, natomiast 23,4% inwestorów indywidualnych. Do powiatów o najwyższej liczbie wydanych pozwoleń lub dokonanych zgłoszeń z projektem budowlanym należały: Wrocław (7502 pozwoleń, tj. o 5,2% mniej niż przed rokiem), następnie powiat średzki (5620, tj. więcej o 191,9% w odniesieniu do roku poprzedniego) oraz wrocławski (3754, tj. o 25,6% mniej niż rok wcześniej). Najmniej pozwoleń (poniżej 100) wydano w powiecie górowskim (53 pozwolenia, tj. o 40,4% mniej niż w porównaniu z 2021 r.).

Rynek wewnętrzny

Internal market

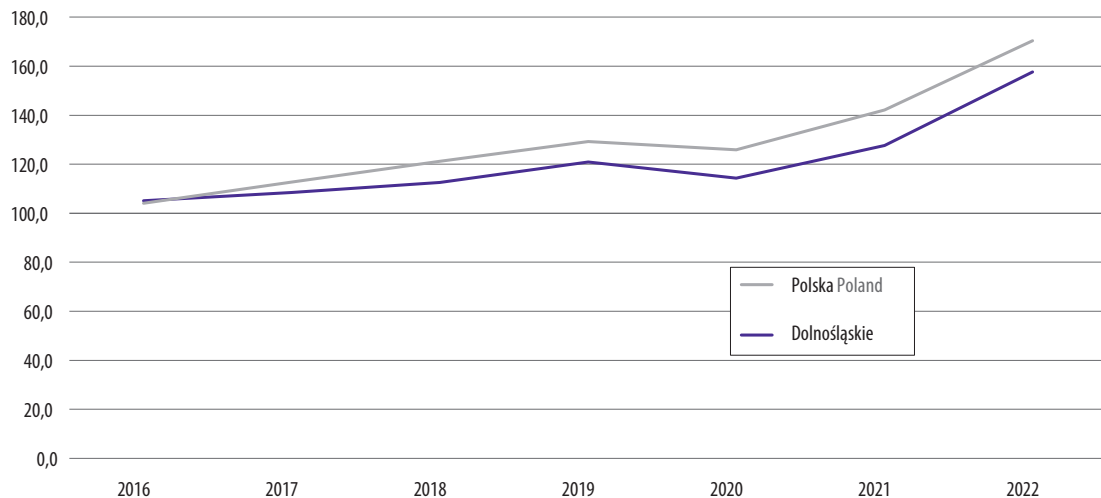
W skali roku wzrosła zarówno wartość sprzedaży detalicznej, jak i sprzedaży hurtowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe.

Dane zarówno o **sprzedaży detalicznej**, jak i **hurtowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W 2022 r. sprzedaż detaliczna zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe i była w cenach bieżących wyższa o 23,6% niż w 2021 r. (wobec wzrostu o 11,6% w 2021 r. oraz o 0,6% w 2015 r.). Dla porównania w kraju w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób sprzedaż detaliczna w 2022 r. była o 19,9% wyższa niż rok wcześniej (wobec wzrostu o 12,9% w 2021 r.).

Wykres 69. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)
2015=100

Chart 69. Indices of retail sales of goods (current prices)
2015=100

W województwie dolnośląskim wzrost sprzedaży detalicznej zanotowano prawie we wszystkich grupach, w tym największy w grupie paliwa stałe, ciekłe i gazowe – o 99,4% (w 2015 r. spadek o 18,1%), kolejno w grupie pozostałe – o 29,7% (w 2015 r. spadek o 22,2%), a następnie w grupie prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach – o 20,3% (w 2015 r. wzrost o 7,7%). Zwiększenie sprzedaży detalicznej w skali roku zanotowano również w grupie włókna, odzież, obuwie – o 15,1% (w 2015 r. spadek o 1,0%) oraz meble, RTV, AGD – o 0,2% (w 2015 r. spadek o 11,1%). Spadek sprzedaży detalicznej odnotowano w grupie farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny – o 15,7%, (w 2015 r. wzrost o 26,1%) oraz pojazdy samochodowe, motocykle, części – o 10,5% (w 2015 r. wzrost – o 15,7%).

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Tablica 41. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)Table 41. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	100,6	94,5	111,6	123,6	119,9
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	115,7	97,6	138,9	89,5	98,2
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	81,9	74,0	120,3	199,4	135,9
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	103,2	97,0	103,7	119,2	118,9
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach Other retail sale in non-specialized stores	141,7	104,4	.	.	.
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	126,1	87,5	130,2	84,3	117,9
Włókna, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	99,0	72,7	122,8	115,1	128,5
Meble, rtv, agd Furniture, radio, TV and household appliances	88,9	110,8	113,0	100,2	109,9
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialized stores	107,7	93,8	108,9	120,3	112,1
Pozostałe Others	77,8	98,9	110,6	129,7	120,9

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (NACE 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

Sprzedaż hurtowa (w cenach bieżących) w przedsiębiorstwach handlowych w 2022 r. w porównaniu z 2021 r., zwiększyła się o 16,8 %, a w przedsiębiorstwach hurtowych – o 14,5%. W 2021 r. w relacji do 2020 r., zwiększyła się o 29,3%, a w przedsiębiorstwach hurtowych – o 30,7%.

Dla porównania w 2015 r. dynamika sprzedaży hurtowej (w cenach bieżących) w województwie dolnośląskim wynosiła 106,4%, a w kraju 104,9%.

Transport

Transport

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój gospodarki i sieci osadniczej, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego. W województwie dolnośląskim obserwuje się stały poziom długości autostrad, duże zagęszczenie linii kolejowych. W taborze komunikacji miejskiej zanotowano spadek długości linii komunikacji autobusowej. Zwiększył się ruch pasażerów w porcie lotniczym we Wrocławiu. W województwie odnotowano spadek w przewozach ładunków żegluga śródlądową.

W województwie dolnośląskim długość dróg publicznych w końcu 2021 r. wyniosła 25,4 tys. km, z czego 84,3% stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 15,7% stanowiły drogi o nawierzchni gruntowej. Dla porównania w kraju udziały te wynosiły odpowiednio 73,4% oraz 26,6%. Drogi o nawierzchni twardej mierzyły 21,4 tys. km z czego 95,4% tych dróg miało nawierzchnię ulepszoną. W relacji do 2015 r. odsetek dróg o nawierzchni twardej zwiększył się o 2,8 p.proc., a dróg o nawierzchni gruntowej zmniejszył się o 2,8 p.proc. W 2021 r. udział dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg wyniósł 18,5% (w 2020 r. – 18,4%), a w 2015 r. – 22,0%. Wskaźnik dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni w przeliczeniu na 100 km² wynosił 88,5 km, natomiast w kraju 85,3 km.

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1693) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Tablica 42. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Public roads by types of surface
As of 31 December

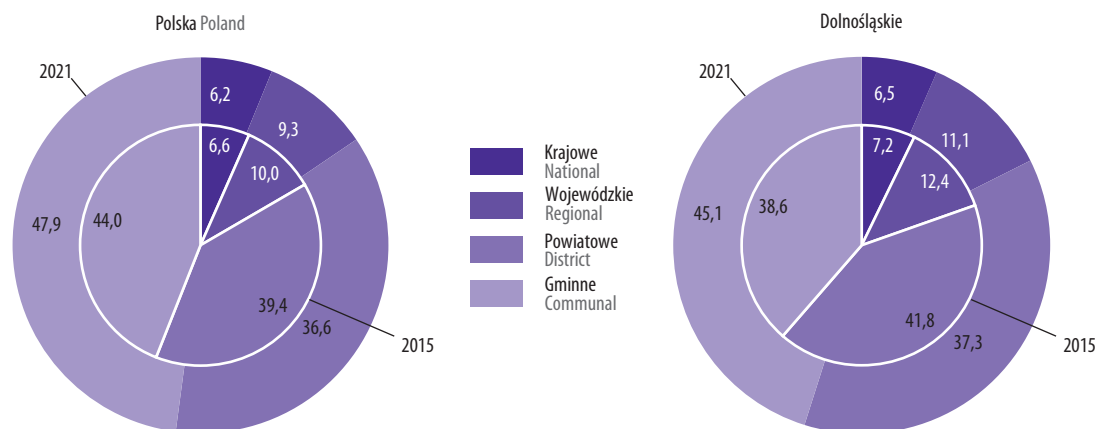
Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Ogółem w km Total in km	23805,0	24548,6	25322,3	25427,2
o nawierzchni twardej hard surface	19399,9	20550,6	21352,7	21423,0
ulepszonej improved	18185,4	19422,9	20321,0	20438,9
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	4405,1	3998,0	3969,6	4004,2

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W odniesieniu do 2020 r. odsetek dróg publicznych o nawierzchni twardej, a tym samym dróg o nawierzchni gruntowej, pozostał na niezmiennym poziomie. Ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej w końcu 2021 r. wyniosła 107,4 km na 100 km² i w porównaniu z 2015 r. oraz z 2020 r. zwiększyła się odpowiednio o 10,1 km oraz 0,4 km.

Wykres 70. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 70. Structure of hard surface public roads
As of 31 December

Dla porównania w kraju wskaźnik gęstości dróg o nawierzchni twardej na 100 km² wynosił 100,9 km i wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne. Najwyższą jego wartość odnotowano w województwie śląskim (178,1 km), a najniższą w warmińsko-mazurskim (59,4 km); natomiast dolnośląskie zajęło 7. lokatę w kraju.

Tablica 43. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 43. Hard surface public roads
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Ogółem w km Total in km	19399,9	20550,6	21352,7	21423,0
na 100 km ² per 100 km ²	97,3	103,0	107,0	107,4
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	18185,4	19422,9	20321,0	20438,9
w tym: of which:				
ekspresowe expressways	64,3	202,6	202,6	215,7
autostrady motorways	221,9	221,9	221,9	221,9

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Od 2012 r. długość autostrad pozostała na niezmiennym poziomie, tj. 221,9 km. Oznacza to, że ich długość na 1000 km² powierzchni województwa stanowiła 11,1 km. W porównaniu z 2020 r. długość dróg ekspresowych zwiększyła się o 13,1 km i wynosiła 215,7 km. Długość dróg ekspresowych oraz autostrad w przeliczeniu na 1000 km² wyniosła 21,9 km, natomiast w kraju 14,6 km. W 2021 r. w województwie dolnośląskim udział dróg ekspresowych i autostrad w ogólnej długości dróg publicznych stanowił 1,7% (tyle samo co w 2020 r.), a w 2015 r. – 1,2%.

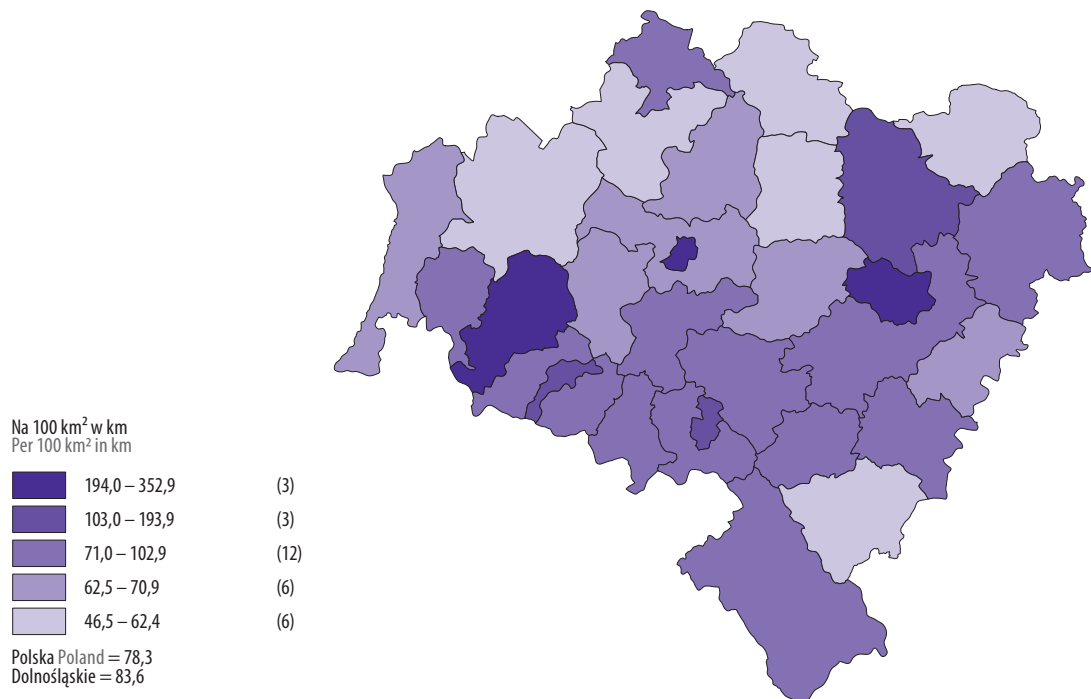
Na obszarze województwa dolnośląskiego w 2021 r. znajdowało się 1385,6 km dróg krajowych i w porównaniu z 2020 r. ich długość zmniejszyła się o 16,4 km, a w relacji do 2015 r. została ograniczona o 19,5 km. Długość dróg wojewódzkich o nawierzchni twardej w 2021 r. wyniosła 2384,1 km, z czego 2383,2 km stanowiły drogi o nawierzchni twardej ulepszonej. W relacji do 2020 r. ich długość została zwiększona o 11,4 km, a w porównaniu z 2015 r. uległa zmniejszeniu o 18,3 km. Wśród dróg powiatowych o nawierzchni twardej (o długości – 7992,4 km) nawierzchnię twardą ulepszoną posiadało 7844,7 km, a spośród dróg gminnych (9660,9 km) – 8825,4 km. Długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej w porównaniu z 2020 r. uległa zmniejszeniu o 66,0 km, a w relacji do 2015 r. zmniejszyła o 114,2 km. Z roku na rok obserwuje się natomiast zwiększenie długości dróg gminnych o nawierzchni twardej, tj. w odniesieniu do roku poprzedniego o 141,3 km, a względem 2015 r. o 2175,1 km.

Mapa 44. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 44. Improved hard surface communal and district roads in 2021

As of 31 December

Analiza przestrzenna wskaźnika długości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej ulepszonej na 100 km² wykazała, że wśród powiatów o najwyższym wskaźniku znalazły się 2 miasta na prawach powiatu Legnica (352,9 km) i Wrocław (307,5 km). Najniższymi wskaźnikami poniżej 50 km tego rodzaju dróg w przeliczeniu na 100 km² charakteryzowały się powiaty bolesławiecki (46,5 km) oraz wołowski (47,5 km). Gęstość dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej w końcu 2021 r. w województwie dolnośląskim wynosiła 83,6 km (w kraju 78,3 km).

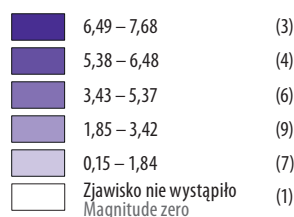
Na terenie województwa dolnośląskiego w 2021 r. istniało 1082,5 km ścieżek rowerowych, które stanowiły 5,8% tego rodzaju dróg w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim długość dróg dla rowerów w województwie była niższa o 3,3%, a w kraju większa o 7,3%. W relacji do 2015 r. długość ścieżek rowerowych zwiększyła się odpowiednio o 34,3% oraz o 71,4%. W 2021 r. zagęszczenie dróg rowerowych w przeliczeniu na 100 km² w kraju wynosiło 5,92 km, a województwo dolnośląskie (5,43 km) zajęło 9. lokatę. W odniesieniu do roku 2015 r. było to więcej o 1,39 km. Najwyższy wskaźnik długości ścieżek rowerowych na 100 km² zanotowano w województwach: śląskim – 11,10 km, następnie w pomorskim – 8,46 km oraz wielkopolskim – 7,84 km.

Mapa 45. Ścieżki rowerowe w 2021 r.

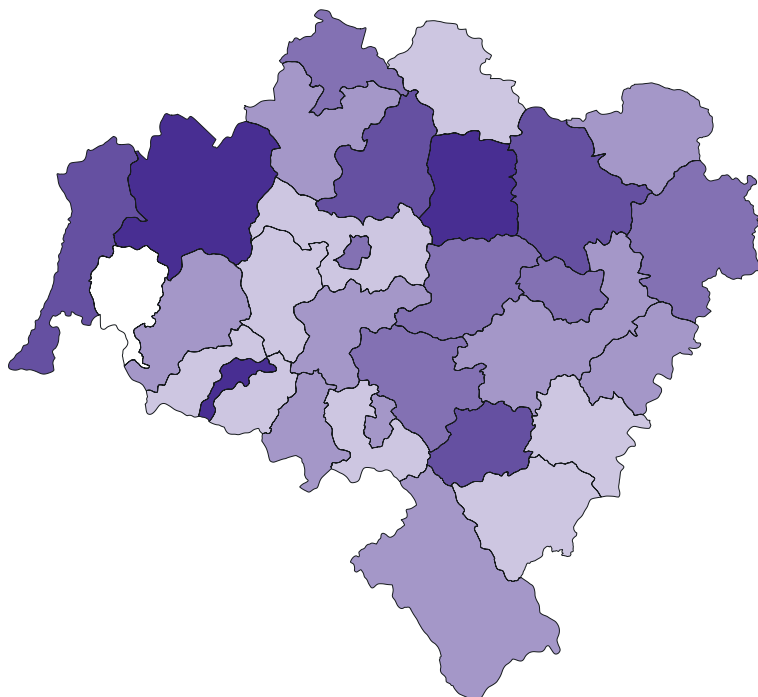
Stan w dniu 31 grudnia

Map 45. Cycle paths in 2021
As of 31 December

Na 10 tys. ludności w km
Per 10 thousand population in km

Polska Poland = 4,88
Dolnośląskie = 3,74

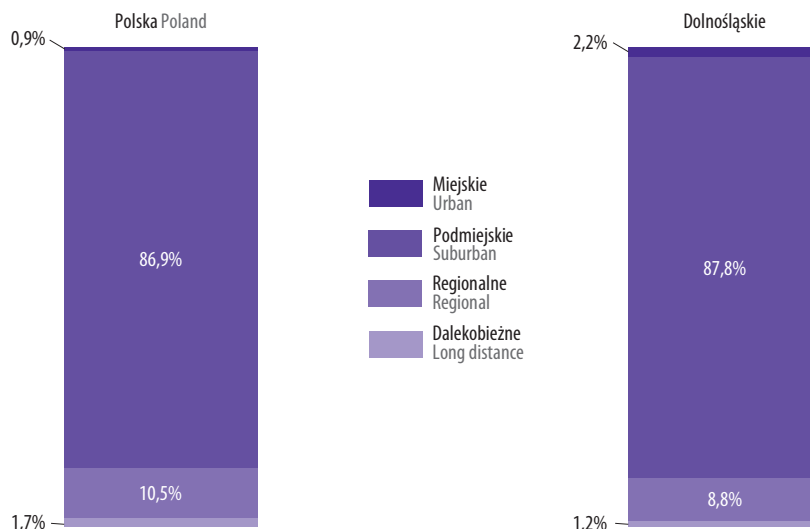

W województwie dolnośląskim w 2021 r. na 10 tys. ludności przypadało 3,74 km dróg rowerowych (w kraju 4,88 km). Analiza przestrzenna województwa dolnośląskiego wykazała, że do powiatów o najwyższym wskaźniku należały: m. Jelenia Góra (7,68 km), powiat wołowski (6,62 km) oraz powiat bolesławiecki (6,60 km). W porównaniu z 2015 r. największy wzrost dróg rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. ludności zanotowano w powiatach: trzebnickim (o 6,09 km), zgorzeleckim (o 4,03 km) oraz bolesławieckim (3,40 km). Najwyższy wskaźnik długości ścieżek rowerowych na 10 tys. ludności przypadał w województwach: lubuskim – 7,55 km, kujawsko-pomorskim i podlaskim po – 6,85 km, natomiast dolnośląskie (3,74 km) zajęło 12. lokatę.

Wykres 71. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 71. National lines of scheduled bus transport in 2021
As of 31 December

W 2021 r. regularna komunikacja autobusowa prowadzona była na 782 liniach o ogólnej długości 30,6 tys. km (w 2020 r. było to odpowiednio 901 oraz 34,7 tys. km). W ogólnej liczbie linii wojewódzkich dominowały linie podmiejskie, które stanowiły 87,8%, dla porównania w kraju odsetek ten wynosił 86,9%. Liczba linii podmiejskich w relacji do 2020 r. zmniejszyła się o 11,2%, a ich długość o 4,6%, natomiast w odniesieniu do 2015 r. została ograniczona odpowiednio o 23,4% oraz 18,4%.

W 2021 r. komunikacja miejska realizowana była na liniach komunikacyjnych o długości 4,6 tys. km i było to w porównaniu z rokiem poprzednim mniej – o 3,8%, a w relacji do 2015 r. więcej – o 27,5%. Długość linii autobusowych w porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się – o 4,0% (w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 29,9%), tramwajowych zmniejszyła się – o 0,1% (w porównaniu z 2015 r. – o 1,1%). Skład taboru komunikacji miejskiej tworzyło 861 autobusów o łącznej liczbie miejsc – 86,9 tys. oraz 330 tramwajów o łącznej liczbie miejsc – 52,3 tys.

W 2021 r. taborom komunikacji miejskiej przewieziono łącznie 163,4 mln pasażerów (przed rokiem 162,8 mln pasażerów). W ciągu roku zanotowano wzrost liczby miejsc w autobusach przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych o 2,9%. Liczba miejsc przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych w tramwajach zwiększyła się o 3,4%.

Tablica 44. Komunikacja miejska^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 44. Urban transport^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	3606	4588	4781	4599
linii autobusowych bus lines	3333	4318	4510	4329
linii tramwajowych tram lines	273	270	271	270
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	737	788	838	861
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	660	785	834	857
tramwaje trams	374	336	336	330
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	88	144	144	148
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	81,8	82,9	84,4	86,9
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	75,5	82,7	84,4	86,8
Liczba miejsc w tramwajach Number of seats in trams	52,4	52,6	52,6	52,3
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	17,3	29,2	29,2	30,2
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	264,1	260,5	162,8	163,4
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	91	90	56	56

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

^a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Długość sieci kolejowej ogółem eksploatowanej w 2021 r. wyniosła 1776 km, tj. 9,2% sieci kolejowej w kraju. W porównaniu ze stanem sprzed roku sieć kolejowa została wydłużona o 34 km, a w odniesieniu do 2015 r. o 49 km. W ogólnej długości linii kolejowych eksploatowanych linie zelektryfikowane stanowiły 61,3% (w kraju 62,8%). W 2021 r. zanotowano 782 linie dwu i więcej torowe (tyle co przed rokiem). Zagęszczenie linii kolejowych eksploatowanych w województwie dolnośląskim wynosiło 8,9 km na 100 km² powierzchni ogółem (przed rokiem 8,7 km). Biorąc pod uwagę gęstość linii kolejowych w poszczególnych województwach to dolnośląskie zajęło 2. lokatę po śląskim – 15,2 km, natomiast w kraju wskaźnik ten osiągnął wartość 6,2 km.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów, dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

Ruch samolotów w Porcie Lotniczym im. Mikołaja Kopernika we Wrocławiu w 2021 r. był wyższy o 22,4% niż w 2020 r. (w kraju odnotowano wzrost o 15,3%). W 2021 r. transportem lotniczym przywieziono 710,7 tys. pasażerów oraz odprawiono 698,3 tys. pasażerów i było to w porównaniu z rokiem poprzednim odpowiednio więcej o 42,1% oraz o 38,8%. Zanotowano wzrost przewozów w komunikacji krajowej (o 20,5%) oraz w komunikacji międzynarodowej (o 43,1%). Przewozy pasażerów transportem lotniczym rozkładowym (regularnym) zwiększyły się o 26,9% dla pasażerów przybywających oraz o 22,4% dla pasażerów odprawionych.

Samoloty polskie przywiozły 25,9% ogólnej liczby pasażerów, dla porównania w kraju udział ten wyniósł 37,5%.

Tablica 45. Ruch pasażerów w Porcie Lotniczym im. Mikołaja Kopernika we Wrocławiu

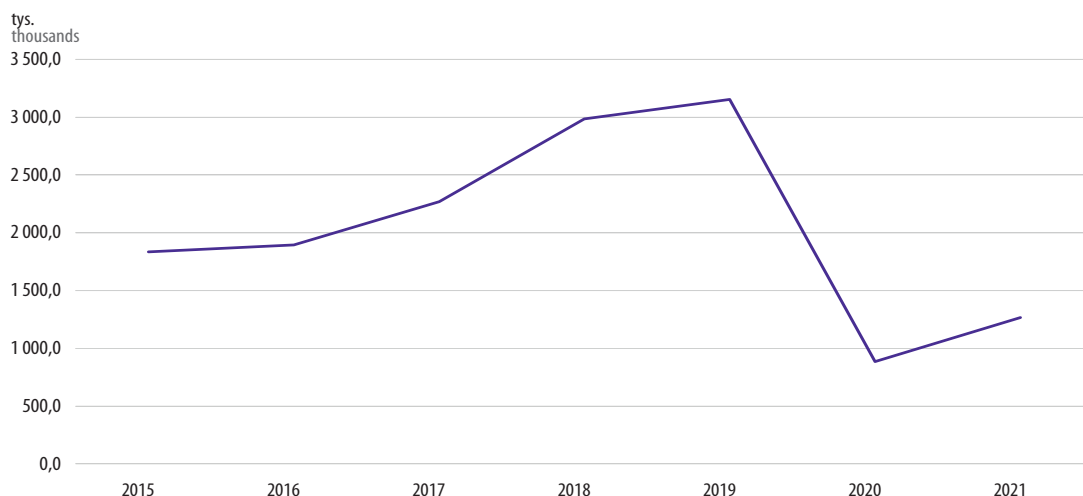
Table 45. Passenger traffic at Wrocław Mikołaj Kopernik Airport

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :				
krajowych domestic	213003	172271	58081	70981
zagranicznych foreign	916941	1577631	442017	639738
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	781686	1304837	387360	491376
Pasażerowie odprawieni do portów ^a : Passenger departures to airports ^a :				
krajowych domestic	221885	172655	59866	71173
zagranicznych foreign	917425	1577183	443102	627175
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	783033	1309424	393323	481344

^a W lotach komunikacyjnych.

^a In transport flights.

Wykres 72. Ruch pasażerów w Porcie Lotniczym im. Mikołaja Kopernika we Wrocławiu (przyjazdy i wyjazdy)
 Chart 72. Passenger traffic at Wrocław Mikołaj Kopernik Airport (arrivals and departures)

Dane o **przewozach ładunków żegluga śródlądową** dotyczą transportu ładunków na drogach wodnych śródlądowych i na wodach morskich dokonanego taborem żeglugi śródlądowej.

Tablica 46. Przewozy ładunków żegluga śródlądową według relacji przewozów
 Table 46. Inland waterways transport of goods by origin/destination

Lata Years	Województwo lub kraj Voivodship or country		Tony Tonnes	Tonokilometry Tonneskilometres
	skąd from	dokąd to	w tys. in thousands	
Przewozy krajowe ^a Domestic transport ^a				
2015	Dolnośląskie	Dolnośląskie	2551,3	15112,2
2019	Dolnośląskie	Dolnośląskie	1358,9	5199,3
2020	Dolnośląskie	Dolnośląskie	1228,9	5472,4
	Dolnośląskie	Zachodniopomorskie	0,6	294,0
2021	Dolnośląskie	Dolnośląskie	1101,4	4060,7
	Dolnośląskie	Zachodniopomorskie	0,1	24,0
Przewozy międzynarodowe – export International transport – export				
2015	-	-	-	-
2019	-	-	-	-
2020	-	-	-	-
2021	Dolnośląskie	Niemcy Germany	1,3	425,8
Przewozy międzynarodowe – import International transport – import				
2015	-	-	-	-
2019	-	-	-	-
2020	Niemcy Germany	Dolnośląskie	0,1	65,0
2021	-	-	-	-

^a Wymieniono województwa, w których przewozy wyniosły co najmniej 400 ton.

^a There are enumerated only the voivodships, where transport amounted to at least 4 hundred tonnes.

W 2021 r. żeglugą śródlądową przewieziono 1,1 mln ton ładunków, przy wykonanej pracy przewozowej wynoszącej 4,0 mln tonokilometrów. W porównaniu z 2020 r. przewozy były niższe o 10,4%, a praca przewozowa została ograniczona o 29,2%, co stanowiło odpowiednio 64,2% oraz 10,5% przewozów krajowych. W województwie dolnośląskim w ramach przewozów międzynarodowych – eksportu wywieziono z województwa dolnośląskiego do Niemiec 1,3 tys. ton, o wielkości pracy przewozowej – 425,8 tys. tonokilometrów.

Energia Energy

W 2021 r. moc zainstalowana oraz osiągalna w elektrowniach została zwiększona zarówno w porównaniu z 2020 r., jak i z 2015 r. W odniesieniu do roku poprzedniego zanotowano wzrost zużycia energii elektrycznej na odbiorcę.

W 2021 r. województwo dolnośląskie charakteryzowało się mocą zainstalowaną w elektrowniach na poziomie 3668,0 MW, co stanowiło 6,6% mocy krajowej. Wielkość mocy zainstalowanej zwiększyła się zarówno w porównaniu z 2015 r. (o 53,8%), jak i w relacji do 2020 r. (o 32,8%). Moc osiągalna w elektrowniach znajdujących się na obszarze województwa wynosiła 3520,0 MW (stanowiła 6,6% mocy krajowej) i była wyższa w porównaniu z 2015 r. – o 49,1%, a w relacji do 2020 r. – o 31,8%. Energia została wyprodukowana przede wszystkim w elektrowniach zawodowych, które skupiły 73,2% całej produkcji. Udział elektrowni zawodowych w porównaniu z 2020 r. zmniejszył się o 2,7 p.proc.

W województwie dolnośląskim w strukturze poboru energii największym zużyciem w 2021 r. charakteryzował się przemysł – 28,3% (w kraju 34,5%). W sektorze energetycznym zużycie energii stanowiło (27,7%), a w gospodarstwach domowych (16,3%). W relacji do 2015 r. zanotowano wzrost udziału w finalnym zużyciu energii w następujących sektorach gospodarki: przemysłowym (o 2,3 p.proc.), energetycznym (o 0,6 p.proc.), gospodarstwach domowych (o 0,3 p.proc.), transportowym (o 0,2 p.proc.), natomiast spadek udziału odnotowano w pozostałym zużyciu (o 3,4 p.proc.).

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Wykres 73. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki

Chart 73. Structure of electricity consumption by economy sectors

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Zużycie energii elektrycznej ogółem przez gospodarstwa domowe w województwie dolnośląskim w 2021 r. wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,4% (w kraju zanotowano wzrost o 0,4%) i osiągnęło poziom 2585,4 GWh. Na obszarach wiejskich odnotowano wzrost o 6,0% (w kraju o 0,7%) do poziomu 932,2 GWh, a w miastach o 1,9% (w kraju wzrost o 0,1%) osiągając wartość 1653,2 GWh. W relacji do 2015 r. zużycie energii elektrycznej w województwie dolnośląskim zwiększyło się o 20,5%, przy czym wzrost miał miejsce zarówno na obszarach wiejskich (o 29,9%), jak i w miastach (o 15,9%). W 2021 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zużycie energii elektrycznej na odbiorcę w gospodarstwach domowych w województwie zwiększyło się o 1,2% i wyniosło 1945,2 kWh, przy czym wyższy wzrost zanotowano na obszarach wiejskich – o 2,6% (gdzie zużycie energii elektrycznej na odbiorcę wynosiło – 2656,2 kWh) niż w miastach, w których był wyższy – o 0,1% (1690,1 kWh).

Tablica 47. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 47. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	1167,2	1274,7	1300,7	1329,1
miasta urban areas	860,9	941,0	961,0	978,2
wieś rural areas	306,3	333,7	339,7	351,0
Zużycie (w ciągu roku) w GWh Consumption (during the year) in GWh	2145,8	2373,4	2501,2	2585,4
miasta urban areas	1426,7	1533,7	1622,0	1653,2
wieś rural areas	719,1	839,7	879,2	932,2
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	1838,4	1862,0	1922,9	1945,2
miasta urban areas	1657,2	1630,0	1687,8	1690,1
wieś rural areas	2347,7	2516,4	2588,2	2656,2

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of Ministry of Climate and Environment.

W Polsce w porównaniu z rokiem poprzednim zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na odbiorcę zmniejszyło się o 0,8% i wyniosło 1979,9 kWh, w miastach miał miejsce spadek zużycia o 0,6% (na 1 odbiorcę przypadało 1741,8 kWh), a na obszarach wiejskich odnotowano spadek o 1,3% (2452,9 kWh).

Najwyższe zużycie energii elektrycznej na odbiorcę odnotowano w województwach mazowieckim (2159,7 kWh) i wielkopolskim (2131,1 kWh), najniższe zaś w województwach świętokrzyskim (1680,3 kWh) i podkarpackim (1689,0 kWh). Województwo dolnośląskie zajęło 10. lokatę pod względem zużycia energii elektrycznej na odbiorcę.

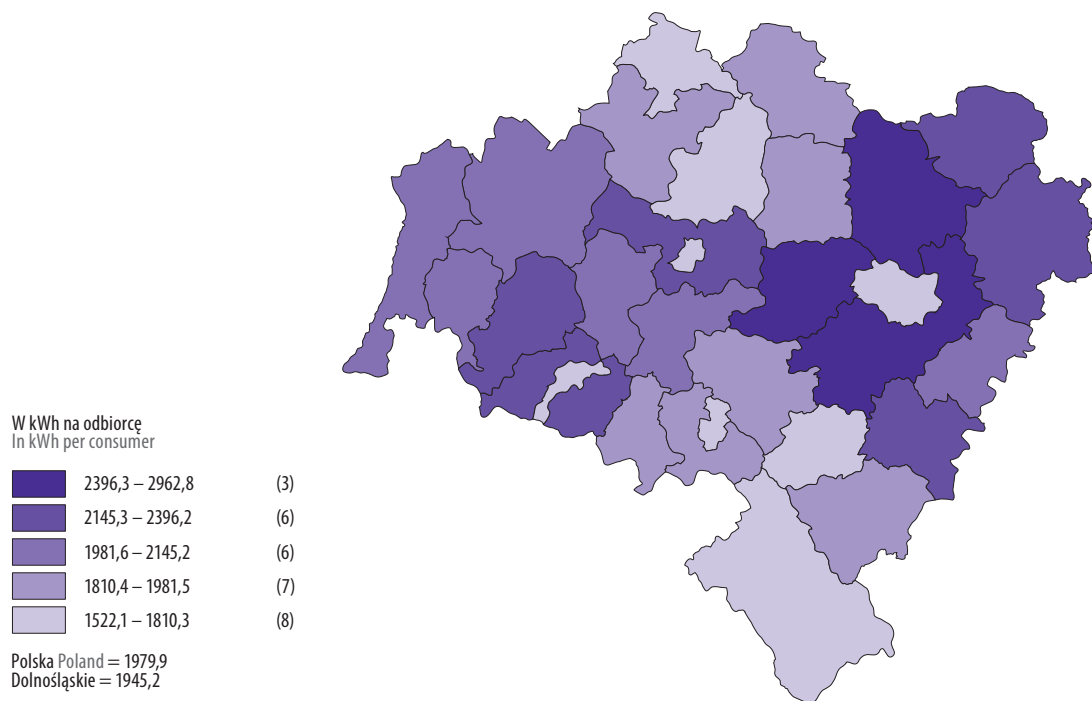
Biorąc pod uwagę zużycie energii elektrycznej na odbiorcę w gospodarstwach domowych w miastach województwo dolnośląskie zajęło 8. lokatę w kraju, natomiast 1. miejsce zajęło województwo mazowieckie (1935,8 kWh).

Z kolei najwyższe zużycie energii elektrycznej na odbiorcę na wsi odnotowano w województwach kujawsko-pomorskim (2898,2 kWh) i mazowieckim (2728,1 kWh), najniższe zaś w województwach podkarpackim (1878,3 kWh) i świętokrzyskim (1933,4 kWh), a województwo dolnośląskie zajęło 4. lokatę w kraju.

Analiza zróżnicowania terytorialnego województwa dolnośląskiego wykazała, że największe zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 odbiorcę zanotowano w powiatach: wrocławskim (2962,8 kWh), średzkim (2662,4 kWh) i trzebnickim (2603,8 kWh), a najniższe w 3 miastach na prawach powiatu: Wałbrzychu (1522,1 kWh), Legnicy (1657,9 kWh) oraz Jeleniej Górze (1691,6 kWh).

Mapa 46. Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych w 2021 r.

Map 46. Consumption of electricity in households per consumer in 2021

W 2021 r. w województwie dolnośląskim zużycie energii elektrycznej na mieszkańca w gospodarstwach domowych w miastach wynosiło 839,2 kWh, podczas gdy rok wcześniej 817,7 kWh. Dla porównania w kraju wskaźniki osiągnęły odpowiednio wartości 815,5 kWh oraz 808,8 kWh. Najwyższe zużycie energii elektrycznej na mieszkańca w gospodarstwach domowych w miastach zanotowano w województwie mazowieckim (930,4 kWh), a najniższe w województwie podkarpackim (630,9 kWh).

Rozdział 7

Chapter 7

Zarządzanie rozwojem

Development management

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

Wszystkie rodzaje jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego w 2021 r. zanotowały zwiększenie dochodów ogółem, zwłaszcza na poziomie województwa oraz miast na prawach powiatu. W porównaniu z rokiem poprzednim wartość dochodów własnych wzrosła na poszczególnych szczeblach jednostek terytorialnych.

W 2021 r. **dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego** w województwie dolnośląskim kształtowały się następująco:

- w gminach (bez miast na prawach powiatu) wyniosły ogółem 12858,2 mln zł (wzrost o 11,5% r/r oraz o 81,7% w relacji do 2015 r.),
- w miastach na prawach powiatu – 8317,7 mln zł (było to więcej o 15,6% r/r oraz o 67,2% w relacji do 2015 r.),
- w powiatach – 2775,7 mln zł (wzrost o 4,9% r/r oraz o 46,3% w relacji do 2015 r.),
- na poziomie wojewódzkim – 1601,6 mln zł (było to więcej o 16,2% r/r oraz o 26,6% w porównaniu z 2015 r.).

Tablica 48. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 48. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	5235,57	7219,99	7803,88	8807,46	53,9
Gminy ^a Gminas ^a	3586,99	5360,32	5880,94	6584,34	50,7
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5331,59	7301,23	7537,03	8769,62	61,6
Powiaty Powiats	961,68	1221,37	1349,71	1421,37	39,6
Województwo Voivodship	435,53	407,00	472,89	552,02	64,5

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jednostki samorządu terytorialnego o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Dochody własne budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie dolnośląskim kształtowały się następująco:

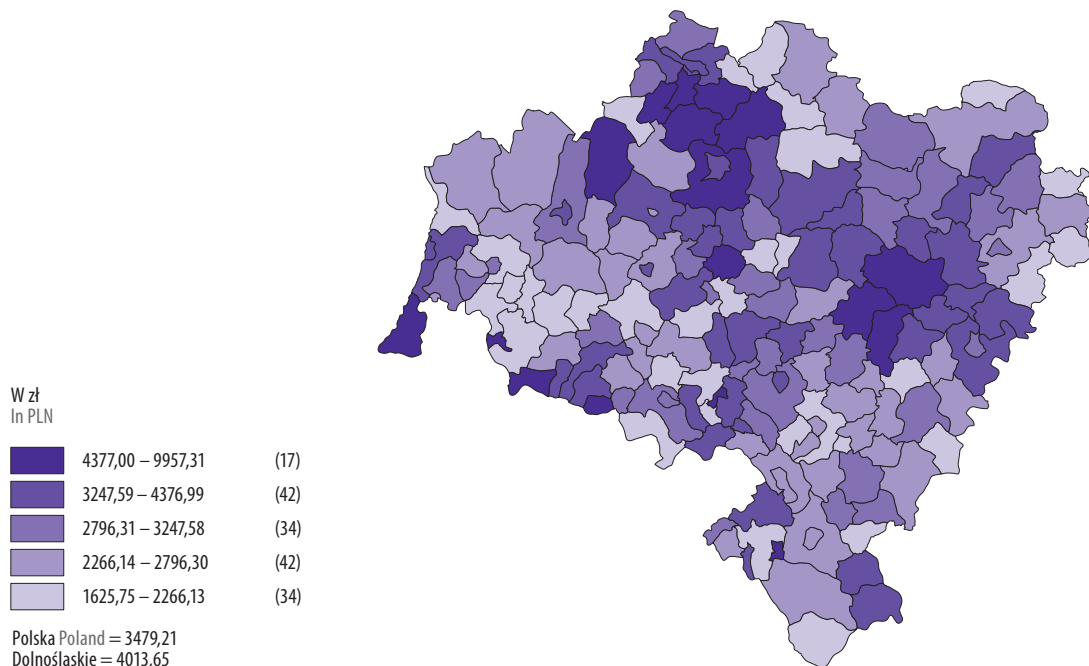
- w gminach (bez miast na prawach powiatu) wyniosły ogółem 6524,2 mln zł (wzrost o 7,4% r/r oraz o 55,4% w relacji do 2015 r.),
- w miastach na prawach powiatu – 5120,6 mln zł (zwiększyły się o 20,8% r/r oraz o 47,0% w porównaniu z 2015 r.),
- w powiatach – 1100,4 mln zł (wzrost o 0,4% r/r oraz o 60,5% w relacji do 2015 r.),
- na poziomie wojewódzkim – 1032,2 mln zł (było to więcej o 23,3% r/r oraz o 31,9% w odniesieniu do 2015 r.).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca danej jednostki terytorialnej, dochody ogółem wynosiły od 552,02 zł w przypadku województwa, przez 1421,37 zł dla powiatu, 6584,34 zł w gminach, po 8769,62 zł w miastach na prawach powiatu. Ogółem dochody na 1 mieszkańca województwa dolnośląskiego wyniosły 8807,46 zł. W porównaniu z 2015 r. najwyższy wzrost dochodów na 1 mieszkańca odnotowano w gminach (o 83,6%) oraz wśród miast na prawach powiatu (o 64,5%).

Najniższy udział dochodów własnych w ogólnej kwocie dochodów notowano na szczeblu powiatowym (39,6%), a najwyższy na poziomie wojewódzkim (64,5%). W porównaniu z rokiem poprzednim najbardziej wzrosły dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie (o 16,7%) oraz w miastach na prawach powiatu (o 16,4%).

Mapa 47. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2021 r.

Map 47. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2021

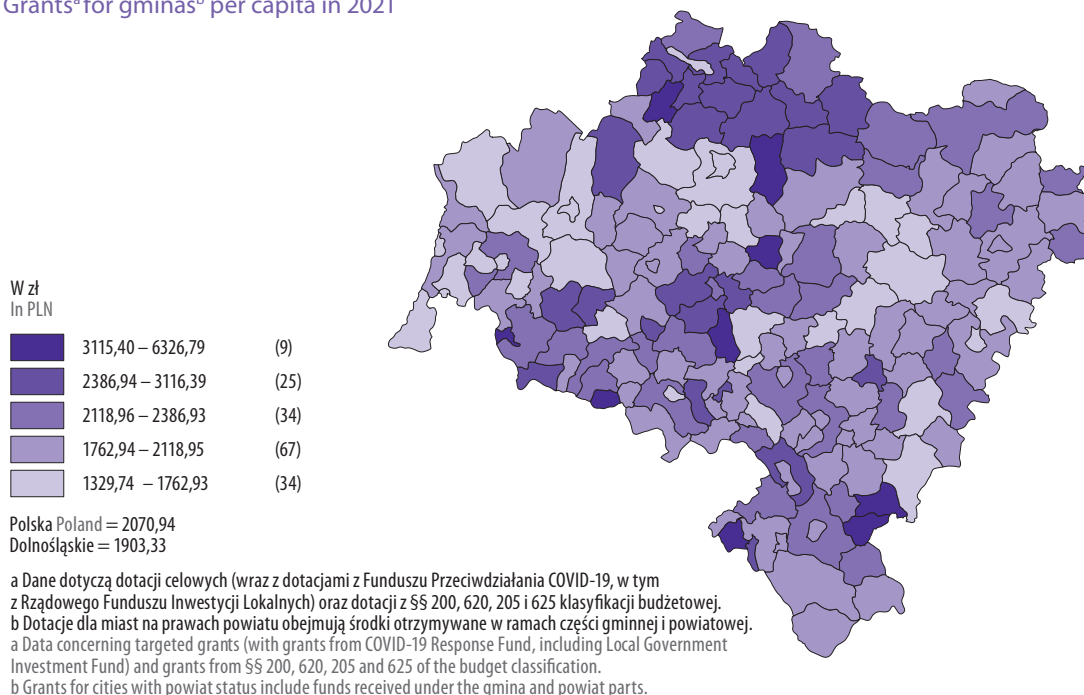
a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymane w ramach części gminnej i powiatowej.
a Own revenues of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

W 2021 r. **dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca** danej jednostki terytorialnej, wynosiły od 355,78 zł (w 2020 r. – 287,22 zł) w przypadku województwa, przez 563,50 zł (w 2020 r. – 559,15 zł) dla powiatu, 3340,88 zł (w 2020 r. – 3096,86 zł) w gminach, po 5398,84 zł (w 2020 r. – 4438,08 zł) w miastach na prawach powiatu. Ogółem dochody własne na 1 mieszkańca województwa dolnośląskiego wyniosły 4748,72 zł (w 2020 r. – 4199,35 zł). W relacji do 2015 r. najwyższy wzrost dochodów własnych na 1 mieszkańca odnotowano w powiatach (o 62,2%) oraz w gminach (o 57,0%). Dochody własne gmin w województwie dolnośląskim, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, najniższe były w gminie Jemielno (1625,75 zł), Przeworno (1636,89 zł) oraz Dziadowa Kłoda (1731,06 zł). Najwyższe dochody własne odnotowano w gminie Kobierzyce (9957,31 zł), następnie w gminie Jerzmanowa (8223,16 zł) oraz Polkowice (8080,51 zł). Wśród miast na prawach powiatu najniższy dochód własny w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w Wałbrzychu (3701,33 zł), a najwyższy we Wrocławiu (6031,68 zł).

Oprócz dochodów własnych na rachunki JST wpływają również dotacje. W 2021 r. na poziomie wojewódzkim dotacje wynosiły 380,0 mln zł (spadek o 0,7% r/r), z czego dotacje na wydatki inwestycyjne – 177,5 mln zł (wzrost o 1,7% r/r) i stanowiły 46,7% dotacji ogółem. Dotacje celowe w 2021 r. w województwie dolnośląskim były na poziomie 127,1 mln zł, tj. o 6,1% więcej niż w 2020 r. Dotacje przekazywane w ramach programów z udziałem środków europejskich wyniosły 252,9 mln zł (spadek o 21,2% r/r), z czego na inwestycje przeznaczone było 158,4 mln zł (spadek o 3,5% r/r). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dotacje ogółem osiągnęły wartość 130,97 zł, z czego 61,18 zł było przeznaczone na inwestycje, a z programów z udziałem środków europejskich pochodziło 87,16 zł.

Mapa 48. Dotacje^a dla gmin^b na 1 mieszkańca w 2021 r.

Map 48. Grants^a for gminas^b per capita in 2021

Najwyższe dotacje z programów z udziałem środków europejskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca zanotowano w gminach: Ścinawa (6326,79 zł), Lewin Kłodzki (4197,31 zł) oraz Świeradów-Zdrój (4193,96 zł). W miastach na prawach powiatu wartość dotacji z programów, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła od 1661,88 zł we Wrocławiu do 2167,03 zł w Jeleniej Górze.

Dotacje inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły od 6,63 zł w gminie Miłkowice i 6,93 zł w gminie Kondratowice, do 4601,03 zł w gminie Ścinawa oraz 2108,74 zł w gminie Lewin Kłodzki. W miastach na prawach powiatu dotacje inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły od 26,72 zł w Legnicy do 304,52 zł w Wałbrzychu.

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego były wyższe w 2021 r. niż w 2020 r. na wszystkich szczeblach, zwłaszcza na poziomie wojewódzkim. Podobnie jak przed rokiem największą część wydatków ogółem przeznaczono na oświatę i wychowanie.

W 2021 r. **wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego** w województwie dolnośląskim kształtowały się następująco:

- w gminach (bez miast na prawach powiatu) wyniosły ogółem 11958,3 mln zł (wzrost o 9,1% r/r), wydatki majątkowe osiągnęły wartość 1972,3 mln zł (wzrost o 25,2% r/r), z czego wydatki inwestycyjne stanowiły 90,2% tej kwoty (1780,0 mln zł, wzrost o 19,6% r/r),
- w miastach na prawach powiatu wyniosły ogółem 8044,5 mln zł (wzrost o 7,8% r/r), wydatki majątkowe wyniosły 1261,3 mln zł (wzrost o 14,8% r/r), z czego wydatki inwestycyjne stanowiły 86,5% tej kwoty (1091,6 mln zł, wzrost o 13,5% r/r),
- w powiatach osiągnęły wartość ogółem 2622,8 mln zł (wzrost o 7,9% r/r), wydatki majątkowe wyniosły 278,9 mln zł (wzrost o 25,7% r/r), z czego wydatki inwestycyjne stanowiły 99,6% tej kwoty (277,8 mln zł, wzrost o 31,9% r/r),
- na poziomie wojewódzkim wyniosły ogółem 1320,1 mln zł (wzrost o 19,2% r/r), wydatki majątkowe wyniosły 436,5 mln zł (wzrost o 44,0% r/r), z czego wydatki inwestycyjne stanowiły 82,0% tej kwoty (357,8 mln zł, wzrost o 55,2% r/r).

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w województwie dolnośląskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się następująco:

- w gminach (bez miast na prawach powiatu) wyniosły 6123,53 zł (wobec 5592,42 zł w 2020 r. oraz 3488,00 w 2015 r.), z czego udział wydatków inwestycyjnych wyniósł 14,9% w wydatkach ogółem,
- w miastach na prawach powiatu osiągnęły wartość 8481,55 zł (wobec 7811,89 zł w 2020 r. czy 5679,25 zł w 2015 r.), z czego udział wydatków inwestycyjnych wyniósł 12,9% w wydatkach ogółem,
- w powiatach wyniosły 1343,09 zł (wobec 1240,11 zł w 2020 r. oraz 948,18 zł w 2015 r.), z czego udział wydatków inwestycyjnych wyniósł 10,6% w wydatkach ogółem,
- na poziomie wojewódzkim stanowiły 454,99 zł (wobec 379,98 zł w 2020 r. oraz 447,81 zł w 2015 r.), z czego 27,1% to udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem.

W 2021 r. wydatki inwestycyjne w województwie dolnośląskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca (poniżej 200 zł) zanotowano w 3 gminach: Przeworno – 158,97 zł, Pęcław – 174,75 zł i Kondratowice – 176,46 zł. Najwyższe wydatki inwestycyjne przypadające na 1 mieszkańca zanotowano w gminie Ścinawa – 7606,96 zł oraz Grębocice – 4590,13 zł. Spośród miast na prawach powiatu najwyższe wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca zanotowano we Wrocławiu (1284,50 zł).

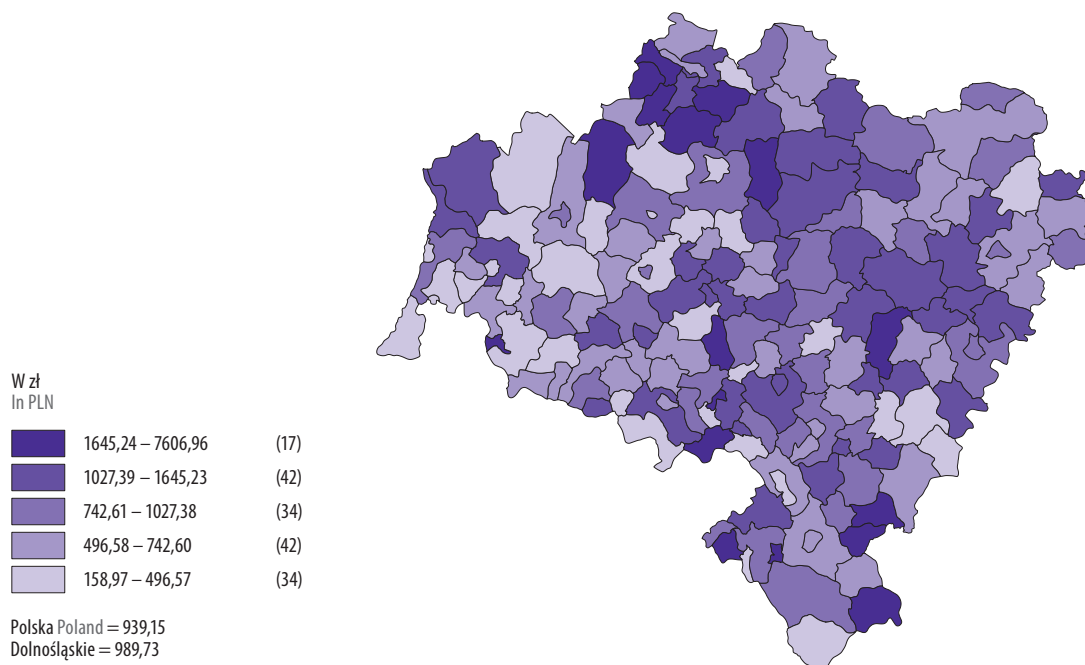
Tablica 49 Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 49. Expenditure of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditures in % of total expenditure
Ogółem Total	5283,09	7174,32	7533,25	8253,40	14,6
Gminy ^a Gminas ^a	3488,00	5358,55	5592,42	6123,53	14,9
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5679,25	7346,43	7811,89	8481,55	13,6
Powiaty Powiats	948,18	1167,80	1240,11	1343,09	10,6
Województwo Voivodship	447,81	384,36	379,98	454,99	27,1

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Mapa 49. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2021 r.Map 49. Investment expenditure of gminas^a per capita in 2021

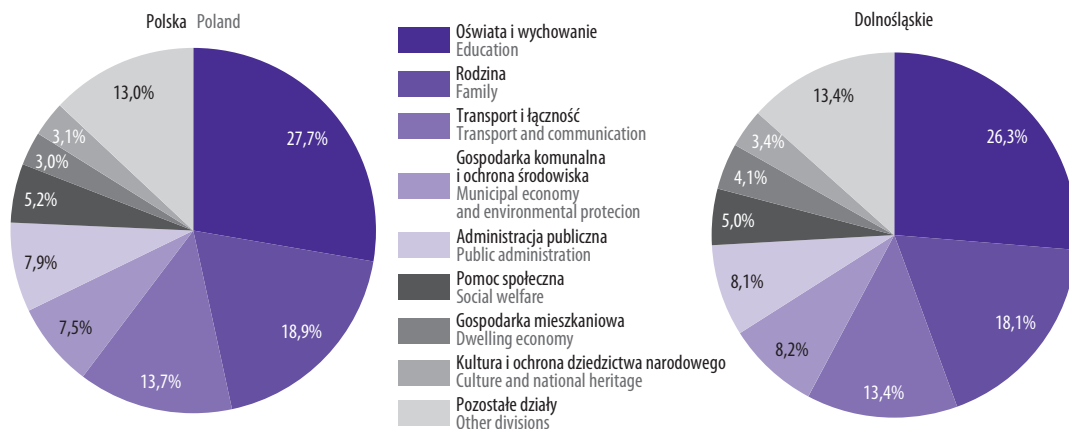
a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.

a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

W 2021 r. w województwie dolnośląskim w ramach wszystkich szczebli jednostek terytorialnych 26,3% wydatków budżetowych było przeznaczonych na oświatę i wychowanie (27,7% w Polsce), następnie 18,1% na rodzinę (18,9% w Polsce), 13,4% na transport i łączność (13,7% w Polsce), 8,2% na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (7,5% w Polsce), 8,1% na administrację publiczną (w Polsce 7,9%), 5,0% na pomoc społeczną (w Polsce 5,2%), 4,1% na gospodarkę mieszkaniową (3,0% w Polsce), na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego 3,4% (3,1% w Polsce). Na pozostałe działy przeznaczono 13,4% wydatków budżetowych (w Polsce 13,0%).

Wykres 74. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2021 r.

Chart 74. Expenditure of local government units budgets by divisions in 2021

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

Wyniki finansowy za 2021 r. dla jednostek samorządu terytorialnego ogółem był dodatni, a zatem dochody budżetowe przewyższyły wydatki budżetowe. Biorąc pod uwagę poszczególne szczeble jednostek samorządu terytorialnych to zarówno w gminach, powiatach, miastach na prawach powiatu, jak i na poziomie wojewódzkim odnotowano nadwyżkę budżetową.

W 2021 r. blisko 90% jednostek samorządu terytorialnego osiągnęło nadwyżkę budżetową, a nieco w ponad 10% odnotowało deficyt.

W 2021 r. jednostki samorządu terytorialnego na wszystkich szczeblach w województwie dolnośląskim łącznie wykazywały nadwyżkę budżetową wynoszącą 1607,5 mln zł (tj. 6,3% w relacji do dochodów ogółem). Rok wcześniej występowała nadwyżka na poziomie 789,0 mln zł, a w 2015 r. deficyt wynoszący minus 138,0 mln zł. Największa nadwyżka dotyczyła budżetów w gminach – 899,9 mln zł (tj. 7,0% w relacji do dochodów ogółem), w 2020 r. zanotowano nadwyżkę wynoszącą 565,7 mln zł (tj. 4,9% w relacji do dochodów ogółem). W 2021 r. budżet wojewódzki charakteryzował się nadwyżką wynoszącą 281,5 mln zł, natomiast powiaty województwa dolnośląskiego zamknęły rok uzyskując nadwyżkę budżetową wynoszącą 152,9 mln zł. W 2020 r. wyniki finansowe tych szczebli terytorialnych wynosiły odpowiednio 270,9 mln zł oraz 214,9 mln zł. W 2021 r. budżety miast na prawach powiatów wykazywały nadwyżkę wynoszącą 273,2 mln zł (2020 r. zamknęły z deficytem w wysokości 262,4 mln zł).

Tablica 50. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 50. Result of budgets of local government units

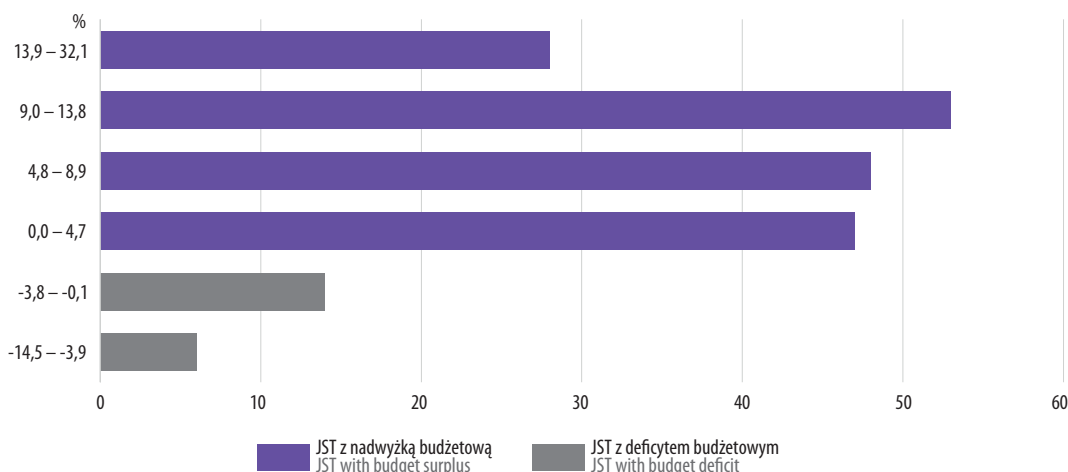
Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	w mln zł in million PLN				relacja do dochodów ogółem w % relation to total revenue in %
Ogółem Total	-138,0	132,4	789,0	1607,5	6,3
Gminy ^a Gminas ^a	195,3	3,5	565,7	899,9	7,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-324,3	-42,1	-262,4	273,2	3,3
Powiaty Powiats	26,6	105,4	214,9	152,9	5,5
Województwo Voivodship	-35,7	65,7	270,9	281,5	17,6

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Spośród 165 gmin w województwie dolnośląskim 148 wykazało w 2021 r. nadwyżkę w budżecie, a 17 wykazywało deficyt budżetowy. Relacja wyniku budżetowego do dochodów ogółem w gminach z nadwyżką budżetową stanowiła od 0,4% (w gminie Cieszków) do 32,1% (w gminie Czarny Bór). Natomiast do gmin z relatywnie największym deficytem zaliczono Grębocice, gdzie wydatki przewyższyły dochody o 14,5% oraz Ścinawę (o 12,6%).

Wykres 75. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2021 r.

Chart 75. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2021

Spośród miast na prawach powiatu Wałbrzych charakteryzował się deficytem budżetowym (na poziomie – 15,7 mln zł), a pozostałe 3 miasta wygenerowały nadwyżkę budżetową (Wrocław – 183,3 mln zł, Legnica – 65,6 mln zł i Jelenia Góra – 40,0 mln zł).

Spośród 26 powiatów nadwyżkę w budżecie wygenerowały 24 powiaty, a 2 wykazywały deficyt (powiaty lubański i oławski). Relacja wyniku budżetowego do dochodów ogółem w powiatach z nadwyżką budżetową stanowiła od 0,6% (w powiecie ząbkowickim) do 13,6% (w powiecie jaworskim).

Tablica 51. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 51. Debt of local government units in 2021

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2020=100
Ogółem Total	9117,3	3146,36	35,7	105,2
Gminy ^a Gminas ^a	3475,1	1782,45	27,0	100,9
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4854,8	5120,38	58,4	114,3
Powiaty Powiats	519,0	266,21	18,7	92,1
Województwo Voivodship	268,4	92,64	16,8	65,2

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego na wszystkich szczeblach w województwie dolnośląskim ogółem wyniosło 9117,3 mln zł (35,7% dochodów), co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało 3146,36 zł.

Największe zadłużenie kwotowo, jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca występowało w miastach na prawach powiatu (odpowiednio 4854,8 mln zł i 5120,38 zł). Zadłużenie na 1 mieszkańca w miastach na prawach powiatu było znacznie większe niż w pozostałych gminach i powiatach regionu.

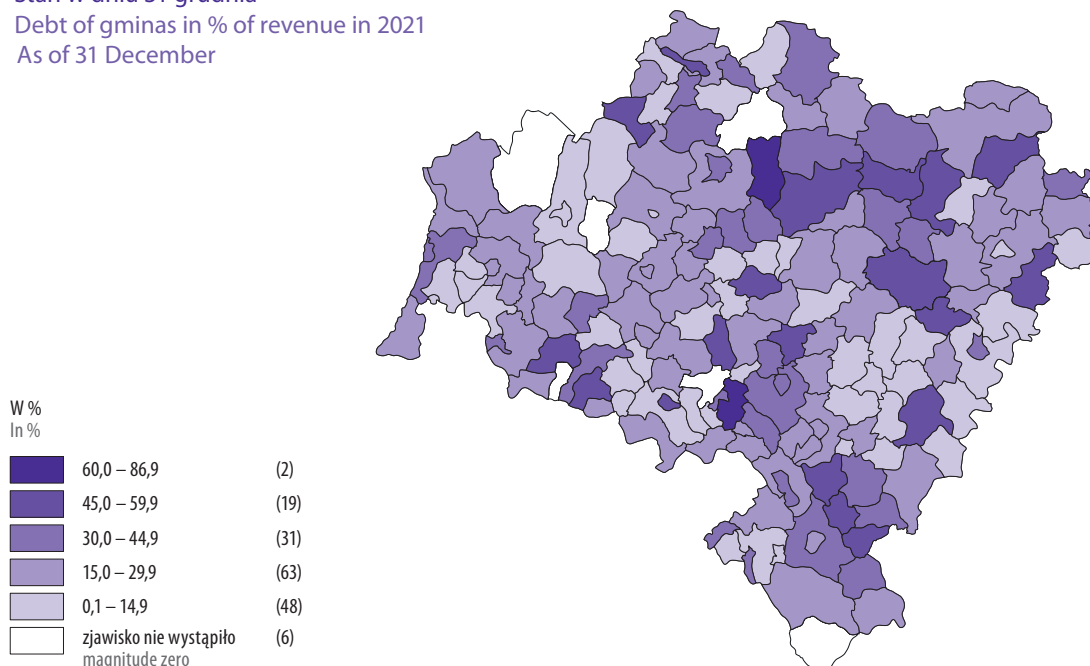
W 2021 r., wskaźnik mierzący poziom zadłużenia gmin w procentach dochodów ogółem kształtował się od 0,1% w gminie w. Bolesławiec do 86,9% w m. Wałbrzych. W 10 gminach analizowany współczynnik wynosił ponad 50%.

Mapa 50. Zadłużenie gmin w % do dochodów ogółem w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 50. Debt of gminas in % of revenue in 2021

As of 31 December

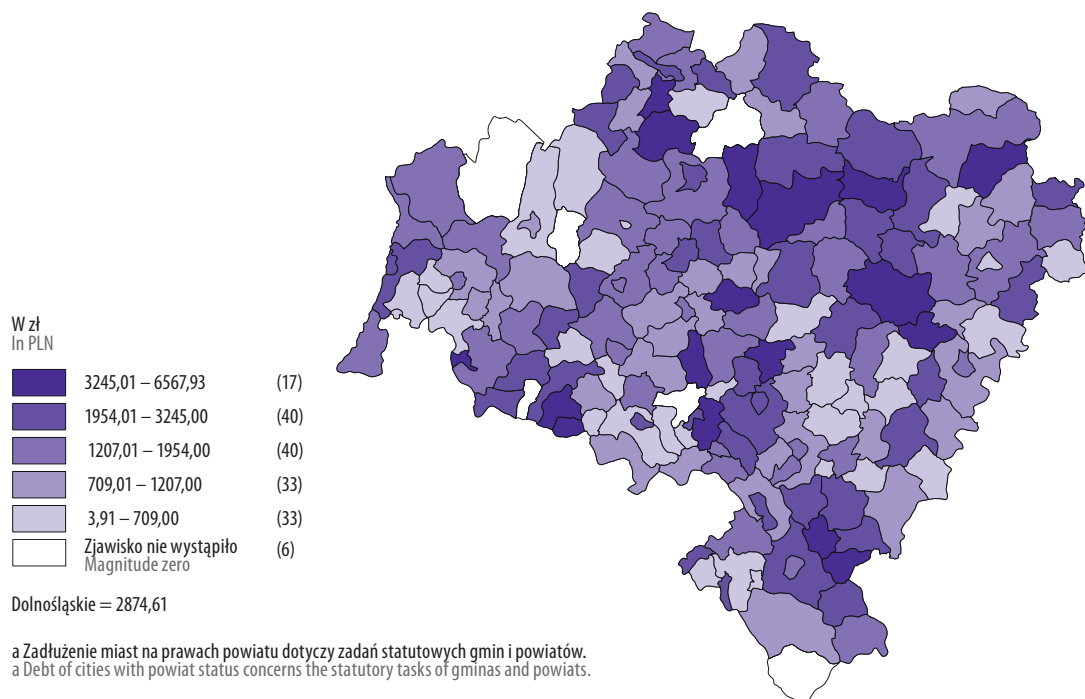

Mapa 51. Zadłużenie gmin^a na 1 mieszkańca w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 51. Debt of gminas^a per capita in 2021

As of 31 December

Spośród ogółu gmin oraz miast na prawach powiatu w województwie dolnośląskim w 2021 r. najwyższe zadłużenie w przeliczeniu na 1 mieszkańca zanotowano w gminie Ścinawa – 6867,93 zł, kolejno w m. Wałbrzych – 6585,98 zł, a następnie we Wrocławiu – 5461,74 zł. Poza 6 gminami bez zobowiązań, do gmin z relatywnie z najniższym zadłużeniem przypadającym na 1 mieszkańca zaliczono w. Bolesławiec i Zagrodno oraz Polanicę-Zdrój, gdzie wskaźniki wynosiły odpowiednio: 3,91 zł, 30,98 zł i 59,54 zł.

7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4. Projects co-financed by the European funds

Udział dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa dolnośląskiego stanowił 6,6% całkowitej wartości w kraju. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty zrealizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Umowa Partnerstwa 2014-2020 jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014-2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO).

Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa dolnośląskiego do końca czerwca 2022 r. wyniosła 38191,4 mln zł (6,6% wartości projektów w Polsce), z czego dofinansowanie ze środków UE stanowiło 55,7% całej kwoty (21274,1 mln zł). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość całkowita projektów

wyniosła 13205,58 zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca największą wartością cechował się program „Infrastruktura i środowisko” – 6015,61 zł. Wartość projektów zrealizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego wyniosła – 14301,5 mln zł i stanowiła 7,0% wszystkich RPO w Polsce.

Tablica 52. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca czerwca 2022 r.^a

Table 52. The total value of projects and the value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014-2020 in the Voivodship by the end of June 2022^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	38191,4	21274,1	6,6^b	13205,58
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	17397,5	7200,9	7,7	6015,61
Inteligentny Rozwój Smart Growth	5140,5	3104,0	6,7	1777,46
Polska Cyfrowa Digital Poland	500,4	297,2	3,2	173,01
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	851,5	742,2	3,3	294,42
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	14301,5	9929,8	7,0 ^b	4945,08

^a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. ^b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. Źródło: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

^a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. ^b For Poland, together with the funds of the Operational Programme Eastern Poland.

Source: data of the Ministry of Funds and Regional Policy.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Należy podkreślić, że opisane wartości projektów to nie są wszystkie środki europejskie wykorzystywane w województwie. Nie obejmują one:

- funduszy z formalnie już zakończonych poprzednich ram finansowych 2007-2013, lecz jeszcze później w niewielkim stopniu wykorzystywanych,
- środków pozaunijnych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF; tzw. Funduszu Norweskiego), Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (SPPW) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG),
- projektów unijnych na lata 2014–2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności, czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (np. realizowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRROW).

Całkowita wartość realizowanych przez samorządy projektów europejskich obejmuje publiczne środki europejskie uzyskiwane w formie dotacji oraz wkład własny pochodzący z dochodów własnych samorządów lub z kredytów i pożyczek.

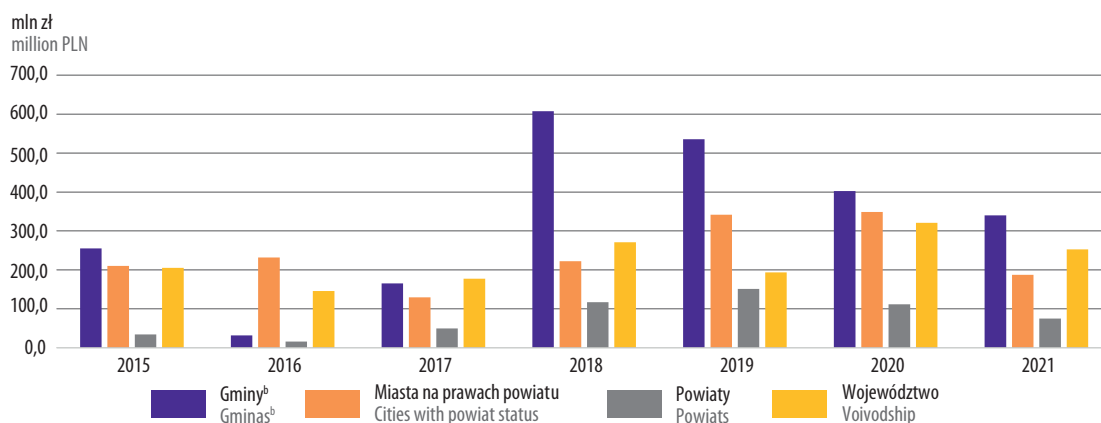
Dotacje z funduszy europejskich (nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale także ze środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy) oznaczone są w klasyfikacji dochodów budżetowych czterema paragrafami:

- §§ 200 i 620 dotyczą ram finansowych okresu 2007–2013 oraz źródeł pozaunijnych,
- §§ 205 i 625 dotyczą ram finansowych okresu 2014–2020.

Dotacje z tytułu §§ 200 i 205 odnoszą się do projektów i zadań o charakterze nieinwestycyjnym, a dotacje z §§ 620 i 625 – do zadań inwestycyjnych. Dotacje te wchodzą do budżetów jednostek samorządu terytorialnego, gdy jednostki te skutecznie aplikują o ich przyznanie.

Wykres 76. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich^a

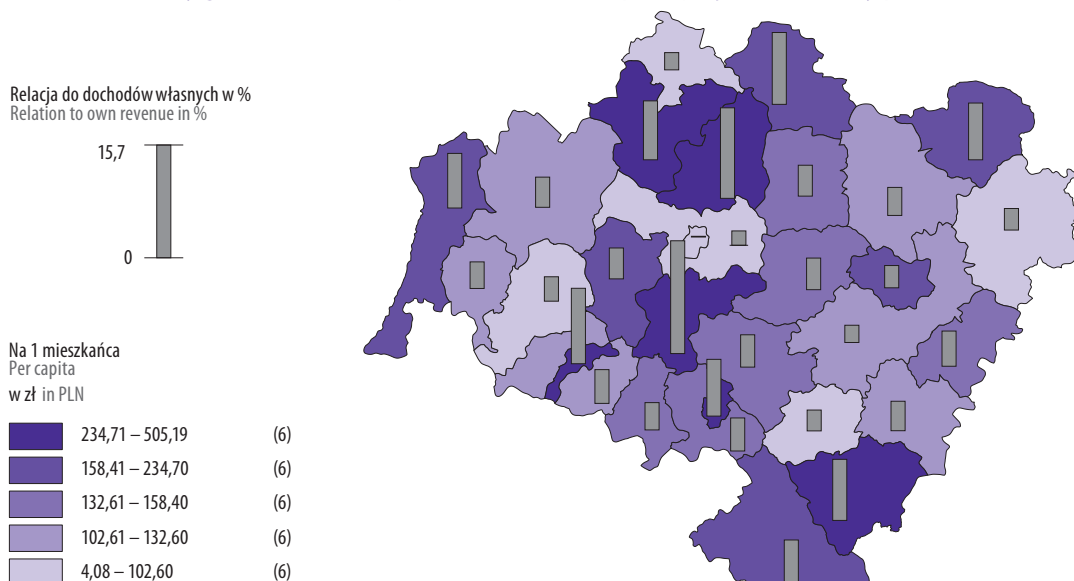
Chart 76. Grants received by local government units for the implementation of European projects^a

a Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Mapa 52. Dotacje otrzymane przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b w 2021 r. według powiatów

Map 52. Grants received by gminas^a for the implementation of European project^b in 2021 by powiats

a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

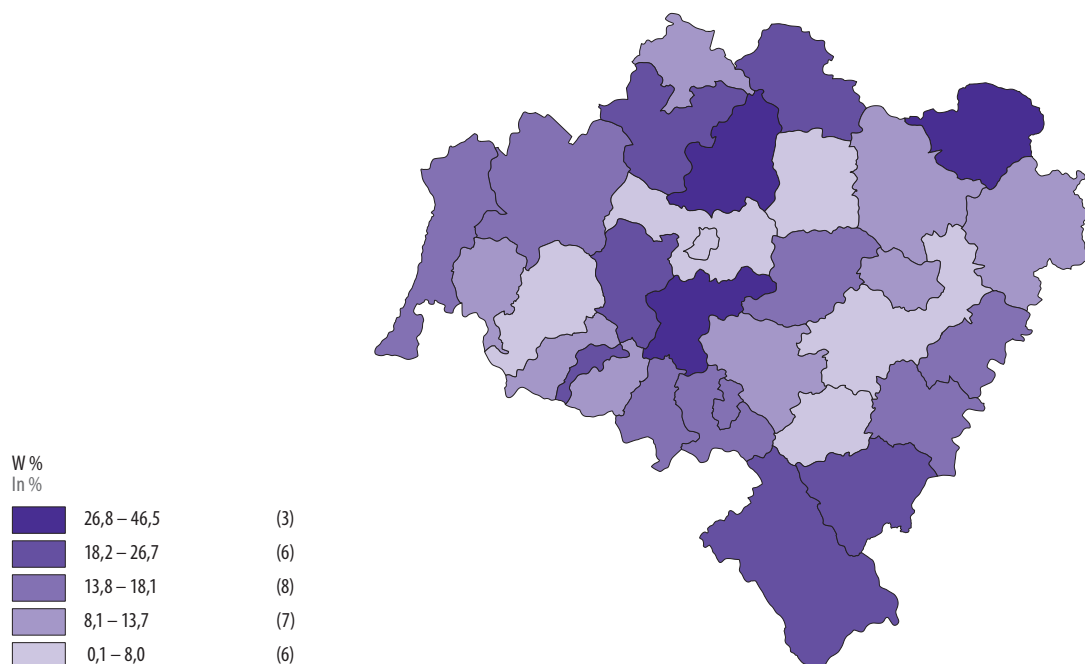
b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

W 2021 r. najwyższą wartość dotacji otrzymanych przez samorządy na realizację projektów unijnych zanotowano w gminach (340,2 mln zł), w porównaniu z 2020 r. było to mniej o 15,5%. W relacji r/r spadek poziomu dotacji dotyczył wszystkich szczebli jednostek samorządu terytorialnego, w tym najwyższy zanotowano w miastach na prawach powiatu (o 46,2%). W odniesieniu do 2015 r. spadek dotacji otrzymanych przez samorządy na realizację projektów unijnych zanotowano wyłącznie w miastach na prawach powiatu (o 10,8%).

Mapa 53. Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w 2021 r.
Map 53. Share of the European investment grants in total investment expenditure in 2021

W województwie dolnośląskim w 2021 r. dotacje pozyskane przez gminy na projekty europejskie w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły od 4,08 zł w m. Legnicy do 505,19 zł w powiecie lubińskim. Średnia wartość relacji wartości dotacji na projekty europejskie do dochodów własnych w dolnośląskich gminach wyniosła w 2021 r. – 5,6% , ale zbiorczo w niektórych powiatach przekraczała nawet 10%. Były to powiaty: jaworski (15,7%), lubiński (12,6%) oraz m. Jelenia Góra (10,5%). W większości powiatów (20) wskaźnik ten był niższy od średniej.

Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych gmin ogółem w 2021 r. w poszczególnych powiatach (łącznie z miastami na prawach powiatu) województwa dolnośląskiego stanowił od 0,1% dla m. Legnicy do 46,5% dla powiatu jaworskiego. Spośród 30 powiatów aż w 8 analizowany wskaźnik nie przekroczył 10%.

W 2021 r. w 11 gminach województwa dolnośląskiego europejskie dotacje inwestycyjne przekroczyły wartość wydatków inwestycyjnych (rok wcześniej w 5 gminach). Sytuacja taka zwykle powstaje, gdy gminy uzyskują transze płatności w następnym roku po dokonaniu wydatków inwestycyjnych. Zdecydowana większość wydatków inwestycyjnych jest refinansowana w roku ponoszenia wydatków.

Najwyższy udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem zanotowano w gminach: Kondratowice, Pęcław oraz Malczyce.

7.5. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja

7.5. Spatial planning and revitalisation

Planowanie przestrzenne

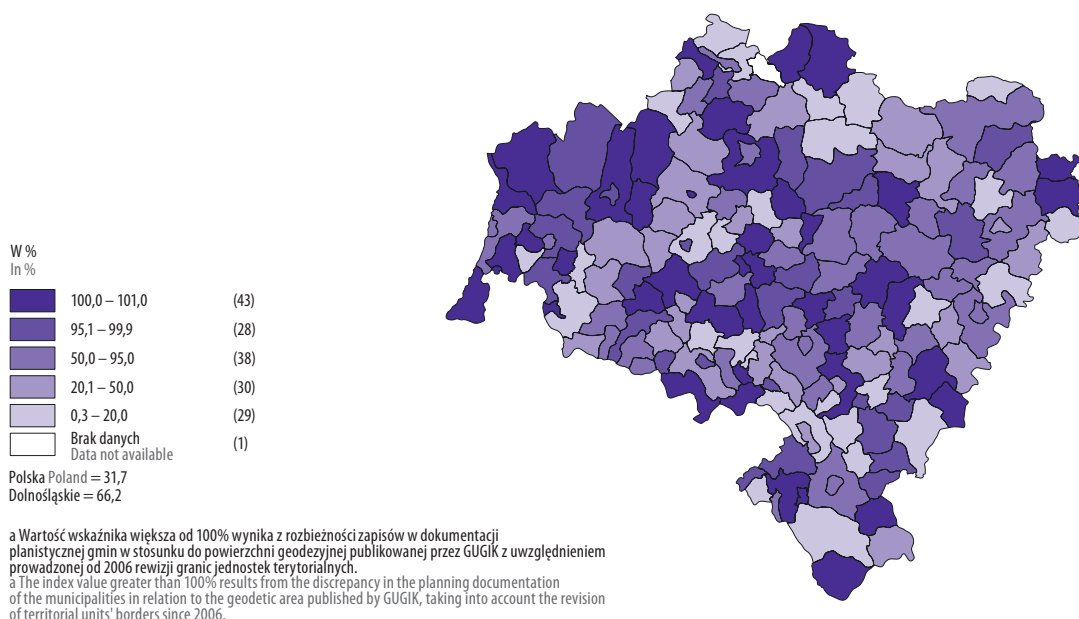
Spatial planning

W 2021 r. w województwie dolnośląskim obowiązywało 7266 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (wzrost o 3,4% r/r), które stanowiły 12,2% wszystkich planów obowiązujących w Polsce. Wskaźnik powierzchni objętej obowiązującymi planami wyniósł w województwie 66,2% (wzrost o 0,4 p.proc. r/r) co było 3. wynikiem w kraju, po województwach śląskim (73,0%) i małopolskim (69,1%), przy wartości przeciętnej w kraju wynoszącej 31,7%.

W ujęciu gminnym (poza gminą Pęcław, dla której brak danych) we wszystkich gminach województwa dolnośląskiego obowiązywał przynajmniej jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W 43 gminach (25,4% wszystkich gmin) pokrycie obowiązującymi planami było całkowite, w kolejnych 35 (20,7%) większe niż 90%. W 17 gminach (10,1%) udział ten był niższy niż 10%, z najniższymi wartościami w Kotli (0,3%), Wąsoszu (0,6%) i Jemielnie (0,7%).

Mapa 54. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2021 r. ^a

Map 54. Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area in 2021^a

W 2021 r. w województwie dolnośląskim w trakcie sporządzania były 954 projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (o 8,2% więcej r/r). Obejmą one 13,3% powierzchni województwa, z czego 4,1% powierzchni to tereny dotąd nie objęte planami zagospodarowania przestrzennego (wzrost o 0,5 p.proc. r/r).

Rewitalizacja

Revitalisation

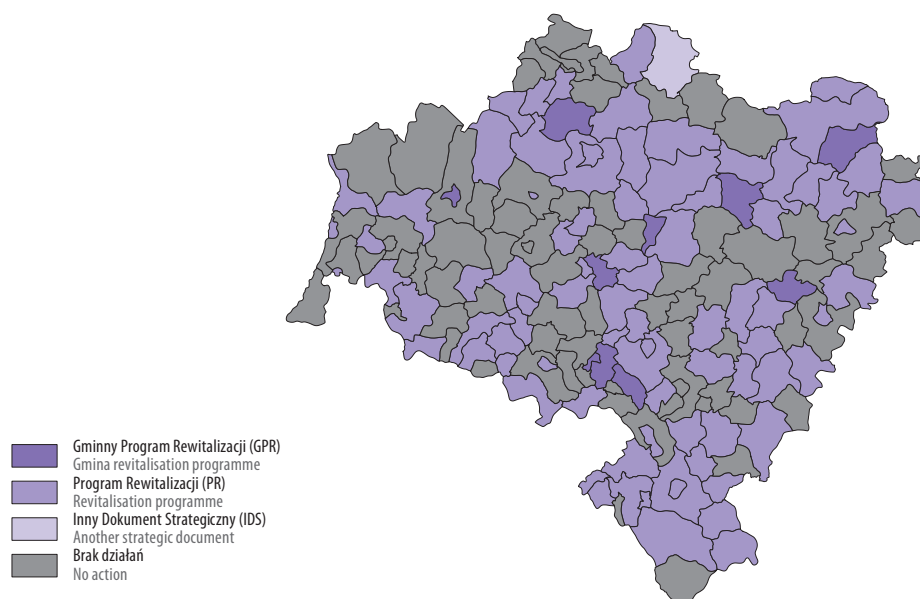
W 2021 r. w województwie dolnośląskim 55,6% gmin prowadziło działania rewitalizacyjne (o 14,2% mniej niż rok wcześniej). Rewitalizacją objęto 2,5% powierzchni województwa, przy udziale wyznaczonej powierzchni zdegradowanej wynoszącej 9,5%.

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

W 2021 r. 94 spośród 169 gmin (55,6%) województwa dolnośląskiego posiadało działania rewitalizacyjne, wobec 118 gmin rok wcześniej (69,8%). Gminny program rewitalizacji (GPR) posiadało 10 gmin, w tym po 3 gminy miejskie i miejsko-wiejskie oraz 4 wiejskie. Natomiast program rewitalizacji (PR) posiadały 83 gminy, w tym 19 gmin miejskich, 28 wiejskich i 36 miejsko-wiejskich. 75 gmin nie podejmowało działań rewitalizacyjnych, w tym 13 gmin miejskich (m.in. Wrocław), 45 gmin wiejskich i 17 miejsko-wiejskich. W gminie Góra prowadzono działania rewitalizacyjne na podstawie innego dokumentu strategicznego (IDS).

Mapa 55. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2021 r.

Map 55. Activity of the gminas in the field of revitalisation in 2021

Obszar zdegradowany jest to część lub całość obszaru gminy, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) ponad to występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarcze – w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw,
- środowiskowe – w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
- przestrzenno-funkcjonalne – w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych,
- techniczne – w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi pierwszy etap działań prowadzących do wskazania obszaru rewitalizacji na terenie gminy.

W 2021 r. 111 gmin województwa dolnośląskiego (65,7%) posiadało wyznaczony obszar zdegradowany o określonej powierzchni (ponadto 4 kolejne gminy wyznaczyły obszary zdegradowane bez określenia ich powierzchni), a rok wcześniej 115 gmin (68,0%) oraz 4 kolejne gminy wyznaczyły obszary zdegradowane bez określenia ich powierzchni. Powierzchnia obszarów zdegradowanych wyniosła ogółem 188,7 tys. ha, co stanowiło 9,5% powierzchni województwa (dane dotyczą gmin, które podały informację zarówno o posiadaniu, jak i o powierzchni obszaru zdegradowanego na swoim terytorium). Z wartości powierzchni ogółem, 149,3 tys. ha (79,1%) znajdowało się na terenie gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne (w 2020 r. 181,2 tys. ha, co stanowiło 95,5% powierzchni obszaru zdegradowanego ogółem). Zdecydowana większość wyznaczonych obszarów zdegradowanych znajdowała się na terenie gmin miejsko-wiejskich (56,3%) oraz wiejskich (35,7%). Udział powierzchni obszaru zdegradowanego największy był w miastach na prawach powiatu (16,8%) i w gminach miejsko-wiejskich (12,0%).

Tablica 53. Obszary zdegradowane w gminach

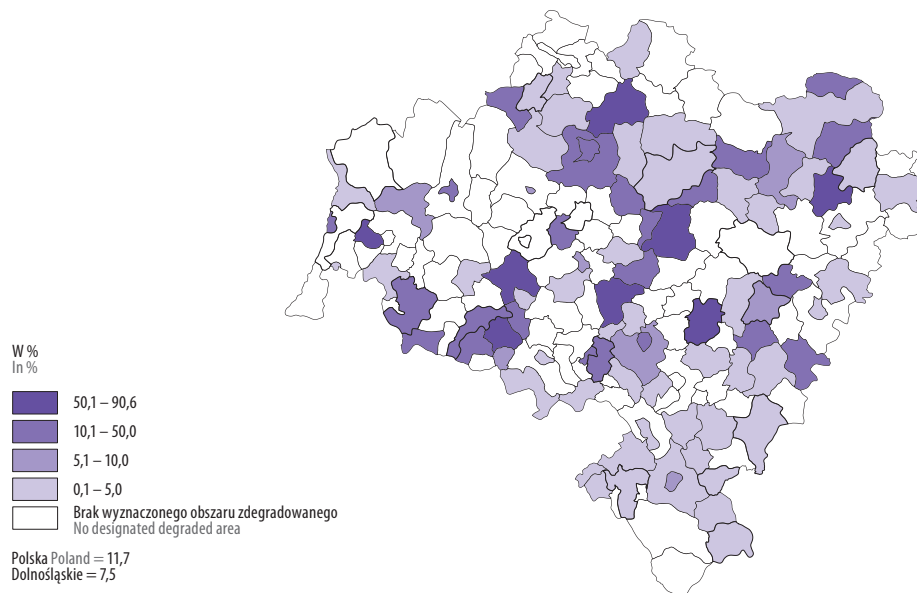
Table 53. Degraded area in gminas

Wyszczególnienie Specification	2020	2021		2020	2021	
	liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany number of gminas which have designated degraded area			powierzchnia obszaru zdegradowanego area of degraded area		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % in %	w tys. ha in thousands ha		w % in %
Ogółem Total	115	111	65,7	189,6	188,7	9,5
gminy miejskie urban gminas	29	24	77,4	6,5	6,0	7,4
miasta na prawach powiatu cities with powiat status	2	3	75,0	6,1	9,1	16,8
gminy wiejskie rural gminas	35	34	44,2	70,2	67,3	6,9
gminy miejsko-wiejskie urban-rural gminas	49	50	87,7	106,8	106,3	16,7

W gminach, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie PR lub GPR, udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem wynosił od 0,1% w Jelczu-Laskowicach do 90,6% w Świerzawie, przy udziale w powierzchni województwa wynoszącym 7,5%. W 55 z 88 gmin (62,5%) udział ten był niższy niż 10%.

Mapa 56. Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2021 r.

Map 56. Share of area of degraded area in total areas of gminas which have carried out revitalisation activities on the basis of GPR or PR in 2021

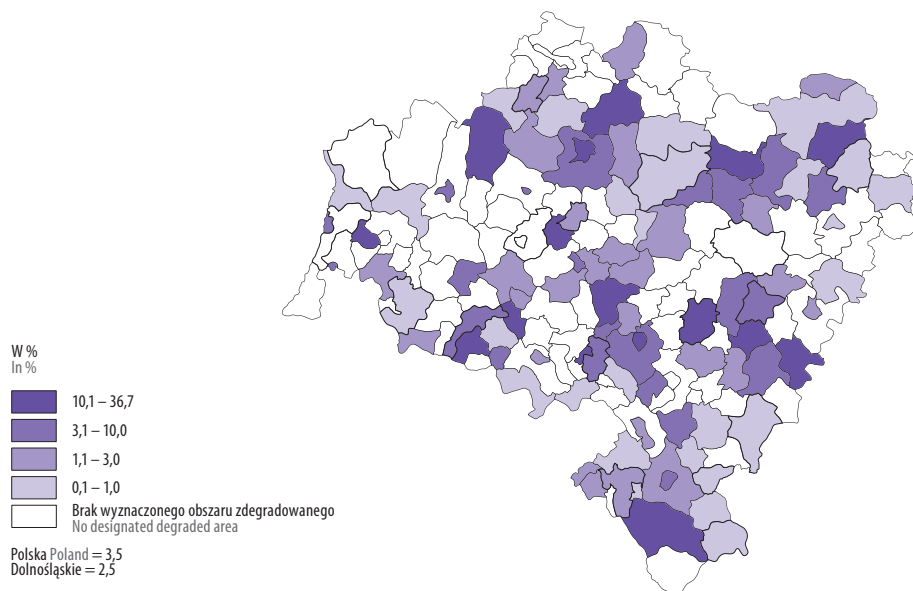
Na obszarach zdegradowanych w województwie dolnośląskim mieszkało w 2021 r. 732,8 tys. osób (25,3% mieszkańców województwa, w 2020 r. 627,6 tys. - wzrost o 16,8% r/r), z czego 504,5 tys. (68,8% wartości ogółem) w gminach prowadzących działania rewitalizacyjne. W Polsce na obszarach zdegradowanych mieszkało 9122,5 tys. osób co stanowiło 24,0% ludności kraju (udział ludności województwa dolnośląskiego w wartości ogółem wyniósł 8,0%).

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym, środowiskowym, technicznym lub przestrzenno-funkcjonalnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w gminach, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w powierzchni województwa ogółem wyniósł w 2021 r. 2,5% (w Polsce 3,5%). Wśród 93 dolnośląskich gmin posiadających jeden z ww. planów, udział powierzchni wahał się od 0,1% w Jelczu-Laskowicach do 36,7% w Sobótce, przy czym w 77 gminach (82,8%) nie przekroczył on 10%.

Mapa 57. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2021 r.

Map 57. Share of area of revitalisation area in total areas of gminas which have carried out revitalisation activities on the basis of GPR or PR in 2021

Obszary rewitalizacji w gminach prowadzących działania rewitalizacyjne na podstawie GRP lub PR w końcu 2021 r. zamieszkiwało 314,9 tys. osób (379,9 tys. w 2020 r.), co stanowiło 10,9% (spadek o 2,2 p.proc. r/r) wszystkich mieszkańców województwa (w kraju 13,4% - 5076,9 tys. osób). W ujęciu gminnym udział ludności w obszarach rewitalizacji wyniósł od 3,1% w Polanicy-Zdroju oraz po 4,6% w Jelczu-Laskowicach i Niechłowie do 34,6% w Podgórzynie, 34,4% w Kłodzku (gmina miejska) i 33,5% w Udaninie.

W ujęciu typów terenu na których prowadzona była rewitalizacja w gminach województwa dolnośląskiego, przeważały tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi znajdujące się na wsi (w 2021 r. udział 60,8%, w Polsce 57,6%), a następnie tereny tego samego przeznaczenia w mieście (28,1%, w Polsce 17,6%). Tereny niezamieszkałe zabudowane były przedmiotem rewitalizacji na 6,0% ogólnej powierzchni (8,1% w Polsce), następnie pozostałe tereny niezamieszkałe 2,9% (14,2% w Polsce) oraz tereny zieleni (parki, zieleńce, cmentarze) - 2,2% (w kraju 2,5%).

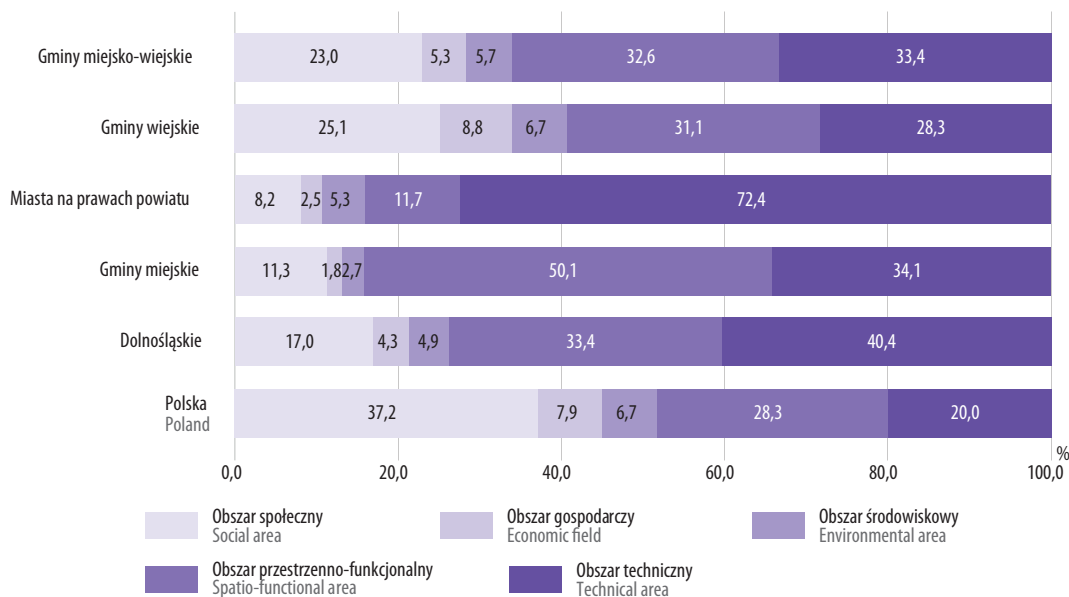
Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji to sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji - stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

W ujęciu przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR i PR według obszaru interwencji, w województwie dolnośląskim przeważały te realizowane w obszarze technicznym (40,4% wszystkich przedsięwzięć, 20,0% w Polsce), następnie w obszarach: przestrzenno-funkcyjnym 33,4% (w kraju 28,3%), społecznym 17,0% (w kraju 37,2%), środowiskowym 4,9% (w kraju 6,7%) i w gospodarczym 4,3% (w kraju 7,9%). Istotne różnice wystąpiły w ujęciu gminnym, według ich

rodzaju. W miastach na prawach powiatu dominowały przedsięwzięcia z obszaru technicznego (72,4% przedsięwzięć), a w gminach miejskich z obszaru przestrzenno-funkcjonalnego i technicznego (odpowiednio 50,1% i 34,1%). W gminach wiejskich i miejsko-wiejskich przedsięwzięcia dotyczyły głównie obszarów: przestrzenno-funkcjonalnego (udział odpowiednio 31,1% i 32,6%), technicznego (28,3% i 33,4%) oraz społecznego (25,1% i 23,0%).

Wykres 77. Struktura przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w % w 2021 r.

Chart 77. Structure of revitalisation undertakings planned of revitalisation in programme GPR/PR by intervention areas in % in 2021

Rozdział 8. Wybrane dane o województwie dolnośląskim

Chapter 8. Selected data on Dolnośląskie Voivodship

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	1170672,7	313978,1	315638,3	696029,5
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	616785,8	345518,0	430334,1	435718,5
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dm ³	0,037	0,038	0,039	0,039
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	20,2	21,3	22,5	24,3
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,82	-1,07	-1,25	-1,79
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,04	9,45	9,79	9,58
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,27	0,97	0,96	1,28
Wskaźnik starości demograficznej w %	115,3	119,9	123,7	126,9
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	669,1	800,6	861,7	904,5
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w %	51,6	53,7	53,8	54,6
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w %	55,5	56,8	56,4	56,5
Stopa bezrobocia według BAEL w %	7,0	5,4	4,6	3,3
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	16	13	9	8
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w zł	4189,23	4370,08	4660,71	4987,55
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	644,0	646,2	649,6	672,6
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	2002,89	2041,56	2100,05	2188,10
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1471,84	1586,03	1626,18	1755,50
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^b w %
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	3,6	3,2	2,9	3,7
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	113,1	125,0	139,0	166,3
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	391,4	396,9	402,7	409,0
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	32,0	32,2	32,4	33,8
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	7,5	7,3	7,4	7,6
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (stan w dniu 31 grudnia)	1527	1422	1426	1389
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w %	95,1	95,0	94,8	96,0
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w %	3,9	4,1	4,2	3,0
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^c w mln zł (ceny bieżące)	13576,9	13364,8	14101,9	16150,0
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	107,6	98,4	105,5	114,5
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^d na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	441,2	371,8	522,9	659,9

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane opracowane na podstawie Europejskiego badania tyżacji środków trwałych.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Data compiled on the basis of the European study of income and living conditions

CHAPTER 8 SELECTED DATA OF DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP

2019	2020	2021	2022	Specification
806609,0	822730,8	929243,7	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN
465857,5	437020,5	658554,3	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN
0,040	0,040	0,041	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³
27,5	33,9	35,9	.	Share of waste municipal collected separately in total municipal waste in %
-2,00	-4,07*	-5,49*	-4,62	Natural increase per 1,000 population
9,28	8,82*	8,42*	7,86	Live births per 1,000 population
1,67	1,32*	1,23*	1,24	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
130,4	131,7*	134,8*	139,8	Old age ratio in %
907,4	886,7*	913,2*	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6
55,8	55,5	56,1	56,1	Employment rate by LFS in %
57,7	57,3	58,4	58,1	Activity rate by LFS in %
3,3	3,2	4	3,5	Unemployment rate by LFS in %
9	15	9	9	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)
5363,55	5654,89	6238,01	6994,61	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ³ in PLN
678,2	682,2	679,0	676,8	Annual average number of retirees and pensioners in thousand
2292,13	2422,05	2593,47	2838,88	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1955,20	2031,24	2213,37	.	Average monthly per capita available income in households in PLN
11,0	11,3	9,9	.	At-risk-of-poverty rate after social transfers ^b in %
3,3	3,0	2,7	.	Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %
191,6	202,2*	232,4	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
416,6	432,1*	439,7	.	Dwelling stocks per 1000 population (as of 31 December)
34,1	34,1*	34,1	.	Consumption of water from water supply system in households per capita w m ³
7,8	6,8	7,6	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita
1416	1508*	1489	.	Population per out-patient health care unit (as of 31 December)
95,6	96,5	93,4	93,7	Cost level indicator in non-financial enterprises ^c in %
3,6	2,6	5,6	5,1	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^c in %
21036,7	20667,7	21040,5	22448,5	Investment outlays of non-financial enterprises ^c in million PLN (current prices)
136,2	98,2	100,2	108,4	Investment outlays of non-financial enterprises ^c (previous year=100; current prices)
816,6	865,0*	1058,3	.	Intramural expenditures on research and development ^d per capita in PLN (current prices)

dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC). c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Bez amor-

(EU-SILC). c Data concern economic entities employing more than 49 persons. d Excluding depreciation of fixed assets.

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	100,6	105,1	103,2	103,8
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	78,2	78,9	79,5	83,4
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	9,4	6,5	7,9	6,5
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:				
ogółem	60,1	56,7	56,3	55,8
gminy ^b	59,3	54,8	53,3	52,0
miasta na prawach powiatu	70,0	65,9	66,3	66,2
powiaty	36,1	37,3	38,1	38,7
województwo	61,9	57,9	61,6	63,8
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:				
ogółem	18,1	12,9	15,0	21,2
gminy ^b	16,3	11,9	16,7	24,6
miasta na prawach powiatu	18,3	12,2	11,3	16,2
powiaty	10,6	9,4	11,1	17,3
województwo	37,2	29,9	27,7	24,7
Dotacje inwestycyjne ogółem ^c dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:				
ogółem	959,8	689,8	680,6	1251,3
gminy ^b	413,0	156,8	277,9	727,3
miasta na prawach powiatu	222,0	246,9	118,5	191,2
powiaty	90,3	71,5	93,0	163,0
województwo	234,5	214,7	191,2	169,7
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:				
ogółem	-138,0	414,2	-71,7	-818,5
gminy ^b	195,3	212,6	-128,8	-678,7
miasta na prawach powiatu	-324,3	109,2	4,4	-189,8
powiaty	26,6	46,3	17,1	-53,9
województwo	-35,7	46,2	35,7	103,9

a Dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Excluding gminas which are also cities with powiat status. c Sum of all types of

CHAPTER 8 SELECTED DATA OF DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP

2019	2020	2021	2022	Specification
107,4	94,5	111,6	123,6	Retail sale of goods ^a (previous year = 100; current prices)
83,5	88,1	88,5	.	Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area
9,0	10,2	8,7	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
				Share of own revenue in total revenue of local government units in %:
55,0	53,8	53,9	.	total
51,8	52,7	50,7	.	gminas ^b
62,6	58,9	61,6	.	cities with powiat status
39,9	41,4	39,6	.	powiats
70,1	60,7	64,5	.	Voivodship
				Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %:
15,5	13,2	14,6	.	total
17,1	13,6	14,9	.	gminas ^b
12,8	12,9	13,6	.	cities with powiat status
12,0	8,7	10,6	.	powiats
25,2	20,8	27,1	.	Voivodship
				Total investment grants ^c for local government units in million PLN:
1147,1	955,1	1130,8	.	total
583,5	380,4	683,2	.	gminas ^b
301,9	309,2	200,8	.	cities with powiat status
153,7	91,0	69,3	.	powiats
108,0	174,5	177,5	.	Voivodship
				Result of budgets of local government units in million PLN:
132,5	789,0	1607,5	.	total
3,5	565,7	899,9	.	gminas ^b
-42,1	-262,4	273,2	.	cities with powiat status
105,4	214,9	152,9	.	powiats
65,7	270,9	281,5	.	Voivodship

c Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.
investment grants.

Rozdział 9. Wybrane dane o Wrocławiu

Chapter 9. Selected data on Wrocław

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:				
gazowych	1154807	1279619	1246083	1280983
pyłowych	281	249	173	145
Odpady wytworzone ^a w tys. t	449,8	467,4	424,7	312,9
Zmieszane odpady ^a komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	355,1	358,7	349,8	370
Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	635759	637683	638586	640648
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,69	1,01	0,45	0,75
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	2,83 ^b	3,18	2,17	2,30
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	617,2	642,5	667,4	688,6
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	750	864	934	979
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia) w %	3,3	2,7	2,1	1,9
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (stan w dniu 31 grudnia) w %	38,5	38,9	36,7	37,5
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	6	4	3	2
Liczba osób na 1 przychodnię ^d (stan w dniu 31 grudnia)	1465	1248	1212	1144
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^d na 1 mieszkańca	10,6	10,6	10,9	11,2
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	2,0	1,8	1,7	1,5
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^e i klubach dziecięcych w %	22,3	22,8	25,4	28,0
Miejsca w żłobkach e i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	229,0	237,0	266,0	299,0
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 grudnia)	2,10	2,05	2,00	1,95
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	178,1	182,6	188,2	191,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	111,1	111,5	113,1	118,1
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	33,3	37,2	40,8	39,8
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^f w %	3,8	2,5	2,8	1,3
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^g na 1 mieszkańca w zł	7339,0	7415,0	8849,0	7218,0
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	10,5	13,3	13,9	14,8
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	4252,24	4458,52	4652,24	4966,37
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	1316,35	1037,78	1023,54	1352,01

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r. 2017-2021 żłobkami przyzakładowymi. f Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. g Dane dotyczą podmiotów a During the year; excluding municipal waste. b In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted. Defence, the Ministry of Interior and Administration. e Including nursery wards as well as in 2017-2021 workplace nurseries. f Data concern economic

2019	2020	2021	2022	Specification
1197281	1179490	1285974	.	Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes/year:
139	151	139	.	gaseous
445,9	359,3	375,4	.	particulates
372,7	283,7*	345,3	.	Waste generated ^a in thousand tonnes
642869	673592*	674312*	674079	Mixed municipal waste collected per capita in kg
0,87	-0,92*	-2,02*	-1,38	Population (as of 31 December)
3,24	1,91*	1,43*	1,52	Natural increase per 1,000 population
707,1	620,0*	629,1*	638,4	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population
970	1016	1051	.	Non-working age population per 1,000 persons of working age (as of 31 December)
1,6	2,4	1,9	1,6	Children attending pre-primary education establishments ^c per 1,000 children aged 3–6
35,3	31,9	46,9	38,6	Registered unemployment rate (as of 31 December) in %
3	7	4	6	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons (as of 31 December) in %
1128	1207*	1157	.	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)
11,5	10,0*	11,3	.	Population per 1 out-patients departments ^d (as of 31 December)
1,4	1,3	1,2	.	Medical consultations provided in out-patient health care ^d per capita
30,0	33,5	34,9	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
324,0	392*	406,0	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^e and children's club in %
1,89	1,86*	1,82	.	Places in nurseries e and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 (as of 31 December)
190,9	189,3*	198,4*	210,1	Population per 1 dwelling in dwelling stocks (as of 31 December)
113,9	113,0*	119,0*	127,8	Entities of the national economy per 1,000 population (as of 31 December)
43,0	45,3	48,8	49,0	Natural persons conducting economic activity per 1,000 population (as of 31 December)
4,2	3,5	5,3	6,2	Commercial companies per 1,000 population (as of 31 December)
6042,0	6535,0	7303,0	.	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^f in %
17,8	16,3*	16,4*	13,4	Investment outlays in enterprises (current prices) ^g per capita in PLN
5226,33	4878,83*	6031,68	.	Dwellings completed per 1,000 population
1140,27	1121,91*	1516,52	.	Own revenue of the city budget per capita in PLN
				Property expenditure of the city budget per capita in PLN

c Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. e Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

c Including children in units performing health care activities throughout the school year. d Data have included health care of the Ministry of National entities employing more than 49 persons. g Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

Rozdział 10. Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Chapter 10. Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie Specification	Wrocław	Wałbrzych	Legnica	Jelenia Góra
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2021 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2021 in tonnes/year:				
gazowych gases	1285974	302130	339139	97749
pyłowych particulates	139	148	36	30
Odpady wytworzone ^a w 2021 r. w tys. t Waste generated ^a in 2021 in thousand tonnes	375,4	155,8	353,7	13,5
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2021 r. w kg Mixed municipal waste collected per capita in 2021 in kg	345,3	409,0	264,1	277,8
Ludność w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population in 2022 (as of 31 December)	674079	101857	93040	75794
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r. Natural increase per 1,000 population in 2022	-1,38	-10,20	-5,42	-10,04
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2022	1,52	-3,43	-4,69	-0,45
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Non-working age population per 1,000 persons of working age in 2022 (as of 31 December)	638,4	783,4	750,5	807,7
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2021/22 Children attending pre-primary education establishments per 1,000 children aged 3–6 in 2021/22 school year	1051	909	1027	1069
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Registered unemployment rate in 2022 (as of 31 December) in %	1,6	4,2	5,0	3,5
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2022 (as of 31 December) in %	38,6	22,1	44,2	33,0
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Registered unemployed persons per job offer in 2022 (as of 31 December)	6	25	13	6

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych.
a During the year; excluding municipal waste.

Wyszczególnienie Specification	Wrocław	Wałbrzych	Legnica	Jelenia Góra
Liczba osób na 1 przychodnię w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 out-patients departments in 2021 (as of 31 December)	1157	2295	2089	1473
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2021 r. Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2021	11,3	8,4	8,1	11,8
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. w % Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2021 in %	1,2	4,6	3,2	3,0
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^b i klubach dziecięcych w 2021 r. w % Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^b and children's club in 2021 in %	34,9	22,3	32,9	14,6
Miejsca w żłobkach ^b i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Places in nurseries ^b and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 in 2021 (as of 31 December)	406	285	378	180
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per dwelling in dwelling stocks in 2021 (as of 31 December)	1,82	2,02	2,12	2,05
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 1,000 population in 2022 (as of 31 December)	210,1	140,3	156,9	177,0
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Natural persons conducting economic activity per 1,000 population in 2022 (as of 31 December)	127,8	82,1	100,1	115,2
Spółki handlowe na 1000 ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies per 1,000 population in 2022 (as of 31 December)	49,0	7,9	16,6	15,1
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^c na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł Investment outlays in enterprises (current prices) ^c per capita in 2021 in PLN	7303	10946	6331	4205
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2022 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2022	13,4	0,3	3,6	3,7
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł Own revenue of the city budget per capita in 2021 in PLN	6031,68	3701,33	4143,78	3704,49
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2021r. w zł Property expenditure of the city budget per capita in 2021 in PLN	1516,52	1335,98	661,95	510,77

b Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz żłobkami przyzakładowymi. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

b Including nursery wards as well as in workplace nurseries. c Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.